

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Katolická teologická fakulta

Katedra teologické etiky a spirituální teologie

Spirituální teologie

Kateřina ROŠOVÁ

**NÁSLEDOVÁNÍ KRISTA V ŽIVOTĚ A DÍLE
SVATÉ FAUSTYNY KOWALSKÉ**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: ThLic. Pavel Vojtěch Kohut Th.D.

PRAHA 2009

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a v seznamu pramenů a literatury uvedla veškeré informační zdroje, které jsem použila.

.....

podpis

V Praze dne 30. dubna 2009

OBSAH

ÚVOD	5
1 KRISTOCENTRICKÝ RÁZ ŽIVOTA SVĚTICE	7
1.1 Dětství	9
1.2 Mládí	12
1.3 Řeholní život	17
1.3.1 Období řeholní formace	17
1.3.1.1 Postulát	18
1.3.1.2 Noviciát	21
1.3.1.3 Juniorát	23
1.3.2 V Ježíšově škole	27
1.3.3 Poslední léta a měsíce života	32
2 NÁSLEDOVÁNÍ KRISTA V ŽIVOTĚ SVATÉ FAUSTYNY	41
2.1 Kristus vzorem sestry Faustyny v plnění Boží vůle	41
2.1.1 Ježíšovo uskutečňování Boží vůle	42
2.1.2 Kristus vzorem plnění Boží vůle v životě sestry Faustyny	48
2.2 Kristus vzorem sestry Faustyny v prokazování milosrdenství	57
2.2.1 Ježíšovo uskutečňování milosrdenství	58
2.2.1.1 Pojem milosrdenství v teologii	58
2.2.1.2 Kristovo milosrdné slovo	61
2.2.1.3 Kristův milosrdný postoj	63
2.2.1.4 Kristovy milosrdné činy	65
2.2.1.5 Kristova milosrdná modlitba	66
2.2.2 Kristus vzorem činění milosrdenství v životě sestry Faustyny	68
2.2.2.1 Pojem milosrdenství u sestry Faustyny	69
2.2.2.2 Duch milosrdenství sestry Faustyny	70

2.2.2.3 Milosrdenství sestry Faustyny konané slovem , činem a modlitbou	73
2.3 Kristus vzorem sestry Faustyny v přinášení obětí za druhé	83
2.3.1 Utrpení v životě Ježíše Krista	83
2.3.2 Účast sestry Faustyny na Ježíšově velikonočním tajemství	89
3 PARADIGMA NÁSLEDOVÁNÍ KRISTA V ŽIVOTĚ SESTRY FAUSTYNY PRO DNEŠNÍ KŘESŤANY	107
ZÁVĚR	124
ČESKÉ RESUMÉ	127
ANGLICKÉ RESUMÉ	128
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	129
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	140

ÚVOD

Jako téma své diplomové práce jsem zvolila *Následování Krista v životě a díle svaté Faustyny Kowalské*. O učednictví a následování, jenž patří k podstatě křesťanství, hovoří především texty Písma svatého. Pojednávají však o nich i díla církevních otců, liturgie, dokumenty učitelského úřadu církve a teologická pojednání. Prvořadý zdroj a výzvu k následování Krista pro ostatní nacházíme zároveň i v životopisech a osobní zkušenosti světců, neboť oni se stali nejdokonalějšími následovníky Ježíše Krista. Mezi ně byla 30. dubna roku 2000 zařazena i polská řeholnice Faustyna Kowalská. Protože jsem členkou Kongregace sester Matky Božího milosrdenství, jejíž poslání bylo rozšířeno o spiritualitu a charisma sestry Faustyny, vybrala jsem si ke zpracování tohoto typického tématu křesťanské spirituality právě ji.

Svatá sestra Faustyna je ve světě známá především jako apoštolka Božího milosrdenství. O jejím poslání, jež spočívá v připomenutí dávno známé, ale zapomenuté pravdy víry o milosrdné Boží lásce k lidem, v předání nových způsobů úcty k Božímu milosrdenství a v započítí velkého hnutí ctitelů a apoštolů Božího milosrdenství bylo napsáno již velké množství knih a její písemnosti¹ byly přeloženy do mnoha jazyků. Avšak dříve než se stala apoštolkou, byla nejprve učednicí, následovnicí milosrdného Krista.²

Na tomto místě bychom si měli položit otázku: Omezuje se následování Krista v životě sestry Faustyny pouze na rozměr jeho milosrdenství? Hlavním cílem této práce je proto vystihnout konkrétní podoby následování Ježíše Krista v životě a díle svaté Faustyny Kowalské.

Následovat někoho znamená připodobnit se mu, ztotožnit se s ním, vcítit se do jeho chování a jednat podle toho. Následovat Ježíše v sobě nese připodobnění se mu v myšlenkách, cítění, slovech, způsobu bytí a jednání. Následování Božího Syna v podstatě znamená myslet, toužit, mluvit, pracovat a trpět tak, jak myslel, toužil, mluvit, pracoval a trpět On sám. Zopakovat v sobě v té míře, nakolik je to možné, jeho život. Na tom právě spočívá následování. Být stále více podobný tomu, koho následujeme. Stát se jeho odleskem, a tím se v našem životě objeví rysy jeho života. Celý náš život, naše jednání, mluvení a myšlení má odrážet jeho ctnosti a jeho způsob života, myšlení, jednání

¹ Viz Faustyna KOWALSKÁ, *Deníček : Boží milosrdenství v mé duši*, (dále jen *Deníček...* nebo zkratka *Dn.* a číslo nacházející se na levém okraji textu *Deníčku*), Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001; *Listy świętej Siostry Faustyny*, (dále jen: *Listy świętej...*), Kraków: Wydawnictwo Misericordia, 2005.

² Srov. Małgorzata KOCIK, *Święta Siostra Faustyna jako uczennica Mistrza Miłosiernego*, b. m., n. a r., str. 1 – 2.

a mluvení. Neexistuje podobnost s Ježíšem bez přiodění se jeho ctnostmi, protože kde není následování, není ani podobnost.

Aby tomu tak bylo, je nutné postavit Krista do středu našeho života. Z tohoto důvodu představuje práce nejprve v první, biografické části život světice se zvláštním zřetelem k jeho kristocentrickému rázu. Hovoří se zde o náboženském prostředí její rodiny, o překážkách na cestě k zasvěcenému životu a o době, kterou prožila v Kongregaci sester Matky Božího milosrdenství. Tomuto poslednímu období je v první kapitole věnováno nejvíce pozornosti, neboť se jedná o rozhodující období jejího života. Je zde popsáno, jak sestra Faustyna dokázala využít pro růst svého spojení s Kristem všechny životní události. Tedy nejenom chvíle, kdy zakoušela Boží blízkost, ale i okamžiky, které byly bolestné a pro rozum nepochopitelné.

Druhá část se soustřeďuje na analýzu Faustyniných výpovědí zaznamenaných v jejích písemnostech vztahujících se bezprostředně k tématu následování Ježíše Krista. Tato část je dále rozdělena na tři podkapitoly. V první z nich se pojednává o následování Krista u svaté Faustyny v rozměru plnění Boží vůle. Druhá podkapitola hovoří o prokazování milosrdenství podle Kristova vzoru ve Faustynině životě a poslední podkapitola této části je zaměřena na účast sestry Faustyny na Kristově velikonočním tajemství. Každý způsob jejího následování zároveň vždy předchází popis Kristova života v těchto jednotlivých rozměrech a je podroben teologické reflexi. Tento postup slouží především k potvrzení pravosti její osobní zkušenosti.

Třetí část diplomové práce v sobě shrnuje výsledky předešlých kapitol. Nejprve je však pojednáno o významu následování Ježíše Krista v obecném smyslu na základě biblického Zjevení a dokumentů magisteria. Následně se hovoří o úloze světců, a to hlavně v souvislosti s tématem diplomové práce, jímž je následování Krista. Je zde zdůrazněn jejich nezastupitelný význam, neboť oni svým životem ukazují na autentické následování Spasitele přizpůsobené různým dobám a situacím, v nichž se právě nacházeli. V charakteristice školy následování Krista v životě sestry Faustyny bude poukázáno na skutečnost, že její celoživotní zaměření na Ježíše, její dětsky prosté spoléhání se ve všem na Boha a její vytrvalé konání milosrdenství slovem, činem, modlitbou a obětí podle Kristova vzoru se může stát na základě srovnání s biblickými výroky a s vyjádřením učitelského úřadu církve věrohodným podnětem pro život současných křesťanů.

1 KRISTOCENTRICKÝ RÁZ ŽIVOTA SVĚTICE

Pán Ježíš řekl během horského kázání svým učedníkům „Buďte [...] dokonalí, jako je dokonalý váš nebeský Otec“ (Mt 5,48). Avšak „Boha nikdy nikdo neviděl; jednorozený Syn, který je v náručí Otcově, nám o něm řekl“ (Jan 1,18). On také pověděl zástupům: „Kdo vidí mne, vidí toho, který mě poslal“ (Jan 12,45).³ Ježíš, jednorozený Boží Syn, se stal centrem pozornosti i pro sestru Faustynu Helenu Kowalskou.⁴ Podle jejích vlastních slov, která nám zanechala zapsané ve svém *Deníčku*,⁵ byla zaměřena na Krista již od svých útlých let (srov. Dn. 108; 1653). Podívejme se nyní blíže na toto společenství Ježíše a Faustyny během jejího celého života. Není nutné zde dopodrobna převyprávět celý život polské světice. Stačí jen načrtnout základní biografická data, neboť pro nás je důležitý postupný růst jejího vztahu k Ježíši. Takto získané údaje se totiž stanou odrazovým můstkem k pochopení, za jaké situace a jakých prostředků užívala k navázání a prohloubení svého spojení s Kristem.

Faustynin život můžeme pro lepší přehlednost rozdělit na tři údobí. První, nejdelší úsek života, prožila v rodinném prostředí ve vesnici Głogowiec (1905 – 1921). Druhý, podstatně kratší, avšak neméně důležitý, strávila ve službě u zámožných rodin (1921 – 1925). Nakonec třetí, neplodnější období jí bylo dáno prožít v Kongregaci sester Matky Božího milosrdenství (1925 – 1938).

Dříve než se vydáme na toulky jejím životem, je potřeba na tomto místě upozornit, že při hledání podrobností ze života Heleny Kowalské, a to zvláště týkajících se doby před

³ „Kristus je dokonalý obraz Otce, vzor a míra křesťanské svatosti. Jeho existence, jeho poslušnost k Otci, jeho disponovatelnost pro poslání, přísnost a důslednost jeho života, jeho odolávání mocným a sympatie pro každého, kdo se nalézá v nejisté situaci, starost o bližního, který prodělává životní zkoušku, jeho důvěrnost s Otcem a jeho odevzdanost do jeho vůle až k osamocení při smrti, zkrátka následování Krista a růst v jeho dokonalé podobě, toto je program a touha Ježíšova učedníka.“ G. E. PANELLA, heslo *Člověk evangelia*, in: Stefano de FIORES a Tullo GOFFI (edd.), *Slovník spirituality*, (dále jen: *Slovník spirituality...*), Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999, str. 147; srov. též Giovanni MOIOLI, heslo *Kristocentrismus*, in: tamtéž, str. 414 – 423.

⁴ „Osobní a živý poměr ke Kristu je jedna z nejjistějších známek pravé zbožnosti, jaká se vyskytuje jenom u křesťanů.“ Tomáš ŠPIDLÍK, *Prameny světla : Příručka křesťanské dokonalosti*, (dále jen: *Prameny...*), Řím: Křesťanská akademie, 1981, str. 457.

⁵ Během pobytu ve Vilně jí její zpovědník, Pater Sopočko nařídil, aby si opatřila zvláštní sešit, do kterého bude zapisovat všechno to, co mu chtěla říct během zpovědi a co on nemohl vyslechnout pro nedostatek času. Zapsaná slova v sešitě mu pak měla dávat příležitostně k nahlédnutí. Nakonec vzniklo šest takovýchto sešitů, které spojené nosí název *Deníček*. Více na téma vzniku tohoto díla viz Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska : życie i posłannictwo*, (dále jen: *Siostra Faustyna Kowalska...*), Kraków: Zgromadzenie SS. Matki Bożej Miłosierdzia, 1986, str. 95 – 97, 241 – 243; Andrzej WITKO, *Apostolka Miłosierdzia Bożego*, (dále jen: *Apostolka...*), Kraków: Zgromadzenie Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia, 1993, str. 20 – 21; Ludmiła GRYGIEL, *W miłosierdziu miary nie masz*, (dále jen: *W miłosierdziu...*), Kielce: Wydawnictwo Jedność, 1997, str. 9 – 15; Elena BERGADANO, *Faustyna Kowalská : apostołka Božího Milosrdenství*, (dále jen: *Faustyna Kowalská...*), Praha: Paulínky, 2004, str. 58 – 60.

vstupem do kláštera, musíme být opatrní. Svědkové vypovídali teprve po letech⁶ a připomínali si dějiny mladé ženy, na kterou se předtím tak nesoustředili. Stejně tak musíme s rozvahou přistupovat ke vzpomínkám samotné Faustyny.⁷ V *Deníčku*, který řeholnice psala během posledních čtyř let svého života,⁸ je zachyceno jen málo zmínek o jejím dětství a mládí, tedy z doby před odchodem do kongregace. Navíc jsou tyto vzpomínky neúplné a nepřesné⁹ a budí podezření, zda „paměť sestry Faustyny bezchybně přivolala prožitky, nebo jestli je už neuchopila a nepředstavila v klimatu nevšední Boží blízkosti, kterou prožívala v posledních letech svého pobytu na zemi.“¹⁰ Přesnější a úplnější informace o jejím prohlubujícím se vztahu k Ježíši Kristu nacházíme až v zápiscích popisujících její pobyt v klášteře. Z tohoto období také pocházejí dopisy, které světice psala svým zpovědníkům, představeným, spolusestrám a příbuzným.¹¹ Tyto její spisy pak bohatě doplňují svědectví duchovního vůdce, spolusester a dalších osob sebraná během informačního procesu blahořečení Faustyny Heleny Kowalské,¹² dále skromné dokumenty z archivů¹³ a zápisy v kronikách domů Kongregace sester Matky Božího milosrdenství.¹⁴

⁶ „Když v prvních letech po Druhé světové válce neustále rostl zájem o sestru Faustynu, rozhodly se sestry z Kongregace Matky Božího milosrdenství posbírat informace o té, která jim svou příslušností k téže kongregaci byla blízká, třebaže nejednou v životě zůstávala nepochopena. Její velikost, jak už to obvykle u svatých bývá, byla zpozorována až po smrti. V roce 1948 vyslali představení sestru Bernardu Wilczek [do Šwinc Warckých] získat zprávy z prvních let života sestry Faustyny.“ Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie Bożego Miłosierdzia*, (dále jen: *W służbie...*), Kraków: Zgromadzenie Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia, 1981, str. 7; srov. též Antoni MRUK, *Trudna droga procesu beatyfikacyjnego sługi Bożej siostry Faustyny Kowalskiej*, in: Czesław DRAŹEK (ed.), *Posłannictwo siostry Faustyny*, (dále jen: *Posłannictwo...*), Kraków: Sanktuarium Bożego Miłosierdzia, 1988, str. 14.

⁷ Srov. Jadwiga STABIŃSKA, *Siostra Faustyna Kowalska : duchowość i doktryna*, (dále jen: *Siostra Faustyna...*), Poznań – Warszawa: Pallottinum, 1976, str. 7.

⁸ První zápis v *Deníčku* je opatřen poznámkou: „Vilno, 28. 7. 1934“ (srov. Dn. 4).

⁹ Srov. Faustyna KOWALSKÁ, *Deníček...*, pozn. č. 273 na str. 333.

¹⁰ Józef MAJKOWSKI, *Osobowość psychologiczna siostry Faustyny Kowalskiej a jej religijne wizje*, (dále jen: *Osobowość psychologiczna...*), in: Lucjan BALTER (ed.), *Powołanie człowieka : Wobec tajemnicy Bożego Miłosierdzia*, sv. 8, (dále jen: *Powołanie człowieka...*), Poznań: Pallottinum, 1991, str. 132; srov. též Jadwiga STABIŃSKA, *Siostra Faustyna...*, str. 11.

¹¹ Srov. *Listy świętej Siostry Faustyny...*

¹² Srov. *Wspomnienia o Siostrze Faustynie według okresów jej życia. Fragmenty wspomnień i zeznań procesowych*, Archiwum św. Siostry Faustyny v Krakově, strojopis.

¹³ Mnoho důležitých dokumentů týkajících se života svaté sestry Faustyny, které se nacházely v archivu generálního domu, bylo zničeno po Varšavském povstání trvajícím od 1. srpna 1944 do 2. října 1944, kdy byla většina Varšavy srovnána se zemí.

¹⁴ Kromě výše uvedených pramenů bude většina biografických informací pocházet z životopisů vydaných v Polsku a v České republice mezi lety 1974 – 2007. Jsou jimi: Maria WINOWSKA, *Prawo do Miłosierdzia : Posłannictwo Siostry Faustyny*, (dále jen: *Prawo do Miłosierdzia...*), Paris: Éditions du Dialogue, 1974; Jadwiga STABIŃSKA, *Siostra Faustyna...*; Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*; Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*; Andrzej WITKO, *Apostolka...*; Elena BERGADANO, *Faustyna Kowalská...*; Jolanta SAŚIADKOVÁ, *Faustyna neobyčejně obyčejná*, (dále jen: *Faustyna...*),

1.1 Dětství

Dne 25. srpna 1905 se již potřetí rozlehl křik novorozeného děvčátka v skromném domku rodiny Kowalských v polské vesnici Głogowiec. Toto dítě Stanislava Kowalského (1868-1946) a jeho manželky Marianny Kowalské (1875-1965)¹⁵ dostalo o dva dny později při křtu ve farním kostele sv. Kazimíra ve Świnicích Warckých nedaleko Lodže jméno Helena.¹⁶ Díky křtu získala dcera Kowalských nejen jméno, ale především celé množství milostí, z nichž je nejvýznamnější milost posvěcující. Byly do ní vlity božské ctnosti a dary Ducha svatého.¹⁷ Pro nás je důležité vědět, že ve chvíli křtu byla přivtělena ke Kristu, aby se mu stala podobnou¹⁸ a to nejen v utrpení, nýbrž i ve věčné slávě.¹⁹ Byla jí dána i účast na Kristově kněžství, na jeho prorockém a královském poslání.²⁰ Toto své křestní zasvěcení nikdy nezruší, ale bude ho dále rozvíjet v zasvěcení řeholním.²¹

Helena Kowalská tedy pocházela z chudé rolnické rodiny s mnoha dětmi.²² Kromě chudoby se však toto prostředí vyznačovalo velkou zbožností. Rodiče poskytovali svým dětem první svědectví života víry. Účast na nedělních mších svatých a různých pobožnostech během liturgického roku konaných ve farním kostele nebo u kapličky

Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006; Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga dla naszych czasów : życie i misja świętej Siostry Faustyny*, (dále jen: *Dar Boga...*), Kraków: Misericordia, 2007.

¹⁵ Více podrobností ze života rodičů sestry Faustyny viz např. Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 9 – 10; Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 8 – 9.

¹⁶ Srov. Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 9; srov. též Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 9.

¹⁷ O účincích křtu viz *Katechismus katolické církve*, (dále jen: KKC), 1262 – 1274, Praha, Zvon, 1995, str. 328 – 330.

¹⁸ „Křest nás totiž připodobňuje Kristu: "Neboť my všichni jsme byli pokřtěni jedním Duchem v jedno tělo" (1 Kor 12,13).“ *Lumen gentium*, (dále jen: LG), 7, in: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*, Praha: Zvon, 1995, str. 41.

¹⁹ Tehdy „on promění tělo naší poníženosti v podobu těla své slávy silou, kterou je mocen všecko si podmanit“ (Flp 3,21; srov. Řím 8,29); srov. též *Nový zákon : text užívaný v českých liturgických knihách přeložený z řečtiny se stálým zřetelem k Nové Vulgátě*, (dále jen: *Nový zákon...*), Praha: Sekretariát České liturgické komise, 1989, poznámka k Řím 8,29 na str. 499; srov. JAN PAVEL II., apoštolský list o křesťanském smyslu lidského utrpení *Salvifici doloris*, (dále jen: SD), 22, Praha: Zvon, 1995, str. 32 – 33.

²⁰ Srov. LG 31; KKC 1268; srov. též JAN PAVEL II., encyklika *Redemptor hominis*, (dále jen: RH), 18, Praha: Zvon, 1996, str. 50 – 51.

²¹ „Je to zvláštní zasvěcení, které má svůj hluboký kořen v křestním zasvěcení a plněji je vyjadřuje.“ PC 5; na téma připodobnění se Kristu skrze řeholní zasvěcení viz např. Stanisław Romuald RYBICKI, *Apostolskie powołanie zgromadzeń zakonnych*, in: Tomasz BIELSKI (ed.), *Powołanie człowieka : Powołanie do apostolstwa*, (dále jen: *Powołanie do apostolstwa...*), sv. 4, Poznań-Warszawa: Pallottinum, 1975, str. 157 – 159.

²² Po Heleně se manželům Kowalským narodilo ještě dalších sedm dětí. Na tomto místě je potřeba dodat, že apoštolka Božího milosrdenství „bude do konce svého života označena stigmatem prostředí, ze kterého pocházela. Tak jako si svatá z Avily zachovala manýry španělské dámy a svatá z Lisieux – francouzské maloměřanky, tak i sestra Faustyna zůstane dítětem polské vesnice.“ Jadwiga STABIŃSKA, *Siostra Faustyna...*, str. 5; srov. tamtéž, str. 123 – 124; 128.

v Głogowci,²³ společná večerní modlitba,²⁴ zpěv náboženských písní²⁵ a zvyk nedělního předčítání v rodinném společenství z Písma svatého nebo z životopisů svatých²⁶ ukazují na to, že Bůh v rodině Kowalských zaujímal nejpřednější místo.²⁷

Na Helenu mělo dobrý vliv nejen náboženské ovzduší rodného domu a místní farnosti, ale především Boží působení. Helena Kowalská „měla vrožený sklon ke kontemplaci“,²⁸ která ji napomáhala vidět ve všech událostech Boha. Ve všem, co jí obklopovalo, viděla odraz jeho velikosti, krásy a moci. Helenčin stále více se prohlubující vztah k Bohu se projevoval také její vroucí touhou po modlitbě, čímž se velmi lišila od zbylých sourozenců. V sepsaných životopisech se můžeme dočíst, že se modlila dokonce i v noci.²⁹ V *Deníčku* se později svěřila, že již od sedmi let pociťovala ve své duši Boží volání k dokonalejšímu životu: „Od raného mládí mě k sobě Pán Ježíš přitáhl v Nejsvětější svátosti. V sedmi letech, když jsem byla na nešporách a Pán Ježíš byl vystaven v monstranci, tehdy mi byla poprvé udělena láska k Bohu a naplnila mé malé srdce a Pán mi udělil pochopení věci Božích“ (Dn. 1404).³⁰

²³ Srov. Andrzej WITKO, *Apostolka...*, str. 8.

²⁴ Dodnes je možné uvidět v Helenině rodném domě domácí oltář s křížem a dvěma soškami znázorňujícími Nejsvětější Srdce Pána Ježíše a Neposkvrněné srdce Panny Marie. Srov. Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 10.

²⁵ Srov. Jadwiga STABIŃSKA, *Siostra Faustyna...*, str. 6; Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 9–11.

²⁶ Podobně jako svatou Terezii z Avily, když byla ještě dítětem, tak i malou Helenu Kowalskou vedly příběhy poustevníků, poutníků a misionářů v dalekých krajích k touze připojit se k nim, o čemž směle informovala své blízké. Srov. Jadwiga STABIŃSKA, *Siostra Faustyna...*, str. 10; Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 17; Andrzej WITKO, *Apostolka...*, str. 7; Elena BERGADANO, *Faustyna Kowalská...*, str. 20; srov. též Marcelle AUCLAIROVÁ, *Životopis Terezie z Avily*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2000, str. 16.

²⁷ O velké zbožnosti Heleniny rodiny svědčí i informace v *Deníčku* o návštěvě sestry Faustyny v rodném domu v únoru 1935: „Když jsem viděla, jak se otec modlil, velice jsem se zastyděla, že já bych se po tolika letech v řádu neuměla tak upřímně a vroucně modlit, proto také neustále Bohu za takové rodiče děkuji“ (Dn. 398; srov. též tamtéž 397–403); srov. též Jadwiga STABIŃSKA, *Siostra Faustyna...*, str. 6; *W szkole ufności świętej Siostry Faustyny*, (dále jen: *W szkole ufności...*), Kraków: Sanktuarium Bożego Miłosierdzia, 2001, str. 16–17.

²⁸ Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 16.

²⁹ Srov. Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 11; Jolanta SAŚIADEKOVÁ, *Faustyna...*, str. 31.

³⁰ Příklad textu nedělních nešpor užívaných v polských farnostech v první polovině 20. stol. je možné nalézt např. v Józefa KAMOCKA, *Bądź wola Twoja: Modlitwy i rozmyślenia na wszystkie dni tygodnia i miesiąca, na wszystkie uroczystości kościelne i na wszelkie okoliczności życia, ułożone przez kapłanów i świętych katolickiego kościoła ku czci a chwale Ukrzyżowanego Chrystusa*, Częstochowa: Tomasz Nagłowski i S-ka, 1934, str. 66–72. Když měla sestra Faustyna během pobytu u rodičů v únoru 1935 možnost navštívit kostel ve Świnicích Warckých, připomenula si všechny milosti, které na tomto místě dostala a kterým tehdy nerozuměla. Když tak uvažovala a rmoutila se nad svou zaslepeností, náhle uviděla Pána Ježíše zářícího nevýslovnou krásou, který ji řekl: „Má vyvolená, udělím ti ještě větší milosti, abys byla po celou věčnost svědkem mého nekonečného milosrdenství“ (Dn. 400). Srov. Jadwiga STABIŃSKA, *Siostra Faustyna...*, str. 11.

Helenina láska k Ježíši přítomnému v eucharistii ještě více vzrostla, když jako devítiletá přistoupila k prvnímu svatému přijímání.³¹ Po této pro ni tak významné události už nikdy nechtěla vynechat žádnou mši svatou.³² S rozvojem vztahu k Bohu v ní zároveň rostla i citlivost na lidskou nouzi.³³

Vidíme, že semínko víry, které Helena obdržela ve svatém křtu, padlo v náboženském prostředí rodného domu a farního společenství na úrodnou půdu.³⁴ Boží milost ji stále provázela. Přesto, jak sama doznává, nebyla vždy poslušná tomuto hlasu milosti. Nepotkala totiž nikoho, kdo by jí tyto věci vysvětlil a povzbudil na cestě určené Bohem (srov. Dn. 7).

K dokreslení Helenina dětství patří i zmínka o školní docházce, která u ní trvala pouhé tři roky a to z toho důvodu, že nejbližší základní škola v nedalekých Świničních Warckých byla otevřena až v roce 1917.³⁵ Tehdy měla Helenka Kowalská dvanáct let a s ukončením patnáctého roku musela podle tehdejších předpisů školu opustit.³⁶

³¹ K přijetí této svátosti ji připravoval místní „pan farář, který dvakrát až třikrát týdně shromažďovat děti na výuku katechizmu. Mnoho pomohla i matka, která dobře znala pravdy víry obsažené v katechizmu. Doma pak doplňovala výuku pana faráře nejen teoreticky, ale i prakticky.“ Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 19; srov. též Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 11; výpovědi svědků života sestry Faustyny k tomu doplňují, že po této velké události jejího života šla domů sama s živým vědomím Boží přítomnosti ve své duši. Na otázku sousedky, proč jde sama, odpověděla vážně: „Nejdu sama. Jdu s Pánem Ježíšem.“ Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 12; srov. též Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 19 - 20; srov. též Jadwiga STABIŃSKA, *Siostra Faustyna...*, str. 9; Jolanta SAŚIADEKOVÁ, *Faustyna...*, str. 35.

³² Ze svědectví životopisců však víme, že kvůli velké chudobě se nemohli všichni členové rodiny Kowalských účastnit nedělní mše svaté. Neměli tolik svátečního oblečení. Když se stalo, že doma musela zůstat Helena, brávala si modlitební knížku a někde stranou se modlila. Z jejích modliteb ji nevyrušilo ani volání matky, která potřebovala její pomoci v domácnosti. Po svém návratu odpovídala na matčiny výčitky slovy: „Maminko, nezlobte se, musela jsem si splnit svou povinnost.“ Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 12; srov. též Jadwiga STABIŃSKA, *Siostra Faustyna...*, str. 10; Andrzej WITKO, *Apostolka...*, str. 7.

³³ Životopisci s oblibou vyprávějí událost, ve které se asi desetiletá Helenka přestrojila za žebračku, aby poznala na vlastní kůži, jaké to je být žebřákem. O dva roky později pak zorganizovala loterii, jejíž výtěžek předala místnímu panu faráři, aby ho dal nejvíce potřebným; srov. Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 15; srov. též např. Jadwiga STABIŃSKA, *Siostra Faustyna...*, str. 7; Andrzej WITKO, *Apostolka...*, str. 6; Jolanta SAŚIADEKOVÁ, *Faustyna...*, str. 152 – 153.

³⁴ O důležitosti církevního společenství v procesu prohlubování víry hovoří např. Pavel, Vojtěch Kohut ve svém úvodu do studia spirituální teologie; srov. Pavel, Vojtěch KOHUT, *Co je spirituální teologie?*, (dále jen: *Co je spirituální...*), Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007, str. 101.

³⁵ Bylo to ještě v době První světové války před znovuzrozením nezávislého polského státu. Srov. Elena BERGADANO, *Faustyna Kowalská...*, str. 23; více informací o stavu gramotnosti v Polském království v období mezi r. 1900 a 1921 viz např. Daniel OLSZEWSKI, *W służbie cierpiącym : Charyzmat Kazimierzy Gruszczyńskiej (1848–1927)*, (dále jen: *W służbie...*), Niepokalanów: Wydawnictwo Ojców Franciszkanów, 1991, str. 172.

³⁶ Pouze tříletá školní docházka se později odrazila na jejích zápiscích, které obsahují velké množství stylistických a gramatických chyb. Srov. Ludmiła GRYGIEL, *W miłosierdziu ...*, str. 11.

1.2 Mládí

Mládí je časem „objevování a zároveň plánování, vybírání, předvídání a podnikání prvních osobních rozhodnutí, která mají význam pro budoucnost v přísně osobním rozměru lidské existence.“³⁷ Mladý křesťan by se měl přitom ptát: „Jaký je Boží plán s mým životem, jaká je Boží vůle, jakým způsobem mám následovat svého Pána?“³⁸ Během rozhovoru s Kristem pak postupně poznává věčný záměr, který s ním Bůh má, a v tomto záměru rozpoznává své povolání, k němuž ho Bůh vyzývá. Skrze rozeznávání životního povolání se zároveň rozvíjí a roste jeho lidství. Mladá osobnost získává vnitřní zralost a stává se tím, kým se má stát pro sebe, pro druhé lidi a pro Boha. Druhý vatikánský koncil nám připomíná a objasňuje, že „Kristovo "následuj mě" se ozývá na různých cestách, po kterých se ubírají životem učedníci a vyznavači božského Vykupitele. Kristovým následovníkem se můžeme stát různými způsoby, nejen vydáváním svědectví eschatologickému království pravdy a lásky, ale také úsilím o přeměnu celé současné reality v duchu evangelia.“³⁹

Ježíšova výzva k následování se dotkla i mladého srdce Heleny Kowalské. Bylo to v Aleksandrowě, kam odešla v šestnácti letech podle příkladu svých dvou starších sester, aby si jako služebná v domě paní Leokadie Bryszewské sama vydělávala na živobytí, a tak pomohla i svým rodičům.⁴⁰ Po tajuplném vidění „jasnosti“, kterého se jí zde jednoho dne dostalo a jež si její okolí vysvětlilo jako „pomatení smyslů“,⁴¹ se vrátila domů a řekla

³⁷JAN PAVEL II., *Apoštolský list Svatého otce mladým celého světa u příležitosti Mezinárodního roku mládeže 1985*, (dále jen: *Apoštolský list...*), in: *Kristus vás miluje: Jan Pavel II. mládeži*, Praha: Paulínky, 2005, 3; „Tato doba se liší od doby dětství – právě v ní z dětských let vycházíme – a liší se také od doby plné dospělosti. Doba mládí je totiž dobou zvláště intenzivního objevování lidského "já" a s ním spojených vlastností a schopností. Před vnitřním zrakem rozvíjející se chlapecké nebo dívčí osobnosti se postupně objevuje specifická, v jistém smyslu jedinečná a neopakovatelná, možnost konkrétního lidství, do kterého jako by byl vepsán celý plán budoucího života. Život se rýsuje jako realizace tohoto plánu, jako "sebeuskutečňování".“ Tamtéž.

³⁸Srov. tamtéž 9.

³⁹Tamtéž 9; srov. též Josef WEISMAYER, *Život v plnosti : Dějiny a teologie duchovního života*, (dále jen: *Život v plnosti...*), Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1994, str. 194 – 225; více na téma rozeznávání Božího plánu s člověkem viz např. Josef MAUREDER, *Porozumět Božimu volání : Různé aspekty rozlišování životní cesty člověka*, (dále jen: *Porozumět Božimu volání...*), Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007; Philippe MADRE, *Boží volání : Rozlišování povolání*, (dále jen: *Boží volání...*), Praha: Paulínky, 2005.

⁴⁰Srov. Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 12 – 13; Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 20; Andrzej WITKO, *Apostołka...*, str. 8; Elena BERGADANO, *Faustyna Kowalská...*, str. 24; Jolanta SAŚIADKOVÁ, *Faustyna...*, str. 52 – 53 a 59; Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 15 – 16.

⁴¹ O této události nacházíme více podrobností pouze ve sděleních svědků, neboť samotná svěťice ji přechází mlčením. „Po přerušení školní docházky,“ vypráví starší sestra sestry Faustyny Jozefa Jasińska, „byla sestra Faustyna na službě v Alexandrowě u pekaře. V tomto období došlo k podivné události; jednoho dne přišla domů zpráva, že se Helenka "pomátla". Jako nejstarší jsem jela z matčina pověření do Alexandrowa, aby se

matce: „Musím vstoupit do kláštera.“⁴² Dočkala se však odmítnutí, jehož pravým důvodem nebyl nedostatek peněz na věno, které v té době bylo podmínkou pro vstup do řeholního společenství, ale příliš silné lpění rodičů na nejmilovanější dceři, které jim nedovolovalo souhlasit s odchodem do kláštera. Proto nepomohlo ani Helenino ujištění, že žádné peníze nepotřebuje, neboť ji „do kláštera přivede sám Pán Ježíš.“⁴³ Rodiče trvali na svém a ona se nechtěla protivit jejich vůli.⁴⁴

Po krátkém pobytu v Głogowci se na radu starší sestry rozhodla pracovat v Lodži. Nejprve zastávala domácí práce u tří žen, které byly členkami Třetího řádu svatého Františka, a následně, v únoru roku 1923, se přihlásila o práci u majitelky obchodu s potravinami, k paní Marcjanně Sadowské. Ta jí svěřila starost o domácnost a své tři malé děti. Ze vzpomínek svědků tohoto období se dozvídáme, že se Helena i na službě v Lodži velmi stará o rozvoj svého duchovního života.⁴⁵ Současně však nezanedbává svůj zevnějšek. Naopak se začíná módně a elegantně oblékat a to do té míry, že její další zaměstnavatelka měla pochybnosti o tom, zda se vůbec hodí pro práci služebné.⁴⁶

to vysvětlilo. Zde jsem se dověděla, že Helenka měla jednou dojem, že vidí požár a začala na dvorku křičet, že hoří. Tou dobou pekařští pomocníci sázeli chleba do pece. Když uslyšeli křik, nechali – k nespokojenosti hospodáře – práce. Na můj dotaz a naléhání, co viděla tenkrát, když začala křičet, že hoří, odpověděla s jistým zdráháním: "viděla jsem záři".“ Nazaria DŁUBAK, *Rozpoznanie powołania nadającego kierunek współpracy z Bożym miłosierdziem*, (dále jen *Rozpoznanie powołania...*), b. m., n. a r., str. 7 – 8; „Co byl tento jas, nepochopitelný jak pro okolí, tak zpočátku asi i pro samotnou Helenku, nevíme a zůstane to tajemstvím. Můžeme se v této události jen domýšlet, že šlo o mimořádný Boží zásah, Boží výzvu.“ Tamtéž, str. 8; Jadwiga Stabińska k tomu dodává: „Ačkoliv se sestra Faustyna nachází v obyčejném postavení, vykonává obyčejné práce a povinnosti, bude kráčet zvláštní cestou a Bůh ji k tomu připravoval od raného dětství. Několikrát to vyšlo najevo, neboť si z počátku neuvědomovala rozdíl mezi sebou a okolím. Již doma u rodičů viděla občas nějakou záři; nejednalo se určitě o neuropatologické jevy, neboť obdržela ve Vilně potvrzení o psychickém zdraví.“ Jadwiga STABIŃSKA, *Siostra Faustyna...*, str. 11; srov. též Anna Maria Nicola TOKARSKA, *Doświadczenie mistyczne a norma psychiczna na przykładzie świętej siostry Faustyny Kowalskiej*, (dále jen: *Doświadczenie mistyczne...*), Lublin: Wydawnictwo KUL, 2007, str. 292 – 293; Józef MAJKOWSKI, *Osobowość psychologiczna...*, str. 131 – 139; Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 21; Andrzej WITKO, *Apostołka...*, str. 8; Elena BERGADANO, *Faustyna Kowalská...*, str. 24; Jolanta SAŚIADEKOVÁ, *Faustyna...*, str. 53 – 54, a 62; Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 16, 52.

⁴²Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 13; Elena BERGADANO, *Faustyna Kowalská...*, str. 24.

⁴³Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 13; Jolanta SAŚIADEKOVÁ, *Faustyna...*, str. 64.

⁴⁴Srov. Jadwiga STABIŃSKA, *Siostra Faustyna...*, str. 11; Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 13; Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 21 – 22; Andrzej WITKO, *Apostołka...*, str. 9; Elena BERGADANO, *Faustyna Kowalská...*, str. 24 – 25; Jolanta SAŚIADEKOVÁ, *Faustyna...*, str. 66 – 64; Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 16 – 17.

⁴⁵Při nástupu do služby u františkánských terciárek si vymínila zpovídat se u jejich zpovědníka, denně se účastnit mše svaté a také navštěvovat umírající, pokud se o nich dozví. Postila se třikrát týdně a v postní době každý den. Srov. Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 13 – 14; Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 23; Andrzej WITKO, *Apostołka...*, str. 9; Jolanta SAŚIADEKOVÁ, *Faustyna...*, str. 66 a 68; Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 17.

⁴⁶Srov. Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 22; Jolanta SAŚIADEKOVÁ, *Faustyna...*, str. 67; Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 17.

K ještě většímu obrácení se ke světu došlo v životě Heleny Kowalské, když jako osmnáctiletá znovu prosí rodiče o svolení ke vstupu do kláštera a její prosba je opět zamítnuta. Za těchto okolností se snaží v sobě Boží hlas přehlušit. Ve svém *Deníčku* později napíše: „Po tomto odmítnutí jsem začala žít naprázdno, bez ohledu na hlas milosti, i když má duše nikde nenacházela klid. Neustálé volání milosti pro mně bylo velkým utrpením, avšak snažila jsem se je přehlušit zábavou. Vnitřně jsem před Bohem utíkala a celou duší jsem se otevírala tvorům.“ (Dn. 8). Z tohoto zápisku jasně vysvítá, že i přes snahu žít jako ostatní dívky nepovolané k zasvěcenému životu nacházela ve svém srdci prázdnotu a vnitřní touhu, kterou nemohla uskutečnit, se pro ni stávala stále větší trýzní. Přehlušování Božího volání jí bralo klid a radost ze života.⁴⁷ „Zkoušela se rozptýlit, bavit se, jak to mladí dělají, ale nenacházela v tom uspokojení. Jak sama řekla, ten "prázdný život" v jejím srdci zanechával prázdnotu. Její srdce neustále cítilo volání milosti, které nemohla uskutečnit. Netěšila ji zábava ani nic jiného.“⁴⁸

Toto bolestné období ukončil až nečekaný zásah Krista.⁴⁹ Díky jeho náhlému zjevení a rozhodným slovům: „Jak dlouho tě mám snášet a jak dlouho mě budeš klamat?“ (Dn. 9) totiž mladá Helena Kowalská pochopila, že ačkoliv i nadále mají dospělé děti „respektovat své rodiče, předem vyplní jejich přání, budou je často žádat o radu a přijmou jejich oprávněná napomenutí“ (KKC 2217), přesto je „prvním povoláním křesťana [...] následovat Ježíše: "Kdo miluje otce nebo matku víc nežli mne, není mě hoden; kdo miluje syna nebo dceru víc nežli mne, není mě hoden" (Mt 10,37)“ (KKC 2232).⁵⁰ Jako kdysi apoštolové na Ježíšova slova opustili všechno a šli za ním (srov. Mt 4,18-22; 9,9; Mk 1,16-20; 2,14; Lk 5,1-11.27-28), i ona prožila v tu chvíli své hluboké setkání s Mistrem a Pánem. Vize trpícího Spasitele změnila celý Helenin život a zároveň jí pomohla přemoci velkou lásku k rodičům a uzdravit úzkostlivou poslušnost vůči jejich vůli, které jí dosud bránily jít zcela za vnitřním hlasem. V blízké katedrále před Nejsvětější svátostí pak služebná z Głogowce následně prosila Pána, aby ji dal poznat, co má dál dělat. Po chvíli úpěnlivé modlitby uslyšela jako odpověď tato slova: „Jed' ihned do Varšavy, tam vstoupíš

⁴⁷ „V této etapě příběhu jejího povolání vidíme vzdor vůči Boží milosti, chybí velkodušná odpověď, jsou zde pokusy přehlušit Boží hlas, ale současně nespokojenost, neklid, smutek, pocit nenaplněnosti dostavující se tehdy, kdy člověk neplní Boží vůli, kdy není na místě, které mu Bůh určil.“ Nazaria DLUBAK, *Rozpoznanie powołania...*, str. 8.

⁴⁸ Jolanta SAŚIADKOVÁ, *Faustyna...*, str. 69; srov. též Jadwiga STABIŃSKA, *Siostra Faustyna...*, str. 12 – 13; Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 14; Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 18.

⁴⁹ Stalo se to jednoho letního dne roku 1924, kdy se sestry Kowalské vydaly na taneční zábavu do parku „Wenecja“ v centru Lodži nedaleko Katedrály svatého Stanisława Kostky. Uprostřed tance Helena náhle uviděla vedle sebe Ježíše. Byl ztýraný, svlečený ze šatů a celý pokrytý ranami (srov. Dn. 9).

⁵⁰ Svatý Benedikt tento požadavek vyjádřil slovy: „Před službou Boží se nesmí dávat přednost ničemu.“ *Regula Benedicti-Řehole Benediktova* 43,3, Praha: Benediktinské arcidiákonství sv. Vojtěcha a sv. Markéty, 1998, str. 107.

do kláštera“ (Dn. 10). Nyní již přesně věděla, co má konat. Boží milost v její duši zvítězila (srov. Dn. 8), a tak, v jedněch šatech, bez ničeho, odjela podle Božího rozkazu do Varšavy, hlavního města Polska, aby poprvé plně uskutečnila, i proti vůli svých rodičů, slova: „Staň se tvá vůle jako v nebi, tak i na zemi“ (Mt 6,10).⁵¹

Od okamžiku dramatického setkání s Kristem, který se Heleně zjevil na bále, můžeme pozorovat její neotřesitelně důsledné hledání a směřování k tomu, co se více líbí Bohu. Ta, která se vždy snažila ve všem vyplnit přání svých rodičů, už nyní nemá pochybnosti o tom, že je třeba více poslouchat Boha než lidi (srov. Sk 5, 29). Kristus teď zcela rozhoduje o jejích dalších krocích a nic není s to ji odradit od naplnění jejího povolání. Nezastaví ji ani bolest rodičů, ani strach z cizího prostředí hlavního města, kam se vypraví, ani to, že neměla vůbec žádnou představu, ve kterém klášteře by je mohla uskutečnit.⁵²

Mladá nevzdělaná vesničanka z Głogowce po příjezdu do Varšavy vešla s důvěrou do prvního kostela, který se jí namanul, a začala se modlit o poznání další Boží vůle (srov. Dn. 12).⁵³ Díky pomoci místního faráře Jakuba Dąbrowského našla práci jako pomocnice v domácnosti u paní Ałdony Lipszycowé v Ostrówku nedaleko Varšavy.⁵⁴ Odtud odjížděla do hlavního města klepat na brány různých klášterů s prosbou o přijetí. Avšak zpočátku byly její cesty neúspěšné. Příčinou odmítnutí byla jistě její krajní chudoba a nedostatečné vzdělání. Za této situace, kdy již ztrácela naději, že dosáhne vytouženého cíle, se obrátila slovy modlitby na Pána Ježíše: „Pomoz mi, nenechávej mě samotnou“ (Dn. 13).⁵⁵ Její

⁵¹Srov. Jadwiga STABIŃSKA, *Siostra Faustyna...*, str. 13 – 14; Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 15 – 16; Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 23 – 27; Andrzej WITKO, *Apostolka...*, str. 9 – 10; Ludmiła GRYGIEL, *W miłosierdziu...*, str. 17 – 18; Elena BERGADANO, *Faustyna Kowalská...*, str. 25 – 26; Jolanta SAŚIADEKOVÁ, *Faustyna...*, str. 69 – 73; Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 18 – 20; Nazaria DŁUBAK, *Rozpoznanie powołania...*, str. 9.

⁵²Srov. *W szkole ufności...*, str. 34.

⁵³Srov. Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 16; Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 27; Jolanta SAŚIADEKOVÁ, *Faustyna...*, str. 73; Nazaria DŁUBAK, *Rozpoznanie powołania...*, str. 9.

⁵⁴Paní Lipszycowá ve svém svědectví vypráví: „Vybavuji si její zdravý, radostný smích. Často si zpívala. Kdykoliv si na ni vzpomenu, vybaví se mi písnička, kterou zpívala nejčastěji, a já se ji také naučila: "Ježíše ve svátosti skrytého mám ctít, všechno mu odevzdat a jeho láskou žít. On se nám dává cele, přebývá s námi zde, k jeho božské chvále, život mu darujeme." Když jsem se o ní dozvěděla víc, pochopila jsem, že ta píseň byla jejím životem.“ Jolanta SAŚIADEKOVÁ, *Faustyna...*, str. 74; srov. též Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 18 – 19; Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 28; Andrzej WITKO, *Apostolka...*, str. 11; Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 21 – 22.

⁵⁵Srov. Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 17; Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 28; Andrzej WITKO, *Apostolka...*, str. 10; Ludmiła GRYGIEL, *W miłosierdziu...*, str. 18; Elena BERGADANO, *Faustyna Kowalská...*, str. 27 – 28; Jolanta SAŚIADEKOVÁ, *Faustyna...*, str. 78; Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 23; Nazaria DŁUBAK, *Rozpoznanie powołania...*, str. 9 – 10.

prosbu byla vyslyšena, neboť byla nakonec přijata do Kongregace sester Matky Božího milosrdenství.⁵⁶

Po přijetí matkou představenou⁵⁷ se však musela ještě na rok vrátit k paní Lipszycowé a vydělat si na skromnou výbavu. Tento odklad vstupu do kongregace měla rovněž využít k upevnění ve svém povolání.⁵⁸

Tak se také stalo, neboť její vztah k Ježíši měla ověřit ještě jedna zkouška, která na ni čekala u sklonku jejího pobytu ve službě v Ostrówku. Slečna Kowalská pocítovala stále větší nátlak ze strany paní Aldony Lipszycowé. Ta, přestože byla zbožná, nechápala hodnotu řeholního života. Myslela si, že jediným štěstím na světě je život v manželství a založení vlastní rodiny. Proto začala spřádat plány na Heleniny vdavky. Helena však z celého srdce toužila po Bohu, po své jediné lásce, proto odpověděla na podstupovaná pokušení slibem ustavičné čistoty, který složila Bohu při nešporách v oktávu Božího těla.⁵⁹

⁵⁶ „Počátky kongregace sahají až k francouzským řeholním komunitám, které vznikaly v 19. století a zaměřily se na péči o morálně zanedbané ženy. Matka Teresa Ewa Sulkovská-Potocká přijala od M. Teresy Rodenau z Laval řeholní stanovy a metody apoštolské práce a 1. listopadu 1862 založila ve Varšavě v Žytné ulici první *Dům milosrdenství*. Tento den byl přijat jako datum vzniku Kongregace sester Matky Božího milosrdenství v Polsku. Do *Domů milosrdenství* – tak se nazývala místa apoštolského působení kongregace – přicházely děvčata a ženy, které z vlastní vůle toužily po hluboké morální obnově.“ Faustyna KOWALSKÁ, *Deníček...*, str. 670; více informací o Kongregaci sester Matky Božího milosrdenství viz Joachim Roman BAR, *Rozwój stanów doskonałości w Polsce: Zgromadzenie Matki Bożej Miłosierdzia (1862 – 1962)*, Warszawa: Akademia Teologii Katolickiej w Warszawie, 1966; srov. též Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 19 – 20; Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 226 – 232; Ludmiła GRYGIEL, *W miłosierdziu...*, pozn. č. 5 na str. 18; Elena BERGADANO, *Faustyna Kowalská...*, str. 30 – 31; Jolanta SAŚIADEKOVÁ, *Faustyna...*, str. 81 – 83.

⁵⁷ Tuto událost popsala sestra Faustyna v *Deníčku* následujícím způsobem: „Když za mnou [přišla] matka představená, nynější matka generální Michaela, posílá mě po krátkém rozhovoru, abych šla k Pánovi domu a zeptala se, zda mě přijímá. Hned jsem pochopila, že se mám zeptat Pána Ježíše. Šla jsem s velkou radostí do kaple a zeptala jsem se Ježíše: Pane tohoto domu, přijímáš mne? - Jedna z těch sester mi nařídila, abych se takto zeptala. A hned jsem uslyšela tuto odpověď: Přijímám, jdi v mém srdci. Když jsem se vrátila z kaple, zeptala se nejprve matka představená: Tak co, přijal tě Pán? - odpověděla jsem, že ano. - Když tě Pán přijal, tak i já tě přijmu. Takové bylo moje přijetí“ (Dn. 14-15). Daleko strážlivějším způsobem píše o tomto přijetí ve svých vzpomínkách matka Michaela. Viz Nazaria DŁUBAK, *Rozpoznanie powołania...*, str. 10; srov. též Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 18; Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 28; Andrzej WITKO, *Apostołka...*, str. 10 – 11; Ludmiła GRYGIEL, *W miłosierdziu...*, str. 18 – 19; Elena BERGADANO, *Faustyna Kowalská...*, str. 28 – 29; Jolanta SAŚIADEKOVÁ, *Faustyna...*, str. 78 – 79; Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 23 – 24.

⁵⁸ „Pravděpodobně to nebyl jediný důvod odkladu. Helenka bývala vždy důvěřivá a upřímná, jistě tedy Matce Moraczewské otevřeně řekla o svých viděních i styku s Pánem Ježíšem. Moudrá a zkušená řeholnice chtěla poskytnout mladé dívce čas, aby se její povolání prověřilo, osvědčilo, aby bylo zralejší a pevnější.“ Jolanta SAŚIADEKOVÁ, *Faustyna...*, str. 80; srov. též Jadwiga STABIŃSKA, *Siostra Faustyna...*, str. 14 – 17; Andrzej WITKO, *Apostołka...*, str. 11; Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 24.

⁵⁹ „V té době jsem musela bojovat s mnoha obtížemi, ale Bůh na mně svou milostí nešetřil, naplňovala mě stále větší touha po Bohu. Ta osoba, ač byla velmi zbožná, přesto nechápala štěstí řeholního života a ve své dobrotě mi začala život plánovat jinak, ale přesto jsem pocítovala, že mám tak veliké srdce, že je nic nedokáže naplnit. Tehdy jsem se z celé vyprahlé duše obrátila k Bohu. Bylo to v oktávu Božího těla. Bůh dal mé duši vnitřní světlo, abych ho hlouběji poznala jako největší dobro a krásu. Poznala jsem, jak velmi mě Bůh miluje. Jeho láska ke mně je věčná. Bylo to v době nešpor - prostými slovy, která mi plynula ze srdce, jsem složila Bohu slib ustavičné čistoty. Od tohoto okamžiku jsem cítila větší důvěrnost ve vztahu k Bohu, svému Snoubenci. Od té chvíle jsem si v srdci udělala komůrku, ve které jsem neustále přebývala s Ježíšem“ (Dn. 15 – 16). Takto popsala po letech nejdůležitější událost svého pobytu v Ostrówku. Srov.

Dne 1. srpna roku 1925 konečně nadešel okamžik, kdy se pro Helenu otevřela klášterní brána a ona tak dosáhla toho, po čem tolik toužila. Cítila se v tu chvíli nesmírně šťastná (srov. Dn. 17).⁶⁰

1.3 Řeholní život

Ve chvíli, kdy Helena Kowalská překročila práh klauzury varšavského domu, zbývalo jí už jen třináct let života. Byla to však velmi intenzivní léta, která jí nakonec přivedla ke svatosti. Doba prožitá v Kongregaci sester Matky Božího milosrdenství patřila k rozhodujícímu období jejího života. Teprve zde mohla plně rozvinout svou touhu zcela následovat Krista, a to jak v plnění Boží vůle, jenž jí byla sdělována prostřednictvím představených, zpovědníků a duchovních vůdců, tak v prokazování milosrdenství, ale i v přijímání utrpení obětovaných za spásu svých bližních. V průběhu řeholního života ji čekalo ještě mnoho zkoušek, těžkostí a utrpení, ale i radostí a štěstí v zakoušení Boží blízkosti.

1.3.1 Období řeholní formace

V úsilí o následování chudého, čistého a poslušného Krista jí byla nápomocná počáteční formace během postulátu, noviciátu a juniorátu, která po věčných slibech pokračovala formací trvalou, jejíž zajištění mají na starost představené jednotlivých řeholních komunit.⁶¹ Program duchovní formace určovaly konstituce kongregace,⁶² které

těž Jadwiga STABIŃSKA, *Siostra Faustyna...*, str. 17; Andrzej WITKO, *Apostolka...*, str. 12; Ludmiła GRYGIEL, *W miłosierdziu...*, str. 19; Elena BERGADANO, *Faustyna Kowalská...*, str. 29 – 30; Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 22.

⁶⁰Srov. Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 16 – 19; Andrzej WITKO, *Apostolka...*, str. 12; Jolanta SAŚIADEKOVÁ, *Faustyna...*, str. 80; Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 24.

⁶¹„Další rozvoj víry připadl na léta řeholního života sestry Faustyny. Kongregace zajišťuje svým členům podmínky pro rozvoj duchovního života a zároveň je zavazuje ke spolupráci s Boží milostí a k opravdové snaze o zdokonalování ve ctnostech [...]. Sestra Faustyna, která pracovala v kuchyni, v pekařství, na zahradě a na vrátnici, se netěšila výsadním podmínkám k prohlubování náboženských vědomostí [...]. Stejně jako všechny sestry denně meditovala, četla knihy s náboženskou tematikou, životopisy svatých a jejich spisy, účastnila se asketických přednášek vedených kněžími, duchovních cvičení, duchovních promluv novicmistrové (v noviciátu a juniorátu) a představených. Během rekreace a soukromých rozhovorů přiváděla řeč na náboženská témata, a tak kolem sebe vytvářela ovzduší víry. Kvůli tomu se jí mezi spolusestrami žertovně říkalo "teoložka", přestože jí na četbu náboženské literatury nezbývalo příliš mnoho času.“ *W szkole ufności...*, str. 17 – 18.

⁶² V letech 1925 až 1938, tedy během pobytu Heleny Kowalské v kongregaci, byly sestry zavázány žít podle těchto konstitucí: *Konstytucje Towarzystwa Matki Bożej Miłosierdzia*, (dále jen: *Konstytucje Towarzystwa...*), Płock: b. n., 1909; *Konstytucje Sióstr Najświętszej Marii Panny Miłosierdzia*, Warszawa: b. n., 1930.

braly na zřetel rozdělení sester na dva chóry.⁶³ Sestry koadjutorky, mezi něž byla přijata i Helena, zavazovala: každodenní mše svatá,⁶⁴ ranní rozjímání⁶⁵ a zpytování svědomí podle ignaciánské metody.⁶⁶ Pobožnost hodinek k Neposkvrněnému početí Panny Marie, adoraci Nejsvětější svátosti a večerní společnou „benedikci“⁶⁷ (srov. např. Dn. 151; 262; 626) mohl zastoupit růženec, křížová cesta nebo jiné pobožnosti.⁶⁸

Důležitým prvkem pro vytváření ducha kongregace bylo duchovní čtení, přijímané jako doplněk k meditaci.⁶⁹ Jednalo se především o četbu Písma svatého, konstitucí, direktáře, dopisů sv. Ignáce z Loyoly o poslušnosti, životopisů svatých, ale i *Následování Krista* Tomáše Kempenského a *Ćwiczenia w doskonałości i cnotach chrześcijańskich* A. Rodrigueze.⁷⁰ V duchovní formaci měla své zvláštní místo i týdenní zpověď u řádného zpovědníka a čtvrtletní u kněze zvaného „mimořádný zpovědník“.⁷¹

1.3.1.1 Postulát

Cílem postulátu, který tvoří závaznou dobu přípravy na noviciát a trvá v Kongregaci sester Matky Božího milosrdenství od šesti do dvanácti měsíců, je především vyzkoušet povolání kandidátky k řeholnímu životu. Má jí usnadnit postupný přechod od života ve světě k životu v kongregaci. Proto se postulanky zapojují do společenství modlitby a každodenní práce.⁷² Také kandidátka Helena potřebovala čas k pozvolnému přechodu od života ve světě k životu v řeholním společenství. Hned první nesáz se objevila krátce po vstoupení do kongregace. Chvilé štěstí, které prožívala v prvních dnech pobytu v klášteře

⁶³ „V té době se sestry Kongregace Matky Božího milosrdenství dělily na dva chóry, tzv. sestry direktorky a sestry koadjutorky (pomocnice). O příslušnosti do chóru rozhodovala správa kongregace – podle vzdělání, věku a schopností kandidátky. Úkolem sester direktorek byla správa kongregace a vedení výchovných ústavů, sestry koadjutorky jim měly pomáhat, zvláště s manuálními pracemi.“ Faustyna KOWALSKÁ, *Deníček...*, pozn. č. 107 na str. 127; srov. též *Konstytucje Towarzystwa...*, str. 6 – 7.

⁶⁴ Srov. tamtéž, str. 68.

⁶⁵ Srov. tamtéž, str. 65.

⁶⁶ Srov. tamtéž, str. 52, 66.

⁶⁷ „Večerní pobožnost zakončená požehnáním Nejsvětější Svátostí.“ Faustyna KOWALSKÁ, *Deníček...*, pozn. č. 87 na str. 110.

⁶⁸ Srov. *Konstytucje Towarzystwa...*, str. 65.

⁶⁹ Srov. tamtéž, str. 65 – 66.

⁷⁰ Srov. *Księga Zwyczajów Zgromadzenia Najświętszej Maryi Panny Miłosierdzia*, in: *Zwyczajnik i ceremoniały Zgromadzenia Matki Bożej Miłosierdzia z okresu życia s. Faustyny Kowalskiej*, APSFK PC/III/1.2, str. 8, 18; srov. též Beata Jolanta JABŁOŃSKA, *Posłuszeństwo zakonne w życiu św. Siostry Faustyny w świetle Dzienniczka*, diplomová práce obhájená na Papiesskiej Akademii Teologicznej v Krakově r. 2008, str. 24; více podrobností o obsahu Heleniny duchovní četby během jejího života v kongregaci viz Maria WINOWSKA, *Prawo do Miłosierdzia...*, pozn. č. 1 na str. 39.

⁷¹ Srov. *Konstytucje Towarzystwa...*, str. 66 – 67.

⁷² Srov. *Konstytucje i dyrektorium Zgromadzenia Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia*, (dále jen: *Konstytucje...*), Warszawa-Rzym, 1985, čl. 107 a 329.

a pocit, že vstoupila do rajskeho života, záhy zmizely a již po třech týdnech se rozhodla kongregaci opustit. Nepochybovala o svém řeholním povolání, ale začínal ji znepokojovat nedostatek času na modlitbu. Kromě toho byly i jiné věci, které ji přinášely těžkosti.⁷³ Kontemplativně založená kandidátka si proto předsevzala oznámit matce představené, že chce vstoupit do přísnějšího řádu více zaměřeného na rozjímavý život, po němž tolik toužila. Její rozhodnutí však bylo provázeno zvláštním neklidem, kterému nerozuměla. Prosila proto v kapli Ježíše o světlo, ale nedostalo se jí ničeho. I ve své cele pak pokračovala v modlitbě o poznání Boží vůle, až se náhle v cele rozjasnilo a na závěsu uviděla velmi bolestnou Ježíšovu tvář. „Všude po tváři měl čerstvé rány a veliké slzy padaly na přehoz na mém lůžku. Nevěděla jsem, co má toto všechno znamenat a zeptala jsem se Ježíše: Ježíši, kdo ti způsobil takovou bolest? A Ježíš odpověděl: Ty mi způsobil takovou bolest, vystoupíš-li z tohoto řádu. Sem jsem tě povolal, a ne někam jinam, a připravil pro tebe mnoho milostí“ (Dn. 19).

Po tomto opětném Božím napomenutí se Kristu omluvila a hned změnila své rozhodnutí. Jak sama později napíše v *Deníčku*, od té chvíle, kdy byla ujištěna i zpovědníkem, že se jedná o jasný projev Boží vůle, byla stále šťastná a spokojená (srov. tamtéž). To ovšem neznamena, že by se tím zároveň vzdala své touhy věnovat více času na modlitbu. Každý den se v ranní modlitbě obětovala Bohu Otci s příslibem, že svou celodenní práci a všechny své záležitosti bude spojovat „s pracemi a utrpením našeho Pána Ježíše Krista.“⁷⁴ Během dne pak často prosila své představené o možnost alespoň krátké návštěvy Ježíše přítomného v Nejsvětější svátosti. Avšak ne vždy k tomu dostala dovolení. Teprve se musela učit, že i práce může být modlitbou a místem setkání s Bohem.⁷⁵ Přesto se o ní matka Janina, která měla na starosti varšavské postulanky, po několikaměsíčním pobytu mladé kandidátky vyjádřila jako o „duši velmi úzce sjednocené s Pánem Ježíšem“⁷⁶

⁷³ „Když ji v době postulátu navštívila Aldona Lipszycowa, Helenka ji řekla, že se v kongregaci necítí dobře a že neví, jestli v ní vydrží, protože se musí velice ovládat a má s tím mnoho potíží. Vzpomínala také na pokoření, která zakoušela. Její bývalá zaměstnavatelka ji chápala. Zнала totiž dívčinu spontánní povahu a bylo jí jasné, že ze strany představených může mít jisté těžkosti.“ Jolanta SAŚIADEKOVÁ, *Faustyna...*, str. 95; srov. též Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 38.

⁷⁴ *Zbiór modlitw używanych w Zgromadzeniu s. s. Matki Bożej Miłosierdzia*, (dále jen: *Zbiór modlitw...*), Kraków: 1931, str. 312; srov. též Dn. 531.

⁷⁵ Srov. Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 19 – 21; Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 39 – 46; Andrzej WITKO, *Apostolka...*, str. 12; Ludmiła GRYGIEL, *W miłosierdziu...*, str. 19 – 21; Elena BERGADANO, *Faustyna Kowalská...*, str. 30 – 33; Jolanta SAŚIADEKOVÁ, *Faustyna...*, str. 90 – 91; Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 24 – 26; Anna Maria Nicola TOKARSKA, *Doświadczenie mistyczne...*, str. 152.

⁷⁶ Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 44.

a sestra Joachima k tomu doplňuje, že Helena, s níž se setkala v postulátě v Krakově, „celým svým bytím dosvědčovala, že přišla s radostí sloužit Pánu Ježíši.“⁷⁷

Jelikož „v době postulátu je potřeba [...] umožnit kandidátce bližší poznání kongregace a zkoumat její schopnosti pro apoštolskou práci,“⁷⁸ získává i Helena z Głogowce podrobnější informace o takzvaných *Domech miłosrdenství*, v nichž sestry výchovně působily na děvčata a ženy potřebující hlubokou morální obnovu. Poznává, že každá členka kongregace bez ohledu na druh vykonávané práce⁷⁹ se živě účastní v Ježíšově díle záchrany pro věčnost těch, kteří v lidských očích již zahynuli. I ona, která byla pro nedostatečné vzdělání přijata mezi sestry z druhého chóru, hloubce chápala velikost tohoto poslání. Vypovídají o tom i slova, která napsala své spolusestře v jednom z dopisů: „Jak velkou radost cítím v duši, že mě Pán Ježíš povolal do naší kongregace, která se úzce spojuje s dílem a posláním, jaké měl Ježíš, to je záchrana duší. [...] Nesmíme zapomenout, že naše poslání je vznešené, podobné poslání Ježíšovu. Musíme být cele proniknuty Ježíšovým duchem a mít jeho vlastnosti, tedy dát ze sebe všechno z lásky k Bohu ve prospěch nesmrtelných duší.“⁸⁰

Postulantka Helena měla také možnost si v době svého pobytu ve Varšavě doplnit „a rozšířit náboženské vědomosti, formovat vzájemné soužití podle zásad správného chování [a] rozvíjet přirozené ctnosti.“⁸¹ Především k tomu poslednímu měla v klášteře mnoho příležitostí, a to zvláště při své práci jako pomocnice v kuchyni. „Skutečně, kolik úkonů sebezáporu jsem tehdy udělala, ví jediný Bůh. [...] Bůh nejednou podobné věci dopouštěl, aby mě vnitřně umocnil, ale za to pokoření mě Pán odměnil velkou potěchou. Při benedikci jsem ho uviděla nesmírně krásného, Ježíš se na mě laskavě podíval a řekl: Má dcero, neboj se utrpení, já jsem s tebou“ (Dn. 151).⁸²

Vidíme tedy zřetelně, že i po nástupu do postulátu zaujímá Ježíš v Helenině duchovním životě ústřední místo. Jeho prosí o světlo při rozeznávání Boží vůle týkající se jejího pobytu v kongregaci a následně ho odprošuje za způsobenou bolest (srov. Dn. 18 –

⁷⁷ Tamtéž, str. 42.

⁷⁸ *Konstytucje...*, čl. 107.

⁷⁹ „Výchovné práci se bezprostředně věnovaly sestry z prvního chóru a ostatní, patřící do druhého chóru, vykonávaly všechny pomocné práce, aby měla kongregace z čeho žít a vést svůj apoštolát.“ Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 25.

⁸⁰ Dopis sestry Faustyny sestře Ludwině Gadzině, Wilno, 26. srpna 1934, in: *Listy świętej...* 252 – 253, str. 146 – 147.

⁸¹ *Konstytucje...*, čl. 107.

⁸² Na tyto situace vzpomíná i sestra Szymona Nalewajk, která obdivovala svou spolusestřu za to, že „veškeré připomínky a pokoření přijímala s pokorou a bez diskuse. [...] Byla jsem udivena, že se začínající postulantka umí tak ovládat a že je tak dobrá.“ Jolanta SAŚIADEKOVÁ, *Faustyna...*, str. 95.

19). Ptá se ho, za koho se má ještě modlit (srov. Dn. 20)⁸³, snaží se ho napodobit v lásce k nesmrtelným duším a spolu s ním prožívá těžkosti společného života v klášteře (srov. Dn. 151).⁸⁴

Tak jak to bylo v kongregaci zvykem, odjela Helena po půlročním pobytu ve Varšavě do krakovského domu, aby zde dokončila postulát a během exercicií se připravila na vstup do noviciátu.⁸⁵

1.3.1.2 Noviciát

Při oblačce⁸⁶ přijala Helena Kowalská hábit a řeholní jméno sestra Marie Faustyna. I v noviciátě se se vším obracela na Pána Ježíše a snažila se vždy uskutečňovat jeho vůli.⁸⁷ Jako novicka pomáhala opět v kuchyni, kde nejednou zakusila Boží pomoc, o niž s důvěrou prosila.⁸⁸ Snažila se předběhnout druhé sestry v každé těžké práci, protože byla Spasitelem ujištěna, že se mu to velice líbí: „Tvoji tak těžkou práci proměňuji v kytice nejkrásnějších květů a jejich vůně stoupá k mému trůnu“ (Dn. 65).⁸⁹

⁸³ Ježíš jí na tuto otázku odpověděl prostřednictvím vize očiště. Mladá postulanka zde uviděla mnoho trpících duší, které se vroucně modlily, ale bez účinku. Tu Helena pochopila, že jim mohou pomoci pouze lidé žijící na zemi. Od té doby se proto začala důvěrněji stýkat s těmito dušemi trpícími v očiště (srov. Dn. 20); srov. též Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 21 – 22; Jolanta SAŚIADEKOVÁ, *Faustyna...*, str. 92 – 93; Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 26 – 27.

⁸⁴ Srov. Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 38; Andrzej WITKO, *Apostolka...*, str. 12 – 13; Jolanta SAŚIADEKOVÁ, *Faustyna...*, str. 93 – 95; Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 27 – 28.

⁸⁵ Srov. *Konstytucje Towarzystwa...*, str. 11 – 12.

⁸⁶ Tento obřad přijetí do noviciátu se konal 30. dubna 1926. „Během oblačky Helena dvakrát omdlela. Sestra Klemensa Buczek, která ji pomáhala sundat bílé šaty a závoj a obléci řeholní oděv, myslela, že ty mdloby byly v důsledku zážitků spojených s opuštěním světa, zatímco – jak se ukázalo – byl to důsledek mystických zážitků. Bůh jí dal při oblačce poznat, jak mnoho bude trpět. Jasně věděla k čemu se zavazuje. Toto utrpení trvalo jednu minutu a Bůh zalil její duši velkými útechami.“ Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 30 – 31; srov. též Dn 22; Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 24; Andrzej WITKO, *Apostolka...*, str. 13; Ludmiła GRYGIEL, *W miłosierdziu...*, str. 21; Jolanta SAŚIADEKOVÁ, *Faustyna...*, str. 98; Anna Maria Nicola TOKARSKA, *Doświadczenie mistyczne...*, str. 155.

⁸⁷ To ji dodávalo odvalu k napomenutí i starších sester, které v rozhovoru mezi sebou kritizovaly druhé. Řekla jim: „Promiňte, ale tohle se Pánu Ježíši nelíbí. Skončete ten rozhovor.“ Jolanta SAŚIADEKOVÁ, *Faustyna...*, str. 105; srov. též Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 49; Andrzej WITKO, *Apostolka...*, str. 14.

⁸⁸ Srov. Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 48 – 49; Jolanta SAŚIADEKOVÁ, *Faustyna...*, str. 100.

⁸⁹ „Sestra Regina, které jí v té době pomáhala v těžké práci v kuchyni, přidává toto zajímavé svědectví: „Sestra Faustyna už na konci noviciátu nebyla schopná odcedit brambory, proto jsem se jí snažila pomoci. Jednou jsem jí chtěla opět pomoci, ale ona mi říká, že dnes je schopná je sama slít. I přes to jsem stála vedle ní, abych v případě potřeby byla nablízku. Viděla jsem, že jí to šlo velmi snadně. Když postavila hrnec na místo, sundala poklici, aby odešla pára. V tom jsem si všimla jejího údivu. Teprve nyní, po dvaceti letech, když jsem si četla její poznámky, jsem pochopila, co se stalo. Ona viděla v hrnci růže a já viděla pouze brambory.““ Maria WINOWSKA, *Prawo do Miłosierdzia...*, str. 57; srov. též Dn. 65; Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 26; Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 46, 234 – 235; Ludmiła GRYGIEL, *W miłosierdziu...*, str. 22 – 23; Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 31 – 32; Anna Maria Nicola TOKARSKA, *Doświadczenie mistyczne...*, str. 157.

Ze svědectví spolusester můžeme vyčíst, že byla velmi oblíbená. Během volných chvil určených k zotavení chtěla každá být v její blízkosti, neboť se její myšlenky a rozhovory vztahovaly k Bohu. Novicky také obdivovaly její veselost. Tato radostnost nebyla jen vnějším chováním, ale vycházela přímo ze srdce, a to proto, že první rok noviciátu byl pro sestru Faustynu časem velkých duchovních útěch. Stále cítila Boží přítomnost a modlitba jí přicházela s největší lehkostí.⁹⁰

„Ke konci prvního roku noviciátu se mi v duši začalo stmívat“ (Dn. 23).⁹¹ Tak bude po několika letech sestra Faustyna vzpomínat na příchod stavu, který svatý Jan od Kříže nazývá „temnou nocí“.⁹² Při modlitbě již necítila žádnou útěchu, rozjímání ji stálo mnoho námahy a spíš nebylo vůbec možné, protože najednou nerozuměla tomu, co čte, a při zpytování svědomí v sobě neviděla nic, jen velikou ubohost. Zdá se jí, že je Bohem zavržena. „Ta strašná myšlenka naskrz probodla mou duši. V té bolesti má duše začala umírat. Chtěla jsem umřít, ale nešlo to“ (Dn. 23).

Během těchto bolestných prožitků ji povzbuzuje k vytrvalosti nejen zpovědník, ale především novicmistrová. Byla jí matka Józefa Brzoza, která měla díky formaci v Laval a vlastním duchovním kvalitám ty nejlepší předpoklady dobře vést v duchovním životě sestry, jež jí byly svěřeny.⁹³ Proto také dokázala číst v duši sestry Faustyny a dát jí potřebné rady. Když se jí sestra Faustyna svěřila se svou obavou, že všechno její úsilí o dokonalost není Bohu milé, dostala tuto odpověď: „Vězte, sestro, že vás Bůh předurčil k veliké svatosti. Je to znamení, že vás Bůh chce mít v nebi velmi blízko sebe. Velice důvěřujte Pánu Ježíši“ (Dn. 23). Kromě toho ji zprostila povinných úkonů zbožnosti, které vyžadovaly větší soustředěnost, a zaměnila je na střelné modlitby, jimiž se měla podřizovat Boží vůli.

V těchto trýznivých chvílích přicházela do kaple a z jejího srdce vycházel bolestný nářek. Avšak přes všechno utrpení byla naplněna důvěrou: „Ježíši, který se v evangeliu přirovnáváš k nejněžnější matce, důvěřuji Tvým slovům, neboť Ty jsi pravda a život. Ježíši, důvěřuji Ti, proti vší naději, navzdory všem pocitům odporujícím naději, které jsou

⁹⁰Srov. Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 24 – 25; Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 45; Jolanta SAŚIADEKOVÁ, *Faustyna...*, str. 99 a 106; Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 33 – 32; Anna Maria Nicola TOKARSKA, *Doświadczenie mistyczne...*, str. 155 – 156.

⁹¹Tato duchovní temnota bude sestru Faustynu provázet po celý druhý rok noviciátu a skončí se až po půl roce od prvních slibů; srov. Dn. 27; srov. též Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 57; Jolanta SAŚIADEKOVÁ, *Faustyna...*, str. 101.

⁹²Viz JAN OD KŘÍŽE, *Temná noc*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995; srov. též Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 50 – 51.

⁹³Více podrobností ze života této sestry viz např. tamtéž, str. 49 – 50; Jolanta SAŚIADEKOVÁ, *Faustyna...*, str. 98; Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 32 – 33; Anna Maria Nicola TOKARSKA, *Doświadczenie mistyczne...*, str. 154.

ve mně. Čiň se mnou, co chceš, nevzdám se Tě, vždyť Ty jsi zdroj mého života“ (Dn. 24). Tyto prožitky byly pro nezkušenou novickou velkou školou víry, naděje a lásky, školou dětské důvěry v Boha a poslušnosti vůči představeným. Musela jí stačit pouze ona pravda víry, že Bůh je taková Láska, která vždy miluje své děti. I když to necítila smysly, i když tomu zdánlivě všechno protičečilo, i když prožívala dokonce pocit zavržení Bohem, přesto nepochybovala o jeho dobrotě a milosrdenství a vyznávala svou důvěru v něj (srov. Dn. 98 – 111).⁹⁴

V této temné noci však byly i světlé chvílky plné radosti a jasu, kdy jí Bůh dával poznávat svou lásku (srov. Dn. 26; 103) nebo když jí přišla na pomoc Panna Maria (srov. Dn. 25). Takovou chvílí byla též slavnost složení prvních řeholních slibů čistoty, chudoby a poslušnosti (srov. Dn. 27). Bylo to 30. dubna 1928.⁹⁵

1.3.1.3 Juniorát

Sestra Faustyna pracovala po složení prvních slibů v mnoha domech kongregace, protože byla často překládána z domu do domu.⁹⁶ Poslední změna před bezprostřední přípravou na věčné sliby nastala v létě roku 1930, kdy byla přeložena do řeholního domu v Płocku. Zde pracovala v pekárně, v kuchyni a v pekařství.⁹⁷ Právě zde se začalo její velké poslání spojené s rozšiřováním úcty k Božimu milosrdenství. Spolu s ním dostal i její vztah ke Kristu novou tvář.

Již dříve se objevovaly v duchovním životě mladé juniorky vnitřní hlasy, vize a jiné nadpřirozené jevy.⁹⁸ Doposud se týkaly výlučně jejího osobního života. Ježíš ji v nich

⁹⁴ Srov. též Dn. 65; Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 27 – 28; Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 52 – 56; Andrzej WITKO, *Apostolka...*, str. 14; Elena BERGADANO, *Faustyna Kowalská...*, str. 33; Jolanta SAŚIADEKOVÁ, *Faustyna...*, str. 101 – 103; Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 33 – 36; Anna Maria Nicola TOKARSKA, *Doświadczenie mistyczne...*, str. 157 – 158.

⁹⁵ Do kláštera v Krakově – Łagiewnikách přijeli při této příležitosti také Marianna a Stanisław Kowalští. Bylo to jejich první setkání od doby, kdy jejich dcera odešla ze služby v Łodzi. Při shledání s ní viděli, jak je radostná. Sestra Faustyna pak svému otci, který byl tolik proti jejímu odchodu do kláštera, řekla: „Ten, kterému jsem slibovala, je mým manželem a tvým zetěm.“ Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 36. Tato slova i štěstí jejich dítěte nakonec přesvědčily rodiče a od této chvíle přijali její životní cestu; srov. tamtéž; Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 28; Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 46 – 47; Andrzej WITKO, *Apostolka...*, str. 14; Ludmiła GRYGIEL, *W miłosierdziu...*, str. 114 – 121; Elena BERGADANO, *Faustyna Kowalská...*, str. 33 – 34; Jolanta SAŚIADEKOVÁ, *Faustyna...*, str. 108.

⁹⁶ Více informací o tomto období viz Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 29 – 30; Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 58 – 63; Andrzej WITKO, *Apostolka...*, str. 15; Ludmiła GRYGIEL, *W miłosierdziu...*, str. 23 – 24; Jolanta SAŚIADEKOVÁ, *Faustyna...*, str. 109 – 111; Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 36 – 39.

⁹⁷ Srov. Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 31 – 32; Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 64 – 66; Ludmiła GRYGIEL, *W miłosierdziu...*, str. 24; Elena BERGADANO, *Faustyna Kowalská...*, str. 43 – 44; Jolanta SAŚIADEKOVÁ, *Faustyna...*, str. 111; Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 39.

⁹⁸ Více informací na téma mimořádných jevů v životě sestry Faustyny viz Jan MACHNIAK, *Doświadczenie Boga w Tajemnicy Jego Miłosierdzia u Bł. Siostry Faustyny Kowalskiej*, (dále jen: *Doświadczenie Boga...*), Kraków: Wydawnictwo Naukowe Papierskiej Akademii Teologicznej, 1998, str. 291 – 426; obecně na téma

potěšoval (srov. Dn. 27; 39; 158), povzbuzoval (srov. Dn. 31; 36; 67), poučoval (srov. Dn. 28; 29; 30), napomínal (srov. Dn. 42; 64; 71) a posiloval v boji proti pokušením (srov. Dn. 40). K těmto vizím patřily také ty, které ji nabádaly ke konání modliteb a obětí s úmyslem prosit za vlast nebo ohrožené město (srov. Dn. 32 – 33; 39). Nyní jí však skrze ně začíná postupně předávat poselství a posláni šířit ve světě úctu k Božímu milosrdenství. Má namalovat obraz, který zobrazuje novou podobu Spasitele (srov. Dn. 47).⁹⁹ Nemá ho podle rady zpovědníka malovat ve své duši, ale má ho namalovat štětcem, neboť jak ji On sám ubezpečil: „můj obraz je ve tvé duši“ (Dn. 49). Kromě toho má zajistit, aby tento obraz znázorňující Krista s paprsky, jež vycházejí z jeho srdce, byl slavnostně posvěcen o první neděli po Velikonocích. Tento den se má podle Ježíšových slov nazývat svátkem Milosrdenství (srov. Dn. 49).¹⁰⁰ Řeholnice má dále vzkázat kněžím, aby kázali o velkém Božím milosrdenství k hříšníkům (srov. Dn. 50).¹⁰¹

Po Kristově ujištění, že se jedná o hmotný obraz, přednesla celou záležitost matce představené, sestře Rózy Kłobukowské. Pločka představená tomuto sdělení nepřiložila velkou váhu, a proto jí odpověděla: „Tak tedy malujte.“¹⁰² Jelikož sestra z Głogowce neuměla malovat, prosila místní sestry, aby jí v tom pomohly. Místo pomoci se v klášteře pomalu začala šířit zpráva o jistém zjevení sestry Faustyny. Spolusestry se na ni začaly dívat s podezřením. Jedny ji varovaly před klamem, jiné ji označovaly za hysterku a fantastku (srov. Dn. 123; 125; 126; 128; 129) a ještě jiné ji naopak obdivovaly za trpělivé snášení tohoto utrpení. Sama později napíše o těchto bolestných chvílích ve svých zápiscích: „Předsevzala jsem si všechno tiše snášet, ani když se mě budou ptát, nic nevysvětlovat. Jedny, zvláště ty zvědavější, dráždilo to mé mlčení. Druhé přemýšlivější říkaly, že přece jen musí být sestra Faustyna velmi blízko Boha, když má sílu snášet tolik

soukromých zjevení viz např. KKC 67; heslo *Soukromá zjevení*, in: Karl RAHNER a Herbert VORGRIMLER, *Teologický slovník*, (dále jen: *Teologický slovník...*), Praha: Zvon, 1996, str. 309 – 310.

⁹⁹ Tento příkaz obdržela polská mystička 22. února 1931. Večer tohoto dne uviděla ve své cele „Pána Ježíše oblečeného do bílých šatů. Jednu ruku měl pozdvíženou k žehnání a druhá se dotýkala šatů na hrudi. Z poodhrnutých šatů na hrudi vycházely dva velké paprsky: jeden červený a druhý světlý. Mlčky jsem hleděla na Pána, má duše byla naplněna bázní, ale i velkou radostí. Po chvíli mi Ježíš řekl: Namaluj obraz podle toho, co vidíš, s nápisem: Ježíši, důvěřuji Ti. Toužím, aby byl tento obraz uctíván nejprve ve vaší kapli a [poté] na celém světě“ (Dn. 47). Vykupitel zároveň slíbil, „že duše, která bude tento obraz uctívat, nezahyne. Slibuji také už zde na zemi vítězství nad nepřáteli a obzvlášť v hodině smrti. Já sám ji budu bránit jako svou slávu“ (Dn. 48). Milosti udělené prostřednictvím obrazu se měly následně stát znamením nadpřirozeného původu motivu tohoto zobrazení Krista (srov. Dn. 51).

¹⁰⁰ Více informací na téma svátku Božího milosrdenství viz Jan MACHNIAK (ed.), *Święto Miłosierdzia Bożego : Materiały z sympozjum*, Kraków: Sanktuarium Bożego Miłosierdzia, 1996.

¹⁰¹ Srov. Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 66 – 67; Andrzej WITKO, *Apostolka...*, str. 16; Ludmiła GRYGIEL, *W miłosierdziu...*, str. 24 – 25; Jolanta SAŚIADEKOVÁ, *Faustyna...*, str. 112 – 113; Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 40 – 41.

¹⁰² Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 68; viz též Andrzej WITKO, *Apostolka...*, str. 16.

utrpení. A viděla jsem před sebou jakoby dvě skupiny soudců. Usilovala jsem o vnitřní i vnější tichost. Nemluvila jsem o ničem, co se týkalo mé osoby, přestože se mě některé sestry ptaly přímo. Má ústa umlkla. Trpěla jsem jako holubice, nestěžujíc si“ (Dn. 126).¹⁰³

Jak vidíme, hluboký mystický život polské světice šel ruku v ruce s utrpením. Utrpení očisťuje duši, a tím ji činí schopnější k stále většímu podílu na Božím životě a k účasti na spasitelném Kristově díle. Největším utrpením pro ni byla nejistota ohledně původu zjevení. Představené jejím slovům nedůvěřovaly a posílaly ji ke zpovědníkům a ti zase k představeným (srov. Dn. 122).¹⁰⁴ Napjatá atmosféra kolem její osoby způsobila, že si přestala důvěřovat a začala utíkat před setkáními s Pánem: „Začala jsem však být trochu nedbalá. Nevšímal jsem si těch vnitřních vnuknutí, snažila jsem se rozptýlit [...], protože jsem nechtěla být obětí klamu. Avšak Pán mě jakoby pronásleduje svými dary a skutečně, střídavě jsem zakoušela utrpení a radost“ (Dn. 130). Zároveň však svého Mistra prosí o znamení potvrzující pravost zjevení: „Když jsem se jednou, unavena těmi nejistotami, Ježíše zeptala: Ježíši, jsi ty můj Bůh, nebo nějaký přízrak? Protože představení mi říkají, že přicházejí různé preludy a přízraky. Jsi-li můj Pán, tak mi prosím požehej. Tu nade mnou Ježíš udělal veliké znamení kříže a já jsem se pokřížovala. Když jsem se Ježíši omluvila za tu otázku, řekl mi Ježíš, že jsem ho tou otázkou vůbec nezarmoutila a [...] že se mu má důvěra velice líbí“ (Dn. 54; srov. též Dn. 74; 122).¹⁰⁵

Nepřítomnost duchovního vedení a stálého zpovědníka, který by jí pomohl rozlišit původ těchto vnitřních prožitků a uslyšených příkazů, a také nemožnost uskutečnit zadané úkoly způsobila, že apoštolka Božího milosrdenství chtěla po čase od těchto vnitřních vnuknutí odstoupit. Bůh jí na to řekl, že pokud tyto záležitosti zanedbá, bude od ní v den soudu vyžadovat velký počet duší (srov. Dn. 52 a 154). Tato slova ji naplnila velikou bází. Uvědomila si, že je zodpovědná nejen za sebe, ale také za spásu druhých lidí. Proto

¹⁰³ Srov. Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 32 – 35; Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 67 – 71; Andrzej WITKO, *Apostolka...*, str. 16 – 17; Ludmiła GRYGIEL, *W miłosierdziu...*, str. 25; Jolanta SAŚIADEKOVÁ, *Faustyna...*, str. 114 – 115; Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 41 – 42; Anna Maria Nicola TOKARSKA, *Doświadczenie mistyczne...*, str. 177 – 179.

¹⁰⁴ „Poznala jsem, že se mi v těchto chvílích od nikoho pomoci nedostane, a začala jsem se modlit a prosit Pána o zpovědníka. Prahla jsem slyšet od kněze to jediné slovo: Buď klidná, jsi na dobré cestě, nebo: Všechno to zavrhní, protože to od Boha nepochází. Avšak tak rozhodného kněze, který by mi ta jasná slova ve jménu Pána řekl, jsem nenacházela. A tak nadále [trvá] pěti měsíců, nazývaná "třetí probace nejistota. Ježíši, je-li tvá vůle, abych žila v takové nejistotě, buď tvé jméno požeáno. Prosím tě, Pane, řiď ty sám mou duši a buď se mnou, neboť já sama o sobě nejsem nic“ (Dn. 127; srov. též Dn. 211 – 213).

¹⁰⁵ Povzbuzením, že je na dobré cestě, se jí měla také stát setkání s o. Edmundem Elterem SJ (srov. Dn. 169; 172 – 175) a o. Józefem Andraszem SJ (srov. Dn. 52; 53; 55; 141; 213; 232 – 234). Oba jezuité jí ale důrazně nařídili modlit se za duchovního vůdce, aby nepromarnila Boží dary. Srov. Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 35 – 39; 44 – 45; Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 70 – 80; Ludmiła GRYGIEL, *W miłosierdziu...*, str. 25 – 26; 33 – 34; Elena BERGADANO, *Faustyna Kowalská...*, str. 45 – 46; Jolanta SAŚIADEKOVÁ, *Faustyna...*, str. 115; Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 44 – 45 a 49; Anna Maria Nicola TOKARSKA, *Doświadczenie mistyczne...*, str. 180.

si předsevzala učinit všechno, co je v jejích silách, a prosila Pána Ježíše, aby jí udělil potřebné milosti ke splnění jeho vůle nebo aby ty milosti dal někomu jinému, kdo je dokáže lépe využít (srov. Dn. 53).¹⁰⁶

V listopadu 1932 odjela z Płocka, aby ve Varšavě absolvovala pod vedením matky Małgorzaty Gimbutt¹⁰⁷ spolu s dalšími dvěma sestrami takzvanou třetí probaci, neboli pětiměsíční intenzivní přípravu před věčnými sliby.¹⁰⁸ Kromě denních modliteb a účasti na duchovních promluvách mistrové měla sestra Faustyna za úkol pomáhat ve skladu s prádlem.¹⁰⁹ Zde měla možnost poznat ducha chudoby a umrtvování některých sester, které prosily, aby jim dávala to nejhorší prádlo z celého skladu. Setkala se ovšem také s lidskou slabostí, což bylo pro ni příležitostí, aby se cvičila v trpělivosti (srov. Dn. 179; 181; 182). Kromě tohoto nedobrovolného utrpení pocházející ze zlomyslnosti některých sester, přijímala dobrovolně na sebe různá pokušení a bolesti, aby uchránila druhé od poznaných nebezpečí a vyprosila jim potřebné milosti (srov. Dn. 192; 194; 202). Třetí druh utrpení pramenil z její nevypověditelné touhy po Bohu a z bolesti, když se Pán před ní ukrýval a ponechával ji ve stavu duchovní opuštěnosti. Všechno prožívala v duchu víry s myšlenkou na den věčných slibů: „Ze všech utrpení a těžkostí jsem vázala kytičku pro Ježíše na den našeho sňatku. Nic mi nebylo zatěžko, když jsem si uvědomila, že je to pro mého Milého, jako důkaz mé lásky k němu“ (Dn. 184).

Dne 18. dubna 1933 přijela svěťice do Krakova na osmidenní exercicie a věčné sliby. Její srdce bylo naplněno velkou radostí a vděčností za milost povolání. Připomněla si všechny milosti, které zde jako novicka dostala. Když pak uslyšela při osobním rozhovoru se svou bývalou novicmistrovou, matkou Józefou, její uklidňující slova, která se týkala jejího duchovního života, poděkovala „Pánu Ježíši za tu velikou milost, vždyť ona je první představená, která mi v této věci nepůsobila pochybnosti“ (Dn. 222).¹¹⁰ Když jí následně vyvstalo před očima všechno to, co dobrého pro ni tato matka udělala, zrodila se v ní obava

¹⁰⁶ Srov. Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 76 – 77; Ludmiła GRYGIEL, *W miłosierdziu...*, str. 25; Elena BERGADANO, *Faustyna Kowalská...*, str. 45; Jolanta SAŚIADEKOVÁ, *Faustyna...*, str. 114; Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 42 – 43; Anna Maria Nicola TOKARSKA, *Doświadczenie mistyczne...*, str. 177.

¹⁰⁷ Také matka Małgorzata povzbuzovala sestru Faustynu k věrnosti Pánově milosti, která ji zavede k těsnému sjednocení s Bohem. Má touto věrností vynikat, protože „Bůh takovouto cestou nevede každou duši“ (Dn. 204; srov. též Dn. 178); srov. Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 76.

¹⁰⁸ „Bezprostřední příprava na věčné sliby probíhá v posledním roce časných slibů. Doba pěti měsíců, nazývaná "třetí probace", je věnována ve větší míře duchovní usebranosti a modlitbě, cvičením se v pokoře a lásce, návratu k počáteční horlivosti, upevňování se v duchu odříkavosti a zamilování si vůle Boží. Třetí probaci konají juniorky společně ve formačním domě. Před složením věčných slibů vykonají sestry osmidenní duchovní cvičení.“ *Konstytucje...*, čl. 128; srov. též *Konstytucje Towarzystwa...*, str. 18, 95 – 97.

¹⁰⁹ Srov. Andrzej WITKO, *Apostolka...*, str. 17; Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 45 – 46.

¹¹⁰ Srov. Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 76; Anna Maria Nicola TOKARSKA, *Doświadczenie mistyczne...*, str. 180.

z budoucnosti, kdy bude postrádat její opory: „Cítila jsem k ní v duši tak velikou vděčnost. Jakási bolest mi sevřela srdce, že jsem už naposledy v noviciátu“ (Dn. 217). Uvědomila si, že bude po věčných slibech bojovat, pracovat a trpět už jen s Ježíšem. „Zkrátka – žít i umírat s Ježíšem“ (Dn. 217). Mistrová již nebude za ní na každém kroku, aby ji „poučila, [...] varovala, jinde napomenula, povzbudila či pokárala. Tak divně se sama bojím. Ježíši, vymysli na to něco. I když přece budu mít představenou, ano, to je pravda, ale člověk už je více sám“ (Dn. 217).

Věčné sliby složila sestra Faustyna 1. května 1933.¹¹¹ Během obřadů, když ležela na zemi v prostraci, přednesla Kristu své prosby s důvěrou, že jí v tento slavnostní den nic neodmítne. Prosila za církev, za kněze, u nichž se bude zpovídat, za kongregaci a její apoštolát, rodiče, vlast, hříšníky, umírající a duše v očištění (srov. Dn. 240). Pro sebe si vyprošovala tyto milosti: „Zcela mě proměň v sebe, udržuj mě neustále ve svaté horlivosti o svou chválu, dej mi milost a sílu ducha, abych ve všem splnila Tvou svatou vůli“ (Dn. 240). Zároveň svému Ženichovi děkovala „za důstojnost, kterou jsi mi daroval, a zvláště za královské odznaky, které mě ode dneška zdobí a které nemají ani andělé - jsou to kříž, meč a trnová koruna. Ale nade všechno, můj Ježíši, Ti děkuji za Tvé Srdce. Ono jediné mi stačí namísto všeho“ (Dn. 240). Odměnou za vděčnost se jí mělo stát Pánovo ujištění: „Nevěsto moje, naše srdce jsou spojena navěky. Pamatuj, komu jsi slibovala ...“ (Dn. 239). Apoštolka Božího milosrdenství povzbuzena slovy svého Ženicha ihned využila svého plného zasvěcení a spolu s ním se při mši obětovala Bohu: „Kladu dnes své srdce na obětní misku, na které je Tvé Srdce, Ježíši, a společně s tebou se dnes obětuji Bohu, Tvému i mému Otci, jako oběť lásky a chvály. Otče Milosrdenství, shlédni na oběť mého srdce, ale skrze ránu Ježíšova Srdce“ (Dn. 239).¹¹²

1.3.2 V Ježíšově škole

Když sestra Faustyna končila svou základní řeholní formaci v noviciátním domě, vybrala si za Vůdce a Mistra své duše Ježíše. Přesto, že se jím nechala vést už od dětských

¹¹¹ Srov. Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 45 – 46; Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 83 – 86; Andrzej WITKO, *Apoštolka...*, str. 17 – 18; Ludmila GRYGIEL, *W miłosierdziu...*, str. 23; Jolanta SAŚIADEKOVÁ, *Faustyna...*, str. 115; Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 47 – 48.

¹¹² Ze zápisků světice víme, že již během třetí probace se zcela obětovala Kristu a jeho vůli (srov. Dn. 135 – 138; 190) a necelý rok po věčných slibech 29. 3. 1934 se nabídla po Kristově výzvě (srov. Dn. 308) jako dobrovolná oběť za hříšníky, a to zvláště za ty, kteří ztratily důvěru v jeho milosrdenství (srov. Dn. 309). Tento úkon obětování pak ještě jednou zopakuje v únoru 1935 (srov. Dn. 384) a následně po třech letech 24. 4. 1938 (srov. Dn. 1680); srov. Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 41 – 42; Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 80 – 83; Ludmila GRYGIEL, *W miłosierdziu...*, str. 80 – 82; Elena BERGADANO, *Faustyna Kowalská...*, str. 56; Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 66.

let,¹¹³ ve chvíli, kdy vstupovala do samostatnějšího života, si hlouběji uvědomovala svou slabost a nedokonalost. Zvláště bolestně nesla nepřítomnost mistrové, která ji zanedlouho čekala (srov. Dn. 217). Proto měla velkou potřebu znovu požádat Ježíše o tuto službu s tím, že mu nechává naprostou svobodu, aby řídil její duši a vedl cestami, jakými On uzná za vhodné. Slíbila mu, že mu v tom nebude klást odpor. Předsevzala si také, že mu bude svěřovat všechny své záležitosti a vždy se na něho bude obracet s prosbou o radu. Sebe pak nazvala slabou a malou Ježíšovou novickou: „Ježíši, Ty víš, jak jsem slabá a malá, a tak ode dneška ještě více přecházím do Tvého noviciátu. Jsem i nadále novickou, ale Tvou novickou, Ježíši, a Ty budeš mým Mistrem, až do posledního dne. Denně budu přicházet k Tvým nohám na přednášky“ (Dn. 228; srov. též Dn. 264). Světice již nečeká v těžkých okamžicích pomoc od mistrových, představených nebo zpovědníků. Už jí nebude vadit osamělost (srov. Dn. 1699), kterou předtím velmi trpěla (srov. Dn. 149). Nyní bude všechny své naděje upínat na Krista s přesvědčením, že pouze On je tím pravým a jediným duchovním vůdcem (srov. Dn. 42; 304; 650; 746; 871; 1066; 1138; 1751), u něhož bude hledat radu a potěšení v těžkostech.¹¹⁴

Jeho bude rovněž ve svých modlitbách prosit o světlo pro rozum ve chvílích pochybností a o pomoc v plnění Boží vůle (srov. Dn. 650). Ze stránek *Deníčku* víme, že ji Božský Mistr cvičil v této důvěře jeho vedení. Ukazoval jí, co se mu nelíbí (srov. Dn. 659), varoval ji a napomínal za nejdrobnější přestupky a nedokonalosti (srov. Dn. 145; 329;

¹¹³ „Sám Ježíš je mým Mistrem od dětství až doposud. Převedel mě přes všechna úskalí a nebezpečí, jasně vidím, že pouze Bůh mě mohl převést skrze tak veliké nebezpečí bez škody a nehody“ (Dn. 108); Ludmiła GRYGIEL, *W miłosierdziu...*, str. 241 – 244.

¹¹⁴ „Sestra Faustyna, stejně jako každý jiný člověk, zakoušela existenciální strach, avšak posilu hledala u Ježíše skrze modlitbu. Byla to její stálá praxe, která se podílela na růstu naděje. Díky tomu, že očekávala pomoc od Boha a že si byla jista jeho přítomností v každé těžké situaci, dokázala překonat strach: "Když jsem s Tebou, Ježíši, nebojím se ničeho, neboť mi nic nemůže uškodit" (Dn. 306); "Ó můj Ježíši, [...] ničeho se nebojím, žádných obtíží, žádného utrpení" (Dn. 571). Sestra Faustyna ovládala hrůzu a strach dokonce tehdy, viděla-li velmi realisticky a přesně utrpení, která musí přestát. Tato vítězství vždy souvisela s přesvědčením o Ježíšově přítomnosti a pomoci. Svěřuje se: "Pochopila jsem, že v jistých - nejtěžších chvílích budu sama, opuštěna ode všech, a musím vzdorovat všem bouřím a bojovat vší silou duše, dokonce i s těmi, od kterých jsem očekávala pomoc. Ale nejsem sama, protože je se mnou Ježíš, s ním se ničeho nebojím" (Dn. 746). Jistota, že Ježíš je přítomen jako mocná opora, jí dovolovala uchovat si vnitřní rovnováhu i uprostřed největších vnějších těžkostí. "Ačkoliv navenek mám mnoho utrpení a různých protiventství," zapsala si v *Deníčku*, "přesto to ani na okamžik neoslabuje můj vnitřní život, ani nenarušuje mé vnitřní ticho. Nebojím se chvíle osamocení od tvorů, neboť i kdyby mě všichni opustili, nejsem sama, vždyť Pán je se mnou" (Dn. 1022). Ježíš byl jediným motivem Faustyniny naděje. Svou duchovní jistotu neopírala o sebe, o své dovednosti a vlohy, ale výhradně o Boha. "Udělej si předsevzetí," poučoval ji Ježíš, "že se nikdy nebudeš opírat o lidi" (Dn. 1487). Nečekala tedy pomoc od lidí, protože věděla, že jenom nepočtení jsou schopni skutečně se sklonit k bolestem druhého. "V největších útrapách upírám svůj pohled na ukřižovaného Ježíše," zapisovala si, "nečekám pomoc od lidí, ale mám důvěru v Boha, má veškerá naděje je v jeho bezedném milosrdenství" (Dn. 681).“ *W szkole ufności...*, str. 35 – 37.

1194; 1464). Zároveň ji povzbuzoval a těšil (srov. Dn. 1349; 1469; 1826). Tím jí pomáhal postupovat na cestě ke sjednocení s ním.¹¹⁵

Polská řeholnice se nebála přiznat, že je malá (srov. Dn. 2; 228; 237; 242; 779). Nepopírala své slabosti. Nechtěla být velkou podle měřítek tohoto světa. Vědomí lidské bezmocnosti ji vedlo k očekávání pomoci od všemohoucího a milosrdného Otce. Byla přesvědčena, že právě pro svou malost a nepatrnost má právo spoléhat se na Boží milosrdenství. „Proto, že jsem tak ubohá a malá, mám právo spoléhat na Tvé nekonečné milosrdenství“ (Dn. 237). Důvěra v Boží milosrdenství však u ní byla zároveň spojena s lítostí nad spáchanými hříchy. Tato zkroušenost v ní vyvolávala bolest nad hříchy, ale současně jí nedovolovala zapomenout na Otce bohatého milosrdenstvím, který nám odpouští a raduje se z našeho návratu. Lítost se tak pro ni stávala výchozím bodem k neustálému duchovnímu růstu, vedla ji „k obrácení, tedy k proměně srdce skrze novou kvalitu myšlení a konání. Obrácení mělo v jejím životě podobu neustálého procesu směřujícího k volbě toho, co je dokonalejší, k tomu, aby se přimkla k Ježíši a přetvořila se v něj.“¹¹⁶ Chtěla si osvojit jeho ducha důvěry k Otcovi, svěřit se jako on do Otcových rukou a následovat jeho činy. Snaha o vnitřní proměnu byla též posilována svátostným životem, a to zvláště skrze Eucharistii a svátost smíření.¹¹⁷

Ježíš se stále více stával jejím Mistrem a duchovním vůdcem. On ji sám vychovával po mnoho let.¹¹⁸ Když se pak setkala ve Vilně¹¹⁹ s knězem Michałem Sopočkou,¹²⁰ tehdy

¹¹⁵ O jedné takové chvíli niterného sjednocení s Kristem prožité dne 24. dubna 1938 píše ve svém *Deníčku* (viz Dn. 1681) a zároveň i svému duchovnímu vůdci; viz Dopis sestry Faustyny P. Sopočkové, Krakov, 29. června 1938, in: *Listy świętej...* 191, str. 107; srov. též Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 87.

¹¹⁶ Nazaria DŁUBAK, *Siostra Faustyna wzorem współpracy z miłosierdziem Bożym przez zawierzenie i miłosierdzie wobec bliźnich*, (dále jen: *Siostra Faustyna wzorem...*), b. m., n. a r., str. 6.

¹¹⁷ Tamtéž, str. 7.

¹¹⁸ Více informací na téma Ježíš Mistrem a Vůdcem sestry Faustyny srov. Jan MACHNIAK, *Doświadczenie Boga...*, str. 104 – 120.

¹¹⁹ Dnešní Vilnius, hlavní město Litvy.

¹²⁰ P. Michał Sopoćko se narodil 1. listopadu 1888 v Nowosadach (vileňsko). Kněžské svěcení přijal ve Vilně r. 1914. Od r. 1927 byl profesorem na Teologické fakultě USB ve Vilně a po Druhé světové válce v Duchovním semináři v Białymstoku. V letech 1933 – 1942 byl zpovědníkem sester Kongregace Matky Božího milosrdenství ve Vilně. Zemřel 15. února 1975 v Białymstoku. Dne 28. září 2008 byl prohlášen Svátým otcem Benediktem XVI. za blahoslaveného; srov. Faustyna KOWALSKÁ, *Deníček...*, pozn. č. 41 na str. 46; více o životě a poslání blahoslaveného Michała Sopoćki viz např. *Sluga Boży ksiądz Michał Sopoćko : realizator dzieła Miłosierdzia Bożego*, Białystok: Wydział Duszpasterstwa Kurii Metropolitalnej Białostockiej, 1994; Henryk CIERESZKO, *Sluga Boży ksiądz Michał Sopoćko*, Białystok: Wydział Duszpasterstwa Kurii Metropolitalnej Białostockiej, 1995; Henryk CIERESZKO, *Sluga Boży ksiądz Michał Sopoćko – apostoł Bożego Miłosierdzia*, in: Jan MACHNIAK (ed.), *Nieść światu ogień miłosierdzia : Konferencje formacyjne z II Międzynarodowego Kongresu Apostołów Bożego Miłosierdzia*, Kraków: Misericordia, 2005, str. 140 – 177.

své učedníci nařizoval, aby se ve všem řídila jeho radami.¹²¹ „Dříve mi sám dával poznat to, čemu jsem nerozuměla, ale nyní mi nařizuje, abych se na všechno ptala zpovědníka, a často mi říká toto: A já ti odpovím jeho ústy, buď klidná. Ještě se mi nestalo, abych někdy dostala odpověď odporující tomu, co Pán ode mě žádal a co jsem vůdci předložila“ (Dn. 145). Této důvěře a otevřenosti vůči knězi, svému duchovnímu vůdci, se však musela učit a bojovat proti pochybnostem a obavám, že nebude pochopena. Proto jí Pán Ježíš často připomínal nutnost úplné poslušnosti vůdci, jako by to byl On sám. Upozorňoval jí také, že rady duchovního vůdce jsou jeho rozhodnutími. Neposlušnost vůdci má chápat jako neposlušnost vůči samotnému Mistru. Takto poučena obnovovala sestra Faustyna mnohokrát předsevzetí být upřímná vůči Božím zástupci na zemi, modlit se za něho a být poslušná jeho rozhodnutím více než vnitřním osvětlením (srov. Dn. 680; srov. též Dn. 331; 375; 494; 861; 895; 933; 1240; 1374; 1644).¹²²

Ježíš byl pro řeholnici z Krakova Snoubencem její duše, Láskou a jediným cílem jejích tužeb. Sestra Faustyna si často připomínala slova otce biskupa Stanisława Rosponda, která pronesl během obřadu věčných slibů při podávání prstenu, symbolu smlouvy mezi Kristem a Bohu zasvěcenou osobou.¹²³ „Ve chvíli, kdy mi otec biskup nasazoval prsten, pronikl Bůh celou mou bytostí, a protože to neumím vyjádřit, přecházím tuto chvíli mlčením“ (Dn. 254; srov. též Dn. 268).¹²⁴

Každodenní ranní půlhodinové rozjímání nad pozemským životem jejího Mistra zachyceným v Evangelích a stálý kontakt s ním během dne posilovaný střelnými modlitbami v ní rodil touhu se mu zcela připodobnit a sjednotit se s ním.¹²⁵ Chtěla ho následovat v jeho milosrdenství, dobrotě, laskavosti a v přinášení obětí za spásu hříšníků. Toho, který byl pro ni nejdokonalejším vzorem (srov. Dn. 830; 1333; 1351; 1483), zároveň

¹²¹ Sestra Faustyna znala P. Michała Sopoćku z dřívějších vidění, v nichž jí Bůh přislíboval viditelnou pomoc ve vyplnění úkolů uložených Kristem; srov. Dn. 34; 53; 61; 141; 263; srov. též Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 49.

¹²² Srov. Ludmiła GRYGIEL, *W miłosierdziu...*, str. 33 – 45.

¹²³ Biskup tehdy v této části obřadu říkal: „Zasnujmi tě Ježíši Kristu, Synu nejvyššího Otce, který nechť tě uchová čistou. Přijmi ten prsten na znamení věčné smlouvy, kterou s Kristem, Ženichem panen, uzavíráš. Nechť ti je prstenem víry, znamením Ducha svatého, aby ses nazývala nevěstou Krista, a budeš-li mu věrně sloužit, abys byla navěky korunována“ (Dn. 248).

¹²⁴ Více na téma Ježíše jako Snoubence sestry Faustyny viz Jan MACHNIAK, *Doświadczenie Boga...*, str. 212 – 219.

¹²⁵ Po mnoho let bylo jejím každodenním předsevzetím k podrobnému zpytování svědomí stále se spojovat s milosrdným Kristem (srov. Dn. 743, 790, 861, 905, 1105, 1778). „Toto cvičení mi dává zvláštní sílu, srdce je stále spojeno s tím, po kom touží“ (Dn. 703). „S ním, v něm a skrze něho vzdávám chválu Bohu“ (Dn. 1177). „Když chtěla od této praktiky ustoupit, Pán Ježíš jí to nedovolil. Nařídil jí nadále se s ním, přítomným v její duši, ustavičně spojovat (Dn. 1544).“ Elżbieta SIEPAK, *Poznanie tajemnicy miłosierdzia Bożego i jej kontemplacja w codziennosci*, in: *Posłannictwo i duchowość błogosławionej Siostry Faustyny : Materiały formacyjne I rok*, b. m., Stowarzyszenie Apostołów Bożego Miłosierdzia *Faustinum*, b. r., str. 21; srov. též Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 58, 60 – 61.

nepřestávala prosit, aby ji proměnil v sebe (srov. Dn. 163). Dávala si předsevzetí věrně na sobě odzrcadlit jeho rysy (srov. Dn. 1175), a to zvláště jeho tichost¹²⁶ a pokoru.¹²⁷ Chtěla, aby její srdce bylo podobné Srdci Kristovu (srov. Dn. 514). Toužila jít cestou vyšlapanou Ježíšovými nohama (srov. Dn. 746; 1351) a jednat tak, jak by jednal On (srov. Dn. 861).

Další prostředkem v Ježíšově škole byly vize Dítěte Ježíše.¹²⁸ Tyto vize měly výchovné zaměření, a jakoby přímo ztělesňovaly vzor k následování. Důkazem toho je například Ježíšova odpověď, kterou řeholnice jednou obdržela: „V jisté chvíli, když jsem uviděla Ježíše jako malé dítě, jsem se zeptala: Ježíši, proč se se mnou nyní stýkáš v podobě malého dítěte? Vždyť já v tobě i tak vidím nesmírného Boha, svého Stvořitele a Pána. Ježíš mi odpověděl, že dokud se nenaučím prostotě a pokoře, bude se se mnou stýkat jako malé dítě“ (Dn. 335; srov. též Dn. 184). Z mnohých zápisků sestry Faustyny můžeme vidět její velkou vnímavost k těmto poučením. Často o sobě mluví jako o dítěti, pro které je charakteristické právě pokora a prostota. Tímto vyjádřením chtěla také upozornit na svou hlubokou důvěru vůči Bohu, nejlepšimu Otcí. „Bůh je můj Otec, tak tedy já, jeho dítě, mám všechna práva vůči jeho Božskému Srdci“ (Dn. 357). „Večer při benedikci obcovala chvíli moje duše s Bohem Otcem, cítila jsem, že jsem v jeho náručí jako dítě“ (Dn. 626; srov. též Dn. 230; 722; 1197; 1322).¹²⁹ Vize Dítěte Ježíše, které měla sestra Faustyna zejména během mše svaté, ji vedly k prohloubení vztahu s Kristem a k hlubšímu chápání jeho skutečné přítomnosti v Eucharistii. Sehrály také důležitou úlohu

¹²⁶ „Kristus ve svém životě zažil rovněž tichost. Tento rys jeho postoje je spojen víc s jeho prožitkem než s činností. Charakterizuje ho spíš receptivita než aktivita, to znamená, že jeho božství bylo poněkud skryté. Je to vidět zejména v jeho postě, spojeném se zkušeností satanova pokušení na poušti (srov. Mk 1,10-12), v tom, že byl často sám a usebraně se modlil (srov. Mk 1,35; Lk 6,12), ale především v tom, jak vědomě přijal utrpení a smrt se vším tím, co je provází (výslech u Piláta a Heroda, bičování, korunování trním, posměch, přijetí kříže atd.) (srov. Mt 26,47 – 27,50). Jeho postoj tichosti je tedy poznamenán absencí síly i násilí.“ Henryk WEJMAN, *Współpraca człowieka z miłosiernym Bogiem*, (dále jen: *Współpraca człowieka...*), Kraków: Sanktuarium Bożego Miłosierdzia, 2001, str. 69.

¹²⁷ „Ježíš mi dal poznat hloubku své tichosti a pokory a dal mi pochopit, že výslovně toto ode mě požaduje“ (Dn. 758). „Byl jsem tvým Mistrem, jsem a zůstanu, snaž se, aby se tvé srdce stalo podobné mému pokornému a tichému Srdci. Nikdy se nedovolávej svých práv. Všechno, co tě potkává, snášej s velikým pokojem a trpělivostí; nebraň se, když na tebe bude neprávem dopadat všechna hanba; nech ostatní triumfovat. Nepřestaň být dobrá, když zjistíš, že tvou dobrotu zneužívají; bude-li to třeba, sám se tě zastanu. I za sebemenší mou milost buď vděčná, neboť ta vděčnost mě zavaluje udílet ti nové milosti“ (Dn. 1701). „Kdo se chce naučit opravdové pokoře, ať rozjímá o Ježíšově utrpení“ (Dn. 267). Srov. též *W szkole ufności...*, str. 76 – 79.

¹²⁸ „Vize Dítěte Ježíše byly v životě svaté sestry Faustyny tak časté, že někteří teologové měli pokušení ji nazývat "Sestrou Faustynou od Dítěte Ježíše".“ Małgorzata KOCIK, *Obecność dziecięctwa duchowego na drodze doświadczenia wewnętrznego św. Siostry Faustyny*, (dále jen: *Obecność dziecięctwa...*), diplomová práce obhájená v Prymasowském Institutu Życia Wewnętrznego ve Varšavě r. 2003, str. 62.

¹²⁹ Další podrobnosti na téma duchovní dětství v životě sestry Faustyny je možné nalézt v diplomové práci: Małgorzata KOCIK, *Obecność dziecięctwa...*; srov. též Jan MACHNIAK, *Doświadczenie Boga...*, str. 338 – 344.

v přijetí postoje duchovního dětství¹³⁰ vyznačujícího se pokorou, prostotou a zvlášť důvěrou, která je tolik charakteristická pro její spiritualitu.¹³¹

Vše, co sestra Faustyna prožívala během řeholního života, se pro ni stávalo výzvou k lidskému a duchovnímu úsilí o to, aby svůj nelehký život připodobnila k životu Ježíše tichého, pokorného, milosrdného, trpícího a ve všem odevzdaného do vůle Otcovy.¹³² Spasitel pak za věrnost ve své škole učinil záhy svou učednicí apoštolkou a svědkyní Božího milosrdenství (srov. Dn. 400; 417; 1142).¹³³

1.3.3 Poslední léta a měsíce života

Po složení věčné profese zůstala sestra Faustyna po celý květen 1933 v Krakově. Ve svých poznámkách nám přenechala sdělení, že „od těch věčných slibů se s Bohem stýkám tak těsně jako nikdy předtím. Cítím, že miluji Boha, a cítím, že on mě miluje“ (Dn. 254).¹³⁴ O hlubokém sjednocení s Bohem a vnitřním soustředění svědčí i její využití času při nezatěžující práci na krakovské klášterní zahradě k vykonání ignaciánských exercicií.¹³⁵ „Protože jsem neměla stálé zaměstnání, pouze jsem chodila pomáhat do zahrady a vycházelo to tak, že jsem pracovala sama, měla jsem tedy možnost za celý měsíc vykonat jezuitské exercicie. I když jsem chodila na společné rekreace, přesto jsem udělala jezuitské exercicie. Dostala jsem při nich hodně Božího světla“ (Dn. 251).¹³⁶

Nyní už nebude během všedních dní bolestně zakoušet nedostatek času na modlitbu. Obyčejný den se pro ni stal časem Boží milosti, možností ke konání dobrých skutků a k proměně práce i celého života v modlitbu: „Dny práce a šedi, vůbec pro mě nejste tak šedé, protože každá chvíle mi přináší nové milosti a příležitost dobře činit“ (Dn 245)

¹³⁰ „Dítě Ježíš se jí zjevovalo nejčastěji při mši svaté, aby jí poučilo o skutečné přítomnosti Krista v Eucharistii a také o duchovním dětství (srov. Dn. 332; 434). Dítě, které viděla mystička z Krakova, mělo "pásek", čili šatičky fialové nebo bílé barvy (srov. Dn. 345). Tento detail potvrzuje pravdu, že na vize měla velký vliv tehdejší zbožnost – pobožnost k Dítěti Ježíši, jehož sošku nosily děti v procesi.“ Tamtéž, str. 338.

¹³¹ „Postoj důvěry má ve spiritualitě sestry Faustyny klíčové místo.“ Małgorzata KOCIK, *Obecność dziecięctwa...*, str. 21; o postoji důvěry v životě apoštolky Božího milosrdenství srov. též *W szkole ufności...*

¹³² Srov. Jadwiga STABIŃSKA, *Siostra Faustyna...*, str. 76 – 86.

¹³³ Ludmiła GRYGIEL, *W miłosierdziu...*, str. 29 – 33, 51 – 98.

¹³⁴ Srov. Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 48 – 49.

¹³⁵ Srov. Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 47; Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 87.

¹³⁶ Z výpovědi sestry Krzysztofy se dovídáme, „že "ještě za svého pobytu v noviciátě s. Faustyna vykonala během práce v kuchyni třicetidenní exercicie. Zeptala jsem se jí, jak je to možné, když je stále v práci? Sestra Faustyna odpověděla, že všechny přednášky, čtení a zpytování svědomí konala tímto způsobem, neboť když Pán Ježíš něco žádá, lze i při práci všechno vykonat.““ Maria WINOWSKA, *Prawo do Miłosierdzia...*, str. 54.

„Cítím, že jsem celá prostoupena Bohem a s tímto Bohem jdu do každodenního šedého, unavujícího a namáhavého života s důvěrou, že ten, kterého cítím v srdci, tu šed' promění v mou osobní svatost“ (Dn 1363; srov. též Dn. 62; 140; 210; 244; 296; 356; 1373; 1400).¹³⁷ Období zakoušení Boží přítomnosti budou však i nadále střídána časem očist'ování a vyprahlosti, ve kterých nebude zakoušet Boží blízkost. Zvlášť tato bolestná údobí jí postupně připraví ke zkušenosti duchovního manželství, ke které dospěje na Velký pátek roku 1937 (srov. Dn. 1056).¹³⁸

Na konci května opustila světice Krakov. S obavami, ale i s Ježíšovým příslibem, že ji nenechá samotnou (srov. Dn. 258), neboť je stále s ní (srov. Dn. 259),¹³⁹ se vydala do Vilna.¹⁴⁰ Zde, jak jí bylo předpovězeno (srov. Dn. 258), splnila úkol namalovat obraz Milosrdného Ježíše. Pomohl jí v tom Pater Michał Sopoćko.¹⁴¹ Tento zpovědník sester vilenského kláštera vedený spíše zvědavostí, protože nebyl ještě úplně přesvědčen o nadpřirozeném původu Faustyniných zjevení,¹⁴² zařídil vše potřebné, aby řeholnice

¹³⁷ Srov. Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 86, 233 – 240; Ludmiła GRYGIEL, *W miłosierdziu...*, str. 23; Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 57 – 58.

¹³⁸ Více na téma mystické zkušenosti sestry Faustyny viz Stanisław URBAŃSKI, *Mistyczny świat ducha*, Warszawa: Oficyna Wydawniczo-Poligraficzna „Adam“, 2000; obecně na téma křesťanské mystické zkušenosti viz např. Réginald GARRIGOU-LAGRANGE, *Trzy okresy życia wewnętrznego*, (dále jen: *Trzy okresy...*), Niepokalanów: Wydawnictwo Ojców Franciszkanów, 1998; Giovanni MOIOLI, heslo *Mystyka křesťanská*, in: Stefano de FIORES a Tullo GOFFI (edd.), *Slovník spirituality...*, str. 542 – 554; Vojtěch KOHUT, *Mystická cesta svaté Terezie z Lisieux*, (dále jen: *Mystická cesta...*), in: *Teologické texty* 5, 1997, str. 167.

¹³⁹ V *Deníčku* najdeme mnoho míst, kdy Ježíš povzbuzuje svou učednici ve víře ve svou přítomnost a to i ve chvílích, kdy to nezakouší (Dn. 1109). Ježíš jí příslibil, že s ní bude stále a zvlášť v situacích spojených s uskutečňováním jejího poslání (srov. Dn. 36; 103; 129; 151; 295; 372; 431; 498; 573; 586; 613; 627; 629; 639; 645; 655; 669; 675; 788; 797; 923; 966; 1011; 1133; 1150; 1267; 1499; 1674; 1675; 1704; 1760; 1767). Zároveň jí slíbil, že i v hodině smrti bude s ní (srov. Dn. 1061).

¹⁴⁰ Ve Vilně byla řeholnici přidělena práce na zahradě. Svoji práci „chtěla dělat radost Pánu Ježíši i bližním. Bylo jejím zvykem přinášet na oltář nejkrásnější květiny, které sama vypěstovala.“ Andrzej WITKO, *Apostolka...*, str. 21; srov. též Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 49; Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 119 – 120, 238; Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 50.

¹⁴¹ Když řeholnice svěřila Pateru Sopoćkovi během zpovědi své poslání, vyslechl ji, ale její výpovědi bral z počátku na lehkou váhu. Aby jí mohl správně vést, potřeboval se ujistit, zda není sestra Faustyna Kowalská obětí iluzí a halucinací. Proto se obrátil na sestru Irenu Kryżanovskou, představenou domu, s prosbou o informaci ohledně této sestry a také ohledně jejího psychického a fyzického zdraví. Nespokojil se s kladným hodnocením. Uklidnilo ho až prohlášení psychiatřičky Marie Maciejewské, v němž potvrdila, „že u sestry Faustyny nenalezla žádné neuropatologické jevy ani psychické anomálie.“ Elena BERGADANO, *Faustyna Kowalská...*, str. 54; srov. též Władysław KLUZ, *Sekretarka Miłosierdzia Bożego: Błogosławiona Faustyna Kowalska*, Katowice: Księgarnia św. Jacka, 1997, str. 63 – 64; Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 49 – 50; Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 92 – 93; Andrzej WITKO, *Apostolka...*, str. 19; Ludmiła GRYGIEL, *W miłosierdziu...*, str. 34 – 35; Jolanta SAŚIADEKOVÁ, *Faustyna...*, str. 132; Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 50 – 52.

¹⁴² Sám o tom píše ve svém deníku: „Na počátku jsem dobře nevěděl o co jde, poslouchal jsem, nedůvěřoval, přemýšlel jsem, zkoumal jsem, radil jsem se s druhými – teprve po několika letech jsem pochopil význam tohoto díla, velikost této ideje a sám jsem se přesvědčil o působivosti tohoto sice starého, ale velkého životodárného kultu, který je zanedbaný a v naší době se dožaduje obnovy.“ Henryk CIERESZKO, *Droga świętości księdza Michała Sopoćki*, Kraków: Wydawnictwo WAM, 2002, str. 58; srov. též Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 52; Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 100; Andrzej WITKO, *Apostolka...*, str. 19; Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 52 – 53.

mohla na počátku ledna 1934 poprvé navštívit malíře Evžena Kazimirowského. On pak pod jejím vedením začal malovat obraz Milosrdného Krista s nápisem „Ježíši, důvěřuji ti.“ Když byl obraz po pár měsících namalován,¹⁴³ nebyla mystička z Krakova s vykonanou prací spokojená. S pláčem si stěžovala svému Pánu: „Kdo tě namaluje tak krásného, jak jsi?“ (Dn. 313). Po uslyšené Spasitelově odpovědi, že „velikost tohoto obrazu nespočívá v kráse barev nebo v dovednosti malíře, nýbrž v mé milosti“ (Dn. 313), se už nikdy nebude vyjadřovat o umělecké hodnotě vilenského obrazu nebo o později vytištěných obrazech. Její pozornost se od nynějška bude soustředit ne na vnější formu, na hmotný symbol duchovní skutečnosti, ale přímo na Toho, jehož milosrdenství má světu připomínat.¹⁴⁴

O necelý rok později se konaly ve Vilně během posledních tří dnů velikonočního oktávu slavnosti na zakončení jubilejního roku vykoupení světa. V těch dnech byl poprvé vystaven k veřejné úctě obraz namalovaný podle vize sestry Faustyny a Pater Sopočko během tohoto třídní kázal o Boží milosrdné lásce. Posledním dnem slavnosti byla Bílá neděle. Ježíšovo přání bylo tak naplněno, neboť v den určený pro svátek Milosrdenství byl veřejně uctěn obraz Milosrdného Ježíše a tématem kázání bylo Boží milosrdenství. Svěťice během slavnosti uslyšela ve své duši slova, která ji naplnila velkou radostí nad Boží dobrotou: „Tento svátek vytryskl z nitra mého milosrdenství a je stvrzen v hlubinách mého slitování. Všechny duše, které věří a důvěřují mému milosrdenství, jej dosáhnou“ (Dn. 420).¹⁴⁵

Její radost ze splněných Božích přání však netrvala dlouho. Od května téhož roku polská mystička stále více vnímala, že ji čekají nové úkoly. Z Ježíšových slov pochopila, že má založit novou kongregaci, která se bude věnovat šíření úcty k Božimu milosrdenství

¹⁴³ „Obraz byl dokončen v červnu roku 1934 a byl umístěn v klášterní chodbě sester bernardinek při kostele svatého Michala ve Vilně, kde byl P. Sopočko rektorem. Roku 1935 byl při slavnosti zakončení Jubilejního roku vykoupení světa obraz Božího milosrdenství přenesen do Ostré Bramy a umístěn vysoko v okně tak, že jej bylo zdaleka vidět. Tam byl od 26. do 28. dubna 1935 a 4. dubna 1937 byl se svolením vilenského metropolitů otce arcibiskupa Romualda Jalbrzykowského požehnan a umístěn v kostele svatého Michala ve Vilně.“ Faustyna KOWALSKÁ, *Deníček...*, pozn. č. 1 na str. 27; více podrobností na téma obrazu Božího milosrdenství viz Andrzej WITKO, *Obraz Božego Miłosierdzia*, Kraków: Wydawnictwo WAM, 1993.

¹⁴⁴ Tímto svým jednáním se připodobňuje zbožnému člověku, o němž svatý Jan od Kříže píše, že „věnuje svou zbožnost hlavně tomu, co je neviditelné, a potřebuje málo obrazů a málo jich užívá, [...] protože v sobě hledá živý obraz, a to je ukřižovaný Kristus. V něm má větší zálibení než ve všem, co by mu odňali nebo co by mu chybělo.“ JAN OD KŘÍŽE, *Výstup na horu Karmel* 3V 35,5, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999, str. 298; srov. též Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 52; Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 98 – 99; Andrzej WITKO, *Apostolka...*, str. 19 – 20; Ludmiła GRYGIEL, *W miłosierdziu...*, str. 26 – 27; Elena BERGADANO, *Faustyna Kowalská...*, str. 54 – 55; Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 53 – 54.

¹⁴⁵ Srov. Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 53 – 54; Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 123 – 129; Andrzej WITKO, *Apostolka...*, str. 22 – 23; Ludmiła GRYGIEL, *W miłosierdziu...*, str. 28; Elena BERGADANO, *Faustyna Kowalská...*, str. 60 – 61; Jolanta SAŚIADEKOVÁ, *Faustyna...*, str. 120; Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 54 – 56.

a modlitbě o Boží slitování. Velmi se toho bála, a proto se snažila před nasloucháním Božím příkazům vnitřně utíkat (srov. Dn. 429). Vymlouvala se Bohu, že není schopná uskutečnit toto dílo. Jednou se dokonce unavena tímto bojem rozhodla odejít z kaple, ale Ježíš jí řekl: „Chceš vyjít z kaple, ale ze mně nevyjdeš, neboť jsem všude; sama o sobě nedokážeš udělat nic, ale se mnou můžeš všechno“ (Dn. 429). Na počátku června 1935 o slavnosti Seslání Ducha svatého, uslyšela další slova: „Budeš vyprošovat se svými spolusestrami milosrdenství pro sebe i pro svět“ (Dn. 435). Dne 30. června ji Ježíš ještě více vybízel ke splnění svého přání: „Chci, aby toto společenství bylo založeno co nejrychleji a ty v něm budeš se svými společníky žít. Pravidlem vašeho života bude můj duch. Ve svém životě máte napodobovat můj život, od jesliček až po smrt na kříži. Vnikni v má tajemství a poznáš propast mého milosrdenství k tvorům a mou nesmírnou dobrotu – a tu dáš světu poznat. Skrze modlitbu budeš zprostředkovatelkou mezi nebem a zemí“ (Dn. 438; srov. též Dn. 526).

Sestra Faustyna chtěla uskutečnit vše podle Ježíšova požadavku, proto usilovně prosila Boha, aby ji osvětili v rozhodnutí, které má udělat. Zároveň pamatovala na Ježíšovu radu, že nemá nic konat bez dovolení zpovědníků a představených. Svou situaci tedy představila svému duchovnímu vůdci Pateru Michalu Sopočkovi a během dlouhého období jeho nepřítomnosti se obrátila také na vilenského arcibiskupa Romualda Jalbrzykowského. Oba zpovědníci jí radili, aby neopouštěla svou kongregaci a nezakládala novou, ale aby prosila o milosrdenství pro hříšníky ve svém klášteře. Jelikož se Boží výzvy neustále opakovaly, nastoupilo v jejím životě období velkého utrpení. Z jedné strany cítila silné nutkání jednat a opustit kongregaci a z druhé jí v tom bránila poslušnost.¹⁴⁶ Díky tomuto tichému mučednictví však byla očištěna její vůle i rozum od všeho nedokonalého a od toho, co jí překáželo v dokonalém sjednocení s Bohem.¹⁴⁷

¹⁴⁶ Na základě stanov Kongregace sester Matky Božího milosrdenství napsala sestra Faustyna pro nový kontemplativní klášter dokonce i pravidla řeholního života. V nich vybízí své spolusestry k obětavé lásce k Bohu a ke všem lidem. Mají přitom následovat Krista a to především v jeho v utrpení: „Mezi sebou se nebudou dělit na žádné chóry, [...] všechny si budou rovny [...]. Víme, kdo byl Ježíš a jak se ponižil a s kým se stýkal. Budou nosit [takový] oděv, jaký měl on při utrpení, ale nejen oděv, ale samy si mají osvojit znamení, kterými byl on označen, to jsou – utrpení a pohrdání“ (Dn. 538); srov. *Konstytucje Towarzystwa...*, str. 47; Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 56 – 58; Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 143 – 144; Andrzej WITKO, *Apostolka...*, str. 24 – 25; Ludmiła GRYGIEL, *W miłosierdziu...*, str. 46 – 48; Elena BERGADANO, *Faustyna Kowalská...*, str. 64 – 65; Jolanta SAŚIADEKOVÁ, *Faustyna...*, str. 136; Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 76 – 77.

¹⁴⁷ Ukazuje se tedy, že vystoupení Faustyny Kowalské z Kongregace sester Matky Božího milosrdenství nebyla cesta pro ni, jak potvrzuje i svědectví jejího zpovědníka Patera Sopočka: „V polovině září roku 1938 jsem přijel do Krakova na sjezd teologických institucí a našel jsem sestru Faustynu v nemocnici na infekci na Prądniku, již zaopatřenou na smrt. Navštěvoval jsem ji celý týden a mezi jinými jsem s ní mluvil na téma toho společenství, které chtěla založit. Řekl jsem jí, že to bylo asi přelud, jako byly možná i ostatní věci, o kterých mluvila, přeludem. Sestra Faustyna slíbila, že na toto téma promluví s Pánem Ježíšem v modlitbě. Následující den jsem obětoval mši svatou na úmysl sestry Faustyny. Během mše mě napadla myšlenka, že stejně jako nedokázala namalovat obraz, ale jen dala pokyny, jak to udělat, stejně tak by

Mladá řeholnice byla stále častěji nemocná. Lékařským vyšetřením byla diagnostikována tuberkulóza plic a to ve velmi pokročilém stadiu.¹⁴⁸ Matka generální se za této situace rozhodla odeslat sestru Faustynu do Krakova na léčení do sanatoria na Prądniku. Poprvé zde byla od 9. prosince 1936 do 27. března 1937.¹⁴⁹ Hned na počátku svého pobytu v sanatoriu jí bylo dáno prožít nevšední zážitek zpovědi před Ježíšem, který k ní přišel v podobě jejího zpovědníka otce Andrasze. Po uděleném rozhřešení „jeho postava začala silně zářit a vidím, že to není otec A., ale Ježíš. Šaty měl bílé jako sníh a vzápětí zmizel.“ (Dn. 817).¹⁵⁰

Stav jejího duchovního života a sjednocení s Kristem během této nemoci nejlépe vystihují slova napsaná v dopise Pateru Sopočkovi: „V nemocnici mám vlastní pokoj, jsem sama jen s Pánem. Kaplička je nedaleko a trávím sama mnoho času rozhovorem s Pánem. Nyní jsem pod jeho výlučným vedením. Ježíš ve mně sám prohlubuje Boží život a činí mě schopnou mít s ním společenství. Pán mě často navštěvuje v mé samotě. Ježíš se se mnou sblížil až k velké důvěrnosti, zvláště v těchto chvílích.“¹⁵¹ Krátce před odjezdem z léčebny napsala pak svému duchovnímu vůdci, že děkuje Pánu Ježíši za nemoc, protože díky ní „mohla snadněji udělat to, co jste mi nakázal, Drahý Otče, to znamená, že jsem mohla dát do pořádku oba deníčky i podtrhnout to, co není moje, ale Pána Ježíše. [...] Kdybych nebyla nemocná, neměla bych na to čas. Pán Ježíš ví, co dělá, je jenom potřeba se naučit ve všem se poddat jeho svatě vůli.“¹⁵²

nedokázala založit nové společenství. Když jsem příště přišel do nemocnice a zeptal jsem se, zda mi nechce něco říct v té záležitosti, řekla, že nepotřebuje nic říkat, protože mne Pán Ježíš již osvětlil při mši svaté. Pak jen dodala, že se mám hlavně starat o svátek Božího milosrdenství – první neděli po Velikonocích, že novým společenstvím se nemám příliš zabývat, že po jistých znameních mi bude dáno poznat, co mám v té záležitosti učinit.“ Cit. dle: Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 58 – 59; více na téma tohoto nového společenství viz Elżbieta SIEPAK, *Nowe „Zgromadzenie” siostry Faustyny : Apostolski Ruch Bożego Miłosierdzia*, Kraków, Sanktuarium Bożego Miłosierdzia, 2002; srov. též Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 57 – 58; Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 132 – 150; Andrzej WITKO, *Apostolka...*, str. 25; Ludmiła GRYGIEL, *W miłosierdziu...*, str. 47 – 48; Elena BERGADANO, *Faustyna Kowalská...*, str. 61 – 67; Jolanta SAŚIADEKOVÁ, *Faustyna...*, str. 126 – 127, 135 – 136, 139, 147 – 148; Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 69 – 85, 105.

¹⁴⁸ Od února roku 1937 tuberkulóza zasáhla i trávicí soustavu (srov. Dn. 953).

¹⁴⁹ Před odjezdem na léčení se svěřila Ježíši se svými obavami. On jí na to odpověděl: „Nebudeš sama, neboť já jsem vždy a všude s tebou; ničeho se na mém Srdci neboj. Sám jsem způsobil, abys odjela. [...] Vedu tě do této samoty, abych sám utvářel tvé srdce podle svých záměrů v budoucnu“ (Dn. 797); srov. Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 64 – 65; Jolanta SAŚIADEKOVÁ, *Faustyna...*, str. 138.

¹⁵⁰ Srov. Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 97 – 98.

¹⁵¹ Dopis sestry Faustyny Pateru Sopočkovi, Prądnik, 20. prosince 1936, in: *Listy świętej...* 106, str. 70.

¹⁵² Dopis sestry Faustyny Pateru Sopočkovi, Prądnik, 24. března 1937, in: *Listy świętej...* 120 – 121, str. 77; Pater Sopočko podvkrát vybízela svou duchovní dceru, aby využila volného času během pobytu v nemocnici a podtrhla ve svých zápiscích všechno, o čem je přesvědčena, že pochází od Pána Ježíše; srov. Dn. 967; Dopis P. Sopočky sestře Faustyně, Vilno, 5. října 1936, in: *Listy świętej...* 76, str. 55 – 56; Dopis P. Sopočky sestře Faustyně, Vilno, 14. února 1937, in: *Listy świętej...* 116, str. 75; Ludmiła GRYGIEL, *W miłosierdziu...*, str. 46; Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 90.

Po návratu do krakovského kláštera byla určena pro službu na vrátnici. Zde měla mnoho příležitostí prokazovat milosrdenství těm nejchudším, kteří přicházeli prosit o almužnu nebo o něco k jídlu. V každém přichozím se snažila vidět Ježíše a z lásky k němu konala dobro všem. Na tomto místě ji čekalo další nezvyklé setkání s Kristem. Přišel za ní „coby chudý mladík [...] ve strašně obnošených šatech, bos a prostovlasý“ (Dn. 1312). Poprosil ji o něco teplého k jídlu. Ve chvíli, kdy „od něho brala hrníček, mi dal poznat, že je Pán nebe i země. Když jsem ho uviděla [a poznala], kdo [to] je, ztratil se mým očím“ (Dn. 1312). Později, když přemýšlela o tom, co se na fortně stalo, uslyšela v duši slova vysvětlující toto nečekané setkání: „Má dcero, k mému sluchu se donesla blahořečení chudých, kteří mi blahořečí, když odcházejí z fortny, a líbilo se mi to tvé milosrdenství v mezích poslušnosti, a proto jsem sestoupil z trůnu, abych ochutnal ovoce tvého milosrdenství“ (Dn. 1312).¹⁵³

Období, které polská řeholnice prožívala po věčných slibech, provázelo mnoha vizí, které byly nejčastěji spojeny s jejím posláním šířit úctu k Milosrdenství. Pán Ježíš ji v nich poučoval a předával nové způsoby úcty k Božímu milosrdenství. Jedním z nich byla i korunka k Božímu milosrdenství, kterou se sestra Faustyna poprvé modlila ve Vilně 13. září 1935 na usmíření Božího hněvu (srov. Dn. 474 – 476).¹⁵⁴ V říjnu roku 1937 pak v Krakově uslyšela Kristovo vybídnutí, aby uctívala chvíli jeho smrti na kříži. Každý den měla ve tři hodiny odpoledne vyprošovat milosrdenství hříšníkům a alespoň chvíli se zamyslet nad jeho utrpením, a to zvláště nad jeho opuštěností ve chvíli umírání. Spasitel jí řekl: „Je to hodina velikého milosrdenství pro celý svět. Dovolím ti proniknout do mého smrtelného smutku, v tuto hodinu nic neodmítnu duši, která mě prosí pro mé utrpení...“ (Dn. 1320).¹⁵⁵

¹⁵³ Srov. Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 71 – 72; Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 266; Andrzej WITKO, *Apostolka...*, str. 28; Jolanta SAŚIADEKOVÁ, *Faustyna...*, str. 153; Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 101 – 102.

¹⁵⁴ Zvláště během svého pobytu v nemocnici na Prądniku mohla zakusit účinnost této modlitby: „Náhle jsem v duši uslyšela hlas: Pomodli se tu korunku, kterou jsem tě naučil. Běžela jsem pro růženec a klekla si u umírající a začala jsem se s veškerou vroucností ducha modlit tu korunku. Umírající náhle otevřela oči a podívala se na mě a nestihla jsem se pomodlit celou korunku a ona už se zvláštním klidem zemřela. Vroucně jsem Pána prosila, aby splnil to, co mi za modlitbu té korunky přislíbil. Pán mi dal poznat, že tato duše dosáhla milosti, kterou mi Pán přislíbil. Tato duše byla první, která Pánův přislíb zakusila“ (Dn. 810; srov. též Dn. 834; 835; 1035; 1797); srov. Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 65 – 66; Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 187 – 188; Andrzej WITKO, *Apostolka...*, str. 23 – 24; Ludmiła GRYGIEL, *W miłosierdziu...*, str. 29 – 30; Elena BERGADANO, *Faustyna Kowalská...*, str. 63, 100 – 102; Jolanta SAŚIADEKOVÁ, *Faustyna...*, str. 125; Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 72 – 73, 95 – 97.

¹⁵⁵ Srov. Andrzej WITKO, *Apostolka...*, str. 29; Ludmiła GRYGIEL, *W miłosierdziu...*, str. 30 – 31; Elena BERGADANO, *Faustyna Kowalská...*, str. 71, 103; Jolanta SAŚIADEKOVÁ, *Faustyna...*, str. 126; Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 88 – 89.

První měsíce roku 1938 přinesly s sebou další zhoršení zdraví sestry Kowalské. S příchodem jara se zdravotní stav natolik zhoršil, že musela 21. dubna 1938 odjet podruhé do plicní léčebny na Prądniku. Večer téhož dne za ní přišla ošetřovatelka a oznámila jí, že zítra nedostane svaté přijímání, protože je velmi unavena, a později se uvidí, jak to bude. Událost, která se následujícího dne stala, vypovídá o velké touze sestry Faustyny spojovat se s Ježíšem v Eucharistii.¹⁵⁶ Ráno, odevzdaná do Boží vůle, vykonala meditaci a připravovala se na duchovní svaté přijímání.¹⁵⁷ Když Faustynina touha po setkání s Kristem ukrytým v Hostii došla k nejvyšší možné míře, uviděna náhle vedle svého lůžka „serafa, který mi podal svaté přijímání, vyslovuje tato slova: Hle, Pán andělů. – Když jsem Pána přijala, můj duch se ponořil do Boží lásky a naplnil úžasem“ (Dn. 1676). Jak píše mystička z Krakova ve svých zápiscích, tento nadpřirozený jev se opakoval následujících třináct dní.¹⁵⁸

Ještě do konce měsíce června toho samého roku zapisovala sestra Faustyna do sešitu slova Pána Ježíše, své modlitby, rozjímání a důležitější události. Mezi ně můžeme zařadit duchovní obnovu, jenž sestra Faustyna konala tři dny před slavností Seslání Ducha svatého. Během těchto exercicií jí dával, tak jako před lety (srov. Dn. 149), sám Pán Ježíš každého dne témata k rozjímání (srov. Dn. 1752 – 1779).¹⁵⁹

Ke konci *Deníčku* nacházíme i slova hovořící o Faustynině vztahu ke smrti. Se zhoršujícím se zdravotním stavem v ní totiž stále více rostla touha po nebi a pozemský život se jí stával vyhnanstvím: „Ježíši, jak velice pociťuji to vyhnanství, jak se mi prodlužuje. Ó smrti - posle Boží, kdy mi zvěstuješ tu vytouženou chvíli, skrze kterou se navěky sjednotím se svým Bohem?“ (Dn. 1573). Přesto chce vždy, i přes své touhy, konat ve všem pouze Boží vůli. Tak jak to radí svatý Ignác z Loyoly ve svých *Duchovních*

¹⁵⁶ „Můžeme dokonce říci, že spiritualita sestry Marie Faustyny od Nejsvětější svátosti je christo- i eucharistickocentrická.“ Ludmiła GRYGIEL, *W miłosierdziu ...*, str. 245; srov. též Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 67 – 68.

¹⁵⁷ „Eucharistie se [...] jeví jako vrchol všech svátostí a vede k dokonalosti společenství s Bohem Otcem skrze ztotožnění se s jednorozeným Synem působením Ducha svatého. [...] Právě proto je vhodné *pěstovat v duši stálou touhu po eucharistické svátosti*. Z toho vznikla praxe "duchovního přijímání" rozšířená v církvi již po staletí a doporučovaná svatými učiteli duchovního života.“ JAN PAVEL II., encyklika o eucharistii a jejím vztahu k církvi *Ecclesia de eucharistia* 34, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003, str. 32, srov. též Stanisław GŁOWA a Ignacy BIEDA (edd.), *Breviarium fidei: Wybór doktrynalnych wypowiedzi kościoła* 296, Poznań: Księgarnia św. Wojciecha, 1997, str. 403.

¹⁵⁸ Srov. Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 74 – 75, 79, 81; Andrzej WITKO, *Apostolka...*, str. 29 – 30; Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 102 – 103, 106.

¹⁵⁹ Srov. Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 77; Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 216 – 219; Ludmiła GRYGIEL, *W miłosierdziu...*, str. 48; Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 103.

cvičeniích,¹⁶⁰ sama od sebe by nechtěla zemřít ani o minutu dříve, ani žít o minutu déle (srov. Dn. 1539). Netouží ani po zmenšení nebo zvětšení utrpení, neboť ví, že nyní je čas milosrdenství, čas pro získávání zásluh, dříve než přijde čas spravedlnosti (srov. Dn. 1729; 1035; 1373).

Zkušenost s Boží dobrotou ji umožňuje směle hledět do očí samotné smrti. Ví, že se jí nestane nic, co Bůh nebude chtít. Očekávání tohoto posledního dne v ní stále roste, jak lze pozorovat v poznámce zapsané 17. prosince 1936: „Ó jasný a krásný dni, ve kterém se splní všechna má přání, ó dni očekávaný, jenž budeš poslední v mém životě. Nesmírně se raduji z té poslední črty, kterou můj Božský Umělec vtiskne do mé duše. [...] Ó veliký dni, v němž se ve mně upevní Božská láska. Ten den zazpívám poprvé před nebem i zemí píseň nekonečného milosrdenství Páně. Je to mé dílo a mé poslání, které mi Pán určil na počátku světa“ (Dn. 825). Vyzbrojena trpělivostí a důvěrou v Boží milosrdenství očekává příchod Páně, ale také hrozná bolest a strach z umírání (srov. Dn. 825).¹⁶¹ Je přesvědčena, že jestliže jí Bůh prokazuje za života tolik lásky a dobroty, to ještě více projeví ve chvíli smrti. Svou důvěru a připravenost na setkání s Pánem vyjádřila i slovy modlitby: „Ježíši, dělej se mnou, co se Ti líbí, vím, že jsi milosrdný Spasitel, a vím, že v hodině mé smrti se ve vztahu ke mně nezměníš. Jestliže mi projevuješ nyní tolik výjimečné lásky a tak důvěrně a milostivě se se mnou ráčíš spojovat, očekávám ještě více v hodině smrti“ (Dn. 854). V Ježíši Kristu, ukřižovaném, uloženém do hrobu a pak zmrtvýchvstalém, jí stále zářila naděje vlastního zmrtvýchvstání a zároveň zaslíbení věčného života (srov. 1 Kor 15,20; 1 Sol 4,14).¹⁶² Proto apoštolka Božího milosrdenství podobně jako svatý František z Assisi, který chválí naši sestru tělesnou smrt,¹⁶³ tak i ona píše svou píseň o dni věčném

¹⁶⁰ „Člověk je stvořen, aby chválil Boha, našeho Pána, vzdával mu úctu a sloužil mu, a takto spasil svou duši. Ostatní věci na světě jsou stvořeny pro člověka a aby mu pomáhaly k dosažení cíle, pro který je stvořen. Z toho plyne, že je má člověk užívat natolik, nakolik mu k jeho cíli pomáhají, a natolik že se jich musí zříci, nakolik mu v tom překázejí. Proto je nutné, abychom se vůči všem stvořeným věcem stali indiferentními ve všem, co je dovoleno svobodě našeho rozhodnutí a není jí zakázáno. A tak, co se nás týká, nemáme chtít více zdraví než potupu, dlouhý život než krátký; a stejně tak ve všech ostatních věcech, že si přejeme a volíme jediné to, co nám více napomáhá k cíli, pro který jsem stvořen.“ IGNÁC Z LOYOLY, *Duchovní cvičení*, (dále jen: DC), 23, Řím: Křesťanská akademie, 1990, str. 17 – 18.

¹⁶¹ „Na křesťana jistě doléhá nutnost a povinnost bojovat v mnoha trápeních proti zlu a vytrpět i smrt; ale ve spojení s velikonočním tajemstvím, připodobněn Kristově smrti a posilněn nadějí, jde vstříc vzkříšení (srov. Flp 3,10; Řím 8,17).“ *Gaudium et spes*, (dále jen: GS), 22 in: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*, Praha: Zvon, 1995, str. 200.

¹⁶² „Tím, že za nás trpěl, nám nejen dal příklad, abychom šli v jeho šlépějích (srov. 1 Petr 2,21; Mt 16,24; Lk 14,27), nýbrž i otevřel cestu; jdeme-li po ní, život i smrt se posvěcují a nabývají nového smyslu“ (GS 22); „Kristus vstal, a jeho zmrtvýchvstání má nutný vztah i ke vzkříšení všech těch, kteří jsou s ním spojeni (Kol 1,18). "Když vstal Kristus, bude naše tělo v tom následovat svého vůdce a svou hlavu. Mluvit o Kristově vzkříšení, a popírat vzkříšení věřících by bylo totéž jako říkat, že vstane jen hlava, ale ne ostatní údy.““ (sv. Jan Zlatoústý); cit. dle: *Nový zákon...*, poznámka k 1 Kor 15,20 na str. 569; srov. též SD 21 – 22; Ludmila GRYGIEL, *W miłosierdziu...*, str. 286 – 290.

¹⁶³ Srov. *Františkánské prameny I.*, Řím: Křesťanská akademie, 1982, s. 71.

a vytoženém, který se steskem a touhou vyhlíží. V tomto překrásném dni poprvé spatří svého Boha, Ženicha své duše a pánů Pána, a přitom se strach její duše nezmocní (srov. Dn. 1230).¹⁶⁴

Dne 17. září ji přivezly zpět ze sanatoria do kláštera. V jednom z posledních rozhovorů s matkou představenou Irenou Krzyżanovskou se jí sestra Faustyna svěřila, že ji Pán Ježíš chce učinit svatou.¹⁶⁵ A když se jí představená zeptala, zda má radost, že umírá v jejich kongregaci, odpověděla: „Ano. Uvidíte, že kongregace dostane kvůli mně mnoho útěch.“¹⁶⁶ Posledním dnem jejího pozemského života byl 5. říjen 1938. Tento den zcela očištěná a přetavená „v tavící peci utrpení“ (Iz 48,10) odevzdala svou duši do rukou svého Snoubence, aby se s ním mohla spojit navěky.¹⁶⁷

¹⁶⁴ Srov. Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 79 – 81; Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 190; Lucjan BALTER, *Tamten świat w oczach siostry Faustyny*, in: Lucjan BALTER (ed.), *Powołanie człowieka...*, str. 140 – 146; *W szkole ufności...*, str. 38 – 41.

¹⁶⁵ Srov. Dn. 1650; Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 149, 200; Andrzej WITKO, *Apostolka...*, str. 31 – 32; Elena BERGADANO, *Faustyna Kowalská...*, str. 72; Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 107; Anna Maria Nicola TOKARSKA, *Doświadczenie mistyczne...*, str. 197 – 198.

¹⁶⁶ Tamtéž, str. 107; srov. též Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 83; Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 149; Andrzej WITKO, *Apostolka...*, str. 32..

¹⁶⁷ Srov. též Stanisław SZYMAŃSKI, *W służbie...*, str. 84 – 85; Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 221 – 222; Andrzej WITKO, *Apostolka...*, str. 32; Ludmiła GRYGIEL, *W miłosierdziu...*, str. 49; Elena BERGADANO, *Faustyna Kowalská...*, str. 72; Jolanta SAŚIADEKOVÁ, *Faustyna...*, str. 152, 156; Elżbieta SIEPAK, *Dar Boga...*, str. 107 – 109; Anna Maria Nicola TOKARSKA, *Doświadczenie mistyczne...*, str. 198.

2 NÁSLEDOVÁNÍ KRISTA V ŽIVOTĚ SVATÉ FAUSTYNY

Tato část nás uvede do problematiky následování Krista v životě a díle svěťice. Budeme hovořit o připodobňování se Kristu v jeho plnění Boží vůle, v činění milosrdenství a ve velikonoční oběti.

2.1 Kristus vzorem sestry Faustyny v plnění Boží vůle

V Matoušově evangeliu nazval Ježíš svými bratry a sestrami ty, kteří tak jak on plní vůli nebeského Otce (srov. Mt 12,50), a učil, že pouze tito vejdou do Božího království (srov. Mt 7,21). Z těchto slov vyplývá, že plnění Boží vůle je nejdůležitějším prvkem duchovního života a zároveň zdrojem posvěcení. Přesto se v běžném chápání „Boží vůle“ často pojí s něčím náročným, s utrpením, životním neúspěchem nebo také s jakýmsi nevyhnutelným osudem tížícím nad lidstvem. Mnohokrát neumíme vidět v Boží vůli dobro pro sebe. Bereme ji jako despotický plán, ve kterém nám Bůh bezohledně diktuje, co máme konat, a omezuje tak naši svobodu a nezávislost. Tyto nesprávné představy o Boží vůli často pocházejí z falešných představ o Bohu a z naší nedůvěry vůči němu.¹⁶⁸ Ve skutečnosti Bůh právě tím, že zjevuje svou vůli,¹⁶⁹ dokazuje své přejícné záměry s člověkem. Boží vůle je totiž jeho posvěcení a spása (srov. 1 Sol 4,3; 1 Tim 2,4).¹⁷⁰ Tuto

¹⁶⁸ „Hledání a plnění Boží vůle vyžaduje na člověku nejprve objevení pravdivého obrazu Boha, který vždy jako první dává člověku všechno. Naše plnění Boží vůle je přijímáním a odevzdáváním Bohu toho, co jsme dříve dostali. "Nemocný obraz Boha" (Josef Rudin) způsobuje, že je nemocné i naše hledání Boží vůle. Jakési automatické ztotožnění Boží vůle s tím, co je pro člověka nejobtížnější a nejnáročnější, může být příčinou mnoha závažných omylů a chyb při jejím hledání a nalézání v každodenním životě, zvláště pro ty, kteří v sobě chovají mnoho důvodů k nepřijetí sebe sama i svého životního příběhu.“ Józef AUGUSTYN, *Jak hledat a nalézat Boží vůli*, (dále jen: *Jak hledat a nalézat...*), Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997, str. 8 – 9; srov. tamtéž, str. 30; o falešných představách o Bohu dále hovoří ve své knize např. Karl FRIELINGSDORF, *Falešné představy o Bohu. Jejich vznik, odhalení a překonání*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995; Philippe MADRE, *Boží volání...*, str. 58 – 62.

¹⁶⁹ „Bůh se ve své dobrotě a moudrosti rozhodl zjevit sebe samého a oznámit tajemství své vůle“ (DV 2). „Existuje však ještě jiný řád poznání, kterého člověk svými vlastními silami vůbec nemůže dosáhnout, totiž řád Božího zjevení. Ze zcela svobodného rozhodnutí se Bůh zjevuje a dává člověku tím, že mu vyjevuje své tajemství, svůj dobrotivý plán se všemi lidmi, stanovený přede všemi věky v Kristu. Plně zjevuje svůj plán tím, že posílá svého milovaného Syna Ježíše Krista, našeho Pána, a Ducha svatého“ (KKC 50).

¹⁷⁰ „Boží vůle je jeho rozhodnutí od věčnosti a projevuje se v díle stvoření a v dějinách. V hebrejštině a řečtině tento obrat znamená rovněž Boží přání, jeho touhu či záměr. Když se tedy ptáme na Boží vůli vůči člověku, musíme se tázat na jeho rozhodnutí, jeho záměr, který se zrodil ve věčném milosrdenství Nejsvětější Trojice a zjevil se v Ježíši Kristu, a také na způsob realizace tohoto záměru, který stanovil sám Bůh. Musíme mít totiž na zřeteli, že Bůh se nezastavuje u "chtění", ale koná a působí vše podle rozhodnutí své vůle (srov. Ef 1,11).“ *Ufność w praktyce życia*, (dále jen: *Ufność w praktyce...*), Kraków: Wydawnictwo Misericordia, 2003, str. 7 – 8; srov. též *W szkole ufności...*, str. 108 – 109.

skutečnost nám potvrdil Boží Syn, Ježíš Kristus a to nejen svými slovy a skutky. On ji také dokonal svou obětí. Díky této plné realizaci Boží vůle se Ježíš současně stává pro člověka nejdokonalejším vzorem.¹⁷¹

V této části diplomové práce se budeme věnovat otázce vlivu Kristova plnění Otcovy vůle zaznamenané v evangeliích na život svěřence. Nejprve rozebereme projevy věrného plnění Boží vůle v Kristově životě a následně se zaměříme na rozbor následování Krista v plnění Boží vůle během života sestry Faustyny.

2.1.1 Ježíšovo uskutečňování Boží vůle

Máme se zamyslet nad uskutečňováním Boží vůle během Ježíšova života. Ještě před jeho příchodem na tento svět slyšíme z úst žalmisty slova, která se stala předobrazem Kristovy poslušnosti. Žalmista hovoří o tom, že žádná oběť zvířat ani plodin nemůže sama o sobě učinit člověka milým Bohu, neboť Pán má větší zalíbení v dobrovolné poslušnosti. „Obětní hod ani oběť přídavnou sis nepřál, nýbrž protesals mi uši; nežádals oběť zápalnou ani oběť za hřích. Tu jsem řekl: Hle, přicházím, jak ve svitku knihy o mně stojí psáno. Plnit, Bože můj, tvou vůli je mým přáním, tvůj zákon mám ve svém nitru“ (Žl 40,7-9). Na tuto myšlenku navazuje i autor listu Židům, když srovnává starozákonní oběti s obětí Ježíšovy poslušnosti (srov. Žid 10,5-10). Neboť Syn Boží již svým vtělením projevil „naprostou poslušnost vůči Otci a pokračoval v té poslušnosti až k smrti na kříži.“¹⁷² Tuto skutečnost potvrzuje i svatý Pavel, když ve svém listě povzbuzuje křesťany ve Filipech k následování Kristova příkladu: „Nechť je mezi vámi takové smýšlení, jako v Kristu Ježíši: Způsobem bytí byl roven Bohu, a přece na své rovnosti nelpěl, nýbrž sám sebe

¹⁷¹ „V celém svém životě se Ježíš ukazuje jako náš vzor: je dokonalým člověkem, který nás vybízí, abychom se od něho učili a následovali ho: svým ponížením nám dal příklad k následování, svou modlitbou nás přivádí k modlitbě, svou chudobou nás vyzývá, abychom dobrovolně přijali strádání a pronásledování“ (KKC 520; srov. též KKC 521); „Postavení Ježíše Krista je jedinečné: je Bůh a člověk, je jediný, kdo dokonale splnil vůli Otce. [...] Následování je pouto, společenství s Kristem, je to putování v něm, s ním a skrze něho, cesta, kterou on šel napřed v poslušnosti k Otci.“ D. MONGILLO, heslo *Následování*, in: Stefano de FIORES a Tullo GOFFI (edd.), *Slovník spirituality...*, str. 563; srov. též L. Di PINTO, heslo *Vůle Otce*, in: tamtéž, str. 1105 – 1116.

¹⁷² *Nový zákon...*, poznámka k Žid 10,5-7 na str. 751; srov. též KKC 606 – 607; „Život Ježíše Krista byl "od jeho příchodu na tento svět" (Žid 10,5) a "až do jeho smrti na kříži" (Flp 2,8) jediným činem poslušnosti neboli oddanosti Bohu, prostřednictvím osob, událostí, institucí, posvátných knih svého lidu a lidské autority. [...] Takřka celý jeho život je naplněn obyčejnou poslušností vůči rodičům (Lk 2,51), vrchnosti (Mt 17,27) a vyvrcholením je jeho umučení, když se bez odporu vydává lidské nespravedlnosti: "Zakusil, co je utrpení a poslušnost" (Žid 5,8), a tak učinil ze své smrti nejcennější oběť Bohu, totiž oběť poslušnosti (10,5-10; srov. 1 Sam 15,22).“ Charles AUGRAIN, Jacques GUILLET, heslo *Poslušnost*, in: X. LÉON-DUFOUR (ed.), *Slovník biblické teologie*, (dále jen: *Slovník biblické...*), Řím: Velehrad – Křesťanská akademie, 1991, str. 353; „Celá Ježíšova existence je shrnuta ve slovech: "Tady jsem, abych plnil, Bože, tvou vůli.““ Joseph RATZINGER, *Ježíš Nazaretský*, (dále jen: *Ježíš Nazaretský...*), Brno: Barrister & Principal, 2007, str. 111.

zmařil, vzal na sebe způsob služebníka, stal se jedním z lidí. A v podobě člověka se ponížil, v poslušnosti podstoupil i smrt, a to smrt na kříži“ (Flp 2,5-8).¹⁷³

Jedním z dalších momentů vypovídajících o jeho věrném plnění Otcovy vůle jsou hned první Kristova slova zapsaná v Lukášově evangeliu. Vyslovil je jako dvanáctiletý během svého pobytu v jeruzalémském chrámu. Ježíš jimi reaguje na výčitky své matky: „Jak to, že jste mě hledali? Což jste nevěděli, že musím být tam, kde jde o věc mého Otce?“ (Lk 2,49).¹⁷⁴ Avšak po této události v chrámu, se opět vrací do všedních dnů Nazareta pravidelně přerušovaných slavením šabatu a židovských svátků. Zde Ježíš plní Otcovu vůli tím, že poslouchá své rodiče (srov. Lk 2,51), pomáhá jim, pracuje a plní své náboženské povinnosti,¹⁷⁵ jak se o tom hovoří např. v Lukášově evangeliu o pár kapitol dále: „Přišel do Nazareta, kde vyrostl. Podle svého obyčeje vešel v sobotní den do synagogy“ (Lk 4,16).¹⁷⁶ Když byl během svátků v jeruzalémském chrámě, nemohl podle ustanovení Zákona plnit povinnosti předepsané kněžím, neoblékal se v kněžský šat, nechodil sloužit do chrámu a nevykonával kněžskou funkci slavením kněžských rituálů. Ale i přesto, že Ježíš z Nazareta nebyl knězem ve starozákonním smyslu, vzdával Bohu čest a to především svou dokonalou poslušností vůči jeho úmyslu, jeho věrným plněním ve všedním životě a obětováním Otci všeho, co činil, až k obětování sebe samého.¹⁷⁷ Kristus nás tak svým životem učí účtě k Otci skrze vytrvalé plnění jeho vůle, která je obsažena

¹⁷³ Je rovný Bohu, „ale vtělením se stal člověkem jako ostatní lidé (kromě hříchu). [...] Ale ponížil se ještě hlouběji: vzal na sebe dobrovolně i smrt na kříži, potupný konec zločinných otroků.“ *Nový zákon...*, poznámka k Flp 2,6-8 na str. 653.

¹⁷⁴ „Ježíš zde dává nahlédnout do tajemství svého naprostého zasvěcení se poslání, jež vyplývá z jeho božského synovství: "Nevěděli jste, že já musím být v tom, co je mého Otce?" (Lk 2,49)“ (KKC 534). Větu z Lukášova evangelia je také možné vykládat ve smyslu: „Copak jste nevěděli, že si musím hledět záležitostí (vůle) svého Otce?“ Srov. *Nový zákon...*, poznámka k Lk 2,49 na str. 193.

¹⁷⁵ „Větší část svého života Ježíš sdílel úděl valné většiny lidí: každodenní život, navenek zcela obyčejný, život práce rukou, židovský náboženský život, podřízený Božímu zákonu, život ve společenství. O celém tomto období je nám zjeveno, že Ježíš "poslouchal" své rodiče a že "prospíval moudrostí, věkem a oblibou u Boha i u lidí" (Lk 2,52). Ježíšova poslušnost [...] je časným obrazem jeho synovské poslušnosti vůči nebeskému Otci. Ježíšova každodenní poslušnost vůči Josefovi a Marii ohlašovala a předjímalá poslušnost Zeleného čtvrtka: "ne má vůle, ale tvá vůle..." (Lk 22,42). Kristova poslušnost v každodenním skrytém životě započala už dílo nápravy toho, co zničila Adamova neposlušnost“ (KKC 531 – 532); o poslušnosti Dítěte Ježíše hovoří též Petr BENEŠ, *Úcta k Dítěti Ježíšovi*, in: *Amen* 1, 1998, str. 16 – 17.

¹⁷⁶ „Evangelisté [...] zaznamenali Ježíšovu zbožnost, jež ho vedla ke každoroční pouti do jeruzalémského chrámu (srov. Lk 2,41), a díky níž se pro něj stala návštěva synagogy v jeho městě něčím zcela samozřejmým (srov. Lk 4,16).“ JAN PAVEL II., apoštolský list na závěr Jubilejního roku 2000 *Novo millennio ineunte*, (dále jen: *Novo millennio...*), 18, Praha: Sekretariát České biskupské konference, 2001, str. 15.

¹⁷⁷ Kristus, „který byl z hlediska náboženských zákonů laik a který nezastával v Izraeli žádný bohoslužebný úřad, on byl – jak říká text [Listu Židům] – jediný pravý velekněz světa.“ Joseph RATZINGER – BENEDIKT XVI., *Úvod do křesťanství : Výklad apoštolského vyznání víry*, (dále jen: *Úvod do křesťanství...*) Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007, str. 202; srov. též *Zaproszeni do spolupráce z Bogiem*, (dále jen: *Zaproszeni...*), Kraków: Wydawnictwo Misericordia, 2004, str. 72.

v přikázáních, v povinnostech našeho stavu a ve vnuknutích Ducha svatého.¹⁷⁸ Ježíš nám ukazuje, jak máme uskutečnit tento Boží plán, jenž má s každým z nás, jak máme chválit a slavit našeho nebeského Otce celým svým bytím, tedy nejen jednotlivými bohoslužebnými úkony.

Díky tomuto plnému uskutečnění Boží vůle nám zanechal nejdokonalejší příklad.¹⁷⁹ „Ježíš díky hlubokému poznání Otce stále plnil jeho vůli a vysvětlil učedníkům, že právě v tom spočívá láska.“¹⁸⁰ On se právě proto narodil, aby naplnil Otcovu vůli. Je ještě plněji než David mužem podle srdce Hospodinova, který vyplní všechno, co Bůh bude chtít (srov. Sk 13,22). V Janově evangeliu, na rozdíl od Matoušova, Ježíš nemluví o vůli Otcově (srov. Mt 7,21; 12,50), nemluví zde ani o vůli Boží, jak to nacházíme v Markově evangeliu (srov. Mk 3,35), ale o vůli toho, který ho poslal: „Neboť jsem sestoupil z nebe, ne abych činil vůli svou, ale abych činil vůli toho, který mě poslal“ (Jan 6,38).¹⁸¹ Hledal pouze ji (srov. Jan 5,30), nazýval ji svým pokrmem (srov. Jan 4,34), přikázáním (srov. Jan 10,18) a příčinou Otcovy lásky (srov. Jan 10,17). Ježíšovým přáním bylo konat vždycky to, co se líbí Otcovi (srov. Jan 8,29). On, jako nový Adam, se opět táže: „Co chceš ty, Bože?“ a neříká sebestředně: „Já chci.“, které se na zemi objevilo po prvním hříchu. Ježíš nenáleží sám sobě, nýbrž pouze svému Otcovi, neboť jak řekl: „Já a Otec jsme jedno“ (Jan 10,30). Plnit Boží vůli znamená pro Krista „úplné odevzdání své osoby a své činnosti úmyslům Otce. Nechce nic dělat jinak, než jen v plné harmonii s myšlením a plánem Otce. Ježíš nemyslí jinak než Otec.“¹⁸² Jeho vůle je totožná s vůlí Boží.¹⁸³

¹⁷⁸ „Boží vůle zjevná, přesně stanovující, co má člověk dělat, aby dosáhl věčného štěstí, je obsažena v přikázáních, blahoslavenstvích, evangelijních radách, povinnostech stavu a vnuknutích Ducha svatého. Když hovoříme o těchto konkrétních projevech Boží vůle zjevné člověku, musíme se snažit vnímat, že jsou výrazem a darem Božího milosrdenství. Je třeba je rozebírat v souvislosti se spasitelnou vůlí Boží a posledním cílem člověka, neboť jsou těsně propojeny, stejně jako je cíl spojen s prostředky nebo s cestou, která k němu vede.“ *Ufność w praktyce...*, str. 10.

¹⁷⁹ „Pán Ježíš svým způsobem života nás vede k chápání toho, že poslání a poslušnost jsou v úzkém vztahu. Ježíš je v evangeliích vždy představován jako "poslaný od Otce, aby plnil jeho vůli" (srov. Jan 5, 36-38; 6, 38-40; 7, 16-18); on vždy koná to, co je milé Otcovi. Lze říci, že celý Ježíšův život je posláním od Otce. On je posláním od Otce.“ Kongregacja DS. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń życia apostołskiego, *Posługa władzy i posłuszeństwo : Faciem tuam, Domine, requiram : Instrukcja 23*, (dále jen: *Posługa władzy...*), Kraków: Alleluja, 2008, str. 46.

¹⁸⁰ Jerzy Wiesław GOGOLA, *Teologia komunii z Bogiem*, (dále jen: *Teologia komunii...*), Kraków: Wydawnictwo Karmelitów Bosych, 2001, str. 44.

¹⁸¹ „Na této cestě nejsme sami: vede nás příklad Krista, milovaného Syna, v němž se Otcovi zalíbilo (srov. Mt 3, 17; 17, 5), toho, který nás také osvobodil svou poslušností. On dává inspiraci pro naši poslušnost, aby se i na nás naplnil božský plán spásy.“ Kongregacja DS. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń życia apostołskiego, *Posługa władzy...* 8, str. 14.

¹⁸² Józef KUDASIEWICZ, *Kontemplacja Chrystusa – Ikony milosiernego Ojca*, (dále jen: *Kontemplacja Chrystusa...*), Kielce: Współczesna Ambona, 2002, str. 41.

¹⁸³ „Jinak řečeno: Kde se děje Boží vůle, tam je nebe. Podstatou nebe je jednota s Bohem, jednota vůle a pravdy. [...] Když však o Boží vůli a o nebi, v němž se Boží vůle naplňuje, mluví Ježíš, pak to opět zásadně souvisí s jeho posláním. U Jakubovy studny říká učedníkům, kteří mu přinášejí jídlo: "Mým

Avšak Ježíš z Nazareta, přestože nebo právě protože dokonale uskutečňoval Otcovu vůli, nebyl během svého pozemského života pochopen.¹⁸⁴ I jeho nejbližší měli těžkosti přijmout způsob jeho chování (srov. Lk 2,50; 9,45; Mk 3,21). Když přišel Kristus k Jordánu za Janem, aby se dal od něho pokřtít, „on mu bránil a říkal: "Já bych měl být pokřtěn od tebe, a ty jdeš ke mně?" Ježíš mu odpověděl: "Připusť to nyní; neboť tak je třeba, abychom naplnili všechno, co Bůh žádá." Tu mu Jan již nebránil“ (Mt 3,14-15).¹⁸⁵

Také jeho poselství lásky, a to zvláště k nepřátelům a hříšníkům, nebylo přijato. Musel zakoušet střídavé přijímání a odmítání lidmi vyvoleného národa: „Přišel do svého vlastního, ale jeho vlastní ho nepřijali“ (Jan 1,11). Spasitel byl během svého pozemského života nucen čelit mnohým svodům a pokušením. Jedním z nich, které synoptici zasazují hned na počátek jeho veřejného působení, bylo pokušení na poušti (srov. Mt 4,1-11; Mk 1,12-13; Lk 4,1-13).¹⁸⁶ Tím, kdo Ježíše pokoušel, byl ďábel.¹⁸⁷ Je tu potřeba říct, že ďábovým záměrem nebylo odvrátit Ježíše od uskutečnění mesiánského poslání. Ďábel chce dovést Krista k neposlušnosti Božímu slovu a k tomu, aby se světu představil jako mesiáš falešným způsobem, jako divotvůrce, který užívá Boží moci k vlastní oslavě a k co nejrychlejšímu uskutečnění svých cílů.¹⁸⁸ Leč Ježíš svými odpověďmi na jeho návrhy

pokrmem je plnit vůli toho, který mě poslal..." (Jan 4,34) To znamená: základem jeho života je "jednobyť" s Otcovou vůlí. Jednota vůle s Otcem je jádrem jeho bytí vůbec. [...] A odtud chápeme, že Ježíš sám je v nejhlubším a nejvlastnějším smyslu „nebe“ – on, v němž a skrze něhož se zcela naplňuje Boží vůle.“ Joseph RATZINGER, *Ježíš Nazaretský...*, str. 109 – 111.

¹⁸⁴ „Mezi židy mohli uznat Ježíše jako Mesiáše jenom ti, kteří v něm viděli uskutečněné všechno to, k čemu směřoval vývoj dějin Starého zákona. Naopak ho pohnali na soud a k smrti ti, kteří usoudili, že ideálu Mesiáše neodpovídá.“ Tomáš ŠPIDLÍK, *Prameny...*, str. 20.

¹⁸⁵ „Bůh rozhodl, že se mesiášská doba otevře Janovým křtem. Kristus se v tom podrobil vůli svého Otce. Stejně se Ježíš podřídil i jiným Božím nařízením daným pro ostatní hříšné lidi (Lk 2,21-30; Gal 4,4).“ *Nový zákon...*, poznámka k Mt 3,15 na str. 27.

¹⁸⁶ K prohloubení tohoto tématu viz Pavel Vojtěch KOHUT, *Pánovo pozvání na poušť : Úvaha o postním charakteru církve*, (dále jen: *Pánovo pozvání...*), in: *MKR Communio* 1, 2005, str. 90 – 101; srov. též Joseph RATZINGER, *Ježíš Nazaretský*, str. 31 – 43.

¹⁸⁷ „Ďábel by se nikdy nemohl přiblížit k Synu Božímu, kdyby to celá Trojice neumožnila, kdyby její (ímanentní) úradek i jeho (ekonomické) uskutečnění nespočíval v tom, že se Syn jako člověk stane účastným celé lidské situace, včetně toho, co je v ní nejkrajnějším způsobem bez-božné a proti-božské, a aby tím, že v těchto podmínkách jako člověk a na jeho místě osvědčí láskyplnou poslušnost vůči Otcovi, v sobě otevřel cestu k němu i tam, kde je to jinak zcela vyloučeno.“ Vojtěch NOVOTNÝ, *Ježíšův křest, pokušení a Trojice*, in: *MKR Communio* 1, 2005, str. 85; „Neznáme žádnou jinou ekonomickou podobu Trojice nežli onu jedinou, historicky uskutečněnou, a ta má zároveň podstatně soteriologický význam: Syn, který je Otcovi věčně poddajný, se v ní má jako člověk za hříšníky "utrpením naučit" zástupné, jejich neposlušnost vnitřně vykupující "poslušnosti" (Žid 5,8). Duch, který je v něm i nad ním, je ale tím, kdo ve své ekonomické podobě tuto poslušnost umožňuje tím, jak Synovi Otcovu vůli zprostředkovává.“ Hans Urs von BALTHASAR, *Theodramatik*, str. 171, citováno z Vojtěch NOVOTNÝ, *Ježíšův křest, pokušení a Trojice*, in: *MKR Communio* 1, 2005, str. 84.

¹⁸⁸ „Ďábel, jak je z celého líčení zřejmé, nepokouší Krista [...] v drobných záležitostech všedního života, nýbrž jen v nejzásadnějších věcech, neboť v evangelijní perikopě překrucuje Ježíšovo mesiášské poslání. Aby dosáhl svého, nesnaží se mu přitom toto poslání vymluvit, nýbrž "jen odvést" ho od správného nahlížení úlohy, která je mu Bohem svěřena.“ Pavel Vojtěch KOHUT, *Pánovo pozvání...*, str. 95; srov. též

ukazuje, že chce ve všech situacích zachovat poslušnost Slovu Otce.¹⁸⁹ Podobně byl Ježíš pokoušen i od lidí, kteří od něho žádají „znamení z nebe“ (srov. Mt 16,1; Mk 8,11; Lk 11,16), chtějí ho provolat králem, aby jim stále dával chléb (srov. Jan 6,14-34) a Petr ho chce odvést od cesty kříže (srov. Mt 16,22; Mk 8,32). Jeho cestu k pašijím, jak ji ukazují evangelisté, doprovází oportunismus, politické intriky a náboženská nedůvěra. Když je Ježíš odsouzen na smrt a ukřižován, což lidsky vzato znamenalo úplné zmaření jeho poslání, slyší z úst kolemjdoucích posměšně: „Jsi-li Syn Boží, sestup s kříže!“ (Mt 27,40; srov. Mk 15,30).¹⁹⁰ Mesiáš se však ani v této chvíli nedá svést k užití Boží moci, nekonečné žádné znamení, aby dokázal své Boží synovství. On pouze posledními slovy vyslovenými na kříži: „Otče, do tvých rukou odevzdávám svého ducha,“ (Lk 23,46) nejdokonaleji ukazuje, že Bůh je jeho Otec, kterému zachoval věrnost a podřízenost až do konce.¹⁹¹

Ježíšovým životním „úkolem bylo nejen neztratit nikoho, kdo mu byl dán od Otce, ale dát jim věčný život a jednou i vzkříšení v nejposlednější den (Jan 6,39n). Znamenalo to ovšem popření vlastní vůle (Lk 22,42; Jan 5,19.30; 6,38; 8,28), v dobrovolné sebeoběti (Jan 10,17n; Žid 10,7nn; srov. Mt 26,12).“¹⁹² Kristus ví o blížícím se konci svého života. Vidí, že jeho působení nepřineslo žádoucí plody. Je jako každý jiný člověk naplněn úzkostí a hrůzou před blížícím se utrpením a smrtí.¹⁹³ Při pohledu na Kristovo utrpení v Getsemanech se dotýkáme tajemství jeho svobodné vůle, díky níž byl Ježíš z Nazareta

Józef KUDASIEWICZ, *Kontemplacja Chrystusa...*, str. 287 – 292; Hans BUOB, *Povolání k vydanosti*, (dále jen: *Povolání...*), Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995, str. 139.

¹⁸⁹ Tuto triádu pokušení však „není nutné chápat jako popis konkrétních událostí, nýbrž spíše jako jakési shrnutí všech pokušení, která musel Kristus přestát během svého pozemského života [...] Jde-li ovšem o shrnutí, má to pro nás dalekosáhlé důsledky, neboť pak nejde o prostý popis historické události z Ježíšova života, nýbrž o paradigma, o jakousi "školu rozlišování a vytrvalosti v pokušeních" pro nás! Právem je církev od nejstarších dob čte jako jakýsi "návod" evangelistů, jak můžeme v pokušení obstát i my.“ Pavel Vojtěch KOHUT, *Pánovo pozvání...*, str. 94–95; srov. též KKC 538 – 540; Józef KUDASIEWICZ, *Kontemplacja Chrystusa...*, str. 282 – 284.

¹⁹⁰ „Ti, kdo se posmívají, v něm vidí pouze bezmocnost a odmítají věřit. Mesiáš a Spasitel Izraele podle jejich názoru nikdy nemůže viset na kříži. Ale Ježíš sám ví, že toto je jediný způsob, jak být Mesiášem a Spasitelem.“ Christopher HAYDEN, *Modlit se s Písmem. Úvod do praxe lectio divina*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2004, str. 158.

¹⁹¹ „Kristus na kříži zcela splnil a dokončil své poslání; a naplněním vůle Otcovy také zároveň sám sebe potvrdil a zjevil. Ukázal ve slabosti svou moc a v pokoření celou svou mesiášskou velikost.“ (SD 22); srov. též Józef KUDASIEWICZ, *Kontemplacja Chrystusa...*, str. 40 – 43.

¹⁹² Heslo *Vůle*, in: Adolf NOVOTNÝ, *Biblický slovník*, (dále jen: *Biblický slovník...*), Praha: Kalich – Česká biblická společnost, 1992, str. 1229; srov. též Friedrich Vinzenz REITERER, heslo *Vůle, vůle Boží*, in: Matthias STUBHANN, *Encyklopedie Bible*, (dále jen: *Encyklopedie...*), Bratislava: Gemini, 1992, str. 685 – 686.

¹⁹³ K otázce jaká byla příčina Ježíšovy smrtelné úzkosti během modlitby v Getsemanech srov. KKC 612; Hans Urs von BALTHASAR, *Theologie der drei Tage*, Freiburg: Johannes, 1990, str. 96 – 102; Ctirad Václav POSPÍŠIL, *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, (dále jen: *Ježíš z Nazareta...*), Praha:³ Krystal OP, 2006, str. 107 – 108.

schopen rozhodnout se pro to, co poznal jako dokonalejší, vyšší dobro pro naši spásu.¹⁹⁴ Ve své nouzi volá k Otci: „Abba, Otče, tobě je všechno možné; odejmi ode mne tento kalich, ale ne, co já chci, nýbrž co ty chceš“ (Mk 14,36).¹⁹⁵ Ježíš poznává v tomto bolestném zápase, že se již přiblížila hodina, kdy bude Syn člověka vydán do rukou hříšníků (srov. Mt 26,45; Mk 14,41). Proto tentokrát neprojde jejich středem (srov. Lk 4,30), neskryje se před nimi (srov. Jan 8,59) a ani jim neunikne (Jan 10,39), jak již tolikrát ve svém životě.

Ježíš chce úplně a ve všem uskutečnit vůli Otce, proto se nakonec odevzdá úkonem své poslušnosti Bohu a přijme Otcův záměr, který ho dovede až na kříž a vydá nelitostné smrti.¹⁹⁶ Toto jeho úplné sebedarování Otci dostalo tak svůj naprosto jedinečný lidský výraz v bezvýhradném sebedarování vtěleného Syna na kříži,¹⁹⁷ neboť on „když mu spílali, neodplácel spíláním; když trpěl, nehrozil, ale vkládal vše do rukou toho, jenž soudí spravedlivě“ (1 Petr 2,23).¹⁹⁸

Otec nepotřeboval Kristovu smrt k uskutečnění plánu spásy.¹⁹⁹ Smrt nehledal ani jeho Syn.²⁰⁰ On chtěl jen vytrvat ve věrnosti obdrženému poslání, které spočívalo v založení

¹⁹⁴ Více na téma Ježíšovy svobody srov. KKC 609 – 610; Ctirad Václav POSPÍŠIL, *Ježíš z Nazareta...*, str. 240 – 242; Pavel Vojtěch KOHUT, „*To je ta svoboda, ke které nás osvobodil Kristus*“ (Gal 5,1) : *Řeholní poslušnost – paradigma obecně křesťanské zodovědné svobody*, in: *MKR Communio* 3, 2008, str. 255 – 257.

¹⁹⁵ „Slova: "Otče můj, jestliže je to možné, ať mě mine tento kalich; avšak ne jak já chci, ale jak ty chceš" (Mt 26,39), a dále: "Otče můj, nemůže-li mě tento kalich minout a musím ho vypít, ať se stane tvá vůle" (Mt 26,42), mají několikerý význam. Dokazují opravdovost lásky, kterou jednorozený Syn prokazuje Otci svou poslušností. Zároveň jsou však důkazem pravosti jeho utrpení. Slova Kristovy modlitby v Getsemanské zahradě ukazují *opravdovost lásky jeho opravdovým utrpením*. Kristova slova potvrzují svou přímou jednoduchostí pravdivost lidského utrpení až do konce: utrpení znamená snášet zlo, kterého se člověk tváří v tvář děsí. Říká totiž: "ať mě mine", právě tak, jako to říká Kristus v zahradě Getsemanské.“ (SD 18).

¹⁹⁶ „Můžeme připustit, že v Ježíšově životě to nebyla jediná takto bolestná modlitba, v níž se Pán táže Otce na jeho vůli. Podobně se Ježíš zřejmě modlil i tehdy, když po třiceti letech skrytého života opouštěl Nazaret, podobně se modlil v době svého čtyřicetidenního postu na poušti před zahájením svého veřejného působení, před volbou dvanácti učedníků nebo před jinými rozhodujícími událostmi svého života.“ Józef AUGUSTYN, *Jak hledat a nalézat...*, str. 12.

¹⁹⁷ „Ježíš, přes svou propastnou bolest [...] vyjadřuje Otci svou nekonečnou synovskou oddanost: "Otče, do tvých rukou poroučím svého ducha" (Lk 23,46). JAN PAVEL II., *Novo millennio...* 27, str. 21; srov. Ctirad Václav POSPÍŠIL, *Ježíšovy mesiášské zkoušky*, in: *MKR Communio* 1, 2005, str. 74; srov. též Rémi BRAGUE, *Rozhodující zkušenost kříže*, in: *MKR Communio* 2, 1997, str. 146.

¹⁹⁸ „Ježíš zůstal poslušný i tehdy, když mu byl podán hořký kalich, který měl vypít (srov. Mt 26, 39.42; Lk 22, 42) a "byl poslušný až k smrti, a to k smrti na kříži" (Flp 2, 8). Právě tento dramatický aspekt poslušnosti Syna je proniknutý tajemstvím, které nikdy zcela nebudeme moci pochopit, ale které je pro nás velikou výzvou, protože nám ještě více ukazuje synovskou povahu křesťanské poslušnosti: pouze Syn, který zakouší lásku Otce a vrací mu ji celým svým bytím, může dojít k této podobě radikální poslušnosti.“ Kongregacja DS. Instytutów Życia Konsekwowanego i Stowarzyszeń życia apostołskiego, *Posługa władzy...* 8, str. 15.

¹⁹⁹ Přesto nám božský rozměr vykoupění „zároveň umožňuje přímou zkušeností a historicky odhalit hloubku lásky, která se nezastaví ani před obětováním jediného Syna, aby učinila zadost věrnosti Stvořitele a Otce vůči lidem stvořeným k jeho obrazu a již od "počátku" vyvoleným k milosti a slávě.“ JAN PAVEL II., encyklika o Božím milosrdenství *Dives in misericordia*, (dále jen: DIM), 7, Praha: Zvon, 1996, str. 28; „Cílem Ježíšovy poslušnosti bylo plnit vůli Otce, který si přeje spásu všech lidí.“ Hans BUOB, *Povolání...*, str. 58.

Božího království v dějinách skrze poslušnost. A tak se v nebezpečném střetu s nepřáteli nebál jít až do krajnosti. Slova vyřčená při skonání: „Dokonáno je!“ (Jan 19,30) dotvrzují tuto věrnost Otci a svému poslání.²⁰¹ Zároveň ukazují na Kristovu neochvějnou důvěru v Boží lásku, která se plně potvrzuje až díky perspektivě zmrtvýchvstání.²⁰² Ježíšův kříž nám tedy nejen přinesl spásu, ale zároveň se pro nás stal zjevením Božího milosrdenství, výzvou k důvěře a také k následování.²⁰³ Kříž se tak stává nejlepším lékem na nemoc hříchu.²⁰⁴

2.1.2 Kristus vzorem plnění Boží vůle v životě sestry Faustyny

Z životopisu sestry Faustyny víme, že si již v dětství a především v den věčných slibů zvolila Krista za svého Mistra. On se jí stal dokonalým příkladem k následování. Byl jí vzorem i v plnění Boží vůle.²⁰⁵ Ježíšova věrná učednice toužila ze všech sil jít ke svatosti

²⁰⁰ „Žádné události Kristova života nebyly předem naprogramované. Nepřišel k nám zemřít na kříži, jako by všechno bylo předem určeno. Přišel zachránit člověka, milovat ho až do krajnosti a zjevit mu neuvěřitelnou Boží lásku. S rizikem, že kvůli tomu zemře.“ Philippe MADRE, *Boží volání...*, str. 96.

²⁰¹ „Skutečně, na kříži "bylo všechno dokonáno". Nic většího nelze pomyslet ani vykonat. Tam byl dán základ všem božským a lidským prostředkům: Všechno zlo bylo přemoženo přímo v kořeni, pro všechny byla zjednána spása, Nejsvětější Trojici byla vzdána všechna sláva.“ Raniero CANTALAMESSA, *Eucharistie – naše posvěcení: Tajemství poslední večeře*, (dále jen: *Eucharistie...*), Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997, str. 13.

²⁰² „Vzkříšení bylo otcovou odpovědí na Ježíšovu poslušnost, jak připomíná list Židům: "V době, kdy jako člověk žil na zemi, přednesl s naléhavým voláním a se slzami vroucí modlitby k tomu, který měl moc ho od smrti vysvobodit, a byl vyslyšen pro svou úctu (k Bohu). Ačkoliv to byl Syn (Boží), naučil se svým utrpením poslušnosti. Když tak dokonal (své dílo), stal se příčinou věčné spásy pro všechny, kteří ho poslouchají" (Žid 5,7-9).“ JAN PAVEL II., *Novo millennio...* 28, str. 21; srov. Gerhard Ludwig MÜLLER, *Podręcznik Teologii Dogmatycznej : Chrystologia – nauka o Jezusie Chrystusie*, (dále jen: *Chrystologia...*), Kraków: Wydawnictwo M, 1998, str. 199 – 201 a 468 – 469; Ctirad Václav POSPÍŠIL, *Ježíš z Nazareta...*, str. 376 – 377; srov. též *W szkole ufności...*, str. 112.

²⁰³ Srov. SD 22; „Ježíšovým úkolem [...] bylo dokonale vyjádřit a darovat lidem to, co do něho bylo jakoby "vtisknuto" již na počátku jeho lidské existence. Dokonalý obraz Boží odpovídá osobní identitě Božího Syna, a my velmi dobře víme, že tato identita se nám definitivně a naprosto nepřekonatelně zjevuje, vyjadřuje a daruje v hodině kříže. Viditelně vyjádřený originální obraz Boží se nyní může "vtiskovat" jako pečeť živého Boha do srdcí a myslí učedníků, a tak je přivádět k Otci. [...] Vyjádřený obraz pak míří přímo k subjektivnímu aspektu soteriologie, protože vyjádřený-zjevený-darovaný Boží obraz se může vtiskovat do otevřených srdcí učedníků. Obraz Ukřižovaného pak je počátkem oslavení, neboť podílu na Kristově utrpení odpovídá i podíl na jeho oslavení (srov. např. Řím 8,17; 2 Tim 2,12). [...] Konečně by mělo být zcela zřejmé, že spasitelské a zjevitelské dílo Muže z Nazareta jsou reálně identickou záležitostí. Pokud se má obraz "vtiskovat" do srdcí učedníků, je nutno jej vyjádřit – zjevit. Toto zjevení však nesměřuje k ukojení naší zvědavosti, nemá naplňovat pouze náš intelekt. Hlavním cílem zjevení je obnovení a dokonání obrazu, tedy spodobení člověka s Bohem, jeho zbožštění. Cena zjevení Božího obrazu je totožná s cenou našeho vykoupení, tedy nápravy obrazu, který je v nás narušen hříchem, i s cenou naší spásy, tedy dokonání našeho zbožštění skrze Ukřižovaného-Vzkříšeného.“ Ctirad Václav POSPÍŠIL, *Ježíš z Nazareta...*, str. 368 – 370.

²⁰⁴ Srov. tamtéž str. 338; více k problematice soteriologického a zjevitelského významu Kristovy poslušnosti a Kristova kříže srov. tamtéž, str. 166 – 170; 242 a 323 – 327.

²⁰⁵ „Tím, kdo zjevil Boží vůli, jež je Jeho láskou a zároveň ji plně realizoval, je Ježíš Kristus. Proto je pro člověka nejdokonalejším vzorem. Zvláštní hodnotu této pravdy pro lidský duchovní pokrok po letech odhalila sestra Faustyna: "Po dlouhém pozorování života [jsem si] předsevzala," vyznávala, "pevně upřít svůj pohled na Tebe, Ježíši, vzore nejdokonalejší" (Dn. 1483). Následuje-li tedy člověk Krista, jehož jediným pokrmem bylo plnit vůli Otce (srov. Jan 4,34), překračuje sebe sama, přechází od potenciality

právě touto cestou, cestou plnění Boží vůle.²⁰⁶ Uskutečňování Božích záměrů se tak pro ni stává pramenem posvěcení. Ve svém *Deníčku* si k tomu poznamenala: „Pochopila jsem, že veškeré úsilí o dokonalost i všechna svatost spočívá ve vyplnění Boží vůle. Dokonalé vyplnění Boží vůle je zralá svatost“ (Dn. 666). Později dodává, že o přítomnosti svatosti nesvědčí ani milosti, ani zjevení, ani žádné duchovní dary, nýbrž „vnitřní spojení mé duše s Bohem. Ty dary duši pouze zdobí, ale nejsou jejím obsahem ani dokonalostí. Má svatost a dokonalost spočívá v úzkém sjednocení mé vůle s vůlí Boží. Bůh nikdy naší svobodné vůli nepůsobí násilí. Na nás záleží, zda chceme Boží milost přijmout, nebo ne; zda s ní budeme spolupracovat, nebo zda ji promarníme“ (Dn. 1107).²⁰⁷ Kdo plní Boží vůli, cvičí se zároveň ve všech ctnostech, protože obsahem ctností je Boží vůle (srov. Dn. 678). Jak můžeme vyčíst na dalších stránkách jejích zápisků, nazývá Boží vůli, již označuje také jako Boží přání a touhu vůči člověku (srov. Dn. 1004), rovněž svým odpočinutím (srov. Dn. 1004), životem duše (srov. Dn. 6), rozkoší srdce, světlem pro rozum, všemocnou silou pro vůli (srov. Dn. 650), pokrmem (srov. např. Dn. 136; 650; 652; 667; 1003), cílem své existence (srov. Dn. 195), svým štěstím (srov. Dn. 775), a předmětem své lásky (srov. Dn. 678). Také poznala a zakusila, že Bůh se dívá se zvláštní láskou a zalíbením na duši, která žije jeho vůlí (srov. Dn. 603). Nakonec děkuje Bohu, „za všechno, co mi sesíláš. Na celé zemi se neděje nic bez Tvé vůle, nemohu pochopit Tvá tajemství vůči mně, ale kalich, který mi je podán, přikládám ke rtům“ (Dn. 1208; srov. též Dn. 1626).²⁰⁸

Autorka *Deníčku* mnohokrát projevila své dobré znalosti Písma svatého. Bylo to pro ni důležitou pomocí v poznávání Krista a následování jeho odevzdanosti do Otcovy vůle. Evangelium bylo základem pro většinu jejích meditací. Ignaciánská metoda rozjímání,²⁰⁹ kterou denně používala, jí dovolovala soustředit duchovní mohutnosti jako paměť, rozum

k novému stupni bytí ve společenství /communio/ s Otcem, Synem a Duchem svatým. "Kdo mě miluje, bude zachovávat mé slovo, a můj Otec ho bude milovat; přijdeme k němu a učiníme si u něho příbytek" (Jan 14,23).“ Henryk WEJMAN, *Współpraca czlowieka...*, str. 47 – 50.

²⁰⁶ „Dělat vždy to, co se líbí Bohu, hledat jeho vůli a ne svou, podle Kristova příkladu a podle jeho opakovaného učení – to je norma svatosti a zkušební kámen pravé lásky.“ E. J. CUSKELLY, *Současná spiritualita. Duchovní život z hlediska současné psychologie*, (dále jen: *Současná spiritualita...*), Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1994, str. 91; srov. tamtéž str. 96 – 100.

²⁰⁷ „Často jsem pozorovala“, píše francouzská mystička Lucie Christine (1844 – 1908), "že akt úplného a naprostého odevzdání svaté vůli Boží téměř vždy bezprostředně přivodí milost spojení." Můžeme snad dokonce říci, že naprosté odevzdání je samo již spojením.“ Wilfrid STINISSEN, *Otče, odevzdávám se ti*, (dále jen: *Otče, odevzdávám...*), Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999, str. 53.

²⁰⁸ Srov. *Ufność w praktyce...*, str. 23; srov. též *W szkole ufności...*, str. 114 – 115; Nazaria DŁUBAK, *Siostra Faustyna wzorem...*, str. 5; srov. Jan MACHNIAK, *Doświadczenie Boga...*, str. 46; Ludmiła GRYGIEL, *W miłosierdziu...*, str. 77 – 79, 154 – 157.

²⁰⁹ Více na téma této metody viz Józef AUGUSTYN, *Kde jsi, Adame?*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998, str. 20 – 41; Josef WEISMAYER, *Život v plnosti...*, str. 86.

a vůli na život Krista, tak jak ho poznávala ze stránek evangelií.²¹⁰ Sestra Faustyna rozjímalá v průběhu liturgického roku o všech tajemstvích Kristova života.²¹¹ A tak během doby adventní a vánoční bylo v centru její pozornosti tajemství vtělení. Za vzor poddajnosti Boží vůli se pro ni v tu chvíli stalo věčné Světlo, které přichází na tuto zemi. „Světlo nestvořené, Dítě Ježíši, jsi mi vzorem v plnění vůle Tvého Otce, Ty, jenž jsi řekl: Hle, jdu plnit tvou vůli - učiň, abych také já ve všem věrně plnila Boží vůli. Ó Dítě Boží, dej mi tu milost“ (Dn. 830). Během doby postní se naopak soustředila na prožívání Kristova utrpení a jeho završení díla vykoupení. Události Kristova kříže se pro ni stávaly posilou a cestou k věrnému naplnění Božích záměrů s ní.

Sestra Faustyna byla pozornou a učenlivou žákyní. Velmi dobře dokázala přizpůsobit Ježíšův vzor svým podmínkám, v jakých žila. Světička byla na rozdíl od Ježíše ženou, řeholnicí, žila v úplně jiné době a v jiném prostředí. Přesto jí nedělalo potíže, aby při kontemplaci Ježíšovy poslušnosti v plnění Boží vůle byla schopná převést získané poznatky na svou situaci. Velmi dobře si uvědomovala, že při následování Krista nejde o otrocké napodobování jeho života, ale že je především nutné poznat jeho ducha.²¹² To, co bylo podstatné, čím se Ježíš ve svém jednání řídil. Čím lépe znala Ježíše z Nazareta, tím

²¹⁰ „Když nás chtějí evangelia poučit o tajemství spásy, uvádějí skutečné události z Ježíšova života. Z novozákonních spisů jasně vyplývá, že ti, kteří se setkali s Ježíšem, se setkali se skutečnou osobou, mistrem a přítelem. Ježíš žije autentickým lidským životem a autenticky prožívá různé duchovní stavy. Ježíš se modlí, protože potřebuje hovořit s Otcem; je dobrý k lidem, protože je miluje a rozumí jim; konal své poslání, neboť přišel zachraňovat. Teprve z jeho autentického života můžeme čerpat příklad. Dnes křesťan vytváří společenství s oslaveným Kristem. Ale poznává ho v evangeliu, neboť se Ježíš zjevuje v evangeliu, a jeho činy vykonané v čase dostávají věčnou hodnotu. Evangelium je prvním zdrojem dobré a zdravé spirituality. [...] To znamená, že dnešní křesťan, který vstupuje do osobního vztahu s oslaveným Kristem, musí namířit své kroky k historickému Kristu z evangelií.“ Jerzy Wiesław GOGOLA, *Teologia komunii...*, str. 45 – 48.

²¹¹ „Spiritualita se zajímá o celou osobu Krista, o jeho dílo, slova, činy konané během jeho celého pozemského života. Tímto způsobem dospíváme k tajemstvím Ježíšova života, neboť jako je celý jeho pozemský život tajemstvím, tak rovněž tvoří tajemství jednotlivé jeho části. Vnikání do jednotlivých tajemství přispívá k obohacení pohledu na tajemství Krista. Ve spiritualitě sehrálo hlavní roli šest tajemství Ježíšova života: 1. Narození, 2. Dětství: do okamžiku nalezení ve svatyni, 3. Skrytý život: roky života v rodině, 4. Veřejný život: od křtu do Květné neděle, 5. Utrpení a smrt, 6. Zmrtvýchvstání a nanebevstoupení.“ Jerzy Wiesław GOGOLA, *Teologia komunii...*, str. 46; „Hovoříme-li o spiritualitě, máme na mysli praktický, konkrétní způsob života, který je harmonicky uspořádán. [...] Tato životní syntéza se týká celého obsahu Kristova tajemství, jak nám je zprostředkovává zjevení.“ Vojtěch KOHUT, heslo *Spiritualita*, in: Stefano de FIORES a Tullo GOFFI (edd.), *Slovník spirituality...*, str. 906.

²¹² „Jestliže přilneme ke Kristu, můžeme se s ním stát jedním duchem, a tak splnit jeho vůli; tak se bude dokonale plnit jak na zemi, tak na nebi“ (KKC 2825). „Ten, kdo by nežil v Kristu a s jeho milostí, nikdy by ho nedokázal opravdu napodobit, a naopak zase Kristova života a milosti se dostane těm, kdo se opravdu snaží napodobit jeho skutky a myšlení. Pěkně o tom píše byzantský autor Mikuláš Kabasilas v knížce *Život v Kristu*: "Kdo se rozhodl žít v Kristu, musí se ovšem sjednotit s jeho srdcem, spojit se s ním jako s hlavou (odjinud život nepřijde); to pak není možné bez shodnutí ve vůli. Musíme se mu tedy přizpůsobovat..." Nemělo by ovšem smyslu následovat Krista jenom zvnějšku, jít do Palestiny, chodit, kudy chodil on apod. To jsou věci podřadné. Daleko důležitější je umět se vžít do jeho smýšlení a osvojit si jeho ducha. Umět si položit otázky a problémy denního života v tomto světle: "Co by dělal Kristus nebo co by mně poradil v dnešní situaci?" K tomu ovšem nestačí evangelium povrchně číst, ale je potřeba je rozjímat, prožívat.“ Tomáš ŠPIDLÍK, *Prameny...*, str. 19.

více ho milovala. Čím více ho milovala, tím snadněji vstupovala do jeho Srdce a myslí. Pak byla schopna přijmout za své Kristovo smýšlení. V přemítání o Ježíšově poslušnosti se nezdržuje u sledování jeho situace, ve které se nachází. Dává stranou historické pozadí a jde přímo do centra Ježíšovy osoby a tím je jeho duch. Od něho se vše odvíjí. Jím se řídí veškeré Ježíšovo jednání. Když Pán Ježíš poučuje sestru Faustynu o své poslušnosti: „Přišel jsem plnit vůli svého Otce. Poslouchal jsem rodiče, poslouchal jsem katy, poslouchám kněze,“ (Dn. 535) ona mu po krátkém zamyšlení odpovídá: „Ježíši, chápu ducha poslušnosti i to, v čem spočívá, nezahrnuje jenom zevní vykonání, ale dotýká se rozumu, vůle i úsudku. Když posloucháme představené, posloucháme Boha; nezáleží na tom, zda je to anděl nebo člověk, kdo mi jako Boží zástupce bude rozkazovat, vždy musím být poslušná“ (Dn. 535). I když sestra Faustyna prožívala úplně jiný život, než byl ten Ježíšův, přesto zjistila, že se některé situace opakují, že jde vlastně o určité principy, modely jednání. A to jí pomáhalo v následování Krista.

Ježíšova učednice věřila, že Bůh má ve svých rukou každodenní rytmus života. Proto v obtížích nebo konfliktech s druhými lidmi, ve chvílích, kdy zakoušela lidskou nepřejícnost či nepřátelství druhých, se s důvěrou poddávala Boží vůli a s moudrostí sobě vlastní uměla všechny tyto okolnosti využít k vlastnímu posvěcení. Snažila se nepromarnit žádnou milost, ani tu, která přicházela v podobě nepříjemné pro přirozenost. Věděla totiž, že těžkosti, i když způsobují bolest, očišťují duši a připodobňují ji Ježíšovi. „Ježíš užívá k očistě duše nástroje, jaké chce,“ poznamenala si. „Má duše zakouší úplnou opuštěnost od tvorů. Nejednou si sestry vykládají ve zlém i ten nejčistší úmysl. Toto utrpení je velmi bolestné, ale Bůh je dopouští a je třeba je přijmout, neboť tak se lépe připodobňujeme Ježíšovi“ (Dn. 38). V obtížných situacích dokázala objevit působení Boha, který skrze tyto události pomáhá lidem růst ve ctnostech. „Vždycky nacházím v modlitbě světlo a sílu ducha, i když nejednou přicházejí chvíle těžké a hodně nepříjemné (...). Podivně nejednou Bůh dopouští, ale děje se to vždy proto, aby se projevila ctnost v duši nebo se vycvičila. K tomu slouží nepříjemnosti.“ (Dn. 166). K setrvání v takovémto vnitřním postoji k různým životním těžkostem přispívalo přesvědčení, že sebenepatrnější věc na světě se neděje mimo Boží vůli (srov. Dn. 1262).²¹³

Sestra Faustyna věděla, že plnění Boží vůle podle Spasitelova vzoru se zároveň stává podstatou dokonalosti. Přípravenost plnit Boží vůli v ní neustále rostla a vyvíjela se. Pán Ježíš ji vychovával v náročné škole.²¹⁴ Často jí svěřoval úkoly, jejichž splnění překračovalo

²¹³ Srov. *W szkole ufności...*, str. 123 – 124.

²¹⁴ Jednou své učednici dokonce řekl: „Beru si tě na celý půst k sobě do školy, chci tě naučit trpět“ (Dn. 1626).

její přirozené schopnosti. Jako každý jiný člověk pocívala i sestra Faustyna strach před vyplněním obtížných Božích záměrů. Upřímně o tom psala i ve svém *Deníčku*: „Utrpení a protivenství v začátcích řeholního života mě děsila a brala mi odvahu. A tak jsem se neustále modlila, aby mě Ježíš posílil a dal mi sílu svého svatého Ducha, abych mohla ve všem splnit jeho svatou vůli, neboť od počátku jsem znala a znám svou slabost“ (Dn. 56). Kristův příklad, a to zvláště jeho snášení utrpení, ji posiloval v uskutečňování všech Božích přání. „Děkuji Ti, Jezu, - jenž jsi vypil ten kalich hořkosti dříve, než jsi mi jej - už ne tak hořký - podal. Hle, přiložila jsem rty ke kalichu Tvé svaté vůle, ať se mi stane, jak se Tobě líbí, ať se na mně vyplní to, co před věky určila Tvá moudrost. Toužím vypít kalich předurčení do poslední kapičky, nechci zkoumat, proč je tomu tak, v hořkosti je má radost, v beznaději má důvěra.“ (Dn. 343) Jindy prosí svého Pána: „Hostie živá, podpírej mě na duchu v tomto vyhnání, abych mohla věrně kráčet ve stopách Spasitele. Neprosím Tě, Pane, abys mě sňal z kříže, ale prosím, abys mi dal sílu na něm vytrvat. Chci být rozepjatá na kříži tak jako Ty, Ježíši. Toužím po všech mukách a bolestech, které jsi vytrpěl Ty; toužím vypít kalich hořkosti do dna“ (Dn. 1484). Zároveň si uvědomuje, že „Bůh ve svých neproniknutelných úradcích nejednou dopouští, že ti, kteří pro nějaké dílo podstoupili nejvíce námah, se nejčastěji z plodů toho díla zde na zemi neradují, všechnu jejich radost Bůh nechává pro věčnost, ale přese všechno jim Bůh občas dává poznat, jak velice milá mu je námaha těchto duší, a tyto chvíle duše posilují k novým bojům a zkouškám. Jsou to duše nejvíce se podobající Spasiteli, který ze svého díla, které zde na zemi založil, sklízel samou hořkost“ (Dn. 1402).

Díky sjednocení s Kristem v jeho prožívání utrpení a úplnému spolehnutí se na Boha sestra Faustyna nejenže dokáže přijmout všechno, co jí Bůh sešle, ale je schopna děkovat dokonce za každé utrpení, protože v něm vidí sice náročný, a přece dar, daný z lásky. Sestra Faustyna tak vyznává svůj pohled na Boží vůli, kterou nazývá láskou a milosrdenstvím. „Veď mě, ó Bože, cestami, kterými Ti bude libo, všechnu svou důvěru jsem vložila do Tvé vůle, která je pro mě čistě láskou a milosrdenstvím.“ (Dn. 1264). V Boží vůli spatřovala světice projev Boží lásky k ní. Věřila, že On touží jen po jejím dobru a štěstí.²¹⁵ Proto s vděčností a důvěrou přijímala dokonce i tu Boží vůli, která byla spojena s utrpením a nepochopením.²¹⁶

Velkou školou plnění Boží vůle podle vzoru Kristova bylo pro sestru Faustynu rozjímání modlitby Pána Ježíše v Getsemanech. „Cokoliv na mě Bůh dopustí, přijímám

²¹⁵ „Je [...] výhodnější představit si Boží vůli ne tak jako zákon, který jen nařizuje a zakazuje, ale spíše jako dobrou matku, která se stará o každý krok dítěte.“ Tomáš ŠPIDLÍK, *Prameny...*, str. 73.

²¹⁶ Srov. Nazaria DŁUBAK, *Siostra Faustyna wzorem...*, str. 5 – 7; srov. též *Ufność w praktyce...*, str. 9.

s naprostou poddaností jeho svaté vůli. Kamkoli mě postaví, tam se budu snažit věrně splnit jeho svatou vůli a všechno, co se mu líbí, nakolik to bude v mých silách. I kdyby ta Boží vůle byla pro mě tak těžká a tvrdá jako vůle nebeského Otce vůči jeho Synu, modlícímu se v Getsemanské zahradě“ (Dn. 1394). K přemítání nad tímto tajemstvím Kristova života měla příležitost každý čtvrtek během takzvané svaté hodiny²¹⁷ nebo každoročně při příležitosti slavení velikonočního třídenní. Mystička z Krakova se při meditaci nad touto scénou učila od Krista, jak hovořit s Otcem a jak přijmout jeho vůli. Sama znala odpor nižší přirozenosti, které se bouřila před přijetím těžkých úkolů a splněním Boží vůle. Zvláště ho zakoušela, když cítila Boží výzvu ke splnění poslání založit nové společenství, které by hlásalo a vyprošovalo světu Boží milosrdenství. Věděla totiž, že vykonání tohoto úkolu bude spojené s mnohými těžkostmi (srov. Dn. 496; 1263).²¹⁸ V těchto chvílích se modlila jako Kristus a stejně jako On prosila, aby jí tento kalich hořkosti minul. Díky sjednocení s Kristem, i když si byla vědoma obtíží, které jí v budoucnu čekají, dokázala jako On zvolat: „Ne má, ale tvá vůle se staň.“ (srov. Mt 26,42; Lk 22,42) „Nemohu se nezmínit o tom, jak mi v té snaze klade odpor má vlastní nižší přirozenost, která se se svými požadavky ozývá, a někdy v duši vzniká tak veliký boj, že i já volám k Bohu, věčnému Otci tak, jako Pán Ježíš v Getsemanech: "Je-li to možné, ať mě tento kalich mine, ale ne, jak já chci, nýbrž jak chceš Ty, ó Pane, ať se stane Tvá vůle.““ (Dn. 615). O pár měsíců později, když je již sestra Faustyna pevně rozhodnutá a přesvědčená, že je Boží vůlí, aby opustila kongregaci a založila novou, prosí ještě v dopise P. Sopočkovi o jeho poslední slovo v této záležitosti. Zároveň se mu svěruje s tím, že když chtěla přistoupit k činu, náhle přestala zakoušet Boží přítomnost a její duši zahalila velká temnota. Přesto vyjadřuje touhu vytrvat dál na cestě vedoucí k naplnění Božích přání: „Má duše sestoupila z vrcholku hory Tábor do zahrady Getsemanské, ale je nejen tam, nýbrž i tady s Ježíšem, a opakuji po Ježíšovi: ne moje, ale Tvá svatá vůle, Bože věčný, ať se stane i se mnou. Žiji z víry, nemám bezprostřední spojení s Ježíšem jako dříve, ale se vším souhlasím a velebím vůli Boží a i přesto všechno mám v hloubi srdce stálý a hluboký klid.“²¹⁹

²¹⁷ „V Kongregaci Matky Božího milosrdenství bylo zvykem, že všechny zdravé sestry konaly každý čtvrtek od 21. hod. do 22. hod. vynahrazující adoraci – "svatou hodinu". Před prvním pátkem trvala adorace celou noc tak, že se sestry po hodině střídaly.“ Faustyna KOWALSKÁ, *Deníček...*, pozn. č. 147 na str. 171.

²¹⁸ Srov. *W szkole ufności...*, str. 121 – 122.

²¹⁹ Dopis sestry Faustyny P. Sopočkovi, Krakov, 5. července 1936, in: *Listy świętej...* 47, str. 42 – 43; v odpovědi na tento dopis jí P. Sopočko upozorňuje, že je nutné být poslušna svému duchovnímu vůdci. A jestliže tento nic výslovně nezakazuje ani nenařizuje, není dobré, aby o své vůli něco podnikala. Také ji povzbuzuje k následování Krista sestupujícího z hory Tábor: „Prosím, nelekejte se, že "Vaše duše sešla z vrcholku hory Tábor", když dokonce Pán Ježíš byl na hoře Tábor velmi krátce, a mimo toho vedl

V rozhovoru povzbuzoval Pán Ježíš svou učednici k pronikání do tajemství své modlitby v Getsemanské zahradě. Poučoval ji přitom o spasitelném smyslu utrpení ve sjednocení s jeho utrpením (srov. Dn. 1487). Tak tomu bylo i během jejího prvního pobytu v plicním sanatoriu v prosinci roku 1936. Rozjímání nad tajemstvím modlitby Ježíše v Olivetské zahradě ji přivedlo k zakoušení hořkosti Getseman a ke ztotožnění se v utrpení s Vykupitelem. Bytí s Ježíšem v Getsemanech jí pomohlo nejen v přijetí tělesného, ale i duchovního utrpení (srov. Dn. 823).

Během rozjímání Pánova utrpení prožívala sestra Faustyna také chvíle vyprahlosti, v nichž nemohla navázat spojení s Umučeným. Proto se alespoň snažila být pod křížem v postoji úplné podřízenosti (srov. Dn. 526).²²⁰ Během jedné svaté hodiny sestra Faustyna obdržela milost účastnit se Kristova hořkého utrpení, kterým byla jeho duše plná až po okraj. „Při svaté hodině mi Pán dal ochutnat své utrpení, sdílela jsem hořkost utrpení, jímž byla jeho duše přeplněna. Ježíš mi dal poznat, jak by měla být duše v modlitbě věrná i přes trápení, vyprahlosti a pokušení, protože obvykle na této modlitbě nejednou závisí uskutečnění velikých Božích záměrů, a když v takové modlitbě nevytrváme, křížíme to, co chtěl Bůh skrze nás nebo v nás vykonat. Ať si každá duše zapamatuje tato slova: A jsa v úzkosti, modlil se ještě usilovněji.“ (Dn. 872) Pán Ježíš jí při tom poučoval o věrnosti v modlitbě zvláště v období vyprahlosti, pokušení a duchovních zápasů. Dobře tomu porozuměla, neboť, jak sama píše, rozhodla se v obtížných situacích hledět na Krista obětujícího se na kříži. V tom nacházela posilu v boji se slabostmi těla i ducha: „V těžkých chvílích budu hledět na rozepjaté a tiché Ježíšovo Srdce na kříži a z vyšlehujících plamenů z jeho milosrdného Srdce dostanu moc a sílu k boji“ (Dn. 906).²²¹

Na cestě plnění Boží vůle byla stejně jako Kristus pokoušena, aby vzala život do vlastních rukou, a tak se vyhnula snášení dílu utrpení, který měla podle Božího určení přestát (srov. Kol 1,24). V mládí byla zkoušena neúměrnou láskou svých rodičů. Tato láska jí byla nejen zkouškou, ale dokonce pokušením, podobně jako později byla zkoušená nepochopením představených a nedůvěrou zpovědníků. Avšak nejtěžší boje musela svést se zákeřným pokušením samotného ďábla.²²² Vědomí Boží blízkosti a důvěra v Boha jí

obyčejný život, plný práce, úsilí a boje.“ Dopis P. Sopočky sestře Faustyně, Vilno, 10. července 1936, in: tamtéž 51, str. 45; srov. též Dn. 655; 665; 667.

²²⁰ Srov. Jan MACHNIAK, *Doświadczenie Boga...*, str. 156 – 160.

²²¹ Srov. tamtéž, str. 160 a 162.

²²² „Mystička z Krakova zachovala v boji se satanem úplný klid, neboť si byla vědoma toho, že on nemůže bez Božího souhlasu učinit člověku nic zlého. Jsou to jen zkoušky. Sestra Faustyna také připomíná pravdu, že neúčinnější zbraní v boji se zlým duchem je zpověď, Sváté přijímání, modlitba, úkon vůle, vzývání Božího milosrdenství, znamení kříže, svěcená voda. Proto v ní neobvyklé vize nevzbuzují zděšení, ale vedou k optimismu, vycházejícímu z víry, která příkazuje úplně důvěřovat Bohu a plnit jeho vůli.“ Jan

napomáhaly vytrvat uprostřed těchto zápasů s pokušením: „I když nejednou slyším hlas pokušení, který na mě volá: Sestup z kříže, ale Boží moc mě posiluje, i když opuštěnost, temnota a různá utrpení zasahují mé srdce, přesto mě tajemná Boží moc podpírá a posiluje. Toužím vypít kalich až do poslední kapky. Pevně věřím, že když mě Tvá milost podpírala v Getsemanech, pomůže mi také teď, když jsem na Kalvárii“ (Dn. 1580). Pro sestru Faustynu bylo také útechou poznání, že pokušení poskytuje příležitost k prokázání věrnosti Bohu, k jeho oslavě a k získání zásluh (srov. Dn. 1560).

Po všech životních bojích, kdy ve složitých a nepřehledných situacích nevěděla, jak se rozhodnout, kdy tápala mezi poslušností představeným a Božím slovu, které slyšela ve svém srdci, po zápasech, ve kterých se její přirozenost bránila před přijetím poznaného úkolu, nebo když během plnění poznané Boží vůle zakoušela slabost a pokušení opustit započatou cestu, po všech těchto bolestných zkušenostech toužila sestra Faustyna pouze po jednom, chtěla vždy říkat Bohu ano, nikdy mu nechtěla nic odmítnout. „Po ničem jiném netoužím než splnit Boží přání; zde je, Pane, má duše i tělo, rozum i vůle, srdce i všechna má láska a říd' mne podle svých věčných plánů“ (Dn. 492). Jsem přesvědčena, že toto vyjádření zapsané v *Deníčku* bychom mohli nazvat mottem, hlavní myšlenou jejího života.²²³

Polská svěťice, sjednocená s Kristem, postupně dozrávala v postoj úplné oddanosti, díky němuž dokázala přijímat vše těžké z Božích rukou. „Abych ti mohla dát důkaz své lásky [...], přijímám všechno, co mi Tvá ruka podá. Ježíši, Tvá láska mi stačí. Budu Tě oslavovat v opuštěnosti i v temnotě, v trápeních i v obavách, v bolesti i v hořkosti, v útrapách ducha i v hořkosti srdce – ve všem buď požehnán“ (Dn. 1662). Nakonec již velmi těžce nemocná, kdy jí zbýval už jen jeden rok života, se úplně odevzdala zvláštním úkonem do Boží vůle. Sama sebe v něm pojmenovává obětní hostií.²²⁴ Bohu prohlašuje, že ode dneška se jí Boží vůle stává pokrmem. Chce přijmout všechno z Boží ruky s podřízeností, klidem a s radostí a to vše proto, že vidí v Boží vůli působení lásky (srov. Dn. 1264). Této lásce důvěřuje a věří, že Bohu jde nade všechno o lidské štěstí, že On zůstává věrný svému rozhodnutí obdarovat člověka účastí na svém životě a věčném štěstí, neboť ani tehdy, když člověk zklame a věrolomně zhřeší, Boží milosrdenství nejenže

MACHNIAK, *Doświadczenie Boga...*, str. 379; o pokušeních zlého ducha v životě s. Faustyny srov. tamtéž, str. 374 – 379.

²²³ Srov. Nazaria DŁUBAK, *Rozpoznanie powołania...*, str. 13.

²²⁴ „Toto naprosté odevzdání předpokládá stejně totální askezi. Askezi, která je náročnější a zároveň méně namáhavá než cvičení v pokání, o nichž můžeme číst v tradiční duchovní literatuře. Náročnější proto, že se ustavičně musíme vzdávat všech vlastních plánů a přání. Každou vteřinu musíme obětovat všechno.“ Wilfrid STINISSEN, *Otče, odevzdávám...*, str. 63. „Odevzdávat se Bohu znamená vzdávat se sebe, ztratit svůj život, abychom ho nalezli.“ E. J. CUSKELLY, *Současná spiritualita...*, str. 91.

nekončí, ale projevuje se s mnohonásobnou silou. „Je to nepochopitelná propast Tvého slitování,“ píše sestra Faustyna, „že jsi nás nepotrestal, jak jsme si zasloužili; buď velebeno Tvé milosrdenství, ó Pane“ (Dn. 1743).

Sestra Faustyna, zamilovaná nade vše do Božích úmyslů a vědoma si toho, že vůle Boha vyjadřuje jeho lásku k člověku, uzavírá vlastní úkon obětování výčtem různých životních okolností, za něž bude Bohu vděčná: „Pošleš-li mi smrt, kdy se lidsky vzato bude zdát, že je můj život nejvíce potřeba - buď požehnán. Povoláš-li mě v mládí - buď požehnán; dáš-li dočkat se stáří - buď požehnán; dáš-li mi zdraví a sílu - buď požehnán; připoutáš-li mě k loži bolesti třebas na celý život - buď požehnán; dáš-li mi v životě samá zklamání a neúspěchy - buď požehnán; dopustíš-li, aby byly odsouzeny mé nejčistší úmysly - buď požehnán; dáš-li světlo mému rozumu - buď požehnán; zanecháš-li mě v temnotě a v nejrůznějších trápeních - buď požehnán“ (Dn. 1264).²²⁵

Duše sestry Faustyny hluboce milující Boha, toužila konat to, po čem touží On, a chtěla mu splnit všechna jeho přání. Takovýto projev lásky však nemohl přijít sám od sebe. K tomu, aby mohla projevovat pravou lásku k Bohu plněním jeho vůle, potřebovala pomoc. Tu nacházela v kontemplaci Kristovy poslušnosti vůli Boží. Kromě Kristova příkladu byla zároveň posilována živým vědomím jeho přítomnosti. Často slyšela ve svém srdci slova: „Ničeho se neboj, já jsem stále s tebou“ (Dn. 613). Aby mohla splnit Boží vůli, musela ji nejprve poznat. Věděla, že je jasně zjevená v příkázáních, blahoslavenstvích, evangelijních radách, stejně jako v povinnostech stavu. Byla si však vědoma, že je také ukrytá ve vnuknutích Ducha svatého. K tomu, aby je správně rozeznala, jí napomáhala Boží milost. Ta ji uschopňovala nejen k poznání Božích záměrů s ní, ale osvobozovala ji od strachu před těžkostmi, které mohla zakusit na cestě jejich realizace, a dávala jí sílu k jejich naplnění. A tak díky této milosti darované Bohem byla s to splnit Boží vůli,

²²⁵ Srov. Elzbieta SIEPAK, *Obyčejný život proměnila v neobyčejný*, (dále jen: *Obyčejný život...*), Olomouc: Maticе cyrilometodějská, 1999, str. 18 – 21; srov. též *W szkole ufności...*, str. 125 – 126. „Modlíme se: "Buď vůle tvá!" Říkáme-li to zplna srdce, smiřujeme se se vším, co Bůh koná ve světě, i se způsobem, jakým do našeho života zasahuje. Kassián píše, že se nikdo nemůže z hloubi duše pomodlit Otčenáš, nevěří-li, že jsou stejně k našemu dobru věci, které se nám nedaří, jako ty, které se daří, a že Bůh se stará o naši spásu víc, než my sami o sebe.“ Tomáš ŠPIDLÍK, *Prameny...*, str. 72; „Kolik nás si netroufá modlit se: "Učiň se mnou, co se ti zlíbí. Ať se mnou učiníš cokoli, děkuji ti za to. Jsem připraven na všechno, všechno přijímám. Nepřeji si nic jiného, než aby se tvoje vůle vyplnila na mně, na všech tvých tvorech"! A přesto se několikrát denně modlíme: "Buď vůle tvá, jako v nebi, tak i na zemi"!“ Wilfrid STINISSEN, *Otče, odevzdávám...*, str. 40; „Sestra Faustyna se modlila zvláště slovy modlitby "Otče náš". Soustředila se přítom na slova "Buď vůle Tvá," která opakovala se zvláštní pozorností a zároveň se učila přijímat Boží vůli uprostřed nemoci a protiventství. (srov. Dn. 1237).“ Jan MACHNIAK, *Doświadczenie Boga...*, str. 46; Josef WEISMAYER, *Život v plnosti...*, str. 25 – 26.

protože zároveň s milostí jejího poznání jí Bůh udílel i milost k uskutečnění.²²⁶ „Nic už mě v tom nezadržívá, ani pronásledování, ani utrpení, ani posměch, ani hrozby, ani prosby, ani hlad, ani chlad, ani lichotky, ani známosti, ani protivenství, ani přátelé, ani nepřátelé, ani to, co prožívám, ani věci budoucí, ani nenávisť pekla – nic mě neodtrhne od splnění vůle Boží. Nestavím na vlastních silách, ale na jeho všemohoucnosti, neboť když mi dal milost poznání své svaté vůle, udělí mi také milost, abych ji splnila“ (Dn. 615).²²⁷ Uskutečnění Božích úradků v životě světice se zároveň pro ni stalo darem účasti na Kristově vyplnění vůle Otcovy.

Na stránkách evangelia Kristus ukazoval své věrné následovnici, že Otcova vůle je projevem a darem jeho nekonečného milosrdenství. Svým příkladem ji učil, jak ji má s důvěrou přijímat a vykonat. Zároveň jí také v Duchu svatém²²⁸ dával milost účasti na svém životě a lásce a vybavoval ji silou, díky níž byla schopna Otcovu vůli naplnit.²²⁹

2.2 Kristus vzorem sestry Faustyny v prokazování milosrdenství

Sestra Faustyna je ve světě známá především svým vztahem k Božím milosrdenství, neboť právě Boží milosrdenství stojí u základů spirituality této polské světice.²³⁰ Díky poznávání a kontemplaci této Boží vlastnosti byla vedena nejen k stále hlubší důvěře

²²⁶ „Svatá sestra Faustyna [nám může ukázat], jak zachovat věrnost Božím vnuknutím.“ Józef AUGUSTYN, *Zástupy žasły nad jeho učením*, (dále jen: *Zástupy žasły...*), Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003, str. 32.

²²⁷ „Abychom dokázali milovat Pánovu vůli, potřebujeme k tomu milost, milost poddání se Bohu, milost změny srdce a sílu konat to, co od nás Pán chce. Skutečné chození v Boží vůli neznamená jen větší poslušnost, ale především to, že k Boží vůli přilneme svým srdcem. A to vše dostáváme díky modlitbě.“ David PANCZA, *Chození v Boží vůli*, in: *Amen 10*, 1997, str. 27.

²²⁸ „Křesťan má přístup k Bohu skrze Krista v Duchu svatém. Cesta křesťana ke sjednocení s Bohem není možná bez působení Ducha svatého, i když se o něm výslovně nemluví; naše společenství s Kristem se děje v Duchu svatém, i když se o tom výslovně neuvažuje. [...] Společenství s Kristem v následování vede ke společenství s Bohem – a to se opět může dít jen v Duchu svatém.“ Josef WEISMAYER, *Život v plnosti...*, str. 32 – 35.

²²⁹ Srov. *Ufność w praktyce...*, str. 20 – 21; „Sestra Faustyna v sobě nosila touhu po svatosti a uvědomovala si Boží hlas, který ji zvláštním způsobem vybízel k dokonalosti. To ji vedlo k úplnému odevzdání se působení Ducha svatého, Posvětitel, k tomu, aby naslouchala jeho vnuknutím a dovoľovala mu působit ve své duši. "Ó Duchu Boží, vůdce duší, ten, koho ty vycvičíš, je moudrý" (Dn. 145) – vyznávala. Věděla, že nejkratší cestou ke svatosti je věrnost vnuknutím Ducha svatého, který dokonce i v nejslabší duši uskutečňuje své dílo, pokud ona projeví alespoň drobet dobré vůle a podřídí se jeho vlivu. "Ach, kdyby duše chtěly jen trochu poslouchat hlas svědomí a hlas – čili vnuknutí Ducha svatého, říkám – kdyby jen trochu – neboť, když se jednou poddáme vlivu Božího Ducha, on sám doplní to, čeho se nám nebude dostávat" (Dn. 359). Psala. Sestra Faustyna je příkladem duše dokonale citlivé na sebenepatrnější vanutí Ducha svatého, která se podřizuje jeho vedení a "drží se ho jako dítě matky" (Dn. 148).“ Nazaria DŁUBAK, *Współpraca siostry Faustyny z Bożym miłosierdziem w dziele własnego uświęcenia*, (dále jen: *Współpraca siostry Faustyny...*), b. m., n. a. r., str. 5.

²³⁰ Více k tématu spirituality sestry Faustyny srov. Elżbieta SIEPAK a Nazaria DŁUBAK, *Duchowość świętej Faustyny*, Kraków: Wydawnictwo AA sc, 2000.

v milosrdného Boha projevující se věrným plněním jeho vůle podle vzoru Kristova, ale také k následování ho v prokazování milosrdenství.²³¹ Soustředme tedy nyní nejprve naši pozornost na uskutečňování milosrdenství během Ježíšova pozemského života a poté se podívejme na způsob zrcadlení Kristova milosrdenství v životě svaté sestry Faustyny.

2.2.1 Ježíšovo uskutečňování milosrdenství

V části věnované uskutečňování Boží vůle v životě Pána Ježíše jsme si mohli všimnout dokonalého zaměření Krista na Otce a na splnění Otcových záměrů. Ježíšův pobyt na zemi má však kromě roviny vertikální také rovinu horizontální. Tato rovina se vyznačovala soustředěním se na potřeby lidí. Na mnoha místech Nového zákona nám evangelisté připomínají, že Kristus „nepřišel, aby si dal sloužit, ale aby sloužil“ (Mt 20,28; srov. též Mk 10,45). Kristovo milosrdenství však nemá nic společného se slabostí, s nezdravou shovívavostí, a ani není v rozporu s Boží spravedlností. Na stránkách evangelií totiž čteme o Ježíši prokazujícím milosrdenství svým slovem, když potěšoval trpící (např. Lazarovy sestry), ale zároveň se stejnou důsledností napomínal bloudící (např. farizeje). Můžeme obdivovat Ježíše, jak se sklání nad nemocnými, jak vymítá zlé duchy, dává chléb hladovým. On se však za své bližní také modlil a prosil za své nepřátele (srov. Lk 23,34) a umíral za ně ve velkých bolestech.

2.2.1.1 Pojem milosrdenství v teologii

V systematické teologii bývá Boží milosrdenství popisováno jako Boží vlastnost působící navenek. Bůh svým milosrdenství tak projevuje vztah k lidem, zapletených do zla tělesného, ale zejména morálního, a zároveň touto vlastností ukazuje touhou pospíšet jim na pomoc. Boží milosrdenství je tedy Boží láska zaměřená na člověka. Bůh ve svém milosrdenství pozvedá člověka a osvobozuje ho z pout zla a neštěstí, a to především hříchu. Svatý Tomáš Akvinský definuje Boží milosrdenství jako „věčnou dokonalost Stvořitele, Vykupitele a Posvětitel v jeho vztahu ke stvoření, zejména k lidem, jejímž prostřednictvím Bůh vyvádí stvoření z bídy a doplňuje jejich nedostatky.“²³² Svatý Tomáš také říká: „Bůh uděluje stvoření své dokonalosti. Nakolik jim Bůh dává svou dokonalost podle proporcí, je to projev spravedlnosti. Nakolik jim dává svou dobrotu, je to projev štědrosti. Naproti tomu nakolik dokonalosti darované Bohem odstraňují veškeré

²³¹ Srov. *W szkole miłosierdzia świętej Siostry Faustyny*, (dále jen: *W szkole miłosierdzia...*), Kraków: Wydawnictwo Misericordia, 2003, str. 7.

²³² TOMÁŠ AKVINSKÝ, *Suma teologiczna w skrócie*, Kraków: 1997, I, q. 21, a. 3.

nedostatky, je to projev milosrdenství.²³³ Milosrdenství tedy není jen projevem vnějšího Božího postoje, ale je Boží vlastností, která patří k jeho podstatě. V každém Božím díle, pokud jde o jeho prvopočátek, se prokazuje Boží milosrdenství. Bůh zjevil své milosrdenství ve všech činech od počátku existence světa. Veškeré dobro totiž vděčí za svůj počátek milosrdenství.

Nejdokonalejší vyjádření Božího milosrdenství však nacházíme v tajemství vykoupení, neboť se projevilo a nadále se projevuje v pozvedání člověka z morální bída. Skrze podání ruky ho pozvedá z ubohosti hříchu a doplňuje jeho nedostatky.²³⁴ Člověk nemohl sám zadostiučinit za hříchy lidské přirozenosti. Proto „dal Bůh svého Syna, aby za člověka zadostiučinil. Tento čin byl úkonem neporovnatelně většího milosrdenství, než kdyby odpustil hříchy, aniž by za ně něco žádal.“²³⁵ Velikonoční tajemství je vrcholným bodem zjevení a uskutečnění milosrdenství, které se projevuje jako větší než jakýkoli lidský hřích.

2.2.1.2 Ježíš Kristus – Vtělené milosrdenství

„Boha nikdo nikdy neviděl. Jednorozený Bůh, který spočívá v náručí Otce, ten [o něm] podal zprávu“ (Jan 1, 18). Nejhlubší pravda o Bohu a o spáse člověka září prostřednictvím zjevení v osobě Ježíše Krista. Skrze Krista poznáváme Boha v tajemství jeho podstaty a v jeho vztahu k člověku.²³⁶ Ježíš nejdokonaleji přibližuje Boží vlastnosti, a to zvláště jeho milosrdenství. Ježíšův příchod na tento svět završil zjevení Božího milosrdenství započatého již ve Starém zákoně. V Kristu se zvláštním způsobem stává

²³³ Tamtéž; Největším nedostatkem, jaký si vůbec můžeme představit, je ve své podstatě nepřítomnost existence. Tedy úkon stvoření, to znamená vyvedení něčeho z nebytí k bytí, je tím prvním a základním úkonem Božího milosrdenství. Nejzávažnější nouzí, proti které se brání každá žijící bytost a klade ji nad všechna jiná utrpení a strádání, je nebytí čili nicota. V ni byl ponořen viditelný i neviditelný svět do té doby, než ho Stvořitel odtamtud vytrhl. Např. sv. Hilarius z Poitiers v komentáři k žalmu 136 otevřeně tvrdí, že jedinou příčinou stvoření bylo milosrdenství. Na konci rozjímání nad tímto žalmem o Božím milosrdenství podává následující syntézu svých poznatků: „To, že existuje země, že existují jiné věci, a dokonce to, že my, kteří jsme nebyli, jsme a že budeme tím, čím nejsme, není zapříčiněno ničím jiným, než Božím milosrdenstvím, neboť jsme se narodili, abychom měli účast na dobrech toho, který je dobrý.“ Cit. dle: Andrzej BOBER, *Milosierdzie Boże w wypowiedziach Ojców Kościoła*, in: Tomasz BIELSKI (ed.), *Powołanie człowieka*, (dále jen: *Powołanie...*), sv. 2, Poznaň: Pallottinum, 1972, str. 42; srov. též Michał SOPOĆKO, *Milosierdzie Boga w dziełach jego*, (dále jen: *Milosierdzie Boga...*), sv. 1, Londyn: Veritas, 1959, str. 20 – 22.

²³⁴ „Božský rozměr vykoupení se neuskutečňuje jen tím, že je potrestán hřích, ale tím, že se lásce v člověku navrácí ona tvůrčí síla, díky níž může opět dojít k plnosti života a svatosti, která pochází z Boha. Tak s sebou vykoupení přináší zjevení milosrdenství v celé jeho plnosti.“ (DIM 7).

²³⁵ Józef KRASIŃSKI, *Milosierdzie Boże w nauce Magisterium Kościoła*, in: Tomasz BIELSKI (ed.), *Powołanie...*, str. 62.

²³⁶ Srov. DV 2.

viditelný Bůh, bohatý na milosrdenství.²³⁷ Ježíš do sebe vtělil a zosobnil milosrdenství, a jak říká Jan Pavel II.: „On sám je jistým způsobem milosrdenství“.²³⁸ Svým jednáním a celým svým působením zjevil, „jakým způsobem je přítomna láska ve světě, v němž žijeme: totiž láska činorodá, která člověka podněcuje a zahrnuje v sobě vše, co tvoří jeho lidství. Taková láska se zvláště projevuje všude tam, kde je utrpení, nespravedlnost, nouze – v celém onom historickém "postavení člověka", které rozmanitě vyjadřuje lidská omezení a jeho slabost jak tělesnou, tak morální“.²³⁹ Tato láska se nazývá milosrdenství.

Zdrojem poznání Ježíše Krista jsou na prvním místě evangelia. U Matouše nacházíme Krista v roli učitele zástupů (srov. Mt 5 – 7). Lukáš oslavuje jeho moudrost (srov. Lk 2,40-52), Marek hned na prvních stránkách svého evangelia popisuje jeho moc (Mk 1,22-27; 4,39-41) a evangelista Jan vypráví o Ježíši, který ač plný moudrosti a síly byl současně citlivým člověkem. Veřejně plakal u hrobu svého přítele Lazara (Jan 11,35) a Židé, když viděli toto hluboké Kristovo dojetí, říkali: „Hle, jak jej miloval!“ (Jan 11,36) Plakal také nad Jeruzalémem, který nepoznal čas, kdy se Bůh k němu sklonil (srov. Lk 19,41-44). Jeho jemnocit se projevoval při setkání s dětmi (srov. např. Mt 19,13-15) i s lidským utrpením.

Při podrobné četbě evangelií se velmi často setkáváme s milosrdnou Ježíšovou láskou projevující se jakoby ve třech stupních. Ježíš nejprve svými milosrdnými očima uviděl lidskou nouzi, následně při pohledu na neštěstí druhého člověka pocítil lítost. Tak bylo při setkání s plačící vdovou z Naim (srov. Lk 7,13), se zarmouceným otcem (Lk 8,41-42; 9,38-40) nebo když uviděl veliký zástup, který byl vysílen na cestě za Ježíšem (Jan 6,1-5). Avšak Kristus nezůstával pouze u tohoto pocitu. Dobré, citlivé Srdce Muže z Nazareta²⁴⁰ ho vedlo k prokazování milosrdenství. Vyhledával ty, kteří prožívají utrpení jak tělesné, tak i duchovní. Nepřecházel lhostejně kolem člověka v nouzi, ale naopak sám nabídl svou pomoc. Nedbal přitom na mínění okolí ve značné míře vychovávaného úzkostlivostí farizeů a učitelů Zákona. Jeho očím neunikla žádná lidská potřeba. Zasažen pohledem na ni přinášel pomoc svým bližním. Uzdravoval, křísil, sytil, objímal, odpouštěl

²³⁷ „Bůh pro nás nikdy nebude vzdáleným a nepřístupným ideálem, když budeme stále věřit, „že se plnost božství zjevila v Ježíši Kristu, který je "výblesk jeho božské slávy a výrazná podoba jeho podstaty" (Žid 1,3), který sám o sobě řekl: "Kdo viděl mne viděl Otce" (Jan 14,9).“ Tomáš ŠPIDLÍK, *Prameny...*, str. 457.

²³⁸ DIM 2.

²³⁹ Tamtéž 3.

²⁴⁰ Více k otázce týkající se Ježíšova srdce v učení církve srov. např.: Joseph RATZINGER, *Hledět na probodeného : Pokus o spirituální kristologii*, Brno: CDK, 2005, str. 37 – 54; ed. Michal ALTRICHTER, *Božské Srdce: Teologická reflexe*, Olomouc-Velehrad: Centrum Aletti, 2002; Czesław DRAŹEK a Ludwik GRZEBIEN (edd.), *Bóg bliski : Historia i teologia kultu Najświętszego Serca Jezusa*, Kraków: Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy, 1984; Jean LADAME, *Srdce Ježíšovo, Srdce plné lásky*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996; Ctírad Václav POSPÍŠIL, *Tajemství srdce vtěleného Syna*, Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2001.

a posiloval ty, kteří se ztratili na cestě svého života. Jeho nohy byly připraveny jít tam, kde bylo jeho pomoci zapotřebí, kde mohl posloužit svými rukama. On plakal s plačícími a radoval se s těmi, kdo se radovali. Povzbuzoval lidská srdce k důvěře v Boha a zároveň jim byl příkladem prokazování milosrdenství potřebným. Ukazoval jim svým chováním, že milosrdenství nespočívá pouze v lítosti, ale má se projevovat činem.²⁴¹ To znamená konkrétní pomocí vycházející ze soucitu. Je nezbytné soucítit s lidmi v nouzi a zároveň je potřeba tuto nouzi účinně odstraňovat. Právě vzor takového jednání nacházíme v Ježíši.²⁴² V něm můžeme bez obtíží uvidět plnost lidství vyjadřující se v dokonalé harmonii rozumu, vůle a srdce.²⁴³

2.2.1.2 Kristovo milosrdné slovo

Od evangelistů také víme, že Ježíš si byl vědom toho, že lidé nejsou kvůli dědičnému hříchu schopni přiblížit se sami o sobě k Bohu. To mohl učinit pouze On. Proto při zahájení svého veřejného působení přišel do Nazareta a v synagoze použil k vyhlášení svého programu slova z knihy proroka Izaiáše: „Duch Hospodinův jest nade mnou; proto mne pomazal, abych přinesl chudým radostnou zvěst; poslal mne, abych vyhlásil zajatcům propuštění a slepým navrácení zraku, abych propustil zdeptané na svobodu, abych vyhlásil léto milosti Hospodinovy“ (Lk 4,18–19). Po přečtení tohoto úryvku prohlásil: „Dnes se splnilo toto Písmo, které jste právě slyšeli“ (Lk 4,21). Avšak Ježíšovo poselství o milosrdné Boží lásce nebylo nazaretskými občany přijato. Vyhnali ho ven z města a chtěli ho svrhnout ze srázu dolů. „On však prošel jejich středem a bral se dál“ (Lk 4,30). Když posléze uviděl veliké množství lidí čekajících na jeho slova, „bylo mu jich líto,

²⁴¹ „Tak se Kristus skláněl nejen nad hmotnou, ale i nad morálně-duchovní bídou člověka a osvobodil ho z jejího jáma. Nejhlubší projev tohoto sklánění je, že obětoval svůj život na kříži, který je zároveň pro člověka výzvou prokazovat bližním milosrdenství.“ Henryk WEJMAN, *Współpraca człowieka...*, str. 72.

²⁴² Nemáme následovat Krista jen proto, že on sám byl milosrdný, nýbrž i proto, abychom milosrdenství jako plod naší víry učinili svým životním programem, neboť na jeho základě budeme nakonec souzeni (srov. Mt 25,31–46). Aby nás Ježíš utvrdil v tomto postoji, povzbuzuje nás: „Buďte milosrdní, jako je milosrdný váš Otec“ (Lk 6,35), ale zároveň nám říká: „Já a Otec jsme jedno“ (Jan 10,30) nebo „Kdo vidí mne, vidí Otce“ (Jan 14,9), neboť Kristus je dokonalá ikona milosrdného Otce. Vybízí nás tím k následování svého života. Srov. Józef KUDASIEWICZ, *Kontemplacja Chrystusa...*, str. 187 – 193; srov. též Henryk WEJMAN, *W biblijnej szkole miłosierdzia*, (dále jen: *W biblijnej szkole...*), Kraków: Wydawnictwo *Misericordia*, 2004, str. 73; *W szkole miłosierdzia...*, str. 41 – 42.

²⁴³ „Církev dalším generacím křesťanů připomíná Kristovu výzvu k milosrdenství na míru milosrdenství nebeského Otce (srov. Lk 6,36). Povolání prokazovat milosrdenství je pro křesťana zároveň vyzváním uskutečňovat plnost svého lidství. Jestliže totiž Bůh zjevuje nejhluběji svou velikost v milosrdenství, pak analogicky měřítkem velikosti člověka je postoj milosrdenství k bližním. Právě tímto postojem člověk potvrzuje svou dokonalost v porovnání s Boží dokonalostí. Člověk je podoben Božímu milosrdenství do té míry, v jaké je se sám milosrdný vůči svým bratrům. Jestliže existujeme díky milosrdenství Boha, jestliže On ustavičně prokazuje milosrdenství nám, pak jsme rovněž povinni být milosrdní ke svým bratrům. Milosrdný Bůh, který k nám přichází v Ježíši Kristu, je tedy pro lidské milosrdenství vzor a pramen.“ *W szkole miłosierdzia...*, str. 27; srov. Józef KUDASIEWICZ, *Kontemplacja Chrystusa...*, str. 17; srov. Henryk WEJMAN, *Kontemplować Boga w tajemnicy jego miłosierdzia*, (dále jen: *Kontemplować Boga...*), Kraków: Wydawnictwo *Misericordia*, 2006, str. 134.

protože byli jako ovce bez pastýře. I začal je učit mnohým věcem“ (Mk 6,34). Kázal také v judských synagógách (srov. Lk 4,44), protože „také ostatním městům musím zvěstovat Boží království, vždyť k tomu jsem byl poslán“ (Lk 4,43).²⁴⁴

Ve svém kázání plně odhalil tajemství Božího milosrdenství. Učinil tak formou vyučování v podobenstvích,²⁴⁵ protože Ježíš „vše mluvil [...] k zástupům v podobenstvích; bez podobenství k nim vůbec nemluvil“ (Mt 13,34). Kristova podobenství ukazují jednak na jeho dobrotivý postoj k lidem (podobenství o dělnících na vinici – srov. Mt 20,1-16)²⁴⁶ a to především k hříšníkům (podobenství o ztracené ovci – srov. Lk 15,1-7; o ztracené minci – srov. Lk 15,8-10; o marnotratném synovi – srov. Lk 15,11-32),²⁴⁷ a jednak popisují lidský postoj milosrdenství. Jedná se o podobenství o nemilosrdném dlužníkovi (srov. Mt 18,23-35), o boháči a Lazarovi (srov. Lk 16,19-31)²⁴⁸ a o milosrdném Samařanovi (srov. Lk 10,30-37).²⁴⁹ V tomto naposledy jmenovaném podobenství je přepadený podle středověké teologie obrazem lidstva a Samaritán je „obrazem Ježíše Krista. Bůh sám, který je pro nás cizinec, vzdálený, se otevřel, aby se ujal svého zbitého tvora. Bůh, vzdálený, se v Ježíšovi učinil bližním. [...] Tyto dvě postavy se dotýkají každého člověka: každý je "odcizený" [...]; každý musí být nejprve uzdraven a obdarován. Ale každý se pak má také stávat Samaritánem – následovat Krista a stávat se takovým, jakým je on. Žijeme správně tehdy, když se připodobňujeme tomu, který "napřed miloval nás" (1 Jan 4,19).“²⁵⁰

Celé tříleté období, celý veřejný Ježíšův život, byl věnován hlásání evangelia. Spasitel učil o Otci a o požadavcích evangelijního života. Napomínal hříšníky, poučoval

²⁴⁴ Srov. Kazimierz ROMANIUK, *O miłosierdziu Bożym i ludzkim w Biblii i w Dzienniczku błogosławionej siostry Faustyny*, in: Jan MACHNIAK (ed.), *Apostolski ruch Bożego Miłosierdzia : Materiały z sympozjum*, (dále jen: *Apostolski ruch...*), Kraków: Sanktuarium Bożego Miłosierdzia, 1996, str. 18 – 19.

²⁴⁵ „Ježíš chtěl natrvalo zachytit rysy Božího slitování svým vlastním jednáním. Proto hlásá radostnou zvěst hříšníkům, kterým farizejská přisnost zavírala dveře do nebeského království. Ukazuje, ostatně v přímé linii Starého Zákona, jak se Boží srdce raduje ne z lidí, přesvědčených o vlastní spravedlnosti, ale z obrácených hříšníků, podobných ztracené a znovunalezené ovci nebo drachmě (Lk 15,7.10). Otec vyhlíží návrat marnotratného syna, a když jej vidí z dálky přicházet, je pohnut milosrdenstvím a běží mu naproti (15,20). Bůh dlouho čekal a ještě stále trpělivě čeká na obrácení Izraele. Ten však zůstává zatvrzelý jako neplodný fíkovník (13,6-9).“ Jules CAMBIER, Xavier LÉON-DUFOUR, heslo *Milosrdenství*, in: X. LÉON-DUFOUR (ed.), *Slovník biblické...*, str. 225.

²⁴⁶ Více o tomto podobenství je možné nalézt např. Henryk WEJMAN, *Kontemplować Boga...*, str. 121 – 122; srov. též Henryk WEJMAN, *W biblijnej szkole...*, str. 43 – 44.

²⁴⁷ Více o těchto podobenstvích je možné nalézt např. Joseph RATZINGER, *Ježíš Nazaretský...*, str. 145 – 151; Henryk WEJMAN, *Kontemplować Boga ...*, str. 110 – 121; srov. též Henryk WEJMAN, *W biblijnej szkole...*, str. 32 – 46.

²⁴⁸ Více o tomto podobenství je možné nalézt např. Joseph RATZINGER, *Ježíš Nazaretský...*, str. 151 – 155.

²⁴⁹ Srov. Henryk WEJMAN, *Współpraca człowieka...*, str. 71 – 72.

²⁵⁰ Joseph RATZINGER, *Ježíš Nazaretský...*, str. 144 – 145; „Tedy být člověkem znamená, jak vyplývá z podobenství, prokazovat milosrdenství druhému bez ohledu na národnost, světový názor, barvu pleti, vyznání.“ Henryk WEJMAN, *W biblijnej szkole...*, str. 88.

nevědomé, udílel rady pochybujícím, těšil zarmoucené, řešil pochybnosti a poukazoval na cestu pravdy.²⁵¹

Kristovo svědectví o Boží milosrdné lásce se má pro nás stát „pohnutkou k činům milosrdenství mezi lidmi (Mt 18,33). Kdo nečiní milosrdenství, bude odsouzen bez milosrdenství (Jak 2,13; srov. Mt 5,7).“²⁵² „Ježíš blahoslaví milosrdné (Mt 5,7; srov. Př 3,3; 11,17; Mich 6,8) a vyzývá k milosrdnosti s odůvodněním, že i nebeský Otec je milosrdný (Lk 6,36; srov. Žl 103,8.13).“²⁵³

2.2.1.3 Kristův milosrdný postoj

Ježíš nejen učil o Božím milosrdenství, ale zjevil je lidem svým chováním. Jeho milosrdný postoj se vyznačoval zejména citlivostí na lidskou nouzi a to především duchovní, životem v pravdě a ochotou odpouštět. To se zvláště projevovalo v jeho vztahu k hříšníkům.²⁵⁴ Přicházel do jejich domovů a zasedal s nimi u jednoho stolu na hostinách. Tím potvrdil pravdivost slov, že nepřišel „pozvat spravedlivé, ale hříšníky“ (Mt 9,13), „nepřišel lidi zahubit, ale zachránit“ (Lk 9,56; srov. též Jan 12,47), vždyť „lékaře nepotřebují zdraví, ale nemocní“ (Mk 2,17). Svou ochotou odpouštět ukazoval, že Syn člověka opravdu „přišel, aby hledal a spasil, co zahynulo“ (Lk 19,10; srov. též Mt 18,11).²⁵⁵

Na otázku pobouřených farizeů danou učedníkům: „Jak to, že váš Mistr jí s celníky a hříšníky?“ (Mt 9,11) Ježíš odpovídá: „Jděte a učte se, co to je: "Milosrdenství chci, a ne obět" (Mt 9,13; 12,7). Vyzývá je tím ke konání milosrdenství. Tento citát z proroka Ozeášě (Oz 6,6) připomíná Pán Ježíš těm, kteří chápali Boha především jako toho, který má velké požadavky. Byli to farizeové, kteří se drželi stranou hříšníků a úzkostlivě zachovávali Zákon.²⁵⁶ Kristus jim dává najevo, že Bůh je na prvním místě milosrdný, dobrý

²⁵¹ Srov. *W szkole miłosierdzia...*, str. 65 – 66.

²⁵² Heslo *Milosrdenství, milosrdně*, in: Adolf NOVOTNÝ, *Biblický slovník...*, str. 426.

²⁵³ Heslo *Milosrdný*, tamtéž.

²⁵⁴ „Nakonec však mívá Ježíšovo milosrdenství přece jen k ztracenému hříšníkovi, jež může ujistit celou láskou svého Otce (srov. Lk 15).“ Matthias STUBHANN, heslo *Milosrdenství*, in: Matthias STUBHANN, *Encyklopedie...*, str. 381 – 382; srov. též *W szkole miłosierdzia...*, str. 128 – 133.

²⁵⁵ „Hříšník je v Ježíšových očích někdo, kdo je těžce nemocný, kdo potřebuje lékařskou pomoc. Jeho nemoc je velmi nebezpečná, neboť je často neviditelná a nerozpoznatelná, ale její následky jsou nesrovnatelně větší než u tělesné nemoci. A to proto, že vedou ke ztrátě spásy, ke ztrátě života ve věčném společenství s Bohem. Proto Ježíš připodobňuje své poslání k lékaři, který se sklání nad nemocnou duší člověka, aby ji uzdravil, zachránil a učinil šťastnou.“ Elżbieta SIEPAK, *Miłosierdzie Boże wobec grzeszników*, (dále jen: *Miłosierdzie Boże wobec grzeszników...*) in: *Orędzie Miłosierdzia*, roč. 18, 2004, č. 52, str. 16.

²⁵⁶ „Farizeové byli náboženskopolitická strana, v jistém smyslu sekta, která stroze naléhala nejen na zachovávání Zákona, nýbrž i jeho výkladu, jak oni mu učili, opírajíce se o podání předků. Byli úplně uzavření a krajně nesnášenliví k pohanům, fanatičtí odpůrci římské nadvlády. Byli sice mezi nimi i lidé čestní (Jan 3,1; Sk 5,34; 23,6; Flp 3,5), ale pro většinu z nich více znamenalo vnější zachovávání předpisů než vnitřní zaměření k Bohu.“ *Nový zákon...*, poznámka k Mt 9,11 na str. 51.

a obdarovávající, proto i jejich dodržování předpisů bude milé Bohu, když bude vycházet ze srdce plného milosrdenství. Podle Ježíšova učení se nesmí bohoslužba oddělovat od služby lidem, ale současně není možné pro milosrdenství k lidem nedbat o službu Bohu a plnění Zákona. Jen je třeba pamatovat na to, že milosrdenství je důležitější: „Běda vám, zákoníci a farizeové, pokrytci! Odevzdáváte desátky z máty, kopru a kmínu, a nedbáte na to, co je v Zákoně důležitější: právo, milosrdenství a věrnost. Toto bylo třeba činit a to ostatní nezanedbávat“ (Mt 23,23).²⁵⁷

Vidíme, že postoj milosrdenství se u Ježíše Nazaretského nevyznačoval pouze citlivostí vůči lidskému utrpení, které napomáhal odstraňovat. Kristus svou službou pomáhal lidem žít v pravdě, vidět sebe i druhé pravdivě. V tomto duchu odvádí na hostině pozornost farizeje Šimona od ženy hříšnice, ukazuje mu jeho nedostatek pohostinnosti a při tom upozorňuje na velikost služby hříšnice naplněné láskou. Ježíš neznemožňuje Šimona v očích ostatních hostů. On ho jemným, ale zároveň jednoznačným způsobem vede k poznání jeho falešného myšlení, jednání a posuzování druhých (srov. Lk 7,36-50). Podobně se zachoval, když k němu učitelé Zákona a farizeové přivedli ženu přistiženou při cizoložství (srov. Jan 8,3-11),²⁵⁸ neboť on je a vždycky zůstane tím, který „nalomenou třtinu nedolomí a doutnající knot neuhasí“ (Mt 12,20).

Další vlastností, kterou se vyznačoval Kristův milosrdný postoj vůči bližním, byla ochota k odpuštění. Zvláště výrazně byla zviditelněna na Kalvárii v prosbě namířené k Bohu Otci za ty, kteří ho ukřižovali: „Otče, odpusť jim, vždyť nevědí, co činí“ (Lk 23,34). Ježíš chápal jejich situaci a proto prosil Otce, aby ospravedlnil jejich ve své podstatě hrozný čin, neboť oni si nebyli vědomi, co činí. Spasitel jim nejen odpustil, ale dokonce je ospravedlnil před Otcem. Tato modlitba byla završením toho, co hlásal celý svůj život, byla potvrzením pravdivosti slov, která hovořil k Petrovi o nekonečném počtu odpuštění (srov. Mt 18,21-22) a která obrazně popsal v podobenství o nemilosrdném služebníkovi (srov. Mt 18,23-35). V tomto podobenství Ježíš ukázal na podstatu a důvody odpuštění a také způsob jeho uskutečnění. Jak je patrné z textu podobenství, podstata odpuštění spočívá v hojném odpuštění dluhu provinilci bez touhy po odplatě. Ukazuje na to královo vyjádření namířené k dlužníkovi: „Celý tvůj dluh jsem ti odpustil“ (Mt 18,32). Odpuštění něčeho ve své podstatě znamená zřeknutí se trestu, který si viník zaslouhuje na

²⁵⁷ Srov. Józef KUDASIEWICZ, *Kontemplacja Chrystusa...*, str. 197 – 199; srov. též Henryk WEJMAN, *W biblijnej szkole...*, str. 23 – 30; Henryk WEJMAN, *Kontemplować Boga ...*, str. 126 – 134.

²⁵⁸ O postoji Krista tváří v tvář prostituci viz článek Pavel Vojtěch KOHUT, „*Tvá víra tě spasila. Jdi v pokoji!*“ (Lk 7,50) : *Evangelium Ježíše Krista a nucená prostituce*, in: *Salve : Revue pro teologii a duchovní život* 2, 2007, str. 33 – 37; další příklady Kristova probouzení v lidech poznání pravdy o sobě srov. Henryk WEJMAN, *Kontemplować Boga ...*, str. 134 – 138.

základě spravedlnosti. Proto také odpuštění patří do rozsahu milosrdenství a ne spravedlnosti. Milosrdenství je zároveň pro odpuštění motivem a zdrojem. Podobenství dále vede posluchače k poznání, že odpouštět bližním není pouze pro člověka radou, ale je to jeho povinností: „Služebníku zlý [...] neměl ses také ty smilovat nad svým spoluslužebníkem, jako jsem se já smiloval nad tebou?“ (Mt 18,32-33). Následně se v podobenství hovoří o tom, že toto odpuštění má zároveň vycházet ze srdce: „Tak bude jednat s vámi i můj nebeský Otec, jestliže ze srdce neodpustíte každý svému bratru (Mt 18,35). V tomto podobenství poznáváme, že Bůh od nás očekává následování Kristova postoje odpouštět svým viníkům, který dosáhl svého vrcholu na kříži.²⁵⁹

2.2.1.4 Kristovy milosrdné činy

Ježíš z Nazareta prokazoval milosrdenství bližním také konáním zázraků. Byly to zázraky týkající se uzdravení z tělesných nemocí a osvobození od moci zlého ducha. Kromě uzdravování a vymítání zlých duchů projevoval Ježíš mocnými činy také svou vládu nad přírodou. Rozmnožil chléb (Mt 14,19; Mk 6,35-44; Lk 9,12-17; Jan 6,5-13), proměnil vodu ve víno (Jan 2,1-11), utišil bouři na jezeře (Mt 8,23-27; Mk 4,35-41; Lk 8,22-25) a způsobil uschnutí fíkovníku (Mt 21,18-22; Mk 11,12-14.20-21). Skrze tato znamení posiloval v posluchačích víru a důvěru ve své božské poslání a milosrdenství. Tím Ježíš „zjevil svou slávu. A jeho učedníci v něho uvěřili“ (Jan 2,11).²⁶⁰

Při setkání s nemocnými jim Kristus vrátil prostřednictvím zázraku řeč a sluch (Mk 7,32-37), zrak (Mt 9,27-30; 20,29-34; Mk 8,22-26; 10,46-52; Lk 18,35-43; Jan 9,1-41) a také celistvost a krásu těla trpícímu předtím malomocenstvím (Mt 8,1-4; Lk 17,11-19). Uzdravoval ochrnlé (Mt 8,5-13; Mk 2,3-12; Jan 5,5-9), sytil ty, kteří strádali nedostatkem jídla (Mt 14,15-21; Mk 6,31-56; Lk 9,10-17; Jan 6,1-21), osvobozoval posedlé zlým duchem (Mt 8,28-34; 15,21-28; Mk 1,23-28; 5,1-20; Lk 4,33-36; 8,26-39) a těm, kteří zemřeli, navracel život (Lk 7,11-16; 8,49-56; Jan 11,1-44). Jinými slovy „uzdravoval každou nemoc a každou chorobu“ (Mt 9,35). Tak se na něm v plnosti naplnilo Izaiášovo proroctví (Iz 35,5-6), které právě takovéto skutky připisuje budoucímu Mesiáši.²⁶¹

A jak se Spasitelovo zázračné působení odrazilo v chování lidí? I přes Ježíšovo vytrvalé prokazování milosrdenství bližním se setkáváme s různou odezvou. Jedni vůbec nepřijímali zázraky s vírou. Jiní při pohledu na ně vyjadřovali svůj údiv, ale nechápali jejich plný význam. Nakonec jiní, když uviděli Ježíše konat zázraky, uvěřili v něho a začali

²⁵⁹ Srov. tamtéž, str. 138 – 144.

²⁶⁰ Srov. tamtéž, str. 162 – 164.

²⁶¹ Srov. *Nový zákon...*, poznámka k Mt 11,3nn na str. 57; srov. též Henryk WEJMAN, *W biblijnej szkole...*, str. 47 – 57.

žit podle přijaté víry (Jan 4,53; 9,38; 10,38). Poslední skupinu tvoří ti, kteří neviděli zázraky, ale přesto v Ježíše uvěřili (srov. Jan 20,29).²⁶²

2.2.1.5 Kristova milosrdná modlitba

Modlitba Ježíšova nás učí, jak konat milosrdenství modlitbou, jež je prosbou ve prospěch druhých.²⁶³ Právě Ježíš byl podle svědectví evangelií a to především Lukášova evangelia²⁶⁴ velkým učitelem modlitby.²⁶⁵ Muž z Nazareta nepřestával být během svého pozemského života v ustavičném modlitebním spojení s Otcem. Vždy znovu a znovu v noci nebo časně ráno odcházel na nějaké osamělé místo nebo na horu, aby se tam modlil (Mt 14,23; Mk 1,35; 6,46; Lk 5,16; 6,12; 9,18). Modlil se před důležitým rozhodnutím (Lk 6,12-16; 9,28-31). Zachovával zvyk modlitby před jídlem (Mk 6,4; Mt 14,19; Lk 9,16), modlitbou také provázel uzdravování nemocných a vymítání zlých duchů (Mk 7,34). Modlil se za učedníky (Jan 17), a to zvláště za Petra (Lk 22,31n). Ve své Velekněžské modlitbě pamatovat na budoucí církev. Sám za sebe se modlil v Getsemanské zahradě²⁶⁶ a na kříži (Mk 14,35n; Žid 5,7).²⁶⁷ U Boha Otce vyprošoval milosrdenství pro své katy (srov. Lk 23,34). I po vzkříšení zůstává naším „veleknězem“ a přímlyvcem u Otce: „Vždyť Kristus nevešel do svatyně, kterou lidské ruce udělaly [...], nýbrž vešel do samého nebe, aby se za nás postavil před Boží tváří“ (Žid 9, 24). „On zůstává navěky. Proto přináší

²⁶² Srov. Henryk WEJMAN, *Kontemplować Boga ...*, str. 145 – 164.

²⁶³ Srov. *W szkole miłosierdzia...*, str. 88 – 89.

²⁶⁴ „Jeho modlitba není jen výrazem touhy po blízkosti Otcově, ale týká se přímo jeho poslání a výchovy učedníků, jak uvádí Lukáš ve všech čtyřech zmínkách o Ježíšově modlitbě: při křtu (Lk 3,21), před volbou dvanácti (6,12), při Proměnění na hoře (9,29) a před výkladem Otčenáše (11,1). Z jeho modlitby plyne síla, která k němu přitahuje jeho nejbližší, za jejichž víru se Ježíš modlí.“ *Slovník biblické...*, str. 235.

²⁶⁵ „Modlit se“: Ježíš, Bůh a člověk v jedné osobě. A právě jako člověk měl potřebu se modlit, aby vzdával chválu a projevoval úctu Otci, aby ho prosil o pomoc a posilu (Žid 5,7) a také proto, aby nám dal svou modlitbou příklad.“ *Nový zákon...*, poznámka k Mk 1,35 na str. 127.

²⁶⁶ „Touto modlitbou, jež je prosebná nebo jinak nazývána přímlyvná, učí Kristus člověka obracet se pokorně na Boha Otce a prosit Ho o pomoc v různých záležitostech osobního života. Sám ostatně vybízel své učedníky a ujišťoval je o účinnosti proseb předkládaných Bohu: "A začkoli budete prosit ve jménu mém, učiním to, aby byl Otec oslaven v Synu. Budete-li mne o něco prosit ve jménu mém, já to učiním" (Jan 14,13-14).“ Henryk WEJMAN, *Współpraca człowieka...*, str. 110.

²⁶⁷ „Velmi výmluvná je konečně jeho modlitba na kříži, když se obrací k Otci: "Bože můj, Bože můj, proč jsi mě opustil" (Mt 27,46). V této modlitbě vyjadřuje to, k čemu může vést zlo a hřích, přestože On sám je bez hříchu. Zakouší na sobě moc zla, přece zůstává nadále beze změny ve svém vztahu k Otci, což se projevuje oslovením: "Bože můj". Stejně tak v utrpení jako ve smrti je s Otcem, tzn. všechno prožívá ve spojení s Ním. V této atmosféře modlitby, čili rozhovoru s Otcem, přináší sám sebe v oběť na kříži, která je prosbou za odpuštění lidských hříchů. Takto Kristus Boha odprošuje, ale nikoli za vlastní provinění, neboť byl svatý a nespáchal žádný hřích, leč ve jménu lidí, kteří Mu odmítli náležitou úctu a lásku. Prosebná modlitba je totiž apelem člověka na Boží milosrdenství, aby smazalo jeho viny, odpustilo hříchy a navrátilo spojení s Bohem. V tomto smyslu se ona modlitba v Kristově životě nevyskytuje, protože On neměl za co Boha odprošovat. Ale jestliže Ho prosil za odpuštění, pak pouze ve jménu lidstva. Svým postojem tedy Kristus člověka učí modlitbě chvály, díky i prosby a obětí vlastního života mu dává příklad, jak on sám má odprošovat Boha za hříchy své i ostatních.“ Tamtéž, str. 110 – 111.

dokonalé spasení těm, kdo skrze něho přistupují k Bohu; je stále živ a přimlouvá se za ně“ (Žid 7,24-25; srov. též Řím 8,34; 1 Jan 2,1).²⁶⁸

Síla svědectví Kristovy modlitby byla tak veliká, že ho učedníci prosili: „Pane, nauč nás modlit se“ (Lk 11,1). Na základě této výzvy jim Kristus předal slova modlitby *Otče náš* (srov. Lk 11,2-4; srov. též Mt 6,9-13). Tato modlitba v sobě shrnuje celé evangelium²⁶⁹ a svým rozsahem zahrnuje všechny záležitosti člověka. Skládá se z oslovení a sedmi proseb. V oslovení Ježíš připomíná svým posluchačům základní pravdu, že jsou Božími dětmi a Bůh je Otcem všech.²⁷⁰ „Právě tento vztah je pro člověka základem, aby přijal postoj dětství, z něhož mají teprve vyplynout všechny prosby podle pořadí: o posvěcení Božího jména (srov. Mt 6,9), o příchod Božího království (srov. Mt 6,10), o spojení vlastní vůle s vůlí Božího Syna (srov. Mt 6,10), o pozemský pokrm, nezbytný k existenci, a zároveň o chléb života (srov. Mt 6,11), o Boží milosrdenství s hříchy člověka (srov. Mt 6,12), o ducha rozlišování a také o milost bdělosti a setrvání v Boží lásce až do konce (srov. Mt 6,13), a o milost spasení od Zlého a osvobození od veškerého zla (srov. Mt 6,13).“²⁷¹

²⁶⁸ „Úkony milosrdenství, konané modlitbou, jež jsou prosbou ve prospěch druhých, nás přibližují k modlitbě Ježíše. Modlit se tak jako Kristus znamená chválit Otce, plnit Jeho vůli, je to jako když se Ježíš modlil za druhé. Takový vzor modlitby nám Ježíš zanechal mezi jinými ve Velekněžské modlitbě, v níž nejenže prožíval svůj jedinečný, synovský vztah k Otcovi, ale v níž se také modlil za učedníky a za budoucí církev. Modlitba se stává Ježíšovým jednáním. Jeho poslední slova na kříži jsou nejvelkodušnějším úkonem milosrdenství, jsou prosbou za ty, kteří způsobili Jeho utrpení, jsou prosbou k Otcovi, aby jim odpustil. Ježíš se za nás ustavičně modlil. Po svém nanebevstoupení usedl po pravici Boha jako nejvyšší Velekněz a přimlouvá se u Otce za celou církev. [...] Jsme přítomni v Ježíšově modlitbě. On žije, aby se za nás přimlouval (srov. Žid 7,25).“ *W szkole miłosierdzia...*, str. 88 – 89; srov. též heslo *Modlitba*, in: Adolf NOVOTNÝ, *Biblický slovník...*, str. 440 – 443; Paul BEAUCHAMP, heslo *Modlitba*, in: X. LÉON-DUFOUR (ed.), *Slovník biblické...*, str. 233 – 237; Notker FÜGLISTER, heslo *Modlitba*, in: Matthias STUBHANN, *Encyklopedie...*, str. 392; Josef WEISMAYER, *Život v plnosti...*, str. 94 – 96.

²⁶⁹ Srov. KKC 2761.

²⁷⁰ Srov. KKC 2786-2790.

²⁷¹ Henryk WEJMAN, *Współpraca człowieka...*, str. 114–115; „Když Kristus uvádí text modlitby "Otče náš", předává jako učitel zásadní rady, které rozhodují o hodnotě modlitby člověka. "Jestliže totiž odpustíte lidem jejich poklesky," učí své posluchače v kázání na hoře, "odpustí také vám váš nebeský Otec; ale když lidem neodpustíte, ani váš Otec vám neodpustí vaše poklesky" (Mt 6,14-15). Tak jasně ukazuje, že hodnota modlitby člověka je podmíněna jeho láskou vůči bližním, a to odpouštějící láskou. Nakolik člověk odpouští svým viníkům, natolik Boží milosrdenství může proniknout do jeho srdce a natolik se stává otevřeným rozhovoru s Bohem. Pokud však bližním neodpouští, uzavírá se Božímu odpuštění. K této věci se Kristus ještě vrací, když o tom vydává osobní svědectví v modlitbě na kříži: "Otče, odpusť jim, vždyť nevědí, co činí" (Lk 23,34). Nejenže prosí Otce, aby odpustil těm, kteří Ho křížují, ale kromě toho je před ním omlouvá: "vždyť nevědí, co činí." Kdyby totiž věděli, že křížují Spasitele světa, neudělali by to. Kristus tomu rozumí, modlí se za ně a bez jakékoli výčitky na jejich adresu dává svůj život za spásu světa.“ Tamtéž, str. 115; více k „Modlitbě Páně“ srov. KKC 2759-2854; srov. též Joseph RATZINGER, *Ježíš Nazaretský...*, str. 97 – 122; JOHN Z TAIZÉ, *Modlitba Otčenáš : Biblické uvedení do modlitby Páně*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997; Josef WEISMAYER, *Život v plnosti...*, str. 96 – 97; Vojtěch KOHUT, „Vy se modlete takto...“ (Mt 5,9a) : *Otčenáš jako vzor a podstata každé křesťanské modlitby*, in: *Amen 7-8*, 2001, str. 27 – 30.

2.2.2 Kristus vzorem činění milosrdenství v životě sestry Faustyny

Každý člověk potřebuje ke svému dobrému duchovnímu rozvoji nějaký vzor. Zvláště ten, kdo chce žít plnost své existence, kdo chce kvalitně prožít svůj život, potřebuje mít k uskutečnění své touhy před očima pozitivní příklad, světlo a ukazatele cesty, aby věděl, jakým směrem se dát. Jak velmi je mu potřebná přítomnost někoho, kdo se svým jednáním stává morální autoritou, od něhož se lze učit ušlechtilosti a čestnosti. Není třeba odůvodňovat, že prvními vzory pro jednání dítěte se stávají jeho rodiče. Jak člověk dospívá, začíná si kromě rodičů hledat ještě jiné vzory. A proto zejména mladí lidé touží po takových vzorech, duchovních vůdcích, kteří by jim pomohli dosáhnout plnosti jejich bytí. Také v zápiscích mladé řeholnice Faustyny můžeme nalézt místo, ve kterém se svěřuje s přáním nalézt pro sebe takovýto bezchybný vzor, který by jí svým příkladem pomohl dosáhnout vrcholu svatosti, po které tolik toužila. Leč, jak tvrdí, její hledání bylo marné. To trvalo pouze do chvíle, než se obrátila na svého Spasitele. Svědčí o tom její slova zapsaná během osmidenních duchovních cvičení, které konala v Krakově v říjnu 1937: „Hledala jsem příklad kolem sebe a dostatečné nenacházela a všimla jsem si, jako by má svatost zaostávala, avšak od tohoto okamžiku jsem upřela pohled na Tebe, Kriste, můj nejlepší Vůdce“ (Dn. 1333).

Sestra Faustyna tímto způsobem objevila po neúspěšném hledání v Ježíši ideál, o kterém snila a jenž naplnil všechny její představy a touhy. K němu bude poslušně upírat svůj zrak.²⁷² Pokud bychom brali tuto poznámku z exercicií doslovně, muselo by nás zarazit, že teprve nyní, rok před svou smrtí, nalézá sestra Faustyna v Kristu svůj vzor k následování. Proto je nutné si na tomto místě připomenout jiný zápis, ve kterém polská světice hovoří o tom, že Ježíš byl jejím učitelem a živým příkladem již od dětství (srov. Dn. 108; srov. též Dn. 669). Jelikož nám toto potvrzují i jiné zápisy v jejím *Deníčku*,²⁷³ můžeme na tomto místě bez nebezpečí omylu usuzovat, že sestra Faustyna chtěla těmito slovy pouze obnovit své rozhodnutí vždy stavět Krista do centra své pozornosti v úsilí o dosažení svatosti a to na základě nového takřka mystického poznání.²⁷⁴

²⁷² Srov. *W szkole miłosierdzia...*, str. 33–34.

²⁷³ K tomu srov. celou první kapitulu této diplomové práce zabývající se kristocentrickými rysy života světice na str. 7 – 40.

²⁷⁴ Podobná slova napsala svatá Terezie z Lisieux (1873 – 1897) pár měsíců před svou smrtí matce Marii Gonzáze, která ji v červnu 1897 požádala, aby pokračovala v psaní životopisu, jenž začala pro matku Anežku od Ježíše: „Letos, má milovaná matko, mi dal Ježíš milost, že jsem pochopila, co je to láska. Dříve jsem to také chápala, to je pravda, ale nedokonale.“ TEREZIE Z LISIEUX, *Autobiografické spisy : Dějiny duše*, Vimperk: Nakladatelství Tiskárny Vimperk, 1991, str. 214.

2.2.2.1 Pojem milosrdenství u sestry Faustyny

Během kontemplanace Ježíše měla možnost si uvědomit, že její Vykupitel se nejvíce vyznačuje milosrdnou láskou a dobrotou. Kristova učednice pochopila, že právě milosrdenství je jeho největší vlastností (srov. Dn. 180). Poznává, že milosrdenství bohočlověka Ježíše Krista je bezedné, nepostižitelné, neproniknutelné, neprozkoumatelné, nesmírné, podivuhodné, nekonečné, nevyčerpatelné, nevyslovitelné a nepochopitelné (srov. např. 699; 1122; 1215; 1146; 1684). Ve chvíli, kdy sestra Faustyna vyčerpá všechny možné způsoby k popsání této Boží vlastnosti a jejích projevů, používá k přiblížení Božího milosrdenství pojem tajemství. Děkuje přitom Bohu za to, že jí bylo dáno aspoň trochu proniknout do tajemství milosrdenství, a zároveň si uvědomuje, že žádný rozum, ani lidský ani andělský, nepronikne tajemství Božího milosrdenství (srov. Dn. 699; 1553). Když chce sestra Faustyna popsat velikost této Boží vlastnosti, definuje ji jako moře (Dn. 178), bezedný oceán (Dn. 654), propast milosrdenství (Dn. 1059). Hovoří o ni jako o plamenech (Dn. 50), zdroji (Dn. 1209), hlubině (Dn. 428) paprscích, trůnu (Dn. 1321), lůně (Dn. 1332), tribunále (Dn. 1448), jasu (Dn. 1485), plášti (Dn. 1489), náruči (Dn. 1541), nitru (Dn. 1553) a ráně milosrdenství (Dn. 1631).²⁷⁵ Toto Kristovo milosrdenství sestru Faustynu fascinovalo a chtěla ho věrně na sobě zrcadlit: „Můj Ježíši, prostup mě celou, abych tě mohla celým svým životem zrcadlit. Zbožšti mě, aby mé skutky měly nadpřirozenou hodnotu. Učiň, abych ke každé duši bez výjimky měla lásku, slitování a milosrdenství. Ó můj Ježíši, každý z tvých svatých sám zrcadlí jednu z tvých ctností, já toužím být odleskem tvého Srdce, slitovného a plného milosrdenství, chci je oslavit. Tvým milosrdenstvím, ó Ježíši, ať je označeno mé srdce a má duše jako pečetí, to bude mým znamením v tomto i v budoucím životě“ (Dn. 1242).²⁷⁶

K poznávání Kristova milosrdenství docházela sestra Faustyna docela jednoduchými prostředky: denním rozjímáním nad texty evangelií (srov. Dn. 91; 1705), duchovní četbou a poslechem přednášek během exercicií (srov. Dn. 458; 1104). V jejím *Deníčku* nacházíme např. tento zápis poznatku, který získala během jedné meditace: „Plody rozjímání. Ať Ježíš učinil cokoli dobře učinil. [...] Nepřátelům projevoval dobrotu, přejícnost, pochopení, potřebným pomoc a potěchu. Na tento měsíc jsem si předsevzala věrně na sobě odzrcadlit tyto Ježíšovy rysy, i kdyby mě to mělo hodně stát“ (Dn. 1175).

²⁷⁵ Srov. Kazimierz ROMANIUK, *Biblijny traktat o miłosierdziu*, Żąbki: Apostolicum, 1994. str. 227 – 228; srov. též Jan MACHNIAK, *Doświadczenie Boga...*, str. 253 – 258.

²⁷⁶ *W szkole miłosierdzia...*, str. 33 – 36; srov. též Nazaria DŁUBAK, *Miłosierdzie Boże źródłem i wzorem miłosierdzia ludzkiego*, in: *Ozędzie Miłosierdzia*, roč. 17, 2003, č. 47, str. 16 – 17.

Vidíme, že tímto způsobem přestává být pro sestru Faustynu Kristovo milosrdenství něčím abstraktním a získává konkrétní rysy v lidské každodennosti.

Touhu odrážet v sobě tu největší Boží vlastnost, jakou je jeho milosrdenství, a žít jí, v ní četným povzbuzením rozněcoval sám Pán Ježíš: „Dívej se na moje milosrdné Srdce a zrcadli jeho slitovnost ve vlastním srdci a skutcích“ (Dn. 1688). „Bud' k ostatním milosrdná, jako já jsem k tobě, a když pocítíš, že tvé síly slábnou, přicházej ke zdroji milosrdenství a posiluj svou duši“ (Dn. 1486). „Přeji si, aby tvé srdce bylo přetvořeno podle mého milosrdného Srdce“ (Dn. 167). „Máš být mým živým odrazem skrze lásku a milosrdenství“ (Dn. 1446).²⁷⁷

2.2.2.2 Duch milosrdenství sestry Faustyny

Sestra Faustyna poznává, že k tomu, aby byla milosrdná podle Ježíšova vzoru, musí mít v sobě ducha milosrdenství, ducha Ježíše Krista. Musí být proniknuta jeho dobrotou, laskavostí, slitováním, soucitem, přejícností, tichostí, pokorou, trpělivostí a milosrdenstvím. Tím milosrdenství, které musí mít vždycky na zřeteli skutečné dobro druhého člověka.²⁷⁸ Pravá milosrdná láska je proto náročná, neboť miluje, tzn. touží po dobru druhého člověka a nikdy není shovívavá vůči zlu. A tak se sestra Faustyna učila v Ježíšově škole správně chápat milosrdenství. Učila se, že není možné, aby milosrdenství bylo projevem shovívavosti ve smyslu, že by zavíralo oči před zlem. Poznávala, že milosrdenství podle Kristova příkladu nesnáší žádnou polovičatost a umí vyžadovat ve jménu pravého dobra dobro druhého člověka. Svěťice chápe, že se má stát člověkem, „jenž opravdu miluje bližního, jenž má srdce vychované pravdou Božího zákona, soucítí se slabostí, ale ve jménu správně pojaté lásky má na zřeteli dobro bližního, dočasné a především věčné, a umí být náročný, umí nazývat zlo zlem. Nezavírá oči před pravdou, nazývá zlo zlem, zavrhuje samotné zlo, hřích, ale nikoli jeho pachatele, k němuž – jako k Božímu dítěti – přitakává.“²⁷⁹

²⁷⁷ Srov. *W szkole miłosierdzia...*, str. 33.

²⁷⁸ „Opravdové dobro bližního je vždy nějak spojeno s dosažením nejvyššího cíle, tedy spásy a posvěcení. Když člověk prokazuje milosrdenství, měl by mít na zřeteli právě dobro svého bližního, tedy to, co je v souladu s tímto posledním cílem lidského života. Právě křesťanské milosrdenství nikdy neztrácí z očí poslední cíl. Umí vidět dobro druhého člověka nikoliv ve světle zvyků, norem či konvencí prostředí, ve kterém žije, ale ve světle života věčného. Proto pomáhá-li druhému člověku, nepodléhá zdání dobra, ale vědomě volí a koná to dobro, jež ho neodvádí od jeho nejvyššího dobra - od věčného štěstí, ale pomáhá mu ho dosáhnout. Úsilí - až k naprostému zapomnění na sebe - o nejvyšší dobro člověka, o jeho spásu a posvěcení, to je zvláště hluboký a ve všedním životě nejviditelnější rys toho, kdo žije Kristovým duchem milosrdenství. [...] Být milosrdný Kristovým milosrdenstvím znamená především konat vše, co jen je možné (až k obětování sebe) pro spásu duší, proto, aby dosáhly posledního cíle, pro který Bůh člověka stvořil.“ *Piękno i bogactwo miłosierdzia*, (dále jen: *Piękno i bogactwo...*), Kraków: Wydawnictwo Misericordia, 2004, str. 164.

²⁷⁹ Tamtéž, str. 122 – 123.

Řeholnice z Krakova si byla vědoma, že k tomu, aby měla v sobě Kristova ducha milosrdenství, se s ním musí neustále spojovat. Jako příklad nám mohou sloužit tato její slova: „Dělám nyní zvláštní zpytování svědomí o spojování se s milosrdným Kristem. Toto cvičení mi dává zvláštní sílu, srdce je stále spojeno s tím, po kom touží, a skutky jsou usměrňovány milosrdenstvím, které vyrůstá z lásky“ (Dn. 703). Uskutečňování tohoto předsevzetí zvláště obnovovala na závěr exercicií (srov. Dn. 1778) a jednodenních rekolekcí (srov. Dn. 162; 743; 790; 861; 905; 1105; 1177; 1352).. Pokud měla pokušení toto duchovní cvičení zaměnit za jiné, Ježíš jí to nedovolil (srov. Dn. 1544). Díky tomuto cvičení si také stále více uvědomovala Boží přítomnost ve své duši.

Sestra Faustyna chtěla spolupracovat s Bohem skrze prokazování milosrdenství. K tomu přijímá Boží dary a postupně se poddává zcela jeho vlivu. Stále více žije Kristovým duchem. Celé své tělo, všechny své vášně a city podřizuje tomuto duchu ve službě milosrdenství. Jednat podle ducha totiž vyžaduje uspořádání vlastního nitra a vnitřní rovnováhu. „Tento soulad a harmonie zavládnou v člověku tehdy, kdy vášně jsou podřízeny rozumu (zdokonalenému vírou) a vůli (naplněné důvěřivou láskou), a ztišený duch (rozum a vůle) jsou podřízeny Bohu, nejvyššímu Dobru.“²⁸⁰ Kristovo milosrdenství se pro ni stalo živou a vnitřní normou jejího jednání,²⁸¹ stalo se životem její duše (srov. Dn. 611). Ve svém myšlení, mluvení, konání, a dokonce v samotném pocitování se stále více podobala milosrdnému Kristu a stále více mu dovolovala v sobě a skrze sebe působit. Když se spojovala s Ježíšem plným milosrdenství, často se ho ptala, co by učinil v situaci, ve které se ona právě nachází? Jak by se zachoval? Co od ní v té chvíli žádá? Co by jí poradil? Spojovat se s milosrdným Kristem tak pro ni znamenalo ptát se ho, „jak by v tom a tom jednal“ (Dn. 861).

Duch milosrdenství se však u ní neprojevoval jen milosrdným slovem a skutkem, ale stal se v ní trvalým vnitřním postojem,²⁸² utvořeným v jejím srdci, který nacházel svůj projev

²⁸⁰ Tamtéž, str. 138.

²⁸¹ „Ježíš říká: "Já jsem vinný kmen, vy jste ratolesti. Kdo zůstává ve mně a já v něm, ten nese mnoho ovoce, neboť beze mne nemůžete dělat nic" (Jan 15,5). Ovocem, naznačeným těmito slovy, je svatost života oplodněného spojením s Kristem. Když věříme, v Ježíše Krista, podílíme se na jeho tajemstvích a zachováváme jeho přikázání, sám Spasitel přichází, aby v nás miloval svého Otce a své bratry, našeho Otce a naše bratry. Jeho osoba se stává díky Duchu živým a vnitřním pravidlem našeho chování: "To je mé přikázání: Milujte se navzájem, jak jsem já miloval vás" (Jan 15,12)“ (KKC 2074).

²⁸² „Člověk, který chce žít duchem milosrdenství, musí tudíž usilovat o to, aby si v srdci přisvojil Ducha milosrdného Krista, aby v sobě odrážel jeho rysy (srov. Dn. 1175, 367), přizpůsobil svůj způsob myšlení, činnosti a jednání jeho Duchu, podřídil se jeho vnuknutím a vedení, stal se jedním duchem s milosrdným Kristem. To je spojeno s nutností hluboce se vnitřně proměnit, zapomenout na sebe, obrátit se až k přetvoření a sjednocení s Kristem, a tak je to také spojeno s nutností vypěstovat v sobě ctnosti, jež jsou zvláštním způsobem odrazem Kristova milosrdenství, vědomě vytvářet určité postoje, které dohromady skládají ducha milosrdenství. Hovoří o tom sv. Pavel v listě Kolosanům: "Jako od Boha vyvolení, svatí a milovaní projevujte navenek milosrdné srdce, dobrotu, pokoru, mírnost a trpělivost. Snášejte se a navzájem si odpouštějte, má-li kdo něco proti druhému. Pán odpustil vám, proto (odpouštějte) i vy.

v konkrétní milosrdné činnosti. U jeho základů stálo živé, osobní spojení s Kristem. Toto spojení prožívala tak, že zvláštní důraz kladla na Kristovu milosrdnou lásku a touhu po tom, aby našla odraz v jejím srdci, v jejím slově i činech (srov. Dn. 755, 1242). „Tento způsob prožívání svazku s Kristem zapřičiňuje, že způsob lidského myšlení, prožívání, hodnocení, jeho vědomí, jsou charakterizovány milosrdenstvím, jeho nitro se nasycuje Kristovým milosrdenstvím, které se potom projevuje navenek slovem, činem, veškerým jednáním.“²⁸³

Sestra Faustyna se také učila, že „nejvíce jsme podobní Bohu tehdy, když odpouštíme bližním“ (Dn. 1148). Protože Božímu Synu „je vlastní slitovávat se nad námi a odpouštět nám“ (Dn. 1211; srov. též 1332; 1745). Současně pilná Ježíšova učednice poznává, že smíření se s druhými, naprosté odpuštění těm, kteří se provinili proti nám, „je vrcholným projev milosrdenství a zároveň jeho kritériem.“²⁸⁴ Poznává, že „autentické odpuštění uzdravuje, léčí rozlítostněnost, pocit viny, uvolňuje dobro, zadržované podezíravostí, předsudky a sobectvím, znovu buduje vzájemné vztah důvěry.“²⁸⁵ A tak chtěla-li žít Kristovým milosrdenstvím, musela v sobě především pečovat o tuto schopnost a připravenost odpustit.

Avšak sestra Faustyna měla možnost zakusit, že prokazování milosrdenství, s nímž je spojena tato povinnost odpouštět, je často velmi obtížné konat. Pro velkou citlivost vůči nespravedlnosti způsobené bližními zakoušela těžkosti zvlášť ve chvílích, kdy měla být milosrdná k těm, kteří jí vědomě nebo nevědomě způsobili utrpení a mnoho vnitřních ran. Pod vlivem této vnitřní bolesti měla například jednou velkou ochotu jednat po linii spravedlnosti s osobou, která jí zranění způsobila. Zabránil jí v tom však ten, jenž ji často učil: „Buď k ostatním milosrdná, jako já jsem k tobě“ (Dn. 1486).²⁸⁶ Díky Kristovu příkladu a Boží milosti dokázala náhle v jediném momentě změnit svůj tvrdý přístup

A nadto nade všechno mějte lásku, neboť ona je svorník dokonalosti" (Kol 3,12-14). To je jakoby ideální shrnutí ducha milosrdenství, neboť dobrota, mírnost, trpělivost, odpuštění jsou již ze Starého Zákona známá synonyma milosrdenství. Součástí vnitřního postoje, který nazýváme duchem milosrdenství, je proto řada ctností. Kromě výše zmíněných je potřeba k nim připočítat také pokoru, přejícnost, ochotu ke službě, vlídnost, úslušnost. Chceme-li, aby v nás byl živý duch milosrdenství, musíme se vědomě snažit vytvořit v sobě tyto ctnosti.“ *Piękno i bogactwo...*, str. 140; srov. též Nazaria DŁUBAK, *Pojęcie miłosierdzia*, in: *Oreǳie Miłosierdzia*, roč. 17, 2003, č. 46, str. 16 – 17.

²⁸³ *Piękno i bogactwo...*, str. 140.

²⁸⁴ Tamtéž, str. 147.

²⁸⁵ Tamtéž, str. 148.

²⁸⁶ Na jiném místě v zápiscích sestry Faustyny nacházíme toto Ježíšovo ponaučení: „Při mši svaté jsem uviděla Ježíše rozepjatého na kříži a řekl mi: Má učednice, měj velikou lásku k těm, kteří ti působí utrpení, čiň dobře těm, kteří tě nenávidí. Odpověděla jsem: Můj Mistře, vždyť ty vidíš, že k nim lásku necítím, a to mě trápí. Ježíš mi odpověděl: Cit není vždy ve tvé moci, podle toho poznáš, zda máš lásku, když po prožitých nepříjemnostech a protivensstvích neztrácíš pokoj, ale modlíš se za ty, kteří ti způsobili utrpení, a přeješ jim dobré“ (Dn. 1628; srov. též Dn. 766).

k osobě, kvůli které tolik trpěla, a rozhodnout se jednat tak, jak by jednal Ježíš na jejím místě. Tuto událost pak k poučení druhých zaznamenala v *Deníčku*: „Dnes mě navštívila jistá osoba ze světa, kvůli níž jsem měla veliké nepříjemnosti, která zneužila mé dobroty lhaním v mnoha věcech. Když jsem ji uviděla, ztuhla mi krev v žilách, když mi před očima stanulo všechno, co jsem kvůli ní musela vytrpět, i když bych se od ní jedním slova mohla osvobodit. A napadlo mi, abych jí dala poznat pravdu rozhodně a okamžitě. Ale najednou se mým očím ukázalo Boží milosrdenství a rozhodla jsem se, že s ní budu jednat tak, jak by s ní jednal Ježíš, kdyby byl na mém místě. Začala jsem s ní vlídně rozmlouvat, a když zatoužila se mnou hovořit o samotě, tehdy jsem jí dala jasně a přitom velmi citlivě poznat smutný stav její duše. Viděla jsem její hluboké rozrušení, třebaže je přede mnou ukrývala (...) nebýt Boží milosti, nedokázala bych s ní takto jednat“ (Dn. 1694). Tato poslední věta jejího zápisu jasně ukazuje, že si sestra Faustyna byla vědoma, že jen díky této Boží pomoci mohla jednat v duchu milosrdenství.²⁸⁷ Ona pak stále znovu a znovu po vzoru Ježíšově odpouštěla svým bližním, neboť poznala, že „tomu, kdo umí odpouštět, Bůh připravuje mnoho milostí. Kdykoli pohlédnu na kříž, vždy upřímně odpustím.“ (Dn. 390). Krátce po této události uslyšela ve svém srdci povzbuzující slova: „Tu jsem uslyšela tato slova: Jsem rád, že jsi jednala jako má opravdová dcera. Buď vždy milosrdná, jako jsem milosrdný já. Z lásky ke mně miluj všechny, i ty největší nepřátele, aby se ve tvém srdci mohlo plně odrazit mé milosrdenství“ (Dn. 1695).

Díky pochopení jeho ducha jí už nebylo těžké poznat, jak by Ježíš jednal na jejím místě (srov. Dn. 1694). Krátce po příjezdu do Krakova v roce 1936 napíše sestra Faustyna v dopise P. Sopočkovi tato slova: „V současné době jsem učinila vnitřní úkon milosrdenství, více méně takový, že budu postupovat tak, jak by v daném případě postoupilo milosrdné Srdce Ježíšovo. Jestli nebudu moci činem, tak tedy slovem, a jestli nebudu moci slovem, potom horoucí modlitbou tak, aby kdokoli se se mnou setká, mohl okusit Boží milosrdenství. Uvnitř je to tak, že při všech potížích, překážkách a pokoření, jaké mě potkávají nebo mohou potkat, se nezabývám tím, skrze koho na mě přicházejí, ale snažím se, aby z mého srdce vyšlehl nový plamen lásky k Bohu tak, jako vyšlehl i z milosrdného Ježíšova Srdce k nebeskému Otci i k duším.“²⁸⁸

2.2.2.3 Milosrdenství sestry Faustyny konané slovem , činem a modlitbou

Když světice vstoupila do školy milosrdenství Pána Ježíše dostalo se jí hned prvních poučení. Pán Ježíš v touze, aby mu sestra Faustyna byla podobná, ukazuje jí spojitost mezi

²⁸⁷ Srov. *W szkole miłosierdzia...*, str. 37 – 38.

²⁸⁸ Dopis sestry Faustyny P. Sopočkovi, Krakov, 2. června 1936, in: *Listy świętej...* 38, str. 39.

osobní spásou člověka a skutky milosrdenství prokazovanými bližním. Zároveň varuje, že „pokud duše neprokazuje milosrdenství žádným způsobem, nedosáhne mého milosrdenství v soudný den“ (Dn. 1317; srov. též 742; Mdr 12,22; Mt 25,41-43; Jak 2,13). Následně jí ukázal tři způsoby konání milosrdenství, skutkem, slovem a modlitbou, a zdůraznil, že v těchto třech stupních je zahrnuta plnost milosrdenství a že se zároveň stávají důkazem lásky k němu: „Předkládám ti tři způsoby, jak prokazovat bližním milosrdenství: první – skutkem; druhý – slovem; třetí – modlitbou. V těchto třech stupních je obsažena plnost milosrdenství a je nezvratným důkazem lásky ke mně. Takto duše oslavuje a ctí mé milosrdenství“ (Dn. 742; srov. též 163; 1158).²⁸⁹

Skrze zakoušení přítomnosti Ježíše, vtěleného Milosrdenství,²⁹⁰ skrze jeho slova, která slyšela ve svém srdci, a díky spojování se s ním a adoraci Krista v jejím nitru se rozpalovalo srdce polské mystičky k milosrdenství vůči bližním. Chtěla být živým odleskem svého Snoubence a celá se proměnit v jeho milosrdenství: „Toužím se celá proměnit ve Tvé milosrdenství a být Tvým živým odleskem, Pane, kéž ta největší Boží vlastnost, čili jeho nekonečné milosrdenství, pronikne skrze mé srdce a mou duši na bližní“ (Dn. 163). Věděla, že je to právě Boží milosrdenství, které chce skrze ni, skrze její oči, uši, ruce, nohy a srdce přecházet k bližním, aby mohlo být mezi nimi stále přítomné. Avšak zároveň cítila svou slabost a neschopnost vlastními silami dosáhnout toho, aby mohl skrze ni milosrdný Bůh bez překážek působit. Polská svatá chápala milosrdenství jako nadpřirozený dar milosti. Poznala, že sama o svých silách není schopna toho, aby vždy a všude prokazovala milosrdenství, proto se usilovně modlila o potřebné pomáhající milosti.²⁹¹ S pokorou prosila svého Spasitele: „Pomoz mi, Pane, aby moje oči, uši, srdce, ruce a nohy byly milosrdné“ (srov. Dn. 163).²⁹²

²⁸⁹ „Způsoby konání milosrdenství, které Pán Ježíš s. Faustyně ukázal, zahrnují všechny roviny, na nichž člověk jako tělesně-duchovní bytost existuje. Předpokládají nejen péči o lidské tělo, ale i o duši a její věčnou spásu. Pán Ježíš poukazuje na celkové pojetí lidských potřeb a neumenšuje přitom tělesné oproti duchovním, poněvadž duše člověka se lze někdy dotknout uspokojením jeho tělesných potřeb. Zdůrazňuje, že plnost milosrdenství se realizuje skutkem, slovem a modlitbou, tedy za těch okolností, kdy zahrnuje všechny duchovní i tělesné potřeby člověka.“ *W szkole miłosierdzia...*, str. 41; svědectvím o tom, že sestra Faustyna plně přijala Pánovu výzvu ke konání milosrdenství potvrzují i tato slova zapsaná v jejím *Deníčku*: „Chápu, že milosrdenství je rozmanité, vždy a všude a v každé chvíli lze činit dobro. Vroucí láska k Bohu kolem sebe neustále vidí potřebu dávat se skutkem, slovem a modlitbou. Nyní rozumím tvým slovům, která jsi mi řekl dříve, Pane“ (Dn. 1313); „A až přijde poslední den, budeme souzeni z tohoto a podle toho obdržíme věčný rozsudek“ (Dn. 1158).

²⁹⁰ „Velikonoční Kristus je definitivní a věčné vtělení milosrdenství a jeho živoucí znamením“ (DIM 8).

²⁹¹ „Milosrdenství je rys vynikajícím způsobem Boží. "Nikdo není dobrý, jenom jeden: Bůh" (Lk 18, 19). Milosrdenství není lidskou přirozeností, občas se zdá, že je přímo jejím opakem. Člověk je milosrdný v plném smyslu toho slova teprve tehdy, když má účast na Božím milosrdenství, když má tedy účast na Jeho přirozenosti. Křesťanské milosrdenství je účast na Božím milosrdenství. Plně na něm mají účast ti, kterým je otevřen přístup k účasti na Boží přirozenosti. Nikdo tedy není v tomto pojetí "milosrdný" od narození, svou přirozeností, nikdo také nemůže "být milosrdný" jen díky svému přirozenému úsilí, je zde nezbytná Boží milost, kterou zasloužil Kristus a kterou dostává člověk při křtu. Nepřicházíme na svět jako

Sestra Faustyna se i v klášteře setkala s velikým a rozšířeným nedostatkem spočívajícím v mylném posuzování druhých (srov. Dn. 1716). Věděla, že „každý se má, pokud je to možné, snažit myšlenky, slova i jednání svého bližního vysvětlovat příznivě, aby se vyhnul opovázlivému úsudku“ (KKC 2478). Nacházela k tomu povzbuzení nejen v Písmu svatém,²⁹³ ale i v ostatních knihách, které byly v její době každé sestře z Kongregace Matky Božího milosrdenství k dispozici. Mezi ně patřily, jak již bylo řečeno, *Duchovní cvičení sv. Ignáce z Loyoly*²⁹⁴ a *Následování Krista Tomáše Kempenského*.²⁹⁵ Při modlitbě si proto nejednou posteskla: „Ach můj Ježíši, kdy už se budeme na duše dívat z nadpřirozeného pohledu? Kdy budeme soudit pravdivě? Dáváš nám příležitost cvičit se ve skutcích milosrdenství, a my se cvičíme v soudech“ (Dn. 1269). „Opovažujeme se vynášet různé soudy a mluvíme tam, kde bychom to nejednou neměli opakovat“ (Dn. 117).

Když prosí Ježíše, aby ji pomohl mít milosrdné oči, aby nikdy nepodezírala a nesoudila podle vnějšího zdání (srov. Dn. 163), činí to také proto, neboť ví, že „zdání klame a posuzování jsou nespravedlivá“ (Dn. 236). Ona naopak chtěla vždy hledět na to, co je v duších bližních pěkné, a přinášet jim pomoc (srov. Dn. 163). Předsevzala si vidět v každé sestře „Boží obraz a z této pohnutky má vyplývat veškerá bliženská láska“ (Dn. 861; srov. Dn. 373).²⁹⁶ Chtěla tak následovat Krista, který nikdy nepohlížel na lidi s lhostejností, pohrdáním a ironií, ale naopak v každém člověku viděl důstojnost bytosti stvořené k obrazu a podobnosti Boha. S láskou, úctou a pozorností hleděl zvláště na chudé, trpící a na ty, jimiž pohrdali „velcí tohoto světa“. Jeho pohled byl stále plný milosrdenství

milosrdní lidé, ale stáváme se jimi z Božího milosrdenství. Postoj milosrdenství se rodí ze spolupráce s milostí. [...] Díky milosti, kterou nám zasloužil Kristus, díky Duchu svatému můžeme plnit Ježíšovo přikázání: ‚Buďte milosrdní, jako je milosrdný váš Otec‘ (Lk 6,36).“ *Piękno i bogactwo...*, str. 30 – 34.

²⁹² Sestra Faustyna toužila být nástrojem Božího milosrdenství a zároveň věděla, že Bůh v ní může žít a působit pouze tehdy, je-li pánem jejích duševních schopností. Pokud by používala svých očí a uší, rukou a nohou, své fantazie a vůle svévolně, nemohla by být nástrojem Božím a nemohla by tvrdit, že Bůh působí skrze ni. Srov. Wilfrid STINISSEN, *Noc je mým světlem*, (dále jen *Noc...*), Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997, str. 90 – 91.

²⁹³ Srov. např. Mt 7,1; Lk 6,37; Řím 2,1.

²⁹⁴ „Každý dobrý křesťan musí být ochotnější vyložit si výrok bližního v dobrém, než ho odsoudit; a nemůžeme-li ho dobře vyložit, ať se bližního zeptá, jak on sám tomu výroku rozumí, a rozumí-li mu špatně, ať bližního s láskou opraví; a nestačí-li to, ať hledá všechny vhodné prostředky, aby se druhý, když tomu dobře porozumí, zachránil.“ (DC 22).

²⁹⁵ „Posuzováním jiných koná člověk marnou práci, častěji se mýlí a snadno hřeší; při posuzování a rozebírání sama sebe pracuje vždy s užitek.“ TOMÁŠ KEMPENSKÝ, *Čtyři knihy o následování Krista : Zlatá kniha* (dále jen: NK) 14,1, Brno: Nakladatelství Cesta, 1991, str. 31.

²⁹⁶ Své sestry povzbuzovala: „Ať se [sestry] navzájem milují vyšší láskou, láskou čistou, ať vidí v každé sestře Boží obraz“ (Dn. 550).

a touhy po spáse lidí (srov. Dn. 326). Jediný pronikavý Ježíšův pohled byl schopen člověka proměnit (srov. Dn. 852).²⁹⁷

Faustyna Kowalská věděla, že člověka v potřebě je nezbytné nejen vidět, ale je rovněž třeba mu umět naslouchat.²⁹⁸ Chtěla se stát mlčenlivým posluchačem, a tak prokazovat milosrdenství svou přítomností a soucitem, duchovním společenstvím s trápením a žalem svého bližního. Předsevzala si, že bude „s velikou trpělivostí poslouchat svěřené druhých, přijímat jejich bolesti a posilovat je na duchu (Dn. 1550).“ Proto obětovala nezištně svůj čas k naslouchání, aby pochopila, co se děje v jejich duších a mohla uvidět jejich skutečné potřeby. Měla při tom na paměti slova starozákonní moudrosti: „Odpoví-li kdo dřív, než vyslechl, toť pošetilost a hanba pro něj“ (Př 18,13), „Neobviňuj, dokud nevyšetříš vinu, napřed hled' pochopit, potom kárej. Dokud jsi nevyslechl, neodpovídej, neskákej nikomu do řeči“ (Sir 11,7-8) i radu svatého apoštola Jakuba: „Každý člověk ať je rychlý k naslouchání, ale pomalý k mluvení“ (Jak 1,19).

Polská světice zároveň prosila Ježíše, aby učinil její sluch milosrdný, aby „se skláněla k potřebám bližních, aby mé uši nebyly lhostejné k bolestem a nářkům bližních“ (Dn. 163). K procvičování se v tomto způsobu činění milosrdenství měla zvlášť mnoho příležitostí během své služby na vrátnici. Hovoří o tom i tehdejší krakovská představená matka Irena Krzyżanowska ve svých vzpomínkách: „Vím, že chudí, kteří přicházeli k fortně, se jí svěřovali se svými těžkostmi (...), a ona je těšila a udílela jim dobré rady. Tuto povinnost plnila s velikou radostí, poněvadž měla příležitost k apoštolátu mezi chudými.“²⁹⁹

Věrná učednice Kristova často se strachem uvažovala nad tím, „že z každého planého slova, jež lidé promluví, budou skládat účty v den soudu. Neboť podle svých slov budeš ospravedlněn a podle svých slov odsouzen“ (Mt 12,36-37; srov. též Dn. 274). Uvědomovala si přitom, „že slovo může být projev milosrdenství, ale může být rovněž příčinou bolesti a utrpení, a dokonce i vraždy.“³⁰⁰ Se svými obavami se svěřila svému Mistru: „Ó Ježíši, milosrdenství, chvěji se, když si uvědomím, že mám skládat účty z jazyka, jazyk obsahuje život, ale i smrt a nejednou jazykem zabíjíme, pácháme skutečnou vraždu, a toto bychom ještě měly považovat za drobnost? Opravdu nechápu taková svědomí. Poznala jsem jistou osobu, která, když se od jiné dozvěděla jistou věc, co se o ní

²⁹⁷ Srov. např. povolání celníka Matouše (Mt 9,9; Mk 2,14; Lk 5,27-28); srov. též *W szkole miłosierdzia...*, str. 49 – 50.

²⁹⁸ „Srdce rozumného pochopí podobnoství a přání moudrého je mít naslouchající ucho“ (Sir 3,29).

²⁹⁹ *W szkole miłosierdzia...*, str. 78 – 79.

³⁰⁰ Tamtéž, str. 72.

říkala..., se těžce roznemohla, takže jí to stále krev a hodně slz a potom přišel smutný důsledek, tedy ne meč, ale jazyk to učinil. Ó můj mlčící Ježíši, buď k nám milosrdný“ (Dn. 119; srov. též Sir 28,8-26). Jindy prosila svého Pána o pomoc ve snaze, aby její jazyk byl milosrdný, aby o bližních nikdy nemluvila špatně, ale pro každého měla slovo útěchy a odpuštění (srov. Dn. 163).³⁰¹ A když přijímala Ježíše v eucharistii, prosila ho, aby vyléčil její jazyk: „Kdykoli přijímám svaté přijímání, tolikrát prosím, aby Ježíš laskavě posílil a očistil můj jazyk, abych jím neranila bližní“ (Dn. 375). Na jiném místě ve svém duchovním deníku píše: „Když přijímám svaté přijímání, vroucně prosím Spasitele, aby uzdravil můj jazyk, abych se nikdy neprovinila proti bliženské lásce“ (Dn. 590). „Hostie, zachovej mě a zavři mé rty před tím, abych reptala a stěžovala si, vím, že když mlčím, tak zvítězím“ (Dn. 896).

V roce 1933 si dala po exerciciích předsevzetí: „nemluvit o nepřítomných a hájit dobrou pověst bližního“ (Dn. 241). K dodržování tohoto rozhodnutí přistupovala s velkou důsledností, což potvrzují četná svědectví sester: „Když jsem jednou v přítomnosti sestry Faustyny řekla něco záporného o druhých lidech, upozornila mě: "Sestro, nedělejte to, pokud chcete něco říct, tak do očí." Když se někdy v její přítomnosti kdosi vyjádřil kriticky o druhých, nikdy sama od sebe nedodávala slova kritiky, zahalila to mlčením a odešla.“³⁰² Podobně o tom hovoří i chovanky sester ve svých vzpomínkách: „Využívala každou příležitost, aby nás poučila o pravdách víry, o dobrotě a lásce Boží, a měla mimořádnou radost, když mohla na tato témata rozmlouvat [...]. Hlídala také, aby v její přítomnosti nikdo nemluvil špatně o bližních. Když někdy slyšela, že děvčata pomlouvala, hned je přerušovala střelnou modlitbou: "Ježíši tichý, srdce pokorného" a bylo třeba odpovědět chórově: "Přetvoř naše srdce podle srdce svého". Když nastala nějaká nedorozumění mezi děvčaty, uměla tak promluvit, že veškerá rozmrzelost zmizela.“³⁰³ Toto i jiná svědectví³⁰⁴ jasně ukazují na schopnost sestry Faustyny nevyslovit „ani jedno špatné slovo, ale vždy jen dobré, které by pomohlo, kde je třeba, a tak posluchačům přineslo milost“ (Ef 4,29).

Apoštolka Božího milosrdenství si byla vědoma toho, že ke vzniku dobrých mezilidských vztahů jsou nutné takové rysy jako je prostota, jasnost, upřímnost a bezprostřednost. Bez těchto znaků a bez osobního kontaktu s druhým člověkem a aspoň

³⁰¹ Modlila se tak proto, protože sama „osobně zakusila, jak mnoho dobra, ale i křivdy může způsobit lidské slovo. Během svého života se nejednou setkala se slovem, s nímž bylo spojeno posuzování, nespravedlivá výčitka, lež, ironie nebo hašteřivost. Zakusila z toho vznikající zranění a bolest, ale zároveň jí tyto osobní zkušenosti pomáhaly poznat váhu lidské řeči a učinily ji vnímavou na kvalitu slov, vyřčených na adresu bližních.“ Tamtéž, str. 71 – 72.

³⁰² Tamtéž, str. 73 – 74.

³⁰³ Tamtéž, str. 82 – 83.

³⁰⁴ Srov. tamtéž, str. 73 – 84; srov. též Dn. 864; 1031; 1063; 1594.

minimální roviny porozumění není možné přijít mu na pomoc slovy útěchy, podpory či napomenutí. Proto si ve svých zápiscích poznamenala toto varování: „Duch Ježíšův je vždy přímý, laskavý, upřímný, jakákoli zloba, závist, nelaskavost zakrývaná laskavým úsměvem je inteligentním ďáblíkem“ (Dn. 633).³⁰⁵

Milosrdenství, které světice prokazovala slovem, se rovněž vyznačovalo úctou a láskou k pravdě. Sestra Faustyna věděla, že základem milosrdenství, prokazovaného slovem, musí být pravda. Jinak se může milosrdenství změnit ve shovívavost, iluzi a dokonce hřích. Právě toto přesvědčení jí napomáhalo s ohled na dobro bližního říci směle pravdu, ačkoli ji to někdy stálo mnoho, jak dotvrzuje i tato modlitba: „Ó můj Ježíši, Ty víš, jak jsem se vystavila nejednou [riziku], že jsem řekla pravdu. Ó Pravdo, jak býváš nejednou zotročena a skoro vždy nosíš korunu z trní. Ó Pravdo věčná, posiluj mě, abych měla odvalu říci pravdu i kdyby dokonce bylo třeba ji zpečetit životem“ (Dn. 1482). Světice z Krakova si byla zároveň jistá, že slovo naplněné milosrdenstvím, i když je přísné, nezraňuje, ale stane se proměňujícím: „Přísné, ale z upřímné lásky pramenící slovo srdce nezraní“ (Dn. 633).³⁰⁶

Následování Krista v prokazování milosrdenství slovem v životě polské svaté rostlo podle stupně sjednocení její duše s Bohem. Sama z vlastní zkušenosti věděla, že i nejprostší slovo, které plyne ze srdce, v němž přebývá Bůh, zasáhne hlubinu duše a promění ji. „Můj Ježíši, vím, že je třeba usilovat o co nejtěsnější sjednocení s Tebou, Lásko věčná, aby duše mohla být prospěšná. Jedno slovo duše sjednocené s Bohem způsobí v duších více dobrého než dlouhé diskuse a kázání nedokonalé duše“ (Dn. 1595). Tuto zkušenost získala především, když vykonávala službu vrátné v krakovském klášteře. Chudým, kteří přicházely na vrátnici, nepřinášela pouze chléb nebo ošacení. Hlavním cílem její péče byla totiž jejich duše. Nejprve mnoho času věnovala naslouchání jejich steskům a problémům, a pak se sjednocená s milosrdným Ježíšem vědomě snažila přinášet jim milosrdenství prostřednictvím slova útěchy, napomenutí či poučení. Lidem, s nimiž se setkala, vysvětlovala základní pravdy víry a účinně promlouvala do jejich svědomí. Tím jim napomáhala, aby si uvědomili spáchané viny a přiklonili se k pokání.

Milosrdenství sestry Faustyny se také projevovalo v jejím přístupu k potřebným. Při setkání s nimi se vyznačovala laskavostí, jemností a snahou nikoho nepokořit nebo neurazit jeho pocit důstojnosti. Uvědomovala si také, že někdy lze dát víc, nedává-li se nic, než když se dává hodně, ale nepřívětivě (srov. Dn. 1282). Proto podle Ježíšova vzoru jednala s chudými s mírností a úctou. Ti pak často u ní hledali nejen materiální podporu,

³⁰⁵ Srov. *W szkole miłosierdzia...*, str. 75 – 76.

³⁰⁶ Srov. *tamtéž*, str. 76 – 77.

ale i duchovní povzbuzení: „Když stejní chudí přicházejí na fortnu podruhé, jedním s nimi přívětivěji a nedávám jim najevo, že zde už jednou byli, aby se neostýchali, a tehdy mi otevřeně říkají o svých bolestech a potřebách. [...] Jedním s nimi tak, jak by s nimi jednal můj Mistr“ (Dn. 1282).³⁰⁷ Každé slovo, které je současně nejzákladnějším způsobem mezilidské komunikace, se tak pro ni stávalo příležitostí k prokazování milosrdenství. Sestra Faustyna ukazovala svým životem, jak podstatné místo zaujímal lidské slovo v jejím konání milosrdenství, které se tímto způsobem stalo prodloužením milosrdenství Božího (srov. Dn. 1212).³⁰⁸

Slova jsou projevem lidského ducha. Vyjadřují myšlenky, přání, tužby a záliby člověka. Proto Pán Ježíš řekl farizeům: „Jak může být vaše řeč dobrá, když jste zlí? Čím srdce přetéká, to ústa mluví. Dobrý člověk z dobrého pokladu srdce vynáší dobré; zlý člověk ze zlého pokladu vynáší zlé“ (Mt 12,34-35; srov. též Lk 6,45). Opravdu dokonalá je pouze ta řeč, která obsahuje pravdu, je vyslovena v lásce a která se stává nositelem milosrdenství.³⁰⁹ Aby tomu tak mohlo být, musí mít člověk v sobě milosrdné srdce. Jednou uslyšela Kristova nevěsta z jeho úst toto poučení: „Mé Srdce je přeplněno slitovností a milosrdenstvím pro všechny. Srdce mé nevěsty musí být podobné mému Srdci, z jejího srdce musí tryskat pramen mého milosrdenství pro duše“ (Dn. 1148). A v jiné chvíli jí Pán řekl o svém přání, aby se její srdce stalo sídlem jeho milosrdenství: „Toužím, aby tvé srdce bylo sídlem mého milosrdenství. Toužím, aby se skrze tvé srdce toto milosrdenství vylilo na celý svět“ (Dn. 1777). Boží milosrdenství se tak stávalo pro polskou světici stále víc a více pramenem a vzorem milosrdného jednání. Sestra Faustyna chce, aby se Boží milosrdenství stále hojněji vylévalo skrze její srdce na svět, aby milosrdný Bůh skrze ni léčil zraněné, těšil smutné, napomínal hříšné a povzbuzoval je k obrácení. Proto se nakonec obrací na svého Ženicha s prosbou o pomoc, aby její srdce, ze kterého vycházejí všechny myšlenky, slova a činy, bylo milosrdné (srov. Dn. 163).

Ježíšova snoubenka chce mít účast na Božím milosrdenství a zpřítomňovat je ve světě. Poznává přitom, že je to úkol a cíl jejího života. Proto je jejím nejhlubším přáním mít milosrdné srdce podle Ježíšova vzoru, či lépe řečeno milovat jeho milosrdným Srdcem. „Ježíši, učiň mé srdce podobné svému, nebo je raději proměň ve své vlastní, abych dokázala vycítit potřeby jiných srdcí, a zvláště trpících a smutných, ať si paprsky

³⁰⁷ Srov. tamtéž, str. 59 – 62.

³⁰⁸ Více o milosrdných slovech sestry Faustyny srov. tamtéž, str. 63 – 84; srov. též Nazaria DŁUBAK, *Akty miłosierdzia spełniane przez słowo*, in: *Orędzie Miłosierdzia*, roč. 18, 2004, č. 49, str. 16 – 17.

³⁰⁹ Srov. *W szkole miłosierdzia...*, str. 64.

milosrdenství v mém srdci odpočinou“ (Dn. 514; srov. též Dn. 660; 692).³¹⁰ Později se Ježíši svěřuje se svým přáním, aby její srdce bylo velmi velké, aby v něm mohla shromáždit potřeby, trápení i bolesti nejen jednotlivých lidí, svých známých a blízkých, ale všech lidí na celém světě: „Ó Ježíši, chápu, že Tvé milosrdenství je neobsažitelné, proto Tě prosím, učiň mé srdce tak veliké, aby se do něj vešly potřeby všech duší, žijících na celé zeměkouli“ (Dn. 692). Tato modlitba vyjadřuje vnitřní touhu sestry Faustyny solidarizovat se se všemi lidmi. Opravdu jí záleží na tom, aby všechny její myšlenky, slova i činy byly proniknuty Božím milosrdenstvím a aby měla soucit se všemi utrpeními bližních (srov. Dn. 163).³¹¹

Toužila mít také ruce plné dobrých skutků. Z toho důvodu prosí svého Pána, aby jí pomohl učinit její ruce milosrdnými, aby dokázala činit bližním jen dobro a sama přijímala těžší a hrubší práce (srov. Dn. 163). Svatá Faustyna tak chtěla následovat svého Pána, který „prošel životem dobře čině. Jeho jednání bylo plné dobroty a milosrdenství. Jeho kroky vedlo slitování“ (Dn. 1175). Proto se na něho obrací s upřímnou prosbou, aby jí pomohl učinit její nohy milosrdnými, aby vždy spěchala bližním na pomoc a ovládala svou ochablost a únavu. Jediný odpočinek chtěla nacházet ve službě bližním (srov. Dn. 163).³¹²

Přání následovat milosrdného Ježíše nevyjadřovala sestra Faustyny pouze slovy. Její touha byla doprovázena konkrétními rozhodnutími a činy. „Můj Mistře, učiň v mém srdci to, abych od nikoho nečekala pomoc, ale budu se snažit, abych vždy pomáhala ostatním útechou a jakoukoli pomocí. Mám stále otevřené srdce pro utrpení ostatních a nezavřu své srdce k utrpením ostatních, i když jsem kvůli tomu byla kousavě nazvána odpadkovým košem, to znamená, že každý hází svou bolest do mého srdce, odpověděla jsem, že každý má v mém srdci místo, zatímco já je mám v Srdci Ježíše“ (Dn. 871). Poněvadž motivem a vzorem jejích skutků milosrdenství byl Ježíš, nemohla ani ironická a jízlivá slova druhých zabránit, aby nepřestala být dobrá: „Uštěpačná slova mé srdce z tohoto pohledu práva lásky neomezí. Má duše je v tomto bodě stále citlivá a pouze Ježíš je mou pohnutkou k lásce k bližním“ (Dn. 871).³¹³

Zvláštní kapitolu v následování Krista v prokazování milosrdenství bližním v životě sestry Faustyny Kowalské tvoří její modlitba. Prosila svého Vůdce, aby všechny její modlitby nesly pečeť jeho milosrdenství (srov. Dn. 755). Byla si jistá, že nebude-li „moci

³¹⁰ Srov. tamtéž, str. 38 – 39.

³¹¹ Srov. tamtéž, str. 34 – 36.

³¹² Více o milosrdných činech sestry Faustyny srov. tamtéž, str. 53 – 62, srov. též Nazaria DŁUBAK, *Czyn miłosierny*, in: *Oreǳie Miłosierdzia*, roč. 17, 2003, č. 48, str. 16 – 17.

³¹³ Srov. *W szkole miłosierdzia...*, str. 36 – 37.

prokázat milosrdenství skutkem nebo slovem, modlitbou mohu vždycky. Modlitbou dosahuji i tam, kam se tělesně dostat nemohu“ (Dn. 163).³¹⁴ Svou modlitbou toužila nést Boží milosrdenství lidem na celém světě (srov. Dn. 743; 1319; 1570). Do modlitby zahrnovala potřeby církve, prosila za Svatého otce, svěřovala Bohu úmysly kněží, vyprošovala jim apoštolskou moc při zvěstování Božího slova, při vedení duchovních obnov a zpovídání. Žádala pro ně svatost života (Dn. 1052). Milosrdenství vyprošovala své vlasti (Dn. 287; 1038). Modlila se rovněž za kongregaci, do které náležela. Pamatovala přitom nejen na své představené, ale i na spolusestry a to především na ty, které prožívaly těžkosti.³¹⁵ Nejvíce se však sestra Faustyna modlila za hříšníky. Vyprošovala jim světlo a dar obrácení, lítost a pravou zkroušenost nad hříchy (srov. Dn. 72; 908). K této modlitbě za obrácení hříšníků ji povzbuzoval nejen příklad Krista, jenž se na kříži modlil za hříšníky, ale i jeho slova, která apoštolka Božího milosrdenství uslyšela ve svém srdci: „Mé Srdce je přeplněno velikým milosrdenstvím k duším a zvláště k ubohým hříšníkům“ (Dn 367). „Hled’ na mé Srdce, plné lásky a milosrdenství, jež mám k lidem a zvláště k hříšníkům“ (Dn 1663). „Pomoz mi zachránit hříšníky“ (Dn. 1645). „Neustávej [se] za hříšníky [modlit]. Ty víš, jak jejich duše tíží mé Srdce“ (Dn 975).³¹⁶

Pán Ježíš jí také řekl: „Věz, že milost spásy některých duší v poslední chvíli závisí na tvé modlitbě“ (Dn. 1777). Proto se častokrát modlila o šťastnou smrt pro umírající (srov. Dn. 985). Jedna někdejší chovanka vzpomíná: „Když jsme s ní pracovaly, věděly jsme, že každý den před polednem budou "hodinky" a odpoledne růženec. Kromě toho nám každou hodinu navrhla střelné modlitby za umírající. Když jsme se jí ptaly, proč se tak často modlí za umírající, odpověděla, že je to všechno málo, že je třeba se za umírající modlit stále, protože každou vteřinu na zeměkouli umírá nějaký člověk a potřebuje pomoc.“³¹⁷ Avšak nejvíce rozvinula tento svůj apoštolát modlitby, když onemocněla a přebývala po dvakrát

³¹⁴ „Modlitbu za druhé, čili přimluvnou modlitbu umístila církev v oficiálním katalogu skutků milosrdenství. Modlitba za ostatní je úkonem milosrdenství, poněvadž se přičiňujeme o dobro bližních tím, že jim zjednááme Boží milosti, poněvadž se dovoláváme jeho pomoci a prosíme, aby jednal tehdy, kdy naše činnost, kdy naše pomoc nestačí, aby bylo učiněno za dost potřebám bližního. Týká se to dočasných záležitostí, ale vztahuje se to především k duchovnímu dobru. [...] Modlitba je úkonem milosrdenství, protože je projevem péče a odpovědnosti za druhého, jenž nám není lhostejný, naopak, je tak důležitý, že o jeho záležitostech hovoříme se samým Bohem, jeho potřeby předkládáme Tomu, který může vše.“ Tamtéž, str. 87.

³¹⁵ „Cítila se zodpovědná za duchovní stav svých spolusester. Když viděla nebezpečí nebo zjevné chyby, nekritizovala ani nereptala, nereformovala "silou", ale diskrétně se modlila. Účinky byly někdy podivuhodné. "Sestra Faustyna se na mě často obracela, abychom se spolu pomodlily za některou sestru, která podle jejího mínění potřebovala modlitbu a nápravu," vzpomíná jedna ze sester: "Nejednou jsme na ten úmysl měly nověnu. A účinek těchto modliteb nastal, protože v řadě případů se skutečně chování daných osob radikálně změnilo.“ Tamtéž, str. 98.

³¹⁶ O vztahu sestry Faustyny k hříšníkům viz více např. Elżbieta SIEPAK, *Milosierdzie Boże wobec grzeszników...*, str. 16 – 17.

³¹⁷ *W szkole milosierdzia...*, str. 100 – 101.

několik měsíců v plicním sanatoriu na Prądniku v Krakově. Často zde bděla u lůžka umírajících a podporovala je modlitbou. Do její modlitby byli zahrnuti také všichni, kteří k ní přicházeli se svými problémy a starostmi a prosili ji o modlitbu s velkou vírou v účinnost její přímluvy. Sestra Faustyna pamatovala ve svém milosrdenství prokazovaném modlitbou i na duše v očistci. Zmírnění utrpení jim získávala z pokladnice církve skrze odpustkové modlitby (Dn. 692), tak jak jí k tomu vyzýval sám Mistr: „Dnes mi přiveď duše, které jsou v očistcovém vězení, a ponoř je do propasti mého milosrdenství, ať prameny mé krve ochladí jejich palčivost. Všechny tyto duše velmi miluji, splácejí dluh mé spravedlnosti. Je ve tvé moci přinést jim ulehčení. Vezmi z pokladnice mé církve všechny odpustky a obětuj je za ně...“ (Dn. 1226).³¹⁸

Milosrdenství v pojetí polské světice se projevuje soucitem s bližním, ale i připraveností přispěchat jim kdykoliv na pomoc činem, slovem a modlitbou (srov. 1475).³¹⁹ Milosrdenství se zajímá nejen o tělesné potřeby, ale všímá si i duševních a zvláště duchovních rozměrů člověka, jeho cesty k uskutečnění se v Božím království, tedy o jeho spásu. Z tohoto zájmu vyrůstá velká touha zachraňovat zatoulané duše z hříchu svou modlitbou, utrpením a obětí. To můžeme také nazvat vrcholným projevem milosrdenství, jehož nejdokonalejší vzor nám zanechal Kristus.

K dokonalému postoji milosrdenství je zároveň nutná spolupráce s milostí Boha, jenž pro nás předem připravuje dobré skutky, abychom je uskutečňovali. Sestra Faustyna přijímala lidské neštěstí, potřeby, utrpení a žal, jako Boží výzvu a příležitost stávat se milosrdným. Byla si rovněž vědoma toho, že schopnost využít každou možnost k růstu v milosrdenství je současně Božím darem. Proto o něj zvláště prosila: „Můj Ježíši, nauč mě otevírat nitro milosrdenství a lásky každému, kdo mě o to prosí. Ježíši, můj Vůdce, nauč mě, aby všechny mé modlitby a skutky nesly pečeť tvého milosrdenství“ (Dn.755).³²⁰

³¹⁸ O milosrdenství sestry Faustyny konané modlitbou srov. tamtéž, str. 94 – 103; srov. též Nazaria DŁUBAK, *Akty miłosierdzia spełniane przez modlitwę*, in: *Ozędzie Miłosierdzia*, roč. 18, 2004, č. 50, str. 16 – 17.

³¹⁹ Katolická tradice pojala prokazování milosrdenství na základě výpovědí Písma svatého „v podobě duchovních skutků milosrdenství (napomínat hříšníky, vhodně poučovat, dobře radit pochybujícím, těšit ztrápené, trpělivě snášet křivdy, ochotně odpouštět urážky, modlit se za živé i mrtvé) a tělesných skutků milosrdenství (sytit hladové, napájet žíznivé, oblékat nahé, přijímat do domu cestující, těšit vězně, navštěvovat nemocné, pohřbívat mrtvé – srov. Mt 25,31-46); a sestra Faustyna je zahrnula v podobě činu, slova a modlitby (srov. Dn 163; 742; 1313).“ Henryk WEJMAN, *Współpraca człowieka...*, str. 72 – 73; srov. též Henryk WEJMAN, *W biblijnej szkole...*, str. 85 – 87; *W szkole miłosierdzia...*, str. 40 – 45.

³²⁰ „Vezmeme-li do ruky *Deníček* sestry Faustyny, zjistíme, že ona své milosrdenství dávala najevo nejen slovem a činem, ale především modlitbou, utrpením a obětí. Nezapomínejme na to, že modlitba za druhé, za zbloudilé a hříšníky je spoluprací s Pánem Ježíšem a podílem na největším díle milosrdenství, to jest na spásu duší. Víme, po čem touží Ježíšovo srdce a za co Pán Ježíš umřel. Odpovědět mu na tuto jeho touhu milosrdenstvím znamená jaksi vstoupit do jeho působení. On si přeje, abychom byli uprostřed jeho působení, protože milosrdenství vůči lidem, zvláště vůči hříšníkům, je jeho nejdůležitější činností na zemi.“ Jan POPIEL, *Miłosierdzie ludzkie odpowiedzią i udziałem w miłosierdziu Boskim*, in: *Tajemnica*

Kristova věrná učednice se na něho také obrací s prosbou: „Můj Ježíši, proměň mě v sebe, vždyť ty můžeš všechno“ (Dn. 163). Tato modlitba ukazuje, že sestra Faustyna byla ve své službě bližním naplněna důvěrou, že všemohoucí Bůh může i z takové nicoty,³²¹ za kterou se považovala, učinit skrze zbožštění bytost podobnou Ježíši, která bude tak jak on vynikat milosrdnou láskou.

2.3 Kristus vzorem sestry Faustyny v přinášení obětí za druhé

Již v části zaměřené na plnění Boží vůle v životě Pána Ježíše jsme se dotkli otázky utrpení, neboť Kristova poslušnost vůči Otci se nezastavila ani před mučením a smrtí. Nyní máme příležitost věnovat se této otázce blíže a to jak v životě Ježíše z Nazareta, tak i v životě sestry Faustyny Kowalské, která v bolestných chvílích tak hojně čerpala z Ježíšova příkladu.

2.3.1 Utrpení v životě Ježíše Krista

Pojmem utrpení nazýváme situaci, při které dochází k nedostatku dobra. Jedná se o „subjektivně se dotýkající a těžké zakoušení zla fyzického (např. hlad, bolest) nebo duchovního (např. nenávisť), anebo nedostatku fyzických či duchovních hodnot (např. nedostatek majetku, invalidita, ztráta blízké osoby, nedostatek bezpečí, spravedlnosti). Existují tělesná utrpení, pokud se zkušenost naplňuje v oblasti smyslových dojmů, a duchovní, pokud ke zkušenosti dochází v oblasti vědomí a citů.“³²² Utrpení, které je přítomno v životě každého člověka, rodí vzpouru, někdy zoufalství a pocit nesmyslnosti, ale především otázku: „Proč?“ a „jak ještě dlouho?“³²³

miłosierdzia Bożego i odpowiedź człowieka na jej poznanie : Materiały formacyjne I rok, b. m., Stowarzyszenie Apostołów Bożego Miłosierdzia Faustinum, b. r., str. 46; srov. též Stanisław SMOLEŃSKI, Cnota miłosierdzia chrześcijańskiego w życiu sługi Bożej siostry Faustyny, (dále jen: Cnota miłosierdzia...), in: Czesław DRAŻEK (ed.), Posłannictwo..., str. 23 – 30; Stanisław NOWAK, Błogosławiona Faustyna jako wzór zawierzenia Bogu i miłosierdzia wobec bliźnich dla apostołów Bożego Miłosierdzia, in: Jan MACHNIAK (ed.), Apostolski ruch..., str. 124 – 126; srov. W szkole miłosierdzia..., str. 21 – 22.

³²¹ Srovnej např. poslední dopis zasláný matce generální Michaele Moraczewské, kde se v závěru dopisu představuje jako největší ubohost a nicota; srov. Dopis sestry Faustyny Michaele Moraczewské, Krakov, srpen 1938, in: *Listy świętej...* 201, str. 118; srov. též např. Dn. 178; 505.

³²² *W szkole miłosierdzia...*, str. 104.

³²³ „K lidské existenci patří nejen činnost, ale i utrpení. Má svůj původ jednak v naší konečnosti, jednak v množství viny, jež se v průběhu dějin nakupilo a i v současnosti dále narůstá. [...] Není v našich silách, abychom se ho zcela zbavili – a to z toho prostého důvodu, že ze sebe nemůžeme setřást svou konečnost a nikdo z nás není schopen odstranit moc zla, moc viny, jež nepřestává být – jak se sami přesvědčujeme – pramenem utrpení. Mohl by to udělat jedině Bůh: takový Bůh, který sám vstupuje do dějin, zde se stává člověkem a trpí. Víme, že takový Bůh skutečně existuje, takže ve světě tato moc je, moc, "která snímá hřích

Pokusy o nalezení odpovědi na tuto otázku nacházíme ve filozofických školách i světových náboženstvích. Starozákonní autoři pohlíží na utrpení jako na Bohem seslaný trest za hřích (srov. Gn 3,16n; Iz 1,4n), a proto hledají v každé pohromě vinu, která ji přivodila (srov. Gn 12,17n; 42,21; Joz 7,6-13), s tím, že počátek všeho neštěstí ve světě je prvotní hřích (srov. Gn 3,14-19). Trest pak slouží k očištění, zušlechtění nebo k pokání za vlastní hříchy i hříchy celého národa. Svatopisci tak postupně objevují očištnou úlohu utrpení, podobnou očištné síle ohně, který zbavuje kov strusky (srov. Jer 9,6; Žalm 65,10). Zakoušené strasti přirovnávají k rodičovskému napomínání (srov. Dt 8,5; Př 3,11n; 2 Kron 32,26.31) a nakonec vidí v bezprostředním trestu projev Boží přízně (srov. 2 Mak 6,12-17; 7,31-38). Učí se přijímat prostřednictvím utrpení zjevení Božího záměru, který zahanbuje lidskou moudrost (srov. Gn 50,20; Job 42,1-6; 38,2).

Původci utrpení však mohou být také nepřátelé nebo různí protivníci (Žalm 3,2; 9,16; 22,13-22). Může být způsobeno rovněž přirozenými silami ve světě (Srov. Gn 34,25; Joz 5,8; 2 Sam 4,4). Na utrpení se na stránkách Starého zákona rádo pohlíží jako na zkoušku věrnosti Bohu, neboť trpět musí nejen hříšník, ale i spravedlivý. Toto soužení se vysvětluje buď poukazem na Boží převahu³²⁴ nebo zástupnickým utrpením Božího služebníka.³²⁵

S postavou Božího služebníka se setkáváme především v knize proroka Izaiáše. Autor této knihy sděluje, že ponížení a utrpení služebníka Hospodinova není pouhé neštěstí, ale že je naplněním jeho vlastního poslání, které má svůj základ v Božím plánu. Hospodinův služebník je tu proto, aby trpěl. Jeho putování životem je cesta poslušnosti a zároveň naplnění spasitelného Božího záměru. Tento spasitelný plán se neomezuje jen na Izrael, nýbrž je určen všem národům (srov. Iz 42,6; 49,6; 53,11-12). Boží služebník totiž trpí za druhé lidi a k jejich dobru (srov. Iz 53,4-6). Jeho utrpení má zástupnou povahu a je předzvěstí utrpení očekávaného Mesiáše.³²⁶

světa" (Jan 1,29). S vírou v existenci této moci se v dějinách vynořila naděje na uzdravení světa. Jedná se však o naději, nikoli dovršení: naděje, která nám dodává odvahu, abychom vytrvale stáli na straně dobra i ve zdánlivě beznadějných situacích, s vědomím, že co se vnějšího běhu dějin týče, zůstává i do budoucna působící moc viny stále přítomná. [...] Můžeme se snažit utrpení omezit, bojovat proti němu, ale nemůžeme se ho zcela zbavit. [...] Člověka totiž nevyлéčí to, že se utrpení vyhne, že před bolestí uteče. V přijatém trápení naopak vyžívá, spojen s Kristem, který také trpěl, podpírán nekonečnou láskou.“ BENEDIKT XVI., encyklika o křesťanské naději *Spe salvi* (dále jen: *Spe salvi...*) 36-37, Praha: Paulinky, 2008, str. 44 – 45; srov. též *W szkole miłosierdzia...*, str. 104 – 105.

³²⁴ Srov. Kniha Job.

³²⁵ Srov. Michael ERNST, heslo *Utrpení*, in: Matthias STUBHANN, *Encyklopedie...*, str. 666 – 667.

³²⁶ „Služebník Hospodinův v Iz 49,1-7 popisuje, jak jej Hospodin povolal za služebníka, nejen k pozdvižení pokolení Jákobových, nýbrž i ke spáse všech končin země, ačkoliv si jej doposud národové oškliví (Iz 49,7). Plně spoléhá na Hospodina a jeho pomoc (Iz 49,4; 50,7nn); od něho denně přijímá pokyny. Trpí, ale věří, že jeho odpůrci "jako roucho zvetšejí"; ti, kteří "zaněčují oheň" proti němu, budou poznamenáni Hospodinovou rukou (Iz 50,11). V poslední písni je služebník Hospodinův popisován jako trpitel a pohrdaný vyvrženec, který svým poslušným sebeobětováním a tichým dobrovolným snášením utrpení a obecných následků hříchu, ač sám je bez hříchu, přivádí lid, s nímž se ztotožňuje, ke spasitelnému pokání.

Na toto mesiášské pojetí postavy Božího služebníka později navazují autoři novozákonních knih a hojně využívají citací z Izaiášových písní³²⁷ ke zvěsti o utrpení Ježíše Krista. Chtějí tím zdůraznit, že Ježíšovo utrpení je zakotveno v Božím plánu, „je projevem jeho laskavé vůle a vede k spasitelnému konci, jinak řečeno, že Ježíš je Mesiášem nikoliv přesto, nýbrž právě proto, že trpěl. [...] Novozákonní zvěst je ovládána ústředním poznáním, že oslavený Kristus je totožný s poníženým, zavrženým, trpícím Ježíšem a že právě jeho kříž je středem jeho vykupitelského díla. Toto poznání bylo natrvalo vyjadřováno pojmy a představami vycházejícími z prorocké zvěsti o trpícím Služebníku Hospodinově.“³²⁸

Pojmem Ježíšovo utrpení je tedy „obecně [...] míněno jeho smrtelné utrpení, které začíná smrtelnou úzkostí, opuštěním a zajetím a končí strašnou smrtí na kříži.“³²⁹ Utrpení v životě Pána Ježíše však nezpůsobovali jen vojáci, Pilát, král Herodes, velekněží, zákoníci nebo farizeové. Ježíš trpěl nepochopením svých sousedů a příbuzných (srov. např. Lk 2,48-49; Mk 3,20-21; 6,4).³³⁰ „Zdrojem jeho utrpení je [...] odmítnutí jeho vlastního národa, který jej "nepoznal" (Jan 1,11).“³³¹ Proto pláče nad Jeruzalémem (Lk 19,41), který zabíjí proroky a kamenuje ty, kdo byli k němu posláni (srov. Mt 23,37). Při myšlence na vlastní budoucí umučení je jeho „duše sevřena úzkostí“ (Jan 12,27).³³² Bolest mu přinášeli i jeho učedníci. Pán Ježíš jim jednou řekl: „Jak dlouho vás mám ještě snášet?“ (Mt 17,17). Evangelista Matouš a Lukáš nás dále informují, že utrpení bylo přítomné i při jeho lidském narození. Tehdy zakoušel krajní chudobu, pronásledování a pobyt v cizině (srov. Mt 2,13-

Jeho utrpení až do potupné smrti bylo Boží vůlí; sám nakonec dá svému umučenému služebníku, jenž v poslušnosti a naprosté důvěře všechno snášel, dlouhověkost a mnohé símě, jež uskuteční Boží plány (Iz 53,4-6.12).“ Heslo *Služebník Hospodinův*, in: Adolf NOVOTNÝ, *Biblický slovník...*, str. 915; srov. též Josef WEISMAYER, *Život v plnosti...*, str. 170; Jakub S. TROJAN, *Ježíšův příběh – výzva pro nás*, Praha: Oikomenh, 2005, str. 126 – 131.

³²⁷ „Líčení utrpení Ježíšova je přímo prosyceno ohlasy služebnických písní, nejvýrazněji v evangeliu Mk [...]. Zatčení Ježíše jako zločince Mk 14,48 je naplněním slov o započtení mezi nepravé Iz 53,12 [výslovně citováno L 22,37], jeho mlčení [Mk 14,61 a paralely], je zdůrazněno pro svou shodu s Iz 53,7, potupení Ježíšovo je Mk 14,65 líčeno slovy upomínajícími na Iz 50,6. Snad i setník pod křížem je uveden jako představitel těch pohanských národů, o nichž je Iz 52,15 řečeno, že užasnou při pohledu na trpícího Služebníka Hospodinova, a přitom porozumějí tomu, o čem dříve neslychali.“ Tamtéž, str. 916; srov. též Friedrich Vinzenz REITERER, heslo *Písně služebníka Hospodinova*, in: Matthias STUBHANN, *Encyklopedie...*, str. 485; SD 17 – 19.

³²⁸ Heslo *Služebník Hospodinův*, in: Adolf NOVOTNÝ, *Biblický slovník...*, str. 917; tak např. Jan Křtitel přirovnává Ježíše k Božímu beránku, který snímá hřích světa (srov. Jan 1,29.36), a tím připomíná Izaiášovo proroctví o trpícím služebníku, který jako beránek vedený na porážku vzal na sebe naše bolesti a nemoci (srov. Iz 53,3-7). Podobně vykládá toto místo z knihy proroka Izaiáše i jáhen Filip etiopskému komořimu (srov. Sk 8,26-35).

³²⁹ Matthias STUBHANN, heslo *Utrpení Ježíšovo*, in: Matthias STUBHANN, *Encyklopedie...*, str. 667.

³³⁰ Srov. *Nový zákon...*, poznámka k Mk 3,21 na str. 131.

³³¹ Marie Léon RAMLOT, Jacques GUILLET, heslo *Utrpení*, in: X. LEÓN-DUFOUR (ed.), *Slovník biblické...*, str. str. 534.

³³² Srov. *Nový zákon...*, poznámka k Jan 12,27-28 na str. 333.

23; Lk 2,7).³³³ Byl jako každý jiný člověk (srov. Flp 2,7). „Měl hlad, žízeň, snášel horko i zimu, déšť a ostatní příhody lidského života.“³³⁴ Autor Listu Židům k tomu doplňuje, že Ježíš procházel utrpením už při svém vtělení, kdy „byl nakrátko postaven níže než anděl“ (Žid 2,9; srov. též Flp 2,6-8).³³⁵

Ježíš Kristus soucítil s lidským utrpením (fyzickým i duševním) a odstraňoval je. Uzdravoval nemocné, sytil hladové, navracel život zemřelým. Ježíš přišel na tento svět přemoci utrpení a smrt, ale ne tak, že by je ze světa vymýtil. Utrpení sice nadobro neodstraňuje, ale je schopen potěšit postižené a proměnit jejich smutek v radost. Ve středu jeho učení proto stojí osm blahoslavenství (srov. Mt 5,1-12), která se týkají různě trpících lidí. Utrpení totiž „může být blahoslavenstvím, protože připravuje na přijetí království, umožňuje "zjevení skutků Božích" (Jan 9,3), "slávy Boží" a "Syna Božího" (11,4).“³³⁶ S příchodem Mesiáše tedy ze světa nemizí slzy. „Ježíš jen osušuje tváře několika lidí, kteří jsou na jeho cestě (Lk 7,13; 8,52), na znamení radosti, která spojí Boha s jeho dětmi v den, kdy on "utře slzu z každého oka" (Iz 25,8; Zj 7,17; 21,4).“³³⁷ Naopak všem, kteří klesají pod tíží životních křížů, ukazuje jejich dočasnost a zároveň upozorňuje na hodnotu své milosti, uschopňující k trpělivému a statečnému snášení utrpení.³³⁸

Především se však Kristus přiblížil lidskému utrpení tím, že je vědomě vzal na sebe.³³⁹ Křížem sestoupil ke kořenům zla a dokonal dílo spásy člověka. Ježíš se tak stal tím,

³³³ Srov. Matthias STUBHANN, heslo *Utrpení Ježíšovo*, in: Matthias STUBHANN, *Encyklopedie...*, str. 667.

³³⁴ *Nový zákon...*, poznámka k Flp 2,6-8 na str. 653.

³³⁵ „Pronásledování [Krista] [...] provázelo od počátku jeho pozemského života. Už po návštěvě mudrců od Východu utíká spolu s Josefem a Marií do Egypta, aby tam hledal útočiště před Herodovou nenávistí (srov. Mt 2,13-15). V době veřejné činnosti zažívá nejen pomluvy kvůli tomu, že slouží potřebným – je nazýván žroutem a pijanem vína, přítelem celníků a hříšníků (srov. Mt 11,19), ale také nařknutí, že je společen s Belzebubem (srov. Mt 12,22-30), a je před Pilátem obviněn z pohanského úmyslu ve své službě (srov. Jan 18,28-32). Vrcholem jeho zkušenosti s pronásledováním bylo ukřižování na Kalvárii (srov. Mt 16,27.35).“ Henryk WEJMAN, *Współpraca człowieka...*, str. 75; srov. též heslo *Utrpení*, in: Adolf NOVOTNÝ, *Biblický slovník...*, str. 1159 – 1160; o dvou podobách kenóze Syna Božího srov. též Ctírad Václav POSPÍŠIL, *Ježíš z Nazareta...*, str. 215 – 221.

³³⁶ Marie Léon RAMLOT, Jacques GUILLET, heslo *Utrpení*, in: X. LEÓN-DUFOUR (ed.), *Slovník biblické...*, str. 534.

³³⁷ Tamtéž.

³³⁸ Srov. *W szkole miłosierdzia...*, str. 106.

³³⁹ „V osobě Ježíše Krista Bůh vstoupil do našeho lidství, do naší existence poznamenané utrpením. Ježíš dává utrpení a smrti hluboký význam. Solidarizuje se s každým trpícím a současně je přítomen v každém člověku, jenž trpí.“ Tamtéž, str. 106; „Ježíš přišel v průběhu svého pozemského života "ku pomoci těm, kdo procházejí zkouškami" (Žid 2,18) a v den svého návratu k soudu se ztotožní se všemi trpícími této země (Mt 25,35-40).“ Marie Léon RAMLOT, Jacques GUILLET, heslo *Utrpení*, in: X. LEÓN-DUFOUR (ed.), *Slovník biblické...*, str. 534; „V Ježíši Kristu vstoupil Bůh do našeho lidského bytí, do naší bolestné existence. "Soucitný" Bůh, patrný ve Starém zákoně, vstupuje v Ježíši z Nazareta, ve svém Synu, sám do bezmoci lidského utrpení a umírání. Ale právě tím, že na sebe vzal bolest a smrt, prolomil Kristus úzkost a tíseň lidského utrpení.“ Josef WEISMAYER, *Život v plnosti...*, str. 171.

„jenž zmenšoval bolest druhým, ale sám neutekl před lidským odmítáním, pohrdáním, strachem a smrtí. Sdílel dokonale naši přirozenost, vědomě a dobrovolně vyšel vstříc utrpení, vzal na sebe a nesl pohoršení kříže.“³⁴⁰

Podobně jako Služebník Hospodinův u Deuteroizaiáše trpěl i Kristus nevinně a z vlastního rozhodnutí³⁴¹ s vědomím, že se na něm musí naplnit „všechno, co je psáno u proroků“ (Lk 18,31). Právě slovo „musí“ [...] je často citováno v souvislosti s jeho utrpením a je jakýmsi shrnutím jeho celého života a klíčem k tajemství jeho poslání. Objevuje se jako motiv na Ježíšových rtech, kdykoliv mluví o utrpení, bez ohledu na pobouření učedníků, včetně Petra (Lk 17,25; srov. Mk 8,31nn; Mt 17,22n; Lk 9,42-45).³⁴²

Biblické texty zdůrazňují jak skutečnost, tak i nadlidskou intenzitu jeho utrpení.³⁴³ Kristus trpí nejen fyzicky při svém zatčení, falešném obvinění, výslechu, ponižování, bití, posměchu, bičování, korunování trním, nesení kříže a ukřižování (srov. Mt 26,47-27,50;

³⁴⁰ *W szkole miłosierdzia...*, str. 106 – 107; „Události Velkého pátku a již předtím modlitba v Getsemanské zahradě uvádějí jakousi zásadní změnu v celém průběhu zjevení lásky a milosrdenství v Kristově mesiášském poslání. Vždyť přece ten, který "všude procházel, prokazoval dobrodiní a uzdravoval", "uzdravoval každou nemoc a každou chorobu", nyní naopak, jak se zdá, sám zasluhuje a vzbuzuje milosrdenství, když je zajat a vysmíván, odsouzen a bičován, korunován trním a hřeby přibit na kříž vydechne naposledy uprostřed nejkřutějších muk. Zde si skutečně nejvíce zasluhuje milosrdenství od lidí, kterým činil dobro, ale toho se mu nedostává. Dokonce ani ti, kteří mu stáli nejbliž, ho nedovedou ochránit a vytrhnout z rukou pronásledovatelů. Tak se v tomto posledním úseku jeho mesiášského poslání na Kristu plní slova proroků, zvláště Izaiáše, o Hospodinově služebníkovi, "jehož ranami jsme uzdraveni". Jako člověk, který v Getsemanské zahradě a na Kalvárii strašně trpí, obrací se Kristus k Otci: k tomu Otci, jehož lásku k lidem hlásal a jehož milosrdenství celým svým počínáním dosvědčoval. A přece ani jemu není odňato toto strašné utrpení na kříži. "S tím, který byl bez hříchu, jednal kvůli nám jako s největším hříšníkem," píše svatý Pavel. V těchto několika slovech vystihuje velikost tajemství kříže i božskou podstatu skutečnosti vykoupení.“ (DIM 7).

³⁴¹ „Kristus má moc nad životem (5,26), nikdo mu ho nemůže vyrvat (7,30), dává ho úplně dobrovolně (19,11), a proto se s jasným vědomím blíží k smrti (12,27; 13,1-3; 18,4-6; 19,28).“ *Nový zákon...*, poznámka k Jan 10,18 na str. 323.

³⁴² Marie Léon RAMLOT, Jacques GUILLET, heslo *Utrpení*, in: X. LEÓN-DUFOUR (ed.), *Slovník biblické...*, str. 534; „Učedníkům se Ježíšův kříž zprvu jevil jako konec, jako ztroskotání jeho díla. Věřili, že v Ježíšovi našli krále, jehož nebude možné nikdy svrhnout – a znenadání se stali společníky popraveného. Zmrtvýchvstání jim sice dalo jistotu, že Ježíš přece jen Králem byl, ale to, k čemu sloužil kříž, se museli teprve pomalu učit chápat. Pochopení jim zprostředkovalo Písmo, tedy Starý zákon: pomocí jeho obrazů a pojmů se snažili vyložit to, co se událo. Sahali rovněž ke starozákonním liturgickým textům a předpisům v přesvědčení, že vše, co se tu připomíná, se naplnilo v Ježíši, ba dokonce že teprve nyní, se zřetelem na Ježíše, lze zpětně pochopit, o co v těchto textech skutečně šlo.“ Joseph RATZINGER – BENEDIKT XVI., *Úvod do křesťanství...*, str. 201.

³⁴³ „Nejstarší podobu pašijí najdeme jistě u Marka [...]. Matouš a Lukáš obohacují pašije [...] dějinnými doplňky, především ale výkladovými (tedy kerygmatickými) prvky (u Matouše jde o předpověď Písma a její splnění, u Lukáše se trpící Ježíš jeví jako pronásledovaný spravedlivý mučedník, příklad pro další mučedníky). Jan pak posiluje motiv královské důstojnosti a slávy trpícího a odsouzeného Krista.“ Matthias STUBHANN, heslo *Pašije*, in: Matthias STUBHANN, *Encyklopedie...*, str. 468; pro podrobnější informace k tomuto tématu je možné čerpat také z práce J. B. SOUČEK, *Utrpení Páně podle evangelíí*, (dále jen: *Utrpení Páně...*), Praha: Kalich, 1983; srov. též Meinrad LIMBECK, *Evangelium sv. Matouše*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996, str. 254 – 264; týž, *Evangelium sv. Marka*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997, str. 172 – 192; Paul-Gerhard MÜLLER, *Evangelium sv. Lukáše*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998, 155 – 167; Felix PORSCH, *Evangelium sv. Jana*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998, str. 124, 176 – 191; Ullrich LOTHAR, heslo *Pašije a smrt Ježíše Krista*, in: Wolfgang BEINERT, *Slovník katolické dogmatiky*, (dále jen: *Slovník katolické ...*), Olomouc 1994, str. 247 – 248.

Mk 14,43-15,37; Lk 22,47-23,46; Jan 18,2-19,30), ale i morálně v důsledku vědomí lidského hříchu a opuštěnosti v umírání. Potvrzují to zvláště slova modlitby pronesená na kříži: „Bože můj, Bože můj, proč jsi mě opustil?“ (Mt 27,46).³⁴⁴ Nazaretský Mistr trpěl opravdu, což dosvědčuje mimo jiné i jeho smrtelná úzkost v Getsemanské zahradě. Přítomnost této úzkosti zároveň „ukazuje na pravé Ježíšovo lidství a na hlubokou realitu mesiášské zkoušky, kterou podstupuje.“³⁴⁵ Celé jeho utrpení a smrt nám dává odpověď na otázku „Kdo je Ježíš?“ První, kdo toto tajemství odhalil, byl pohanský setník: „A když uviděl setník, který stál před ním, že takto skonal, řekl: "Ten člověk byl opravdu Syn Boží““ (Mk 15,39).³⁴⁶

Na kříži se současně „naplňují až do krajnosti slova pronesená ve večeřadle: "Kdo viděl mne, viděl Otce (Jan 14,9).“³⁴⁷ Skutečnost Kristova kříže nám totiž odhaluje hloubku Otcovy „lásky, která se nezastaví ani před obětováním jediného Syna, aby učinila zadost věrnosti Stvořitele a Otce vůči lidem stvořeným k jeho obrazu a již od "počátku" vyvoleným k milosti a slávě.“³⁴⁸

K pašijovému příběhu patří i vyprávění o Poslední večeři, ve které se nekrvavým způsobem událo to, co po ní následovalo. „V předvečer svého utrpení, když byl Ježíš ještě volný, učinil z této poslední večeře se svými apoštoly památku své dobrovolné oběti Otcí pro spásu lidí: "To je mé tělo, které se za vás vydává" (Lk 22,19). "To je má krev nové smlouvy, která se prolévá za všechny na odpuštění hříchů" (Mt 26,28). Eucharistie, kterou v tomto okamžiku ustanovuje, bude "památkou" jeho oběti. Ježíš zahrnuje své apoštoly do

³⁴⁴ „Hebrejščina rozeznává "proč" kauzální (to je mađua) a "proč" cílové, teologické (to je lamá), které bychom měli správně překládat "k čemu". Toto druhé "proč" je i v úvodní větě žalmu. Ježíš (nebo žalmista) se neptá: "Z jakého důvodu?" nýbrž: "K jakému cíli?" Čili jaký to má smysl? Vede to k něčemu, nebo to ústí do marnosti?“ Jan HELLER, *Znamení odkazující k nebi : Rozhovory nad Biblií*, Praha: Vyšehrad, 2007; str. 44; srov. též JAN PAVEL II., *Novo millennio... 25*, str. 20; J. B. SOUČEK, *Utrpení Páně...*, str. 203 – 204.

³⁴⁵ Ctírad Václav POSPÍŠIL, *Ježíš z Nazareta...*, str. 107; „Člověk má pro Boha takovou cenu, že se on sám stal člověkem, aby mohl spolu s člověkem sou-cítit, spolu-trpět způsobem velmi reálným, totiž v těle a krvi.“ BENEDIKT XVI., *Spe salvi...* 39; srov. též Giorgio ZEVINI a Pier Giordano CABRA, *Lectio divina na každý den v roce : Doba postní a velikonoční triduum*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, str. 331.

³⁴⁶ „Kristův život současně mluví i k tolika lidem, kteří dosud nejsou schopni opakovat spolu s Petrem: "Ty jsi Mesiáš, Syn živého Boha." Kristus, Syn živého Boha, mluví k lidem i jako člověk. Mluví sám jeho život, jeho lidství, jeho věrnost pravdě a jeho láska, která zahrnuje všechny. Kromě toho mluví i jeho smrt na kříži, ta nevyzpytatelná hloubka jeho utrpení a opuštěnosti.“ (RH 7); „On je opravdu definitivním zjevitelem Boha, a protože toto zjevení není psáno inkoustem na pergamen či papyrus, nýbrž krví, potem, utrpením a skutečnou smrtí, jedná se nejenom o informaci, ale zároveň také o reálné sebedarování Syna Otcí v lůně Trojice, a tak nás uvádí do hlubin Božího života.“ Ctírad Václav POSPÍŠIL, *Mysteria carnis Christi – velký dluh teologie*, in: *MKR Communio 3*, 2002, str. 241.

³⁴⁷ DIM 8.

³⁴⁸ Tamtéž 7.

své oběti a žádá je, aby ji stále zpřítomňovali.³⁴⁹ Když se pak křesťané po Ježíšově nanebevstoupení začínají scházet k „lámání chleba“ (1 Kor 10,16; Sk 2,42.46; 20,7), konají přesně to, co konal Spasitel. On totiž oné noci vykonal především jedno gesto: rozlámal chléb.³⁵⁰ „Tím, že Ježíš lámal chléb, "lámal" sám sebe, v tom smyslu, v jakém pravil Izajáš o Hospodinově Služebníku, že byl rozdrčen, "rozlámán" (*attritus*) pro naše viny (srov. Iz 53,5).³⁵¹ V oné chvíli lidský tvor, který je však sám věčný Syn Boží, „lámal“ sám sebe před Bohem. Jeho lidská vůle přemáhala všechnen odpor a úplně se podřídila vůli nebeského Otce. Tímto úkonem Boží Beránek zároveň ukázal na svou poslušnost až k smrti.³⁵² Událost ve večeradle se tím stala nejvyšším symbolickým a prorockým gestem v dějinách spásy. Vždyť Kristus, když „ustanovuje eucharistii, zvěstuje už prorockým způsobem to, co se zakrátko stane, a způsobem svátostným to předjímá: svou smrt a své vzkříšení.“³⁵³

2.3.2 Účast sestry Faustyny na Ježíšově velikonočním tajemství

V části věnované prokazování milosrdenství podle Kristova vzoru v životě svěťice bylo popsáno, že spiritualita sestry Faustyny se především vyznačovala hlubokou zkušeností s tajemstvím Božího milosrdenství. Být milosrdný se v chápání této svaté zároveň vždy spojovalo s následováním Krista ukřižovaného, neboť jak sama píše: „Kde je opravdová ctnost, tam musí také být obět“ (Dn. 1358).³⁵⁴

Povzbuzovala ji k tomu i pašijová spiritualita Kongregace sester Matky Božího milosrdenství, do níž náležela. Ve stanovách této kongregace se nacházejí předpisy, které

³⁴⁹ KKC 610-611; „Velikonoce byly památkou a výročím čtyř nejdůležitějších nocí světa: nocí stvoření, kdy světlo zazářilo v temnotách, noci, kdy Abrahám obětoval Izáka, noci, kdy vyšel Izrael z Egypta, a budoucí noci, kdy má přijít Mesiáš. Židovské Velikonoce byly tedy památkou (podle slov z Ex 12,42) a byly také očekáváním. Dramatické bylo, že když očekávaný Mesiáš přišel, nepoznali ho, nýbrž "udělali s ním, co chtěli", a zabili ho právě o velikonočních svátcích. Ale právě tím, že ho zabili, uskutečnili předobraz, naplnili to, nač se čekalo, totiž obětování pravého Božího Beránka. [...] Od té doby budou Velikonoce památkou jiného obětování a jiného přechodu, jiné "paschy".“ Raniero CANTALAMESSA, *Eucharistie...*, str. 8.

³⁵⁰ „Všechny zprávy o ustanovení eucharistie podtrhují tento úkon, a proto dostala brzy název „lámání chleba“ (*fractio panis*).“ Tamtéž, str. 19.

³⁵¹ Tamtéž.

³⁵² Proto učedník má-li „konat“ to, co vykonal Ježíš té posvátné noci, musí především „rozlázat“ sám sebe, to znamená odložit všechnu nepoddajnost před Bohem, všechnu vzpurnost vůči němu nebo vůči svým bližním, musí zlomit svou pýchu, sklonit se a říci až do důsledků „ano“ ke všemu, co Bůh od něho žádá. Být eucharistií jako Ježíš v důsledku znamená sjednotit se s ním v úplném odevzdání se Otcově vůli a to se zajisté neobejde bez utrpení. Srov. tamtéž, str. 20.

³⁵³ Tamtéž, str. 10 – 11.

³⁵⁴ Srov. Stanisław SMOLEŃSKI, *Cnota miłosierdzia...*, str. 27 – 28; srov. též *W szkole miłosierdzia...*, str. 169.

vybízelý sestry k častému rozjímání o tajemství Kristova utrpení.³⁵⁵ Toto rozjímání měly konat každý den, a to zvláště o třetí hodině odpolední nazývané „hodinou milosrdenství“.³⁵⁶ Každý čtvrtek měly sestry povinnost účastnit se večerní hodinové adorace na vynahrazení za hříchy urážející Kristovo milosrdné srdce. Během této hodiny sestry rozjímaly o utrpení Pána Ježíše v Getsemanské zahradě (srov. Dn. 332). Dále sestry zavazovalo vykonat každý pátek pobožnost křížové cesty. Kromě toho řeholnice konaly každý měsíc vynahrazující adoraci trvající po celou noc. Sestry během ní přemítaly o Kristově utrpení před veleradou, ve vězení a před Pilátem (srov. Dn. 319).³⁵⁷ Řeholní sestry měly rovněž v duchu ignaciánských exercicií³⁵⁸ „na sebe obléci potupu svého Božského Mistra [...], aby se, ale jen do určité míry, staly podobné našemu Pánu a Stvořiteli, Ježíši Kristu a nosily jeho šat potupení, neboť On jej první nosil pro naši útěchu a pro náš větší duchovní růst.“³⁵⁹

K účasti polské světice na Ježíšově velikonočním tajemství napomáhalo především velké množství nadpřirozených zjevení a vnitřních vnuknutí. Vize trpícího Krista byly přítomné ve Faustynině životě již ve chvílích jejího povolání k zasvěcenému životu (srov. Dn. 9; 19). Tato vidění se během řeholního života opakovala velmi často (srov. Dn. 252). Sestra Faustyna ví, že jejím Snoubencem je ten, kterého uviděla pokrytého ranami. Měla se stát jemu podobnou (srov. Dn. 268).³⁶⁰ Byla jí dána milost trpět spolu s ním. Jednalo se o pocitování bolestí způsobených trnovou korunou (srov. Dn. 291), zakoušení bolestí v rukou, nohou a boku, tedy v těch místech, která měl Ježíš probodnuty (srov. Dn. 705). Pán Ježíš také poučoval svou nevěstu, že oděv její i těch, které měly spolu s ní přebývat v jednom společenství, má připomínat jeho pokoření před Pilátem (srov. Dn. 92; 526; 1418). Utrpení Spasitele bylo pro ni zároveň knihou obsahující nekonečné množství pokladů.³⁶¹

³⁵⁵ Srov. *Konstytucje Towarzystwa...*, str. 6.

³⁵⁶ Srov. Elżbieta SIEPAK, *Kult Miłosierdzia Bożego w Zgromadzeniu Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia*, in: Czesław DRAŻEK (ed.), *Posłannictwo...*, str. 251.

³⁵⁷ Srov. Jan MACHNIAK, *Doświadczenie Boga...*, str. 151.

³⁵⁸ Srov. DC 98; 116; 147; 167.

³⁵⁹ *Konstytucje Towarzystwa...*, str. 47; srov. též tamtéž str. 135.

³⁶⁰ Neboť, jak napsala pro povzbuzení své spolusestry, „nevěsta musí být podobná svému Ženichu, to znamená svou obětí a sebezničením. Je třeba jít věrně v jeho stopách a nebát se ničeho, protože láska se měří mírou obětí a utrpení.“ Dopis sestry Faustyny sestře Ludwině Gadzině, Vilno, 1. července 1935, in: *Listy świętej...* 258, str. 150.

³⁶¹ Díky této „knize“ poznávala Ježíše a učila se milovat Boha a lidi. Dobře věděla, že ne všichni jsou schopni přiblížit se k tomuto tajemství Kristova života a pochopit ho jako oběť lásky. Proto z celého srdce děkovala za tento dar: „Můj Ježíši, má jediná naděje, děkuji Ti za tu knihu, kterou jsi otevřel před očima mé duše. Tou knihou je Tvé utrpení podstoupené z lásky ke mně. Z té knihy jsem se naučila, jak milovat Boha a duše. Ta kniha obsahuje pro nás nevyčerpatelné poklady. Ach, Ježíši, jak málo duší Tě ve Tvém mučednictví lásky chápe. Ach, jak veliký je oheň nejčistší lásky, který plane ve Tvém Nejsvětějším Srdci. Šťastná duše, která pochopila lásku Ježíšova Srdce“ (Dn. 304).

Dokonce i nové způsoby úcty k Božimu milosrdenství, které měla nevzdělaná polská řeholnice z nařízení Ježíše předat celému světu, nesou v sobě prvky Kristova bolestného utrpení: Při modlitbě korunky k Božimu milosrdenství se nebeskému Otci připomíná oběť jeho Syna a pro zásluhy jeho bolestného utrpení si modlíci se člověk vyprošuje milosrdenství (srov. Dn. 474-476). Při pohledu na obraz Milosrdného Spasitele by neměl být přehlédnut Kristův milosrdný pohled, se kterým hleděl na svět z kříže (srov. Dn. 326), ani jeho jizvy po ukřižování a proboděný bok, jenž nám bude celou věčnost připomínat jeho milosrdnou lásku otevřenou každému člověku (srov. Dn. 36; 60; 205). A uctívání třetí hodiny nás má každý den přivádět na Golgotu a vést nás k rozjímání o Kristově bolestném utrpení a jeho smrti na kříži (srov. Dn. 1320; 1572).³⁶² Nemůžeme na tomto místě zapomenout na to, že Ježíš mnohokrát povzbuzovat svou následovnici, aby prosila o milosti pro druhé pro jeho bolestné utrpení (srov. Dn. 1209 – 1229) a sama se podle jeho vzoru obětovala za druhé,³⁶³ vyprošovala hříšníkům obrácení³⁶⁴ a vynahrazovala nevďěčnost obdarovaných duší vůči milosrdnému Bohu (srov. Dn. 383; 384).³⁶⁵

Velmi významný byl proto pro sestru Faustynu fakt, že směla skládat věčné sliby v jubilejním roce Kristova umučení, tedy v roce 1933. „Tento rok 1933 je pro mě zvláštním způsobem slavný, protože v tomto roce Jubilea umučení Páně jsem složila věčné sliby. Svou oběť jsem zvláštním způsobem spojila s obětí Ježíše ukřižovaného, abych se tak stala Bohu milejší. Všechny své práce vykonávám s Ježíšem, skrze Ježíše v Ježíši“ (Dn. 250). Jubilejní rok byl pro ni příležitostí, aby se ještě více spojila s trpícím Kristem. Skrze své sliby velmi toužila spojit oběť svého života s obětí svého Snoubence. Cítila se být povzbuzená spojovat své věčné sliby, vše co jí v životě potkávalo, každý všední den se svými těžkostmi a utrpením, které v sobě nesl, s Kristem a s jeho obětí.³⁶⁶

Jak můžeme vyčíst z jejích vlastních zápisků, utrpení této polské řeholnici nechybělo.³⁶⁷ Nestalo se však nikdy, že by pro ni bylo nesnesitelným břemenem. Právě

³⁶² O spojitosti mezi novými způsoby úcty k Božimu milosrdenství a pašijovými událostmi se obšírně hovoří v knize Ignacy RÓŻYCKI, *Nabożeństwo do Miłosierdzia Bożego*, Kraków: Zgromadzenie Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia, 1999, str. 95 – 118; srov. též Małgorzata KOCIK, *Obecność dziecięctwa...*, str. 55.

³⁶³ Srov. Ludmila GRYGIEL, *W miłosierdziu...*, str. 79 – 83.

³⁶⁴ Obrácení „duší tvořilo základní obsah poslání sestry Faustyny. Naplňovala ho, když vykonávala obvyklé povinnosti, ve skrytu a tichosti, a cítila se šťastná, že může trpět pro Boha a pro duše. Tak prokazovala největší a nejobtížněji proveditelné milosrdenství, jímž podle Ježíšova vzoru je dát život za hříšníky.“ *W szkole miłosierdzia...*, str. 150; více na téma milosrdenství vůči zbloudilým duším v životě sestry Faustyny viz *W szkole miłosierdzia...*, str. 137 – 150.

³⁶⁵ Srov. Stanisław NOWAK, *Duchowość chrześcijańska a kult Miłosierdzia Bożego*, (dále jen: *Duchowość chrześcijańska...*), in: Czesław DRAŹEK (ed.), *Posłannictwo...*, str. 189 – 190.

³⁶⁶ Srov. Jan MACHNIAK, *Doświadczenie Boga...*, str. 158 – 159.

³⁶⁷ Její život byl „bohatý na utrpení, které obětovala za hříšníky, aby jim vyprosila milost změny života. Bylo to morální i duchovní utrpení spojené s posláním, které jí bylo svěřeno, bolesti stigmat, bolestné zkušenosti

naopak díky vytrvalé spolupráci s Boží milostí se jí stalo utrpení znamením činnosti Boha (srov. Dn. 786), největším pokladem na zemi očišťujícím duši (srov. Dn. 342), Božím darem (srov. Dn. 1795) a dokonce v jistém smyslu (totiž ve smyslu zprostředkování) také rozkoší a štěstím.³⁶⁸ Důkazem toho jsou např. tato slova zaznamenaná v *Deníčku*: „Velká láska umí malé věci proměnit ve velké a jenom láska dává našim skutkům cenu a čím bude naše láska čistší, tím méně bude mít v nás co trávit oheň utrpení a utrpení nám přestane být utrpením. [...] S milostí Boží můžeme dosáhnout [toho], že se nám utrpení promění v rozkoš, neboť v čistých duších láska takové věci dovede činit“ (Dn. 303; srov. též Dn. 843; 1662).³⁶⁹

Od chvíle, kdy si řeholnice z Krakova utrpení zamilovala, přestalo být pro ni strastí.³⁷⁰ Začala ho přijímat jako stálý pokrm své duše (srov. Dn. 276).³⁷¹ Všechny těžkosti a protivnosti, které ji potkávaly, přirovnávala k třískám, které rozpalovaly a zároveň i očišťovaly její lásku k Ježíši (srov. Dn. 57) Proto také hovoří o utrpení v duchovním životě jako o teploměru, „který měří Boží lásku v duši“ (Dn. 774; srov. též Dn. 342).³⁷² Utrpení dále nazývala velikou milostí, protože „utrpením se duše připodobňuje Spasiteli,

trpné noci ducha i ataky tuberkulózy, která postihla plíce i trávicí ústrojí.“ *W szkole miłosierdzia...*, str. 149; srov. tamtéž, str. 111 – 127; Utrpení je „konstanta v životě všech svatých, která by nás neměla nijak zvlášť překvapovat, neboť světci jsou v první řadě Kristovi následovníci a napodobovatelé, a proto jejich existence nemůže být prosta kříže, bez něhož si ani Krista nelze představit, neboť by šlo o trestuhodné zamlčení toho, co je na něm nejpodstatnější. A tak každý, kdo se vydá za Ježíšem, musí počítat s utrpením. On sám nás k tomu ostatně vybízí: "Kdo chce jít za mnou, zapři sám sebe, nes každého dne svůj kříž a následuj mne" (Lk 9,23).“ Vojtěch KOHUT, *15 dní s Hedvikou Slezkou*, (dále jen: *15 dní s Hedvikou...*), Brno: Cesta, 2001, str. 89.

³⁶⁸ Sv. Jan od Kříže říká, že pro duši je „velmi příjemné a prospěšné trpět; protože utrpení je jí prostředkem, aby vstoupila hlouběji do houští rozkošné moudrosti Boží. Protože nejčistší utrpení přináší nejvnitřnější a nejčistší poznání, a následně nejčistší a nejvznešenější radování se, protože je to vnitřní vědění. [...] Protože ke vstupu do těchto bohatství jeho moudrosti je branou, jež je úzká, kříž. A ti, kdo skrze ni touží vstoupit, je málo; avšak těch, kdo touží po rozkoších, ke kterým se skrze ni přichází, je mnoho.“ JAN OD KRÍŽE, *Duchovní píseň* 36,12-13, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2000, str. 229; srov. též Ludmila GRYGIEL, *W miłosierdziu...*, str. 184.

³⁶⁹ „Láska k utrpení nemá nic společného s masochistickými sklony. Vyplývá z lásky k Ježíši, který dokáže každé lidské břemeno učinit sladkým a lehkým: "Ó můj Bože, jak sladké je pro Tebe trpět, trpět v nehlubších zákoutích srdce" (Dn. 351). "I když utrpení je veliké, Ty mě podpíráš. I když opuštěnost je strašná, Ty mi ji oslabuješ. I když je slabost veliká, Ty mi ji proměňuješ v moc" (Dn. 1656), psala sestra Faustyna.“ *W szkole ufności...*, str. 171.

³⁷⁰ S touto zkušeností se světila i své spolusestře Justyně: „Nemyslete si, drahá sestřičko, že když hovořím o radosti své duše, že to znamená, že už netrpím. To ne, ale čím více trpím, tím větší cítím touhu po utrpení, a když víme, že toto utrpení nám posílá Ten, koho miluji, tehdy utrpení přestává být utrpením, ale je spíše rozkoší a štěstím.“ Dopis sestry Faustyny sestře Justyně Golofit, Varšava, 20. října 1929, in: *Listy świętej...* 209, str. 124.

³⁷¹ Sedm měsíců před svou smrtí napsala duchovnímu vůdci: „Mým Mistrem je nyní sám ukřižovaný Ježíš. [...] Můj vnitřní život je takový jako dříve: utrpení a kříže – to je můj každodenní pokrm.“ Dopis sestry Faustyny P. Sopoćkovi, Krakov, 21. února 1938, in: *Listy świętej...* 180, str. 101.

³⁷² Neboť pochopila, „že v pozemském rozměru je láska vždy spojena s utrpením a zakoušela v sobě tuto pravdu: "Láska a utrpení jsou v mém srdci spojeny" (Dn. 1050). Věděla rovněž, že každá skutečná láska předpokládá schopnost rezignovat na sebe ve prospěch druhého, a že se tedy musí sytit obětí, odtud plyne její vyznání: "Podstatou lásky je oběť a utrpení" (Dn. 1103).“ *W szkole miłosierdzia...*, str. 120.

v utrpení krystalizuje láska. Čím větší utrpení, tím čistší se láska stává“ (Dn. 57).³⁷³ Asi největší svědectví o Faustynině vztahu k utrpení přináší její upřímná slova důvěrné modlitby zapsaná na stránkách *Deníčku*: „Ježíši, děkuji Ti za každodenní drobné křížky, za protivensství v tom, co zamýšlím, za námahu společného života, za špatně vykládané úmysly, za ponižování od druhých, za trpký způsob, jakým s námi jednají, za nespravedlivá posuzování, za podlomené zdraví a vyčerpanost sil, za zapření vlastní vůle, za zničení vlastního já, za neuznání v ničem, za zkřížení všech plánů. Děkuji Ti, Ježíši, za vnitřní utrpení, za vyprahlosti ducha, za obavy, strach a nejistoty, za temnotu a temný vnitřní mrak, za pokušení a různé zkoušky, za trápení, o kterých se těžko mluví, a zvláště za ta, ve kterých nám nikdo nerozumí, za hodinu smrti, za obtížnost boje v ní, za všechnu její hořkost“ (Dn. 343).³⁷⁴

Z tohoto velkého pokladu sestra Faustyna hojně čerpala v touze, aby její modlitby a přímlyvy za druhé byly účinnější.³⁷⁵ S touto zkušeností se ráda dělila s jinými. Svě spolusestře Ludwině napsala v roce 1932: „Pokud jde o utrpení, milovaná sestro, tak Vám vysvětlím, jak nyní chápu utrpení: jako se průmyslník žene za penězi, tak my řeholnice se musíme hnát za penízem utrpení a ta naše drobná každodenní trápení spojovat s utrpením Ježíše Krista, a z tohoto spojení nabývá naše mince nekonečnou cenu, takovou, že za ni můžeme koupit nesmrtelné duše, duše ubohých hříšníků.“³⁷⁶

Tělesné bolesti způsobené postupující nemocí, morální a duchovní utrpení ji stále více připodobňovaly k trpícímu Božímu Služebníku (srov. Dn. 1394). Během dní plných těžké práce a dlouhých bezesných nocí se spojovala s Ježíšem přibitým na kříži (srov. Dn. 1633) a prosila nebeského Otce za obrácení hříšníků. Ke své oběti připojovala podle Ježíšova vzoru i myšlenku zadostiučinění Otci (srov. Dn. 200; 1201). Našla v tom zalíbení, neboť jí Pán dal poznat, „jaká nevystižitelná sláva čeká duši, která se zde na zemi podobá trpícímu Ježíšovi; taková duše se bude Ježíšovi podobat v jeho slávě. Nebeský Otec naše duše ohodnotí a oslaví natolik, nakolik v nás bude vidět podobnost se svým Synem. Pochopila jsem, že to připodobnění se Ježíšovi je nám dáno zde na zemi“ (Dn. 604).

³⁷³ „Mystik utrpení nevyhledává, když však do jeho života vstoupí, umí objevit jeho hodnotu, umí v něm rozpoznat cestu, kterou šel jeho Mistr, a v přijetí tohoto utrpení nachází schopnost sebežreknutí.“ Vojtěch KOHUT, *Moudrost mystiků s Vojtěchem Kohutem : Živá zkušenost s Bohem v novověké mystice*, (dále jen: *Moudrost mystiků...*), Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008, str. 63.

³⁷⁴ Více na téma vztahu sestry Faustyny k utrpení srov. Izidor BORKIEWICZ, *Stosunek służebnicy Bożej siostry Faustyny do cierpienia*, in: Czesław DRAŻEK (ed.), *Posłannictwo...*, str. 113 – 139; srov. též Ludmila GRYGIEL, *W miłosierdziu...*, str. 151 – 154; 181 – 188.

³⁷⁵ O této praxi svědčí mimo jiné i slova z dopisu spolusestře Ludwině napsané před vánočními svátky roku 1935: „Svá trápení spojuji s utrpením Ježíšovým a prosím o milosrdenství pro svět a zvláště pro Rusko a ubohé Španělsko.“ Dopis sestry Faustyny sestře Ludwině Gadzině, Krakov, 19. prosince 1935, in: *Listy świętej...* 261, str. 152.

³⁷⁶ Dopis sestry Faustyny sestře Ludwině Gadzině, Biała, 2. srpna 1932, in: tamtéž, str. 142.

V tomto proměňujícím kříži viděla nejjistější cestu ke svatosti,³⁷⁷ protože „všechna utrpení a protivenství slouží k tomu, aby se projevila svatost duše“ (Dn. 573; srov. též Dn. 1487).³⁷⁸ Ona věděla, že „Bůh stojí za našimi utrpeními ne jako ten, kdo je působí, ani jeho neschopný divák, ale jako ten, kdo zmírňuje jejich negativní dopad a učí nás, jak z nich získat co nejvíce dobra a užitku.“³⁷⁹ S touto vnitřní zkušeností se Kristova učednice podělila i se svým duchovním vůdcem. V posledním dopise mu napsala: „Život mé duše se v ničem nezměnil; byl prohlouben utrpením a opuštěností, jež dopustil Bůh. Z tohoto boje jsem si odnesla to, že jsem se povznesla nad utrpení i útěchu i nad sebe samu.“³⁸⁰

V tomto úsilí nacházela sestra Faustyna posilu i u svého nebeského Snoubence: „Když jsem umíral na kříži, nemyslel jsem na sebe, ale na ubohé hříšníky a k Otci jsem se za ně modlil. Chci, aby se i tvé poslední chvíle zcela podobaly mým na kříži“ (Dn. 324). Tato slova jí Ježíš pověděl 13. srpna roku 1934. Bylo to den poté, co přijala poslední svátosti s myšlenkou, že již nastala pro náhlou nevolnost a potíže s dýcháním její poslední hodinka (srov. Dn. 321). Kromě toho jí Pán Ježíš vybízel k častému rozjímání nad svým bolestným utrpením, a to zvláště ve chvílích, kdy se sama nacházela v duchovních těžkostech. Ukazoval jí přitom, že jeho příklad prožívání utrpení se pro ni stane zdrojem světla a síly v boji s protivenstvími a v plnění Boží vůle: „Když na mě zpovědník začal mluvit, nerozuměla jsem mu ani jedno slovo, tu jsem náhle uviděla ukřižovaného Pána Ježíše, který mi řekl: Sílu a světlo hledej v mém utrpení. Po zpovědi jsem rozjímala o strašném Ježíšově utrpení a pochopila jsem, že to, jak trpím já, není nic ve srovnání se Spasitelovým utrpením“ (Dn. 654). „Skrze toto rozjímání do mé duše přichází mnoho světla. [...] Když rozjímám o Ježíšově utrpení, tak dostávám jasné pochopení mnoha věcí, které jsem předtím pochopit nemohla“ (Dn. 267). Přemítání nad utrpením Ukřižovaného se pro polskou řeholnici zároveň stalo nejlepší školou pokory. Proto ve svém *Deníčku* vyzývá ty, kdo se chtějí naučit opravdové pokoře, ať rozjímají o Ježíšově utrpení (srov. Dn. 267).

Ve chvílích temnoty myslí a duchovní vyprahlosti jí Mistr dával poznat tajemství účasti na svém utrpení skrze radostné přijímání vlastního utrpení. Vysvětloval jí, že podmínkou připodobnění se jemu samému v jeho utrpení je přijetí vlastního utrpení: „Dnes

³⁷⁷ Podobně smýšlí i svatá Terezie od Dítěte Ježíše. Své rodné sestře Celině napsala z Karmelu v Lisieux dne 26. dubna 1889 tato slova: „Svatost nezáleží v tom, abychom říkali krásné věci, nezáleží ani v tom, abychom si je mysleli, cítili!... Záležej v tom, abychom *trpěli*, a trpěli *vším*.“ DT 89,2v in: *Dopisy Terezie z Lisieux*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, str. 103; srov. též JAN OD KŘÍŽE, *Živý plamen lásky* 2,25-28, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001, str. 66 – 69.

³⁷⁸ Vždyť ani ten, kdo nenese svůj kříž a nejde za Ježíšem, nemůže být jeho učedníkem (srov. Lk 14,27). A tak „máme-li skutečně být jeho učedníky, jsme povoláni následovat ho jeho cestou, cestou kříže.“ Vojtěch KOHUT, *Moudrost mystiků...*, str. 67.

³⁷⁹ Tamtéž, str. 71.

³⁸⁰ Dopis sestry Faustyny P. Sopočkové, Krakov, 29. června 1938, in: *Listy świętej...* 191, str. 107.

jsem při mši svaté viděla trpícího Pána Ježíše, jako by umíral na kříži, který mi řekl: Má dceru, často rozjímej o mém utrpení, které jsem pro tebe snášel, a nebude se ti zdát veliké nic z toho, co pro mě snášíš. Nejvíce se mi líbíš, když rozjímáš o mém bolestném utrpení; spojuj své malé bolesti s mým bolestným utrpením, aby před mým majestátem měly nekonečnou cenu“ (Dn. 1512). „Když zakoušíš temnotu mysli a velice trpíš, tehdy máš živou účast na mém utrpení a činím tě sobě zcela podobou“ (Dn. 1697). Během svého života měla mnoho příležitostí tato slova naplnit.³⁸¹

K pronikání do Kristova utrpení byly sestře Faustyně velkou pomocí texty Písma svatého o trpícím Božím služebníku (srov. Dn. 267; Iz 53, 2-9). Očima duše viděla svého Pána pokrytého ranami, trpícího a pokořeného (srov. Dn. 268). Při tom se v ní rodila velká touha následovat Milovaného a ochota přinášet pro něho největší oběti. Proto se s ním chtěla co nejdokonaleji sjednotit v tajemství utrpení: „Chci ti být podobná, Ježíši, Tobě ukřižovanému, zmučenému, pokořenému, [...] jak Tě popisuje prorok, jako by v Tobě nemohl najít lidskou podobu pro veliké bolesti“ (Dn. 267). Setkání s Kristem na kříži vedlo současně k hlubokému pochopení pravdy o tom, že utrpení je nejjistější způsob, jak se připodobnit Pánu: „V tom mi Pán řekl: Nevěsta se musí podobat svému Ženichovi. Pochopila jsem ta slova do hloubi. Zde není o čem pochybovat. Mám se Ježíšovi podobat utrpením a pokorou“ (Dn. 268). Tohoto Pána si vědomě zvolila za svého Snoubence a toužila se mu cele v utrpení připodobnit. Neboť „láska musí být vzájemná“ (Dn. 389).³⁸² Když se sjednocovala s ukřižovaným Kristem, poznávala vnitřní stavy svého Vykupitele, které v sobě zahrnovaly i prožitek hořké nevděčnosti: „Můj Ježíši, jak je dobře být na kříži, ale s Tebou. S Tebou, má lásko, je duše stále rozepjata na kříži a sytí se hořkostí. K mým ústům jsou přiloženy ocet a žluč, ale dobře, dobře, že je tomu tak, vždyť přece Tvé Božské Srdce se během celého života sytilo hořkostí a za lásku jsi sklízel nevděk.“ (Dn. 1609; srov. též 389; 1484). Setkání s Ježíšem vedlo k vnitřnímu přilnutí k němu a odvážnému

³⁸¹ Srov. tamtéž, str. 111 a 113; srov. též Jan MACHNIAK, *Apostolski ruch Bożego Miłosierdzia w doświadczeniu mistycznym błogosławionej siostry Faustyny*, in: Jan MACHNIAK (ed.), *Apostolski ruch...*, str. 106 – 110.

³⁸² „Zkušenost lásky Ukřižovaného v ní byla tak hluboká a silná, že se cítila povinna odpovědět na ni absolutním připodobněním k němu skrze utrpení. (...) Sestra Faustyna chápala, že láska touží připodobnit se milované osobě, že chce přejít do druhého, a jelikož její Milovaný je trpícím Snoubencem, tedy i ona musí trpět, aby byla jako Ježíš. Proto vědomě a dobrovolně vycházela vstříc utrpení a nacházela svoji živou účast v utrpeních Ježíšových: "Kriste trpící, jdu Ti vstříc, jako Tvá nevěsta ti musím být podobná. [...] Učiň, ať se všechno Tvé utrpení stane mým údělem a ať se všechna Tvá bolest přelije do mého srdce. Věřím, že to na mně způsobem sobě vlastním splníš" (Dn. 1418).“ *W szkole miłosierdzia...*, str. 120 – 121; srov. též Jan MACHNIAK, *Doświadczenie Boga...*, str. 204 – 207.

rozhodnutí následovat ho v postoji pokory a ponížení. Tato cesta následování trpícího Ježíše jí tak pomáhala k napodobení jeho vlastností v běžném životě.³⁸³

K úsilí zrcadlit v sobě Kristovy povahové rysy připojovala sestra Faustyna snahu, aby její touhy byly v harmonii s touhami jejího Mistra. Proto se ke konci svého života mohla modlit: „Ježíši můj, Mistře, spojuji své tužby s Tvými tužbami, které jsi měl na kříži, toužím splnit Tvou svatou vůli, toužím po obrácení duší, toužím, aby bylo velebeno Tvé milosrdenství, toužím, aby se urychlil triumf církve [...] Až mi řekneš, ó Bože, že již stačí, že se již zcela vyplnila Tvá svatá vůle, pak sjednocena s Tebou, můj Spasiteli, odevzdám svou duši do rukou nebeského Otce, plná důvěry ve Tvé bezedné milosrdenství“ (Dn. 1581 – 1582).

V následování ukřižovaného Mistra v životě svěřence měla své důležité místo i askeze. Díky ní směřovala k připodobnění se Kristu v jeho utrpení a přípravě na dokonalé sjednocení se s Otcem skrze plnění jeho vůle. Mystička z Krakova byla přesvědčená, že úsilí ducha, projevující se vnitřně na modlitbě a navenek činem, musí být podpořeno umrtvováním. Základním motivem k asketické praxi bylo tedy přání následovat Krista v jeho pozemském životě, který polská řeholnice poznávala na meditaci, když vnikala v tajemství života Bohočlověka. Umrtvování konala zejména v postní době, kdy doprovázela Ježíše v jeho utrpení. Měla zvyk dát si na celé toto období nějaké zvláštní předsevzetí (srov. např. Dn. 932; 934). K uskutečňování těchto předsevzetí byl pokaždé vyžadován souhlas zpovědníka a představené. Ne vždy však tento souhlas obdržela. Tak se například stalo, že pro postní dobu v roce 1936 jí zpovědník zaměnil půst od pokrmů za duchovní umrtvování spočívající v rozjímání utrpení Krista během jídla: „Na začátku postu jsem svého zpovědníka prosila o umrtvení pro tuto postní dobu a dostala jsem takové, abych si neodpírala pokrm, ale když budu jíst, mám uvažovat, jak Pán Ježíš přijal na kříži ocet se žlučí: to bude umrtvení. Nevěděla jsem, že pro svou duši budu čerpat tak veliký užitek. Užitek je ten, že neustále rozjímám o jeho bolestném utrpení, i tehdy, když jím, nedbám na to, co jím, ale zabývám se smrtí svého Pána“ (Dn. 618). Na počátku postního období roku 1938 si naopak předsevzala být po celou tuto dobu církevního roku hostií v Ježíšových rukou (srov. Dn. 1622). Současně si zapsala: „Zahájila jsem svatopostní dobu tak, jak si to přál Ježíš, zcela se odevzdávajíc do jeho svaté vůle a přijímajíc s láskou

³⁸³ Jindy, bylo to o prvním pátku v měsíci, přesně 7. ledna 1938, ji Kristus poučil o potřebě klidu během soužení: „Ráno při mši svaté jsem chvíli viděla trpícího Spasitele. Oslovilo mě to, že Ježíš byl při tom velkém utrpení tak klidný. Pochopila jsem, že je to pro mě napomenutí, jak se mám chovat navenek v různých utrpeních“ (Dn. 1467).

všechno, co mi podá. Nemohu praktikovat větší umrtvení, neboť jsem velice slabá. Delší nemoc úplně strávila mé síly. Spojuji se s Ježíšem skrze utrpení“ (Dn. 1625).³⁸⁴

Zvlášť intenzivně prožívala autorka *Deničku* jednotlivé fáze Kristových muk během Svatého týdne. Víme to z písemných svědectví, která nám sama zanechala. Týkají se posledních čtyř let jejího pozemského života.

Na Velký pátek roku 1935 v době rozjímání utrpení a smrti Ježíše na kříži, sestra Faustyna náhle uviděla umírajícího Mistra. Během tohoto vidění vytryskly z Kristova boku prameny světla. „Ve tři hodiny odpoledne, když jsem vešla do kaple, [...] jsem uviděla Pána Ježíše, jak umírá na kříži a silně trpí, a z Ježíšova Srdce vyšly stejné dva paprsky, jaké jsou na tom obraze.“ (Dn. 414) Toto zjevení mělo polskou světici poučit o tom, že ten, kterého kontemplovala, byl milosrdný Ježíš, z něhož se vylévaly proudy milostí.

V záznamech hovořících o slavení pašijového týdne roku 1936 se sestra Faustyna zmiňuje o tom, že na Květnou neděli „zvláštním způsobem prožívala city nejsladšího Ježíšova Srdce; můj duch byl tam, kde Ježíš, viděla jsem Pána Ježíše sedícího na oslátku a učedníky a veliké radující se zástupy, které šly s Pánem Ježíšem s ratolestmi v ruku [...], ale Ježíš byl velice vážný a Pán mi dal poznat, jak v té době trpěl. A v tu chvíli jsem neviděla nic, jenom Ježíše, který měl Srdce přesycené nevděkem“ (Dn. 642). Na Zelený čtvrtek s ním prožívala jeho „utrpení v Getsemanské zahradě. Trvalo to do pátečního rána. V pátek jsem prožívala Ježíšovo utrpení, ale už jiným způsobem“ (Dn. 646). Ten den o třetí hodině opět „uviděla ukřižovaného Pána Ježíše, který na mě pohlédl a řekl: Žizním“ (Dn. 648). Následně spatřila, „jak z jeho boku vytryskly dva paprsky“ (Dn. 648). Tato vize jí znovu připomněla obraz Milosrdného Ježíše a zároveň v ní vyvolala „touhu po spáse duší a po sebezmaření za ubohé hříšníky. S umírajícím Ježíšem jsem se obětovala věčnému Otcí za svět“ (Dn. 648).³⁸⁵

Na Květnou neděli roku 1937 během mše sv. „byla má duše ponořena do hořkostí a utrpení Ježíše. Ježíš mi dal poznat, jak v tomto triumfálním průvodu trpěl. Hosana se odráželo v Ježíšově srdci ozvěnou ukřižuj. Ježíš mi to dal pocítit zvláštním způsobem“ (Dn. 1028). Druhý den povzbuzoval Pán Ježíš přibitý ke kříži svou následovnicí ke spoluúčasti na spáse duší. Při mši svaté jí řekl: „Spoj svá utrpení s mým utrpením a obětuj je nebeskému Otcí za hříšníky“ (Dn. 1032). Jako odpověď na tuto výzvu prosí polská

³⁸⁴ Více na téma askeze v životě sestry Faustyny srov. např. Jan MACHNIAK, *Doświadczenie Boga...*, str. 57 – 62; *W szkole miłosierdzia...*, str. 163 – 168.

³⁸⁵ O duchovních prožitcích během tohoto velikonočního třídní píše sestra Faustyna i svému duchovnímu vůdci srov. Dopis sestry Faustyny P. Sopočkovi, Walendów, 10. května 1936, in: *Listy świętej...* 23 – 24, str. 32 – 33; srov. též Jan MACHNIAK, *Doświadczenie Boga...*, str. 163.

světice svého Pána o milost účasti v jeho umučení duší i tělem, v takové míře, na kolik je to možné lidské přirozenosti, aby „mohla pocítit všechnu jeho hořkost“ (Dn. 1034).

Tato milost jí byla udělena na Zelený čtvrtek. Ten den na ni „dolehla [...] všechna hořkost jeho Božského Srdce“ (Dn. 1054). V jejím srdci se odráželo každé pohnutí Ježíšova srdce. V noci byla s Kristem za pomoci své představivosti v Getsemanech, ve vězení, při soudních šetřeních. Byla s ním ve všech jeho bolestech. Všímala si každého jeho pohybu i každého pohledu. Skrze to poznávala všemohoucnost jeho lásky a milosrdenství k duším (srov. Dn. 1054).

Na Velký pátek o třetí hodině byla apoštolka Božího milosrdenství při umírajícím Ježíši. Slyšela jeho poslední slova vyřčená na kříži, tak jak je zaznamenávají evangelisté. K nim Kristus přidal slova věnované světici. Tato slova vyjadřovala jeho vztah k ní a úlohu, jakou splňuje svým bytím pod křížem: „Ve tři hodiny jsem se modlila ležíc ve tvaru kříže za celý svět. Ježíš již končil svůj smrtelný život, slyšela jsem jeho sedm slov, potom pohlédl na mě a řekl: Milovaná dcero mého Srdce, jsi mi úlevou ve strašných bolestech“ (Dn. 1058). Sestra Faustyna byla s Kristem do jeho posledního výdechu a velmi intenzivně přítom prožívala smrt svého milovaného Snoubence.

O rok později, kdy jí bylo dáno již naposledy ve svém pozemském životě prožívat liturgii pašijového týdne, se podobně jako v předchozích letech opět nejprve na Květnou neděli sjednocovala s Kristem vjíždějícím do Jeruzaléma. Ježíš dával své následovnici zakoušet „bolest své duše a zřetelně jsem pocítila, jak se ty hymny, Hosana, odrážely bolestnou ozvěnou v jeho Nejsvětějším Srdci. Má duše byla také zalita mořem hořkosti a každé Hosana mi naskrz probodávalo srdce“ (Dn. 1657). Z poznámek polské řeholnice můžeme vyčíst, že během dalších dní Svatého týdne se u ní při prožívání Kristova utrpení stále méně zapojovala představivost. Na Zelený čtvrtek jí Ježíš při obřadech sdělil: „Hleď na mé Srdce, plné lásky a milosrdenství, jež mám k lidem a zvláště k hříšníkům. Hleď a pronikej do mého utrpení. V jediné chvíli jsem ve vlastním srdci pocítila a prožila všechno Ježíšovo utrpení, udivilo mě, že mě ta muka nepřipravila o život“ (Dn. 1663). Na Velký pátek uviděla zmučeného Spasitele ještě před ukřižováním. Pán jí „dal vnitřně poznat celé moře svého milosrdenství k duším“ (Dn. 1666).

Kristovo milosrdenství spojené s utrpením poznávala svatá Faustyna i při jiných příležitostech: „Při modlitbě křížové cesty, při dvanáctém zastavení zakouším hluboké rozrušení. Rozjímám zde o všemohoucnosti Božího milosrdenství, které prošlo skrze Ježíšovo Srdce. Kdykoliv se modlím křížovou cestu, uzavírám v té otevřené ráně Ježíšova Srdce celé ubohé lidstvo... i jednotlivé osoby, které miluji. Z tohoto zdroje milosrdenství

vytryskly tyto dva paprsky krev a voda a nesmírným přívalem milosti zaplavují celý svět...“ (Dn. 1309).

Díky velkému modlitebnímu usebrání patřícímu ke kontemplaci a bohaté představivosti se mohla apoštolka Božího milosrdenství nejenom v době postní, ale i během roku přenášet mimo prostor a čas a tím vcházet v neobvyklou blízkost s trpícím Ježíšem. Rozjímání o utrpení Páně se týkalo událostí ve večeřadle, v Getsemanské zahradě, ve vězení, při bičování a ukřižování.³⁸⁶ Sjednocení s Ježíšem jí dovolovalo stále více vnikat do Božích tajemství. Dělo se to nejčastěji během svaté hodiny nebo celonočních adorací, kdy bylo sestře Faustyně umožněno, aby se ve své fantazii přicházela do Jeruzaléma na místa mučení Krista a rozjímala o jednotlivých okamžicích jeho utrpení.

Přebývání s Ježíšem v Getsemanech jí napomáhalo snášet nejen tělesná, ale i duchovní utrpení. Dne 2. února 1938 si poznamenala ve svých zápiscích: „Dnes je svátek Matky Boží a v mé duši je taková tma. Pán se skryl a já jsem sama, sama jediná. Můj rozum je tak zatemněný, že kolem sebe vidím samé přízraky, ani jediný paprsek světla [mi] nevstupuje do duše, nerozumím sama sobě, ani těm, kteří na mě mluví. Dolehla na mě strašná pokušení proti svaté víře. [...] Celou noc jsem strávila s Ježíšem v Getsemanech. Z prsou mi unikal nepřetržitý nárek. Přirozená smrt bude snazší, neboť při té se umírá a zemře, ale zde se umírá, a umřít se nemůže. Ó Ježíši, nemyslela jsem si, že by mohlo existovat utrpení tohoto druhu. Nicota, to je skutečnost“ (Dn. 1558). V této situaci se podle Ježíšova vzoru obrací k Bohu a vyjadřuje svoji víru i přes veliké utrpení a pochybnosti, které ji naplňovaly. „Věřím, věřím a ještě jednou věřím v Tebe, Boha ve Svaté Trojici jediného, Otce, Syna a Ducha svatého, a ve všechny pravdy, které mi Tvá svatá církev předkládá k víře... Avšak temnota neustává a můj duch se noří do ještě větší agonie“ (Dn. 1558).

Účast na Kristových utrpeních jí odebírala fyzickou sílu, vedla k pocitu bezradnosti a k mdlobám. Během svaté hodiny ve čtvrtek 16. září 1937, kterou pro velké bolesti nemohla vykonat v kapli před Nejsvětější svátostí, obdržela od Ježíše ujištění, že skrze toto utrpení má účast na jeho agonii v Getsemanech. Zároveň byla ubezpečena, že její oběť byla přijata jako zadostiučinění „za duše zavražděné v lůnech špatných matek“ (Dn. 1276; srov. též Dn. 802).³⁸⁷

Asi nejvíce z Kristových utrpení prožívala jeho bičování (srov. Dn. 188; 526). Zdálo se jí, „že všechny ty bolesti cítím na vlastním těle a ve vlastní duši“ (Dn. 614). Jednou dosáhla mystička z Krakova takového stupně soustředění na modlitbě, že uviděla Pána

³⁸⁶ Srov. Ludmila GRYGIEL, *W miłosierdziu...*, str. 253 – 263.

³⁸⁷ Srov. Jan MACHNIAK, *Doświadczenie Boga...*, str. 157.

Ježíše, jak trpí během bičování: „Když jsem přišla na adoraci, hned mě obklopila vnitřní usebranost a uviděla jsem Pána Ježíše přivázaného ke sloupu, svlečeného ze šatů a hned začalo bičování.“ (Dn. 445) Poté následovala scéna, ve které čtyři muži střídavě byli Pána důtkami. Apoštolka Božího milosrdenství soucítila s Ježíšovým utrpením a sjednocovala se s ním do té míry, že poznávala příčinu bičování, již byly nečisté hříchy. Poznala zároveň i velikost Ježíšova morálního utrpení způsobeného tímto hříchem, které převyšovalo tělesné utrpení.

V následujícím obraze, který ji stanul před očima, začali Ježíše bičovat jiní lidé: „Ve chvílce jsem uviděla strašné věci: „Kati od Pána Ježíše odstoupili a bičování se chopili jiní lidé, vzali biče a nemilosrdně Pána mrskali.“ (Dn. 445) Ve vizi bičování dal Pán Ježíš sestře Faustyně poznání, jak mnoho bolestí mu způsobují hříchy učiněné lidmi a zvláště těmi, kteří se zasvětili Bohu. Úplné sjednocení s trpícím Místrem, ke kterému ji vize dovedla, se u Kristovy následovnice projevilo stavem podobným umírání: „Pán mi dal podrobně poznat [...] velikost zloby těch nevděčných duší: – Vidiš, větší než má smrt je toto utrpení. – V tu chvíli má ústa zmlkla a začala jsem pociťovat, že umírám, a cítila jsem, že mě nikdo neutěší a z tohoto stavu nevytrhne, jenom ten, který mě do něho uvedl“ (Dn. 445). Uvádění do tajemství bičování Krista a účast na jeho utrpení tak otevíraly cestu k poznání tajemství díla vykoupění, které Ježíš uskutečnil podstoupením těchto muk.³⁸⁸

Nakonec sestra Faustyna uviděla Krista na kříži a tři zástupy duší.³⁸⁹ V prvním zástupu se jednalo o duše ukřižované jako Ježíš. Ve druhém zástupu byly duše, které držely kříž pevně v ruce. Třetí zástup tvořily duše, které „nebyly ani ukřižované, ani nedržely kříž pevně v rukou, ale tyto duše vlekly kříž za sebou a byly nespokojené. Tu mi Ježíš řekl: Vidiš ty duše, které jsou mi v utrpení a v pohrdání podobné, ty mi také budou podobné ve slávě, a ty, které se mi méně podobají v utrpení a pohrdání – ty se mi také budou méně podobat ve slávě“ (Dn. 446). Velkým povzbuzením bylo pro polskou řeholnici, že „nejvíce ukřižovaných duší bylo z duchovního stavu, viděla jsem také mezi ukřižovanými známé duše, což mi způsobilo velikou radost“ (Dn. 446).³⁹⁰ Tato část vize se stala pro světici příležitostí k poznání způsobu, jímž se duše milující Spasitele mohou zapojovat do vykupitelského díla, k poznání smyslu utrpení pro vlastní posvěcení a významu následování Krista pro budoucí život na věčnosti v Boží slávě. To ji vedlo k přesvědčení, že nechce patřit ani do druhého ani do třetího zástupu, naopak se toužila

³⁸⁸ Srov. tamtéž, str. 157 – 160.

³⁸⁹ Obsah této vize je velmi blízký rozjímání o třech dvojicích lidí, které najdeme v prvním týdnu duchovních cvičení sv. Ignáce a které dobře znala i svatá sestra Faustyna. Srov. DC 149 – 157; srov. Dn. 251.

³⁹⁰ Srov. Jan MACHNIAK, *Doświadczenie Boga...*, str. 322 – 323.

připojit k duším ukřižovaným jako Ježíš. Její volba ji zavedla na cestu Krista ukřižovaného. Nebyl to však pro ni důvod ke smutku, neboť Ježíšova cesta nekončí na Golgotě, ale vede skrze kříž ke zmrtvýchvstání.

Jindy byla náplní svaté hodiny adorace Kristových ran.³⁹¹ Sestra Faustyna měla při tom možnost vidět očima duše svého Pána celého pokrytého ranami. Tyto rány jí vyprávěly o jeho velké lásce k ní a tak ji přitahovaly, že se nebála trpět pro Krista a spolu s ním. Pronikání do tajemství Kristových poranění ji vedlo k velkému klidu duchovních mohutností, k radosti a štěstí: „Dívala jsem se do jeho svatých ran a cítila se šťastná, trpíc s ním. Trpíc, netrpěla jsem, protože jsem se cítila šťastná, poznávajíc hlubinu jeho lásky, a hodina mi uplynula jako minuta“ (Dn. 252). Meditace o umučení Muže z Nazareta přinášely apoštolce Božího milosrdenství především poznání Boží lásky k člověku a naplňovalo ji velkou silou v utrpení, trpělivosti³⁹² a vnitřním klidem: „V utrpení se chovat trpělivě a klidně s vědomím, že všechno časem pomine“ (Dn. 253). Plodem těchto rozjímání a prožívání Pánova utrpení bylo také neustálé přibližování se k trpícímu Kristu. Jeho bolestnou, zneuctěnou a zohavenou tvář měla stále na mysli (srov. Dn. 487). Ze sjednocení s trpícím Kristem se rodilo vědomí, že se každý den účastníme díla vykoupění a utrpení přijímaná v duchu sjednocení s Kristovým utrpením se stávají pramenem síly potřebné k přemáhání každodenních obtíží (srov. Dn. 487).

V době, ve které žila svatá Faustyna Kowalská, byla velmi oblíbená pobožnost k pěti ranám Kristovým.³⁹³ Tato pobožnost má své kořeny v tradici mystiček z Helfty a františkánské spiritualitě.³⁹⁴ Také světice z Krakova uctívala Kristovy rány na rukou, nohou a boku a přitom oslavovala dílo vykoupění. Pozdravování pěti ran Ježíše bylo jejím častým způsobem modlitby zvláště při adoraci Nejsvětější svátosti. Byly to chvíle takového soustředění a otevření se na působení milosti, že autorka *Deníčku* zakoušela, čím je nebe a věčné štěstí v Bohu. „Když jsem se modlila před Nejsvětější svátostí a pozdravovala pět ran Pána Ježíše, při pozdravení každé rány jsem cítila, jak do mé duše tryskal pramen milosti a dával mi předchůt nebe a naprostou důvěru v Boží milosrdenství“ (Dn. 1337,

³⁹¹ Povzbuzovala ji k tomu i slova knihy *Následování Krista* Tomáše Kempenského: „Neumíš-li rozjímat o věcech vznešených a nebeských, setrvávej u Kristova umučení a rád přebývej v jeho svatých ranách. Jestliže se totiž nábožně utíkáš k ranám a drahým jizvám Ježíšovým, pocítíš velikou útěchu ve všech souženích. Nebudeš tolik dbát na lidské pohrdání a lehce sneseš utrhačná slova.“ (2NK 1,4).

³⁹² „Pán nechť řídí vaše srdce k Boží lásce a k trpělivosti Kristově“ (2 Sol 3,5).

³⁹³ Srov. *Sestra Marie Marta Cambonová, laická sestra v klášteře Navštívení Panny Marie v Chambéry ve Francii a pobožnost k sv. ranám Pána našeho Ježíše Krista*, Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2003; podobné modlitby nacházíme i v modlitební knize, kterou užívala sestra Faustyna. Jedná se o *Modlitbu k nejsvětější ráně Srdce Pána Ježíše a Korunku k ranám Pána Ježíše*; srov. *Zbiór modlitw...*, str. 189 – 190 a 249 – 250.

³⁹⁴ Srov. Jan MACHNIAK, *Doświadczenie Boga...*, str. 159 a 163; srov. též Tomáš ŠPIDLÍK, *Prameny...*, str. 460 – 462.

srov. též Dn. 23; 145; 226). Uctívání Kristových ran způsobených hřeby a kopím také spojovala s modlitbou za kněze. Vyprošovala jim Boží pomoc v prožívaných těžkostech: „Modlila jsem se za jistého kněze, aby mu Bůh v jistých věcech pomohl. Náhle jsem uviděla ukřižovaného Pána Ježíše; Ježíš měl zavřené oči a byl ponořen v bolestech. Pozdravila jsem jeho pět ran, každou zvlášť, a prosila jsem pro něho o požehnání. Ježíš mi dal vnitřně poznat, jak velice je mu tato duše milá, a cítila jsem, že z Ježíšových ran splynula milost na tuto duši, která je rozepjatá na kříži tak jako Ježíš“ (Dn. 988).

Ve svém *Deníčku* si jeho autorka poznamenala událost, při které viděla krev vytékající z Kristova boku, z jeho probodených rukou a nohou. Tato vize měla sloužit k poučení o účasti na záchraně duší skrze přijetí utrpení spolu s ním. „Večer jsem uviděla ukřižovaného Pána Ježíše. Z rukou, nohou i z boku stékala nejsvětější krev. Po chvíli mi Ježíš řekl: Toto vše pro spásu duší. Zamysli se, dcero má, co děláš pro jejich spásu ty. – Odpověděla jsem: Ježíši, dívám-li se na Tvá muka, tak já pro záchranu duší nedělám skoro nic. A Pán mi řekl: Věz, má dcero, že tvé každodenní tiché mučednictví v úplné poddanosti mé vůli přivádí mnoho duší do nebe, a když se ti zdá, že utrpení přesahuje tvé síly, zahleď se na mé rány, a povzneseš se nad pohrdání a lidské posuzování. Rozjímání o mém utrpení ti pomůže povznést se nade všechno. – Pochopila jsem mnoho věcí, kterým jsem předtím nerozuměla“ (Dn. 1184).³⁹⁵

Sestra Faustyna spojená s Ježíšem na kříži připojovala k rozjímání pašijových událostí všechny své city, které ji zcela naplňovaly a vedly k sjednocování se s trpícím Kristem. Prožitek blízkosti trpícího Pána vedl jeho učednici ke ztotožnění svého srdce se srdcem Ježíše. To se jí současně stalo zdrojem radosti z možnosti trpět a účastnit se tak díla záchranu duší: „Dnes jsem uviděla trpícího Pána Ježíše, který se ke mně sklonil a tiše zašeptal: Má dcero, pomoz mi zachránit hříšníky. Tu do mé duše vstoupil zápal lásky zachraňovat duše. Když jsem přišla k sobě, věděla jsem, jak mám duše zachraňovat, a připravila jsem se na ještě větší utrpení“ (Dn. 1645).

Časté rozjímání o umučení Páně během dne i za nočních adorací (srov. např. Dn. 1515) napomohlo polské řeholnici k vytvoření vnitřní schopnosti, díky níž jí každý vnitřní pohled na ukřižovaného Ježíše přinášel v těžkostech pokoj v duši a oživoval lásku k Bohu. „V největších útrapách upírám svůj pohled na ukřižovaného Ježíše; nečekám pomoc od

³⁹⁵ „Když Pán Ježíš dával [sестře Faustyně] mystické poznání svého utrpení, ukazoval současně, jak velká je cena spásy, jak velká je Boží láska k duším, jak velká je důstojnost a s ničím neporovnatelná hodnota každé jednotlivé duše. [...] Pán Ježíš ji učil, že každé obrácení duše vyžaduje obět' (srov. Dn. 961). "Máš zachraňovat duše obětí a modlitbou" (Dn. 1767), říkal jí. Sestra Faustyna věděla, že "je jen jedna cena, za kterou lze koupit duše – a tou je utrpení spojené s utrpením [Ježíše] na kříži" (Dn. 324).“ *W szkole miłosierdzia...*, str. 147 – 149.

lidí, ale mám důvěru v Boha, má veškerá naděje je v jeho bezedném milosrdenství“ (Dn. 681).

Jak jsme si již mohli povšimnout, sestra Faustyna měla od přirozenosti velmi rozvinutou představivost. S velkou lehkostí si představovala události z života Spasitele a dokázala se hluboce vcítit do Ježíšových duchovních stavů. Tato schopnost ji vedla k takové emoční a duchovní blízkosti s trpícím Pánem, že nakonec sama zakoušela duchovně, ale i fyzicky Kristovo utrpení.³⁹⁶ Na mnoha místech ve svém *Deníčku* zároveň popisuje okamžiky, kdy jí byl udělen dar zakoušet Kristovy rány na svých rukou, nohou a boku a také trn nebo trnovou korunu na hlavě.³⁹⁷

Jak bylo napsáno výše, tyto bolestné prožitky jí přinášely i duchovní útěchu.³⁹⁸ Proto se těšila na chvíli, kdy bude moci vykonat svatou hodinu. Jednoho čtvrtku, kdy opět velmi toužila pohroužit se zcela do Ježíšova utrpení, zakusila zklamání. Toho dne jí totiž v hluboké vnitřní modlitbě zabránily silné tělesné bolesti, které se náhle objevily se začátkem svaté hodiny. Ještě větším překvapením pro Kristovu snoubenku bylo, že když minula svatá hodina, také její bolesti ustaly. Hned si postěžovala Pánu, že se tolik toužila ponořit do jeho hořkého utrpení, ale tělesná slabost jí to nedovolila. Tu jí Ježíš odpověděl: „Má dcero, věz, že pokud ti dávám hlouběji pocítit a poznat svá utrpení, je to má milost. [...] Na tobě je zcela se podřizovat mé vůli, právě v těchto chvílích více než kdy jindy...“ (Dn. 1697).

Další příležitostí k získání zkušenosti Ukřižovaného, kterou rovněž nazýváme pašijovou mystikou,³⁹⁹ byla pobožnost Hořkých nářků,⁴⁰⁰ během níž sestra Faustyna rozjímalá o Kristově utrpení na základě zpěvu postních písní. Postní melodie a slova písní povzbuzovaly fantazii k tvoření si obrazů Krista korunovaného trním s rákosovou holí

³⁹⁶ „Je výsadou mystiků, že to, v co my věříme, oni tajemným způsobem, avšak zcela "hmatatelně" zakoušejí. Jejich víra se stává jakousi vnitřní jistotou, třebaže ani oni nejsou schopni říci, odkud se tato jejich jistota bere, a jsou proto na víru stále odkázáni.“ Vojtěch KOHUT, *15 dní s Hedvikou...*, str. 50.

³⁹⁷ Tento dar duchovních stigmat jí přibližoval k Ježíši a dovoľoval doprovázet ho vlastním utrpením, které hned obětovala za spásu hříšníků (srov. Dn. 41; 759; 1399; 1619). K tomu srov. též Faustyna KOWALSKÁ, *Deníček...*, věcný rejstřík heslo stigmatické utrpení str. 664; více na téma duchovních stigmat u svaté sestry Faustyny srov. např. Jan MACHNIAK, *Doświadczenie Boga...*, str. 418 – 425.

³⁹⁸ „Umírala jsem s ním, ale nemohla jsem zemřít; nevyměnila bych však toto mučednictví za všechnu rozkoš celého světa. Má láska v tomto utrpení nepředstavitelně zesílila“ (Dn. 1054).

³⁹⁹ Srov. Pavel Vojtěch KOHUT, *Mystikové a církev*, in: *Teologické texty 2*, 2006, str. 86.

⁴⁰⁰ „V době národní nsvobody směřovaly změny v polské pastoraci k systematickému množení paraliturgických pobožností. Korunky, litanie, hodinky k Nejsvětější Panně Marii, májové, červnové, růžencové, čtyřicetihodinové pobožnosti, hořké nářky, křížová cesta odehrávaly základní úlohu v náboženském životě polské společnosti. [...] Setkáváme se zde se způsoby modlitby a náboženského života, které jsou specifické pro pozdnětridentské období. Tehdy se hledaly náboženské prožitky spojené s dodatečnými pobožnostmi a s osobní zbožností, neboť římská liturgie svázaná Tridentem neuspokojovala náboženské potřeby většiny věřících.“ Daniel OLSZEWSKI, *W służbie...*, str. 154.

v ruce obklopeného vojáky, kteří „se o závod předstihovali v tom, aby ho týrali. Ježíš nic neříkal, jen na mě pohlédl, v tom jeho pohledu jsem vycítila jeho tak strašné utrpení, že my nemáme ani ponětí o tom, co pro nás Ježíš vytrpěl před ukřižováním“ (Dn. 948). Toto citové přiblížení se ke Kristu dovolovalo apoštolce Božího milosrdenství dokonce hledět Ježíši do tváře, pronikat do tajemství jeho utrpení a spojovat se s ním v jeho bolestech. Skrze kontemplaci Spasitelových muk poznávala velikost Božího milosrdenství otevřeného na hříšníky. Účast na Ježíšových strastech za pomoci fantazie se během zpívání Hořkých nářků, tak charakteristických pro polské prostředí, mnohokrát opakovala. „Při zpíváních pašijích mě tak silně dojíká jeho utrpení, že nemohu zadržet slzy. Chtěla bych se někde skrýt, abych mohla v klidu prožít bolest, která plynula z rozjímání jeho utrpení“ (Dn. 977). Polská mystička se vcíťovala do Kristovy trýzně, ve skrytosti s ním trpěla a skrze kontemplaci podporované textem pašijových písní vstupovala do největších tajemství jeho umučení.⁴⁰¹

Ke konci života, kdy již byla velmi vysílená nemocemi, si učednice ukřižovaného Pána předsevzala „rozjímat o jeho bolestném utrpení a pronikat do citů jeho Božího Srdce, které je plné milosrdenství k hříšníkům; abych jim to milosrdenství vyprosila, budu se v každém okamžiku umrtvovat, žijíc Boží vůlí“ (Dn. 1621). Současně si uvědomila, že rozjímání o Kristových mukách zmenšuje její tělesné bolesti (srov. 1625). Také poznala, že vytrvání na kříži, je dar Boží milosti a že Boží milost zároveň činila její utrpení záslužná (srov. Dn. 1620).

Když hovoříme o různých příležitostech a způsobech rozjímání o Kristově utrpení, nemůžeme opomenout, že nejdůležitější čas pro rozjímání tajemství Kristovy smrti nacházela sestra Faustyna při každodenním slavení mše svaté. Ona sama prožívala mši jako oběť kříže a přemítala při ní s pomocí své představivosti o utrpení Krista ukřižovaného. Zároveň se sjednocovala s jeho utrpením a pronikala do tajemství eucharistie: „Dnes jsem při mši svaté viděla Ježíše ukřižovaného. Ježíš byl přibitý na kříž a velmi trpěl. Má duše byla proniknuta Ježíšovým utrpením, má duše i tělo, třebaže neviditelně, ale stejně bolestně. Ach, jaká strašná tajemství se uskutečňují při mši svaté“ (Dn. 913). „S jakou zbožností bychom měli poslouchat a účastnit se té smrti Ježíše“ (Dn. 914).

Čím více poznávala a pronikala do tajemství našeho vykoupení, které se uskutečňuje v každé mši svaté, tím více trpěla s Kristem a podílela se spolu s ním na záchraně světa. Setkání s trpícím Spasitelem v eucharistii ji totiž povzbuzovalo k obětování se a přijímání

⁴⁰¹ Srov. Jan MACHNIAK, *Doświadczenie Boga...*, str. 160 – 161.

utrpení za spásu duší. Poznání hořkosti umučení Pána ji však zároveň také vedlo k pochopení, čím je lidský hřích a jak velkou bolest Kristu působí (srov. Dn. 914 a 1016).

Hluboké prožívání eucharistie probudilo v sestře Faustyně touhu stát se dobrovolnou obětí Bohu za hříšníky a to zejména za ty, kteří ztratili naději v Boží milosrdenství.⁴⁰² Proto se nebála prosit svého Snoubence o milost stát se hostií před tváří nebeského Otce, aby se mu v tomto sjednocení s Ježíšem mohla zcela obětovat: „Ježíši, učiň mě před tváří svého Otce milou a čistou obětí. Ježíši, mě, ubohou, hříšnou, proměň v sebe, vždyť Ty můžeš všechno a odevzdej mě svému věčnému Otcí“ (Dn. 483; srov. též Dn. 309; 908; 1264; 1564). Tak jako její Mistr chtěla se i ona stát obětní hostií, „ale ne ve slovech, ale ve skutcích – v sebezmaření, abych napodobila tebe na kříži, ó dobrý Ježíši a můj Mistře“ (Dn. 485). V tomto postoji ji následně utvrzoval sám Spasitel, když jí nazýval „živou hostií, milou nebeskému Otcí“ (Dn. 1826; srov. též Dn. 955; 980; 1056; 1078).⁴⁰³

Tato proměna byla nutnou podmínkou její účasti na nepochopitelné Boží lásce a předpokladem účinnosti přímluvné modlitby za jiné.⁴⁰⁴ Polská řeholnice sjednocená s obětí Krista na kříži se teď ještě intenzivněji účastnila vyprošování Božího milosrdenství pro svět: „Těsně se spojuji s Ježíšem a nalézám se v pozici oběti prosící za svět. Bůh mi nic neodmítne, když ho prosím slovy jeho Syna. Sama o sobě je má oběť ničím, ale když ji spojuji s obětí Ježíše Krista, tak se stává všemohoucí a má moc usmířit Boží hněv“ (Dn. 482).⁴⁰⁵ Prožívání bolestí spolu s Ježíšem a obětování sama sebe za spásu hříšníků mělo u sestry Faustyny charakter vědomého rozhodnutí vycházejícího z porozumění hodnoty Kristovy oběti na kříži. Rozjímání utrpení Krista spojené s vytrvalostí zároveň přinášelo

⁴⁰² „V každé mši svaté slyšíme slova: "Vezměte a jezte..., to je moje tělo, které se za vás vydává." Ježíš za nás vydává jako oběť své tělo a zároveň je toto tělo, které se stalo obětí, našim pokrmem. V každé mši svaté slyšíme i slova: "To čiňte na mou památku." [...] Je to výzva, abychom konali to, co Ježíš, abychom měli tytéž touhy a přání, jež byly v Kristu, který se ponížil a za nás přinesl svůj život jako celopalnou oběť.“ *W szkole miłosierdzia...*, str. 186 – 187.

⁴⁰³ Srov. Ludmila GRYGIEL, *W miłosierdziu...*, str. 83 – 86.

⁴⁰⁴ „Život věřících, jejich chvála, jejich utrpení, jejich modlitba je spojena s Kristovou chválou a modlitbou, s jeho utrpením a s jeho bezvýhradnou obětí a tím získávají novou hodnotu. Kristova oběť přítomná na oltáři poskytuje všem generacím křesťanů možnost být spojeni s jeho obětí“ (KKC 1996; 1368).

⁴⁰⁵ „Oběť za hříšníky se uskutečňovala v životě sestry Faustyny vždy s pomocí Ježíšovy oběti na kříži. Skrze častou kontemplaci ukřižovaného Krista se od něho učila lásce k lidským duším a v jeho otevřeném boku nacházela přístup k Otcí. Skrze odvolávání se na lásku, jež spojovala Otce s vynahrazujícím mu Synem, prosila o milosrdenství pro hříšníky. [...] Věděla totiž, že Ježíš je ve stavu neustálé oběti nebeskému Otcí nejmilejší. Sama proto chtěla neustále trvat v postoji oběti a ve vnitřním sebezmaření (srov. Dn. 908), neboť očekávala, že tímto způsobem světu vyprosí velké milosti.“ Małgorzata KOCIK, *Obecność dzieięctwa...*, str. 52 – 53; srov. Jan MACHNIAK, *Doświadczenie Boga...*, str. 211; srov. též *W szkole miłosierdzia...*, str. 185 – 200.

své plody v podobě úplného sjednocení se se Spasitelem, který zahrnoval svou učednicí milostí účasti na spáse hříšníků.⁴⁰⁶

Nakonec po mnoha bojích a životních zkušenostech mohla říci Ježíši: „Můj Ježíši, vidím, že jsem Tě následovala ve všech úsecích života: v dětství, v mládí, v povolání, v apoštolské práci, na Tábor, v Getsemanech a nyní již jsem společně s tebou na Kalvárii. Ráda jsem se podrobila ukřižování a už jsem ukřižovaná, [...] a zřetelně cítím, že na mě splývá síla z Tvého kříže.“ (Dn. 1580).⁴⁰⁷ Utrpení se tak pro sestru Faustynu stalo školou, ve které se učila následovat svého ukřižovaného Pána. Jeho si vybrala za svého Mistra⁴⁰⁸ a Učitele. Sjednocení s Kristem skrze poznávání jeho duševních a tělesných stavů během mučení vedlo k bližšímu poznání Spasitele v jeho vykupitelském díle a zároveň velikosti jeho milosrdenství. Skrze častou kontemplaci ukřižovaného Muže z Nazareta se od něho učila lásce k lidským duším a získávala odvahu k přijímání utrpení v duchu vynahrazení za hříchy a předávání světu poselství Božího milosrdenství.⁴⁰⁹ Zcela zapomněla na sebe, žila pro duše a obětovala jim svá trápení, své umírání a nakonec jim darovala svůj život. Proto na konci svého života s vděčností vyznala: „Ó Pane můj, děkuji ti za to, že mě skrze zmaření činíš sobě podobnou“ (Dn. 1616).⁴¹⁰

⁴⁰⁶ Více o zástupném a spásonosném utrpení srov. Wilfrid STINISSEN, *Noc...*, str. 73 – 85; srov. též Vojtěch KOHUT, *Mystická cesta...*, str. 169.

⁴⁰⁷ Srov. Małgorzata KOCIK, *Obecność dziecięctwa...*, str. 54.

⁴⁰⁸ Pán Ježíš potvrdil Faustyně, že se mu tento titul líbí, ale připomněl jí, aby nezapomněla, že je učednicí Mistra ukřižovaného: „Hleď, za koho ses provdala“ (Dn. 252). „Často mě nazýváš svým Mistrem. Mému Srdci to je milé, ale nezapomínej, má učednice, že jsi učednicí ukřižovaného Mistra, toto jediné slovo nechť ti stačí. Ty víš, co kříž obsahuje“ (Dn. 1513); srov. též Jan MACHNIAK, *Doświadczenie Boga...*, str. 105 – 107; srov. Ludmila GRYGIEL, *W miłosierdziu...*, str. 241 – 244.

⁴⁰⁹ Srov. Jan MACHNIAK, *Doświadczenie Boga...*, str. 156 – 166.

⁴¹⁰ „Když se v Žid 5,8 říká o Ježíšovi, že se skrze utrpení naučil poslušnosti, a tím dosáhl dokonalosti, potom může utrpení také pro následovníky Pána představovat třibení, a intenzivněji je dovést ke společenství s Kristem.“ Josef WEISMAYER, *Život v plnosti...*, str. 176; srov. též *W szkole miłosierdzia...*, str. 169.

3 PARADIGMA NÁSLEDOVÁNÍ KRISTA V ŽIVOTĚ SESTRY FAUSTYNY PRO DNEŠNÍ KŘEŠŤANY

Pokud máme v této části diplomové práce hovořit o příkladu svaté Faustyny v následování Krista pro život současných křesťanů, musíme si nejprve položit otázku, zda je vůbec nutné, aby v dnešním postmoderním světě křesťan následoval Krista? Nevracíme se zpět do středověku, kdy bylo velmi oblíbené hnutí *Devotio moderna*⁴¹¹ a kniha *Následování Krista* od Tomáše Kempenského?⁴¹²

Hledání odpovědi na výše položené otázky nás kupodivu zavede na stránky Starého zákona. Hned na počátku Bible se dozvídáme, že byl člověk stvořen k Božimu obrazu (srov. Gn 1,26). Tím se stal nejen zástupcem stvoření před Bohem, ale také tím, skrze kterého Bůh zjevuje svou moc ve světě: „Člověk po všech svých stránkách (i těch viditelných, tělesných) má být podle úmyslu Stvořitele a Spasitele nejdokonalejším obrazem Otce ve světě, jeho zjevitelem, zjevením jeho otcovské lásky, vytvářející a přinášející spásu.“⁴¹³ Stvořený člověk je určen k tomu, aby vládl nad celou zemí. To ho však ještě nečiní Božím obrazem. Člověk při stvoření dostává určitou výbavu, která ho teprve postupně uschopňuje k tomu, aby se stal obrazem Boha.⁴¹⁴

Svatý apoštol Pavel v listu zaslaném křesťanům v Efezu píše, že máme obléci „nové lidství, stvořené k Božimu obrazu ve spravedlnosti a svatosti pravdy“ (Ef 4,24). V dalších listech připisovaných Pavlovi se pojednává o tom, že obrazem Stvořitele, Boha, podle něhož bude člověk obnoven, je jednoznačně Ježíš Kristus (srov. 2 Kor 4,4; Kol 1,15; Žid

⁴¹¹ „Devotio moderna (nová – moderní zbožnost) vzniká z hnutí obnoveného augustinianismu. Hnutí bylo reakcí proti přílišnému formalismu života církve pozdního středověku. Znamenalo odklon od spekulativní německé a vlámské mystiky a upřednostňovalo typ afektivní spirituality, která pomáhala křesťanům vyjádřit upřímnou touhu žít s Bohem spojenou s následováním života a ctností Ježíše Krista.“ Norbert František VEHOVSKÝ, *Stručné dějiny spirituální teologie*, Praha: Křesťanská akademie Řím, 1999, str. 58.

⁴¹² Autor knihy Tomáš Hemerken († 1471), který „je znám spíše jako Kempenský, byl novicmistrem augustiniánského kláštera ve Zwolle [...]. Jsou to v podstatě čtyři knihy: *Užitečná napomenutí pro duchovní život*; *Napomenutí k duchovnímu životu*; *O vnitřním potěšeních*; *O svátosti oltářní*. Dílo nazývané někdy jako *Zlatá kniha* se stalo po Bibli nejčtenější knihou křesťanství. Je charakteristické svými anti-intelektuálními pohledy a návratem k jednoduchosti a opravdovosti v duchovním životě.“ Tamtéž, str. 59.

⁴¹³ Vladimír BOUBLÍK, *Teologická antropologie : Člověk v Kristu Ježíši*, (dále jen: *Teologická antropologie...*), Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001, str. 32.

⁴¹⁴ „Bůh totiž [...] nestvořil člověka „dokončeného“, ale jako bytost povolanou, aby se sama rozvíjela a sama sebe zdokonalovala.“ Józef KRASIŃSKI, *Aktywność ludzkiej natury jako ontyczna podstawa apostołstwa*, in: Tomasz BIELSKI (ed.), *Powołanie do apostołstwa...*, str. 362; „Bůh nám dal příležitost svobodné volby a rozvoje. Proto existuje povinnost práce na vlastním charakteru, na vytváření harmonické lidské osobnosti, čili existuje povinnost usilovat o dokonalost. Čím víc se o ni snažíme, tím více se stáváme tím, čím jsme ve věčném Božím záměru, tím lépe v sobě zrcadlíme jeho obraz a podobu.“ *Zaproszeni...*, str. 125.

1,3). Teprve v Kristu byl tento obraz plně uskutečněn.⁴¹⁵ Proto musíme být obnoveni podle obrazu Ježíše. V něm se stáváme novými lidmi podobnými Bohu.⁴¹⁶ Vždyť On jako „nový Adam, právě zjevením Otce a jeho lásky plně odhaluje člověka jemu samému a dává mu poznat vznešenost jeho povolání“ (GS 22).⁴¹⁷ Poznali jsme tedy, že cílem člověka je být Božím obrazem.⁴¹⁸ Toto určení nachází svoji plnost v Ježíši. Uskutečnilo se nejen v největších možnostech jeho lidského ducha, ale i ve slabosti, v utrpení, v ponížení i vyvýšení. Naplnilo se jak v tělesné, tak i v duševní a duchovní stránce člověka Ježíše z Nazaretu. Celé lidské bytí tak dosáhlo v Ježíši Kristu dokonalosti.⁴¹⁹

Z novozákonních svědectví zároveň víme (srov. 1 Kor 11,1; 1 Sol 1,6), že k přeměně člověka na Boží obraz je nutné následování Krista.⁴²⁰ „Bez pochyb je následování Ježíše Krista cestou královskou, které se musíme držet, abychom dosáhli svatosti života a podle možností zachytili v sobě absolutní dokonalost nebeského Otce.“⁴²¹ Vždyť „Kristus je

⁴¹⁵ „Ježíš je „nový člověk“ (Ef 4,24; srov. Kol 3,10), který volá k účasti na svém božském životě vykoupené lidstvo.“ JAN PAVEL II., *Novo millennio...* 23, str. 18; srov. též *Nový zákon...*, poznámka k Ef 4,24 na str. 643; Ctírad Václav POSPIŠIL, *Ježíš z Nazareta...*, str. 368 – 370.

⁴¹⁶ Srov. Georg LANGEMEYER, *Podręcznik Teologii Dogmatycznej: Antropologia teologiczna*, (dále jen: *Antropologia...*), Kraków: Wydawnictwo M, 2000, str. 42 – 43.

⁴¹⁷ „Kristus pro nás není jen zjevitelem Otce. Odhaluje také tajemství člověka a dokonale uskutečňuje jeho budoucnost.“ Vladimír BOUBLÍK, *Teologická antropologie...*, str. 9.

⁴¹⁸ Poznávání člověka, jenž vychází ze Zjevení a nauky o Kristu (srov. DV 2), je předmětem teologické antropologie jakožto vědecké disciplíny. Tím, že se teologická antropologie zaměřuje na Ježíšův život jako na ukazatele cesty úplné realizace života člověka a hovoří o člověku ve světle Kristova tajemství, se odlišuje ode všech jiných vědeckých oborů usilujících poznat člověka a jeho definici. „Antropologie založená na tajemství vtělení překonává své hranice a vnitřní rozpory a směřuje k samotnému Bohu, přímo k cíli, jímž je „zbožštění“ skrze včlenění vykoupěného člověka v Krista, přijetí do vnitřního života Nejsvětější Trojice. [...] Pouze díky tomu, že se Boží Syn stal vpravdě člověkem, se člověk může v něm a skrze něho skutečně stát synem Božím.“ JAN PAVEL II., *Novo millennio...* 23, str. 18; srov. Georg LANGEMEYER, heslo *Teologická antropologie*, in: Wolfgang BEINERT, *Slovník katolické...*, str. 379 – 380; Vladimír BOUBLÍK, *Teologická antropologie...*, str. 9; Pavel, Vojtěch KOHUT, *Co je spirituální...*, str. 89 – 90.

⁴¹⁹ Srov. Joseph RATZINGER – BENEDIKT XVI., *Úvod do křesťanství...*, str. 161 – 171; Georg LANGEMEYER, *Antropologia...*, str. 64; více na téma stvoření člověka k Božím obrazu viz heslo *Obraz*, in: Adolf NOVOTNÝ, *Biblický slovník...*, str. 528 – 529; Paul LAMARCHE, heslo *Obraz*, in: X. LÉON-DUFOUR (ed.), *Slovník biblické...*, str. 286 – 288; Matthias STUBHANN, heslo *Obraz*, in: Matthias STUBHANN, *Encyklopedie...*, str. 442; GS 12; 22; *Společenství a služba: Lidská osoba stvořená k Božím obrazu*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005; heslo *Podobnost Bohu*, in: Karl RAHNER a Herbert VORGRIMMER, *Teologický slovník...*, str. 246; Georg LANGEMEYER, heslo *Podobnost Boha*, in: Wolfgang BEINERT, *Slovník katolické...*, str. 257 – 258; Tomáš ŠPIDLÍK, *Prameny...*, str. 20 – 21; Josef WEISMAYER, *Život v plnosti...*, str. 22 – 24.

⁴²⁰ Následování příkladu Ježíšova pozemského života spolu s přilnutím k jeho osobě, vyjádřené přijetím svátosti křtu, je zároveň projevem a důsledkem lidské odpovědi na novou smlouvu s Bohem uzavřenou „Ježíšovou vlastní krví, která nás nejen vysvobodila z otroctví hříchu, nýbrž nám i umožnila *nejhlubší společenství s Bohem*: v Synu se i my stáváme syny a dcerami nebeského Otce, Kristovými spoludědici a nositeli Ducha svatého.“ Pavel, Vojtěch KOHUT, *Co je spirituální...*, str. 25; srov. rovněž tamtéž, str. 24; Georg LANGEMEYER, *Antropologia...*, str. 65.

⁴²¹ PAVEL VI., apoštolská exhorta o mariánské účtě *Signum magnum* 2,1, citováno z Stanisław Celestyn NAPIÓRKOWSKI (ed.), *Tak czcić Matkę Bożą : Paweł VI o kulcie Najświętszej Maryi Panny*, Niepokalanów: Wydawnictwo Ojców Franciszkanów, 2004, str. 20, srov. též 2 NK 12.

jediná cesta, která vede k Otci (Jan 14, 4-11). Kristus je nejvyšší vzor, jemuž musí jeho učedníci přizpůsobit svůj život (Jan 13,15), smýšlet stejně jako on (Fil 2,5), žít jeho životem a mít jeho Ducha (Gal 2,20; Řím 8,10-11).⁴²² Navíc ten, kdo následuje Ježíše, obdržel příslib, že „nebude chodit ve tmě, ale bude mít světlo života“ (Jan 8,12).

Při studiu Ježíšova života popsaného v evangeliích si můžeme povšimnout, že pro cestu následování vedoucí k spáse celého člověka jsou z celé řady Ježíšových vlastností důležité právě tyto dvě: Je to jednak jeho otevřenost ke všemu, co je lidské, a jednak jeho soustředění se na konkrétní situaci, v níž chce Bůh působit. Následování v užším slova smyslu je zde popsáno jako způsob života učedníků, které Ježíš povolal, aby mu byli stále na blízku a spolupracovali s ním v jeho práci pro Boží království.⁴²³ Po zmrtvýchvstání se pojem být učedníkem, následovníkem přenesl na všechny věřící.⁴²⁴ Tím se zároveň změnilo chápání následování. Nyní se za vstup do jeho šlépějí považuje obrácení se na víru v Ježíše Krista a přijetí křtu. Skrze toto obrácení dostává člověk od Krista nový život, novou totožnost. Obrácení se však není jednorázový úkon, ale trvá celý život.⁴²⁵

⁴²² PAVEL VI., apoštolská exhorta o mariánské úctě *Marialis cultus* 57, Řím: Křesťanská akademie, 1977, str. 46; „Kristus není pouze cestou Boha k člověku, ale také vzorovou cestou člověka k Bohu (srov. Jan 14,6).“ Ctirad Václav POSPÍŠIL, *Ježíš z Nazareta...*, str. 329; „Kdo následuje Krista, dokonalého člověka, sám se stává více člověkem“ (GS 41); srov. též Gerhard Ludwig MÜLLER, *Chrystologia...*, str. 436, 469.

⁴²³ „S termínem následování se v Písmu svatém setkáváme již ve Starém Zákoně. Zde se hovoří např. o následování Hospodina (Dt 13,5; 1 Král 14,8; 18,21; 2 Král 23,3) „Těmto výrokům je třeba rozumět v přeneseném slova smyslu. Chodit po Božích cestách znamená zachovávat Zákon, jehož smyslem je, aby se člověk připodobňoval Hospodinu. Člověk ale může Hospodina "následovat" jenom natolik, nakolik se mu Hospodin zjeví, nakolik se k němu skloní, nakolik se projeví v lidském slově, nakolik se tak řečeno "polidští". Pravý smysl a význam starozákonního "následování" Hospodina se tudíž vyjasňuje až ve vtěleném Božím Synu, který představuje vrchol Božího sklonění se k člověku, "polidštění se". Poslední základ toho, že člověk se může připodobňovat Bohu, spočívá v tom, že Slovo se stalo tělem. Bez vtělení by bylo jakékoli opravdové připodobňování se Bohu, jakékoli "následování" Boha čímsi zcela nemožným. Proto platí, že Kristovu lidství odpovídá kategorie následování v pravém slova smyslu.“ Ctirad Václav POSPÍŠIL, *Ježíš z Nazareta...*, pozn. 44 na str. 28.

⁴²⁴ „Jak vyprávějí evangelia, Ježíš sám volal lidi k následování, což znamenalo nejprve chodit s Ježíšem a slovem i činem přibližovat lidem Boží království. Povelikonoční obce vztahovaly toto volání na všechny věřící v Krista (Mt 28,19; srov. Sk 6,1.7).“ Georg LANGEMEYER, heslo *Následování Krista*, in: Wolfgang BEINERT, *Slovník katolické...*, str. 217.

⁴²⁵ „Obrácení není nic jiného než přizpůsobení svého života křestním požadavkům, čili svlečení ze sebe jednání starého člověka, otroka hříchu, a oblečení Krista a setrvávání v Duchu, uschopňujícím k jednání z lásky a ve svobodě Božích dětí. Obrácení nespočívá v ničem jiném, než v přizpůsobení se pod vlivem milosti Boží vůli, Božímu povolání a Božímu plánu. [...] Všichni si musíme [...] uvědomit nároky křtu [...]. Když na ně odpovídáme, umíráme hříchu, sobě, svému sobectví a začínáme žít pro Krista, s Kristem a v Kristu, který plnil ve všem ne svou, ale Otcovu vůli.“ Alicja ZELMAŃSKA, *Nawrócenie*, in: *ABC życia wewnętrznego : Istota i środki prowadzące do rozwoju życia wewnętrznego : Materiały formacyjne I rok*, (dále jen: *ABC życia wewnętrznego...*), b. m., Stowarzyszenie Apostołów Bożego Miłosierdzia *Faustinum*, b. r., str. 26 – 27; „Obrácení by mělo [...] rozdmýchat touhu, aby Kristus plně žil a kraloval v lidské duši, aby rostl a nenarážel v duši na překážky. [...] Tomuto velkomyslnému rozhodnutí směřovat k dokonalosti, učiněnému pod vlivem milosti, se říká "druhé obrácení". Znamená přechod od průměrného života k evangelijnímu radikalismu, a ten vyžaduje nepřetržité obrácení.“ *W szkole ufności...*, str. 96 – 97; srov. též Henryk WEJMAN, *Współpraca człowieka...*, str. 47 – 50.

Jelikož se po Velikonocích následování rozšířilo o zapojení se do Kristovy smrti a zmrtvýchvstání, znamená to pro Ježíšovy následovníky jít cestou kříže,⁴²⁶ avšak v naději, že bereme-li na sebe podobu jeho smrti, dojdeme s ním i ke vzkříšení z mrtvých (srov. Flp 3,10n). Tímto způsobem se přechod od kříže ke vzkříšení koná v čase a prostoru. To znamená od přítomného utrpení k budoucímu zmrtvýchvstání, od ukryté slávy k jejímu plnému zjevení na věčnosti.⁴²⁷ Kromě následování Krista v jeho utrpení a oslavení ho máme napodobovat i v lásce,⁴²⁸ neboť Bůh „prokazuje svou lásku k nám tím, že Kristus za nás zemřel, když jsme ještě byli hříšní“ (Řím 5,8; srov. též Jan 15,12n a 1 Jan 3,16). A proto máme žít „v lásce, tak jako Kristus miloval nás a sám sebe dal za nás“ (Ef 5,2). Cesta lásky angažuje člověka zcela a jejím zaměřením je spása celého lidského rodu.⁴²⁹

Katechismus katolické církve učí, že lidstvo a svět nevyšlo z Božích rukou zcela dokončené. Své konečné dokonalosti, svého konečného oslavení, k jakému je Bůh určil, dosáhne teprve na konci časů. Tento dokonalý život, ve kterém budou spravedliví navždy kralovat s Kristem, se nazývá nebe (srov. KKC 302; 1024; 1042). Zde bude mít člověk v plnosti účast Boží slávy, na gloria Dei.⁴³⁰ To se však může stát jen za předpokladu, že člověk přijme Krista a stane se jeho následovníkem, obrazem ve smrti i ve vzkříšení. Tím budou lidé přijati za syny v Synu a stanou se obrazem Syna, imago Christi.

Z toho, co bylo již řečeno, vyplývá, že nejenom křesťan, ale i každý člověk by se měl pro dosažení plnosti svého lidství zaměřit na Krista.⁴³¹ Úkolem křesťanů je, aby následovali

⁴²⁶ „Kdo chce jít za mnou, zapřít sám sebe, nes každého dne svůj kříž a následuj mne“ (Lk 9,23).

⁴²⁷ Srov. Georg LANGEMEYER, *Antropologia...*, str. 69 – 76; Gerhard Ludwig MÜLLER, *Chrystologia...*, str. 191 – 192.

⁴²⁸ „Obsahově je následování Krista určeno především jako "napodobování" jeho smýšlení v lásce (Flp 2,5; srov. 1 Kor 11,1).“ Georg LANGEMEYER, heslo *Následování Krista*, in: Wolfgang BEINERT, *Slovník katolické...*, str. 217; srov. též LG 40.

⁴²⁹ Srov. Georg LANGEMEYER, *Antropologia...*, str. 76 – 79; Gerhard Ludwig MÜLLER, *Chrystologia...*, str. 172 – 173, 470; více na téma následování Krista viz Ef 5,1-2; heslo *Následovati*, in: Adolf NOVOTNÝ, *Biblický slovník...*, str. 474 – 475; Charles AUGRAIN, heslo *Následovat*, in: X. LÉON-DUFOUR (ed.), *Slovník biblické...*, str. 262 – 263; Matthias STUBHANN, heslo *Nástupnictví (následování)*, in: Matthias STUBHANN, *Encyklopedie...*, str. 415; heslo *Následování Krista*, in: Karl RAHNER a Herbert VORGRIMLER, *Teologický slovník...*, str. 199; Georg LANGEMEYER, heslo *Následování Krista*, in: Wolfgang BEINERT, *Slovník katolické...*, str. 217 – 218; D. MONGILLO, heslo *Následování*, in: Stefano de FIORES a Tullo GOFFI (edd.), *Slovník spirituality...*, str. 563 – 571; Ctirad Václav POSPÍŠIL, *Ježíš z Nazareta...*, str. 246; Joachim GNILKA, *Teologia Nowego Testamentu*, Kraków: Wydawnictwo M, 2002, str. 554 – 561; Jerzy Wiesław GOGOLA, *Teologia komunii...*, str. 105; Josef WEISMAYER, *Život v plnosti...*, str. 27 – 31.

⁴³⁰ Srov. Alexandre GANOCZY, heslo *Boží čest, Boží sláva*, in: Wolfgang BEINERT, *Slovník katolické...*, str. 30 – 31; heslo *Doxa*, in: Karl RAHNER a Herbert VORGRIMLER, *Teologický slovník...*, str. 70 – 71.

⁴³¹ „To neplatí jen pro křesťany, ale pro všechny lidi dobré vůle, v jejichž srdci neviditelně působí milost. Kristus totiž zemřel za všechny (srov. Řím 8,32), a protože poslední povolání člověka je ve skutečnosti jen jedno, totiž božské, musíme být přesvědčeni, že Duch svatý všem dává možnost, aby se přičlenili k tomuto velikonočnímu tajemství způsobem, který zná Bůh“ (GS 22).

svého Pána nejen kvůli sobě, ale aby svým životem dávaly příklad druhým.⁴³² Mají být Ježíšovým odleskem,⁴³³ neboť „současní lidé [...] vyžadují od dnešních věřících, aby jim nejen "vyprávěli" o Kristu, nýbrž aby jim ho v jistém smyslu "ukázali". Není snad úkolem církve být odrazem Kristova světla v každém období dějin a dát zazářit jeho tváří i generacím nového tisíciletí?“⁴³⁴

Když už známe odpověď na otázku po užitečnosti následování Krista v křesťanském životě dnešních lidí, můžeme se ptát, jakým způsobem nám k tomu mohou pomoci svatí. Možnou odpověď nalzáme u Hanse Urs von Balthasara, který „napsal, že oni jsou nejdůležitějším komentářem k evangeliu, jeho každodenní aktualizací a tedy pro nás představují skutečnou cestu vedoucí k Ježíšovi.“⁴³⁵ Svatí jsou totiž opravdu věrnou ukázkou žitého evangelia. Svou spoluprací s Boží milostí se stali pro církev a svět znamením a svědectvím víry a zároveň ukazují originalitu následování Ježíše Krista v různých dobách a situacích.⁴³⁶ „Když pozorujeme život věrných následovníků Krista, dostává se nám nového povzbuzení, abychom hledali budoucí vlast (srov. Žid 13,14 a 11,10). Zároveň poznáváme nejbezpečnější cestu, po které v tomto proměnlivém světě budeme moci – přiměřeně stavu a podmínkám každého jednotlivce – dospět k dokonalému spojení s Kristem“ (LG 50).⁴³⁷

⁴³² To měl na mysli svatý Pavel, když psal ve svém listě Korintřanům: „Jednejte podle mého příkladu, jako já jednám podle příkladu Kristova“ (1 Kor 11,1; srov. též Flp 3,17); srov. heslo *Následovník*, in: Adolf NOVOTNÝ, *Biblický slovník...*, str. 475 – 476.

⁴³³ „Nové století a nové tisíciletí začíná v Kristově světle. Ne všichni ale toto světlo vidí. Máme nádherný a náročný úkol být jeho "odleskem". Je to *mysterium lunae (tajemství měsíce)*, tak drahé církevním otcům, kteří v tomto obraze kontemplovali závislost církve na Kristu – na Slunci, jehož světlo církev odráží. Byl to jeden ze způsobů vyjádření Ježíšových slov, když říká, že je "světlo světa" (Jan 8,12), a žádá po svých učednících, aby i oni byli "světlem světa" (Mt 5,14).“ JAN PAVEL II., *Novo millennio...* 54, str. 44.

⁴³⁴ Tamtéž, 16, str. 14; Vždyť „svět potřebuje spíše světce, kteří by byli uprostřed nás živým obrazem Spasitele, než filozofy a sociology.“ Réginald GARRIGOU-LAGRANGÉ, *Trzy okresy...*, str. 265

⁴³⁵ BENEDIKT XVI., *Svatci jsou nejdůležitějším komentářem k evangeliu : Generální audience v Castel Gandolfu dne 20. 8. 2008*, [cit. 10. února 2009], dostupné na WWW: <<http://www.radiovaticana.cz/clanek.php4?id=10003>>; srov. též Hans Urs von BALTHASAR, *Verbum Caro: Skizzen zur Theologie I.: Theologie und Heiligkeit*, Freiburg: Johannes Verlag Einsiedeln, 1990, str. 195 – 225.

⁴³⁶ Srov. Vera SCHAUBER, *Rok se svatými*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1994, str. 13.

⁴³⁷ „Současně se učíme distancovat se od otrockého a doslovného napodobování, které by nakonec udusilo autentickou mravní existenci a vytvořilo by sérii prototypů. Vzory představují jistou skladbu hodnot v dějinné perspektivě, která, i když je nedávná, není nikdy totožná s naší. Mohou nám sloužit jako inspirace, jako ukazatelé cesty. Ale nesmějí nahrazovat tvůrčí mravní úsilí, jaké se od každého požaduje. [...] Tyto duchovní "vzory" jsou pro nás významné v té míře, v jaké jim klademe otázky, jak můžeme následovat Krista jako děti své doby. Oslovují nás. Nechtějí být ani zpytováni, ani kopírováni. Spíš chtějí být podnětem pro novou tvořivost v duchovním životě.“ Vojtěch KOHUT, heslo *Vzory duchovní*, in: Stefano de FIORES a Tullo GOFFI (edd.), *Slovník spirituality...*, str. 1126 – 1147 zde str. 1129 – 1130.1134; Josef WEISMAYER, *Život v plnosti...*, str. 68 – 69; srov. též *Zaproszeni...*, str. 108 – 109; Henryk WEJMAN, *Współpraca człowieka...*, str. 177.

Velkou pomocí k dokonalejšímu následování Kristova života popsaného v evangeliích jsou tedy v každém případě životopisy svatých, neboť nám kladou před oči jejich uskutečňování Božího slova v každodenním životě. Každý z nich následoval v průběhu svého života celého Krista. V jejich spiritualitě byly přítomny všechny prvky Kristova života, ale jinak uspořádány, protože „spiritualita je životní syntéza celého Kristova tajemství vytvořená pod vlivem Ducha svatého tak, že uspořádává jeho jednotlivé prvky kolem konkrétního stavebního principu, jenž pak charakterizuje jeho celkový projev.“⁴³⁸ Proto nám například svatý František z Assisi může pomoci lépe poznat podstatu Ježíšovy chudoby, svatý Ignác z Loyoly přiblížit Ježíšovu poslušnost a Matka Tereza z Kalkaty ukázat svým životem Ježíšovu radikální lásku k bližnímu.⁴³⁹

Na základě tohoto sdělení přistoupíme nyní bez obav k hledání odpovědi, jakým způsobem obohacuje příklad svaté Faustyny Kowalské v následování Krista život současných křesťanů. Také ona následovala celého Ježíše ve všech úsecích jeho života „od jesliček až po smrt na kříži“ (Dn. 438; srov. Dn 1580) a prosila ho, aby jí prostoupil, a tak ho mohla svým životem zrcadlit (srov. Dn. 1242). Avšak k tomu, aby ho mohla dobře napodobovat, musela ho nejprve poznat. Neboť „následování je [...] život "s očima upřenými na Ježíše, od něhož naše víra pochází a který ji přivádí k dokonalosti" (srov. Žid 12,2). Proniknout její dosah znamená pro dnešního člověka znovu si položit problém Ježíše Krista, jeho díla, jeho poslání. [...] Následovat znamená napodobovat a napodobovat je více než obdivovat. Je to kráčení ve stopách toho, který nás inspiruje; vniknutí do Ježíšova života a poslání, abychom poznali, kdo je ten, k němuž Otec přitahuje; ten který nás volá, oslovuje, jde před námi do domu Otce, je činný ne aby nás zastoupil, ale aby nám pomohl, abychom pracovali na sobě. Následování není cesta k dokonalosti, je to dokonalost sama, je to ztotožnění člověka s Kristem, který je spásou pro každého věřícího (Řím 1,16).“⁴⁴⁰

Kvalita našeho následování je tedy bezesporu závislá na našem zaměření se na Krista. Na tom, zda jsme ho postavili do středu svého života, svěřili se do jeho rukou a učinili ho svým výlučným Mistrem a Pánem. Zda jsme vstoupili do jeho školy a nechali

⁴³⁸ Vojtěch KOHUT, heslo *Spiritualita*, in: Stefano de FIORES a Tullo GOFFI (edd.), *Slovník spirituality...*, str. 906.

⁴³⁹ Srov. Józef AUGUSTYN, *Zástupy žasly...*, str. 32; „Nejsme s to prožívat celé bohatství Kristova tajemství (tak jako je nejsme schopni ani intelektuálně reflektovat) najednou, neodstupňovaně a bez specifických důrazů. Proto si "vybíráme" určitý aspekt Kristova tajemství (např. jeho vtělení, skutečnost kříže, jeho modlitbu, hlásání evangelia apod.) a kolem něj jako kolem ústředního bodu uspořádáváme ostatní prvky tak, aby se postupně vytvořil obraz celého Krista, ovšem viděného z určité perspektivy, jež je dána volbou stavebního principu.“ Vojtěch KOHUT, heslo *Spiritualita*, in: Stefano de FIORES a Tullo GOFFI (edd.), *Slovník spirituality...*, str. 907.

⁴⁴⁰ D. MONGILLO, heslo *Následování*, in: Stefano de FIORES a Tullo GOFFI (edd.), *Slovník spirituality...*, str. 568.

se jeho příkladem poučovat a přetvářet. Pro plnohodnotné připodobňování se svému Božskému Učiteli je též důležitá proměna našeho srdce, odvrácení se od zla a přiklonění se k dobru a také náš přechod ze stavu hříchu do stavu milosti. Tedy jinými slovy je zde potřebné, podobně jak i v životě řeholnice z Krakova, naše obrácení.⁴⁴¹

Proto vyznání víry v Ježíše Krista jako Pána nesmí být pouze přitakáním k nějaké čistě objektivní pravdě, ale musí se nevyhnutelně stát výrazem toho, že učedník je svému Pánu vnitřně podoben. K tomu, aby tak skutečně bylo, napomáhá poznávání Ježíše a pronikání do jeho tajemství. Výsledkem je napodobování Krista. První je tedy poznávání, kterému předchází a podmiňuje obrácení pohledu na předmět poznání. Z něho následně vyplývá upřímné zasvěcení a připodobnění se Tomu, kterého poznáváme, spojené s touhou ještě více ho poznávat, odevzdávat se jeho záměrům, sjednotit se s ním, a tím Ho ještě dokonaleji následovat.⁴⁴² Právě toto vidíme u svaté sestry Faustyny, v jejímž životě a díle byl Spasitel vždy v centru,⁴⁴³ a která chtěla „žít i umírat jako svatá duše zahleděná na Tebe, Ježíši, rozepjatý na kříži, jako na vzor, jak mám jednat“ (Dn. 1333). O tom nám rovněž svědčí první kapitola této práce.

Jak jsme již řekli, první je skutečně poznání. Kdo se chce opravdu připodobnit Muži z Nazareta, musí ho nejprve poznat. Proto se nemůžeme nejprve ptát, jak tohoto Krista následovat, ale musíme si klást otázku, jak ho máme poznávat. Jak je tedy možné získat znalost o Ježíši? K tomu, abychom mohli poznat našeho Mistra a Pána, je nutné na něho hledět, přemýšlet o něm, hovořit s ním, naslouchat mu a číst o něm, poznávat způsob jeho života a jeho ctností. Zvlášť je nutné spojovat se s ním a modlit se o vnitřní světlo, které by odkrylo tajemství jeho Srdce. Je potřeba rozjímat o jeho podstatě a o úloze, jíž měl a má ve věčném plánu spásy člověka. Z poznání se rodí v srdcích lidí radostná úcta k němu spojená s adorací a touhou jednat tak, jak jednal On. To znamená, že se nám jeho způsob jednání stane normou pro jednání naše. Abychom však mohli v našich konkrétních neopakovatelných situacích vyvodit, vytušit jakým způsobem by se On choval na našem místě, za těchto určitých jedinečných okolností, musíme nejprve skrze naše poznávání Krista četbou a meditací evangelijních úryvků nabýt jeho ducha.⁴⁴⁴

⁴⁴¹ Více na téma obrácení v životě sestry Faustyny viz *W szkole ufności...*, str. 98 – 107.

⁴⁴² Srov. Ctirad Václav POSPÍŠIL, *Ježíš z Nazareta...*, str. 27.

⁴⁴³ Srov. Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 242.

⁴⁴⁴ Křesťan „povolaný k následování Krista až na Kalvárii, je zároveň pozván k tomu, aby pochopil lásku jeho Srdce k duším, aby porozuměl jeho milosrdenství vůči duším a měl na něm podíl a zachraňoval je před věčnou zkázkou. Proto se neobejde bez meditace, v níž proniká do jeho ducha - ducha milosrdné lásky, aby z něj žil.“ Alicja ZELMAŃSKA, *Rozmyślanie*, in: *ABC życia wewnętrzznego...*, str. 64; více na téma, jak získat milosrdného Kristova ducha viz *Piękno i bogactwo...*, str. 135 – 153.

Touto cestou šla i polská světice. Také ona nejprve poznávala a potom na základě poznaného následovala. Mystička z Krakova je nám tedy vzorem i v tom, jak hledala a využívala prostředky k poznávání svého Pána, aby dospěla k poznání jeho ducha a mohla ho tak lépe následovat. V předešlých kapitolách této diplomové práce jsme mohli pozorovat, že tato světice využívala všechny možné prostředky k lepšímu poznávání Krista. Svého Mistra poznávala při četbě a denním rozjímání nad texty Písma svatého,⁴⁴⁵ na modlitbě, a to zvláště při modlitbě růžence⁴⁴⁶ (srov. Dn. 246; 314; 489; 515; 696; 709), jenž jako „evangelium ve zkratce“⁴⁴⁷ napomáhá k proniknutí „do hlubin Kristova Srdce, propasti radosti a světla, bolesti a slávy.“⁴⁴⁸ Taktéž každoroční ignaciánské exercicie jí zprostředkovávaly setkání s osobou Ježíše Krista, aby ho mohla vnitřně poznat, více milovat a věrněji následovat.⁴⁴⁹ Další vědomosti o Kristu čerpala z asketických přednášek, z duchovní četby a díky milosti sjednocení s Ježíšem doprovázené vlitým poznáním jeho osoby. Sama vyznala: „Vnikám v Ježíšova ducha a hledím na jeho skutky, které mám shrnuty v evangeliu, a i kdybych žila tisíc let, všechno to, co je v něm obsaženo, nevyčerpám“ (Dn. 510).

Díky těmto prostředkům se stal Kristův duch natrvalo pravidlem jejího života (srov. Dn. 438; 503; 526; 570). Faustynin pohled pevně utkvěl na Ježíšovi. Na něj byla zahleděna jako na zosobněnou dokonalost, které se chtěla věrně připodobnit (srov. Dn. 1483). Pochopila, že v jeho stopách lze kráčet bezpečně, bez obavy z poblouzení či omylu. Pán Ježíš dával své učednici poznat, že opravdu dokonalé jsou takové duše, které jsou mu podobné, do nichž jsou vtisknuty jeho rysy. „Jsou takové duše,“ řekl jí, „které naplňují mé Srdce radostí, je jim vtištěna má podoba, a proto na ně nebeský Otec shlíží s mimořádnějším zalíbením, ony budou podívanou pro anděly i pro lidi“ (Dn. 367). Tímto způsobem polská řeholnice poznávala, že Bůh naši duši oslaví natolik, nakolik v nás bude vidět podobnost s Kristem, a že tato podobnost je nám dána už zde na zemi (srov. Dn. 604).

⁴⁴⁵ Také pro ni platilo naléhavé a důrazné vybidnutí církve k častému čtení Písma svatého, díky němuž získá „nesmírně cenné poznání Ježíše Krista“ (Flp 3,8). „Vždyť neznat Písmo znamená neznat Krista!“ (DV 25; srov. též KKC 133).

⁴⁴⁶ „Modlitba růžence je Ježíšova modlitba, meditace o Ježíšově životě, v níž konkrétní dílo spásy v Ježíši Kristu má být vnitřně přijato neustálým „přežvykováním“, aby nakonec trvale formovalo konkrétní život v Duchu Kristově.“ Josef WEISMAYER, *Život v plnosti...*, str. 106.

⁴⁴⁷ JAN PAVEL II., apoštolský list o svatém růženci *Rosarium Virginis Mariae* 19, Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2002, str. 19.

⁴⁴⁸ Tamtéž, 19, str. 19.

⁴⁴⁹ Srov. DC 104; srov. též J. A. TETLOW, *O Duchovních cvičeních Ignáce z Loyoly*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006, str. 24 – 25.

Z Faustyniných poznámek víme, že současně s přáním následovat svého Mistra „toužila stát se velikou svatou“ (Dn. 1372). Věděla, že každý svatých v sobě odráží jednu z Ježíšových ctností. Při kontemplaci Pánova života ji nejvíce oslovilo jeho milosrdenství. Sama zatoužila být odleskem jeho postoje k člověku. Chtěla, aby její srdce bylo označeno Spasitelovým milosrdenstvím jako pečetí. Tato pečeť pak bude jejím „znamením v tomto i v budoucím životě“ (Dn. 1242).⁴⁵⁰

Svou snahou o zrcadlení Kristova Srdce plného milosrdenství a slitování měla zároveň předcházet druhé (srov. Dn. 1688). Poznala totiž, že i hnutí, jemuž měla dát počátek, „bude zrcadlit tu největší vlastnost, která je v Bohu – Boží milosrdenství. [Členové tohoto hnutí] budou pro sebe a pro celý svět neustále vyprošovat Boží milosrdenství a každý skutek milosrdenství bude pramenit z lásky k Bohu, jíž budou přeplněny. Tu velkou Boží vlastnost se budou snažit si osvojit a jí žít a usilovat, aby ji poznali ostatní a důvěřovali Boží dobrotě“ (Dn. 664).

Tento úkol být živým odrazem Vykupitelova milosrdného Srdce se však nevztahuje jen na hnutí ctitelů Božího milosrdenství. Mají jím žít všichni lidé. Ježíš řekl své apoštolce: „Každá duše [...], má v sobě odrazit mé milosrdenství“ (Dn. 1148). Potvrzují nám to i slova papeže Jana Pavla II. napsaná v encyklice o Božím milosrdenství *Dives in misericordia*: „Ježíš Kristus učil, že člověk nejen přijímá a zakouší milosrdenství od Boha, ale je povinen také sám prokazovat milosrdenství druhým: "Blahoslavení milosrdní, neboť oni dojdou milosrdenství" (Mt 5,7). V těchto slovech nalézá církev výzvu k činu a síly k praktickému uskutečňování milosrdenství. Jestliže všechna blahoslavenství z horského kázání ukazují cestu obrácení, změny života, blahoslavenství milosrdných je v tomto ohledu zvláště výmluvné. Člověk má totiž přístup k milosrdné lásce Boha, k jeho milosrdenství, do té míry, do jaké se sám vnitřně proměňuje v duchu podobné lásky k bližnímu. [...] Příkladem takové lásky, nejvyšší inspirací a výzvou je nám zde sám ukřižovaný Kristus“ (DIM 14).⁴⁵¹ Naše služba bližním nám zároveň dává podíl na poslání Krista–krále, vždyť On „nepřišel, aby si dal sloužit, ale aby sloužil (Mt 20,28).⁴⁵²

Svatá Faustyna ukazuje čtenářům svých zápisků, že je možné se od Ježíše naučit soucitu, díky němuž může „vycítit potřeby jiných srdcí“ (Dn 514), aby jim poté následně

⁴⁵⁰ Srov. Nazaria DLUBAK, *Współpraca siostry Faustyny...*, str. 4 – 8.

⁴⁵¹ Více na téma následování Božího milosrdenství viz např. *Piękno i bogactwo...*

⁴⁵² „Boží lid má konečně účast na Kristově královské funkci. Kristus vykonává svou královskou moc tím, že všechny lidi přitahuje k sobě svou smrtí a svým vzkříšením. Kristus, král a pán celého vesmíru, se stal služebníkem všech [...]. Pro křesťana "kralovat" znamená "sloužit" Kristu, především v "chudých a trpících", v nichž církev "vidí obraz svého chudého a trpícího zakladatele". Boží lid uskutečňuje svou "královskou důstojnost" tím, že žije podle svého povolání sloužit s Kristem“ (KKC 786); více na téma účasti pokřtěných na Kristově královském poslání viz LG 36; RH 16, 21; *Zaproszeni...*, str. 31 – 44.

prokázala konkrétní pomoc a jednala s nimi tak, jak by s nimi jednal její Mistr (srov. Dn. 1282). A tak se Ježíšova snoubenka učila v jeho škole milosrdenství projevovat svou milosrdnou lásku k duším vlídným a povzbudivým slovem, který může mít rovněž podle dané situace charakter napomenutí či varování nebo může být projevem upřímného odpuštění. K němu nacházela nejvyšší inspiraci pokaždé, když pohlédla na kříž (srov. Dn 390).⁴⁵³ Od Krista se však také učila, jak má svými slovy oslavovat a hlásat tajemství Božího milosrdenství celému světu. Toužila, aby všichni poznali Boha a zcela se mu svěřili. Proto se chtěla stát knězem a neustále promlouvat k hříšníkům, kteří si zoufají, o milosrdenství. Chtěla být misionářem a nést světlo víry do vzdálených zemí (srov. Dn. 302). „Toužím duším říkat o Tvé dobrotě a vybízet k důvěře ve Tvé milosrdenství – to je má mise, kterou jsi mi, Pane, sám pro tento i budoucí život určil“ (Dn. 1325). Tím současně následovala svého Pána v jeho prorockém poslání, k němuž jsme vyzváni i my, neboť „církve žije svým pravým životem, když vyznává a hlásá milosrdenství - nejvýše obdivuhodnou vlastnost Stvořitele a Vykupitele“ (DIM 13).⁴⁵⁴

Ježíš apoštolku Božího milosrdenství rovněž učil umění prokazovat činné milosrdenství. Poznávala, že tento skutek musí být bezpodmínečně spojen s projevem úcty a náklonnosti k lidské osobě, aby nedošlo k ponížení, ke snížení pocitu vlastní důstojnosti druhého člověka, a tím k jeho zranění a způsobení bolesti. Věděla, že skrze zachovávaní ovzduší úcty k důstojnosti člověka jako jeho přirozené hodnotě zároveň přestává být úkon milosrdenství výlučně úkonem jednostranným a stává se dějem umožňujícím oboustrannou výměnu dober,⁴⁵⁵ a že dochází ke zpětné vazbě „dokonce i tam, kde se zdá, že vše nasvědčuje tomu, že pouze jedna strana dává a nabízí a ta druhá pouze přijímá a dostává“ (DIM 14). Sama ve svém životě mnohokrát zakusila, že ten, kdo daruje, není o nic méně

⁴⁵³ „Svět lidí se může stát "lidštějším" pouze tehdy, když do všech vzájemných vztahů, které utvářejí jeho morální podobu, vložíme místo a čas pro odpuštění, které je podle evangelia tak nezbytné. Odpuštění je svědectvím toho, že ve světě je přítomná láska, která je silnější než hřích. Kromě toho je také odpuštění základní podmínkou smíření - nejen ve vztahu mezi Bohem a člověkem, ale i ve vzájemných vztazích mezi lidmi“ (DIM 14).

⁴⁵⁴ „Kristus, veliký prorok, hlásal Otcovo království svědectvím života a mocí slova. Dokud se plně nezjeví ve své slávě, vykonává svůj prorocký úřad nejen prostřednictvím hierarchie učící jeho jménem a mocí, ale též prostřednictvím laiků; proto je ustanovuje svými svědky a vybavuje smyslem pro víru a milostí slova (srov. Sk 2,17-18; Zj 19,10)“ (LG 35); více na téma účasti pokřtěných na Kristově prorocké misi viz tamtéž, 12; RH 19; *Zaproszeni...*, str. 45 – 59.

⁴⁵⁵ Milosrdná láska, jak píše Jan Pavel II. v encyklice o Božím milosrdenství, nikdy nezůstává „ve vzájemných mezilidských vztazích [...] úkonem nebo procesem pouze jednostranným. [...] Příkladem takové lásky, nejvyšší inspirací a výzvou je nám zde sám ukřižovaný Kristus. [...] Podle tohoto vzoru musíme také stále očišťovat své skutky i úmysly, při nichž je milosrdenství chápáno i uskutečňováno jednostranně: jako dobro prokazované druhým. Pouze tehdy je totiž opravdu úkonem milosrdné lásky, když jsme při tom zároveň hluboce přesvědčeni, že i my je dostáváme od těch, kdo je od nás přijímají. Chybí-li naopak tato oboustrannost, tato vzájemnost, naše skutky ještě nejsou skutky milosrdenství. Ještě se v nás plně neuskutečnilo ono obrácení, k němuž nám ukázal cestu svým slovem a příkladem až po kříž Kristus. Nemáme také ještě plnou účast na skvělém zdroji milosrdné lásky, který nám on zjevil“ (DIM 14).

obdarován. Ví, že pokud dává, také sama přijímá a zakouší dobrodiní, a že i jí se dostává milosrdné lásky, tedy milosrdenství (srov. např. Dn. 864; 1311).⁴⁵⁶

Mladá řeholnice z Krakova dávala najevo své milosrdenství především modlitbou, neboť chtěla věrně následovat toho, který se modlit za své blízké (srov. Lk 22,32; Jan 17,9-23), ale i za své protivníky (srov. Lk 23,34).⁴⁵⁷ K této modlitbě povzbuzovala své spolusestry (srov. např. Dn. 551), chovanky, které s ní pracovaly,⁴⁵⁸ a rovněž i ty, kteří chtějí napodobovat Boha v jeho milosrdenství, poučovala, že by měli „učinit alespoň jeden skutek milosrdenství denně, alespoň, avšak může jich být hodně, vždyť je pro každého snadné jej vykonat, i pro [toho] nejubožejšího, neboť vykonání milosrdenství je trojí: milosrdné slovo – odpuštěním a povzbuzením; druhé – [tam,] kde nemůžeš slovem, tak se modlit – také to je milosrdenství; třetí – skutky milosrdenství“ (Dn. 1158). Ve svém *Deníčku* nám jeho autorka zanechala velké množství modliteb, kterými ona sama vyprošovala milosrdenství svým bližním. Mezi ně patří i nejvíce známá korunka k Božímu milosrdenství, v níž se dovoláváme u Otce milosrdenství pro zásluhy oběti jeho Syna: „Věčný Otče, obětují Ti tělo a krev, duši i božství tvého nejmilejšího Syna a našeho Pána Ježíše Krista za hříchy naše i celého světa; pro jeho bolestné utrpení buď k nám milosrdný“ (Dn 475). A skrze něj, jak Pán Ježíš přislíbil, „rád dám všechno, oč mě budou prosit“ (Dn. 1541).

Její příklad uskutečňování milosrdenství skrze modlitbu je důležitý pro celou církev, neboť také ona se „snaží prokazovat lidem milosrdenství prostřednictvím lidí. Chápe, že v tom je totiž nezbytná podmínka úsilí o "lepší", "lidštější" svět, a to v současnosti i v budoucnosti. Avšak v žádné době, v žádném historickém období, a zvláště v době takového přelomu, jaký prožíváme dnes, nemůže církev zapomínat na snažnou modlitbu, dovolávající se Božího milosrdenství tváří v tvář tak mnohotvárným formám zla, které sužují a ohrožují lidský rod. To je základní právo i povinnost církve žijící v Ježíši Kristu. Její právo a povinnost ve vztahu k Bohu i k lidem“ (DIM 15).

Sestra Faustyna poznává z Kristových slov, že je jejím „úkolem [...] získávat pro mě duše modlitbou a obětí“ (Dn. 1690). Proto touží následovat svého Pána v díle záchrany duší také svým snášením utrpení a obětí.⁴⁵⁹ Povzbuzovalo ji k tomu především poznání Ježíšovy lásky a milosrdenství k duším (srov. Dn 1054). Zároveň jí byla poučena, že

⁴⁵⁶ Srov. tamtéž.

⁴⁵⁷ Srov. Ludmila GRYGIEL, *W miłosierdziu...*, str. 68 – 71.

⁴⁵⁸ Srov. např. Maria TARNAWSKA, *Siostra Faustyna Kowalska...*, str. 262.

⁴⁵⁹ Srov. Ludmila GRYGIEL, *W miłosierdziu...*, str. 71 – 74.

„modlitbou a utrpením zachrániš více duší než misionář pouhým vyučováním a kázáním“ (Dn. 1767).

Připodobňování Kristu v lásce k duším vedlo jeho učednici až k úkonu sebeobětování za hříšníky (srov. Dn. 309; 384, 1680). Skrze tuto svou celopalnou oběť za obrácení hříšníků se k utrpení zcela zavázala a stalo se jí natolik vlastní, že mohla o sobě říci, že hostie je její druhé jméno: „Mé jméno je hostie – oběť, ale ne ve slovech, ale ve skutecích – v sebezmaření, abych napodobila Tebe na kříži, ó dobrý Ježíši a můj Mistře“ (Dn 485). I my se máme stát podle příkladu Ježíše Krista a jeho následovnice obětí. Máme se při tom tak jak ona spojovat s Kristem, s jeho bezvýhradnou obětí, s jeho modlitbou, utrpením a prací, a tím získá náš život, naše modlitba, práce a utrpení novou hodnotu (srov. KKC 1366).⁴⁶⁰ „Dnes ráno,“ píše autorka *Deníčku* „jakmile jsem vykonala svá duchovní cvičení, hned jsem se dala do háčkování. Vnímala jsem ticho ve svém srdci, cítila jsem, že v něm odpočívá Ježíš, to hluboké a sladké vědomí Boží přítomnosti mě přimělo k tomu, že jsem Pánu řekla: Nejsvětější Trojice, přebývající v mém srdci, prosím Tě, dej milost obrácení tolika duším, kolik dnes udělám oček tímto háčkem. Tu jsem v duši uslyšela tato slova: – Má dcero, žádáš příliš mnoho. – Ježíši, vždyť pro tebe je snazší dát hodně než málo, – Ano, snazší je pro mě dát duši hodně než málo, ale každé obrácení hříšné duše vyžaduje oběť. Tak tedy ti obětuji, Ježíši, tu svoji upřímnou práci; ta oběť se mi nezdá příliš malá za tak veliký počet duší, vždyť ty, Ježíši, jsi po třicet let zachraňoval duše takovouto prací, a protože mi svatá poslušnost nedovoluje pokání a veliká umrtvování, proto tě prosím, Pane, přijmi tyto drobnosti s pečeti poslušnosti jako veliké věci. Tu jsem uslyšela v duši hlas: – Má milá dcero, činím tvé prosbě zadosť“ (Dn. 961).

Faustyna Kowalská se spojovala s Kristovou obětí především při každodenním slavení eucharistie.⁴⁶¹ „Kladu dnes své srdce na obětní misku, na které je Tvé Srdce, Ježíši, a společně s tebou se dnes obětuji Bohu, tvému i mému Otci, jako oběť lásky a chvály. Otče Milosrdenství, shlédni na oběť mého srdce, ale skrze ránu Ježíšova Srdce“ (Dn. 239; srov. též Dn. 668). Také my jsme při mši vybízeni, abychom se stali skrze Krista před tváří nebeského Otce „obětí úplnou a ustavičnou, abychom dostali dědictví s tvými

⁴⁶⁰ „Nevinný Beránek svobodně prolil svou krev, a tak nám zasloužil život. [...] Tím, že za nás trpěl, nám nejen dal příklad, abychom šli v jeho šlépějích (srov. 1 Petr 2,21; Mt 16,24; Lk 14,27), nýbrž i otevřel cestu; jdeme-li po ní, život i smrt se posvěčují a nabývají nového smyslu“ (GS 22); „Bolest přijímaná ve společenství s Kristem, ať už zaviněná lidmi nebo příslušející nám ze stvoření, je cestou k životu, může být plodná pro svět. Tím se umožňuje apoštolské utrpení (srov. Kol 1,24).“ Josef WEISMAYER, *Život v plnosti...*, str. 176.

⁴⁶¹ „Kristova oběť a oběť eucharistie je jedna jediná oběť: "Vždyť jde o jednu a tutéž oběť a sám Ježíš ji přináší skrze službu kněží, on, který jednoho dne obětoval na kříži sám sebe: různý je pouze způsob, jímž se oběť přináší." "A protože v této božské oběti, která se koná ve mši svaté, je přítomen a nekrvavým způsobem obětován sám Kristus, který se obětoval jen jedenkrát krvavým způsobem na oltáři kříže ..., [je] tato oběť vpravdě smírnou obětí“ (KKC 1367).

vyvolenými...⁴⁶² a všichni, „kdo budou z tohoto jednoho chleba jíst a z tohoto jednoho kalicha pít, ať jsou v Duchu svatém jedno tělo, aby se stali dokonalou a živou obětí v Kristu, k chvále tvého jména.“⁴⁶³ Svou oběť máme Bohu Otci přinášet zvlášť při mši svaté,⁴⁶⁴ protože „eucharistie je také obětí církve. Církev, jež je Kristovým tělem, má účast na oběti své Hlavy. Je s Kristem sama celá obětována. Spojuje se s jeho přímlovou u Otce za všechny lidi. [...] Kristova oběť, přítomná na oltáři, poskytuje všem generacím křesťanů možnost být spojeni s jeho obětí“ (KKC 1368). „Ať proto všichni Kristovi učedníci setrvávají v modlitbách a společně chválí Boha (srov. Sk 2,42-47), ať sami sebe nabízejí jako oběť živou, svatou, milou Bohu“ (LG 10) a to ať je jejich duchovní bohoslužba (srov. Řím 12,1).⁴⁶⁵

Řeholnice z Krakova nás svou životní zkušeností vybízí k vytrvalosti, k sebezapírání a k tomu, abychom se sjednocovali s Kristovou obětí za druhé, a to zvláště při každodenním slavení mše svaté. Díky tomu se může stát i pro nás, tak jako pro tuto světicí, liturgie „bohatým pramenem autentického duchovního života (...) a (...) školou křesťanské praxe.“⁴⁶⁶ Na tomto místě je nutné upozornit, že otázka úlohy eucharistie v následování Krista by si v budoucnu zasloužila větší pozornost, neboť liturgie je rovněž „zdrojem a vrcholem celého křesťanského života“ (LG 11; srov. též SC 10).⁴⁶⁷

Ve výše popsané duchovní oběti se současně „základním a univerzálním způsobem vyjadřuje naše účast na Kristově kněžství“ (RH 20),⁴⁶⁸ neboť „Kristus Pán, velekněz vybraný z lidí (srov. Žid 5,1-5), z nového lidu "udělal [...] královský národ a kněze Boha, svého Otce" (Zj 1,6; srov. 5,9-10). Vždyť pokřtění jsou svým znovuzrozením a pomazáním od Ducha svatého posvěcení na duchovní chrám a na svaté kněžstvo, aby každým skutkem jako křesťané přinášeli duchovní oběti a hlásali mocné činy toho, který je ze tmy povolal ke svému podivuhodnému světlu (srov. 1 Petr 2,4-10). [...] Všeobecné kněžství věřících

⁴⁶² *Třetí eucharistická modlitba*, in: *Římský misál*, Praha: Česká liturgická komise, 1983, str. 448.

⁴⁶³ *Čtvrtá eucharistická modlitba*, in: tamtéž, str. 457.

⁴⁶⁴ „Věřící [...] mají přinášet neposkvrněný obětní dar nejen rukama kněze, ale i spolu s ním, a tím se mají učit obětovat sami sebe“ *Sacrosanctum Concilium*, (dále jen: SC), 48, in: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*, Praha: Zvon, 1995, str. 148; srov. též 4 NK 8 – 9.

⁴⁶⁵ „Proto Pána v mešní oběti prosíme, aby "přijal duchovní oběť, kterou přinášíme, a učinil si z nás dar trvalý“ (tamtéž, 12); „Oběť je ve své podstatě výraz nejhlubší touhy člověka po spojení s Bohem: "Abychom se mohli přimknout k Bohu ve svatém přátelství." Oběť je podání daru.“ E. J. CUSKELLY, *Současná spiritualita...*, str. 252.

⁴⁶⁶ Pavel, Vojtěch KOHUT, *Co je spirituální...*, str. 73.

⁴⁶⁷ O významu liturgie v duchovním životě viz např. Alicja ZELMAŃSKA, *Rola Eucharystii w życiu wewnętrznym*, in: *ABC życia wewnętrznego...*, str. 85 – 92.

⁴⁶⁸ „I vy buďte živými kameny, z nichž se staví duchovní dům, abyste byli svatým kněžstvem a přinášeli duchovní oběti, milé Bohu pro Ježíše Krista“ (1 Petr 2,5); srov. též *Nový zákon...*, poznámka k 1 Petr 2,4,5 na str. 783.

a kněžství služebné čili hierarchické se sice od sebe liší podstatně, a ne pouze stupněm, přesto však jsou ve vzájemném vztahu, neboť jedno i druhé – každé svým vlastním způsobem – má účast na jediném kněžství Kristově“ (LG 10; srov. též LG 26 a 31). Účastí na eucharistické oběti, která je zdrojem a vrcholem celého křesťanského života, tak všichni podáváme Bohu božský dar a s ním i samy sebe (srov. LG 11).⁴⁶⁹

Sestra Faustyna byla Ježíšem rovněž ujištěna, že nežije pro sebe, ale pro druhé, kteří budou, podobně jako ona, trpět a tím doplňovat to, co zbývá vytrpět do plné míry Kristových útrap (srov. Kol 1,24).⁴⁷⁰ Její způsob snášení utrpení se pro ně stane vzorem, světlem a posilou v přijímání Božích záměrů: „Nežiješ pro sebe, ale pro duše. Z tvého utrpení budou čerpat jiné duše. Tvé vleklé utrpení jim dá světlo a sílu přijímat mou vůli“ (Dn. 67; srov. též Dn. 1505).

Při pohledu na milosrdného Krista se sestra Faustyna učila nejen činit milosrdenství až k oběti sebe sama za záchranu duší před věčným zavržením, ona především zakoušela, že pronikání do této největší Boží vlastnosti⁴⁷¹ ji učí důvěře. Když chtěla následovat Krista v plnění Boží vůle, věděla, že se bude „muset nejednou vystavit různým těžkostem, ale důvěřuje Bohu a díky té důvěře přichází tam, kam ji Bůh volá“ (Dn. 145). Nezůstalo jí totiž skryto nic z toho, co bude prožívat, ale, jak vyznává, „s plným poznáním věci přijímám všechno, co mi sešleš, ó Pane. Důvěřuji Ti, milosrdný Bože, a toužím projevit jako první, projevit tu důvěru, kterou od duší vyžaduješ“ (Dn. 615; srov. též Dn. 55).⁴⁷²

⁴⁶⁹ Více na téma účasti pokřtěných na Kristově kněžské funkci viz např. *Zaproszeni...*, str. 60 – 76.

⁴⁷⁰ „Kdo trpí s Kristem [...], čerpá z Krista nejen sílu [...], ale také sám svým utrpením "doplňuje to, co zbývá vytrpět do plné míry Kristových útrap". V tomto výkladu evangelia je osvětlena pravda o tvůrčí povaze utrpení. Kristovo utrpení způsobilo dobro vykoupení světa, jež je samo o sobě nevyčerpatelné a nekonečné a žádný člověk k němu nemůže nic přidat. Zároveň však Kristus v tajemství církve jako svého těla otevřel do jisté míry všem lidským útrapám své vykupující utrpení. Pokud člověk – kdekoli na světě a v kterékoli dějinné době – má účast na Kristově utrpení, *doplňuje svým způsobem* ono utrpení, jímž Kristus dokonal vykoupení světa. Má to snad znamenat, že Kristem dokonané vykoupení není úplné? Nikoli. Znamená to jen, že vykoupení vykonané z usmiřující lásky *stále zůstává otevřené lásce* nacházející se v *lidském utrpení*. V této dimenzi lásky se naplňuje do určité míry zcela splněné vykoupení neustále. Kristus dokonal vykoupení plně až do konce, ale zároveň je neuzavřel. [...] Ano, zdá se, že k podstatě vykupujícího Kristova utrpení patří i to, že chce být neustále doplňováno“ (SD 24). „A všichni, kteří trpí, jsou jednou provždy povoláni k tomu, aby měli "účast na utrpení Kristově" (1 Petr 4,13) a aby svým utrpením "doplňovali to, co zbývá vytrpět do plné míry Kristových útrap" (Kol 1,24). Kristus učil člověka i *utrpením konat dobro a prokazovat dobrodiní tomu, kdo trpí. Tímto dvojím aspektem nám plně odhalil smysl utrpení*“ (SD 30); srov. též *Nový zákon...*, poznámka k Kol 1,24 na str. 665.

⁴⁷¹ „Jestliže někteří teologové tvrdí, že milosrdenství je největší z Božích přívlastků a dokonalostí, bible, tradice i celý život víry Božího lidu to zajisté dostatečně potvrzují. Nejde tu o dokonalost nevyzpytatelné Boží podstaty v tajemství samotného božství, ale o dokonalost a přívlastek toho, v čem se člověk podle zjevené pravdy o svém životě velmi blízko a často setkává s živým Bohem“ (DIM 13).

⁴⁷² „Její důvěra byla spojena s klidnou jistotou, že Bůh je milosrdný a že Jeho milosrdenství se právě proto, že je nekonečné, nesetká v bídě její existence s překážkami a rozlije se na ni. "Kriste a Pane, vedeš mě nad takovými propastmi, že se bojím," vyznávala Ježíšovi, "když se do nich podívám, ale v těžce chvíli jsem uklidněna, tulíc se na tvé Srdce. Na tvém Srdci se nebojím ničeho. V těch nebezpečných chvílích jedním jako dítě, které je neseno na matčiných rukou; když uvidí, že mu něco hrozí, pevněji objímá matku kolem krku a cítí se bezpečně" (Dn. 1726). Byla to tedy důvěra, která nekřídila vztah poslušnosti a úcty k Bohu

Důvěra má své neodmyslitelné místo v našem připodobňování se Ježíši, protože léčí náš nezdravý obraz Boha, který nám brání, abychom s naprostou odevzdaností plnili Boží vůli, viděli v ní nejvyšší dobro pro člověka a dokázali přijmout a uskutečnit takovou podobu následování Krista, jakou Bůh pro nás a z lásky k nám od věčnosti připravil. Vždyť právě „díky (...) důvěře přichází [duše] tam, kam ji Bůh volá“ (Dn. 145). Proto i my, tak jako naše učitelka sestra Faustyna, musíme růst v důvěře v Boha stále hlubším pronikáním do tajemství Božího milosrdenství, abychom skutečně uvěřili, že Boží vůle je pro nás to nejlepší.⁴⁷³ Spolu s tím bychom měli vidět v osobě Ježíše Krista první příklad této důvěry. Pro naše poučení a povzbuzení bychom se měli dívat, jak On uskutečňoval vůli Otcovu, ale též a možná především proč? Co ho vedlo k tomu, že bezmezně důvěřoval svému nebeskému Otcovi?

Důvěřování Božím záměrům pak napomůže člověku k rozhodnému vykročení vpřed bez ohlížení se za sebe (srov. Lk 9,62), které následování vyžaduje jako první. Proto by měli všichni, kteří uslyší Pánovu výzvu: „Pojď za mnou!“ (Mt 9,9; srov. též Mt 8,22; Mk 2,14; Lk 5,27; 9,59; Jan 1,43; 21,19), opustit všechno a jít za ním, podobně jako apoštolka Božího milosrdenství odjela bez rozmýšlení v jednom oblečení do Varšavy uskutečnit své povolání k zasvěcenému životu (srov. Dn. 10).

Pro život v následování je rovněž charakteristická vytrvalost, kterou získáme správně pojatou askezí, nebo-li odříkáním, sebezáporem.⁴⁷⁴ Askeze totiž „očisťuje duši a připravuje v ní místo pro Boží působení, neboť z ní odstraňuje všechno, co se staví do cesty plné shodě s Boží vůlí.“⁴⁷⁵ Ačkoliv v běžném povědomí vyvolává slovo „askeze“ představu různých praktik pocházejících z doby „temného středověku“, které sloužily k potlačení radosti ze života, umrtvení přirozených potřeb člověka a tím k jeho odlidštění, je naopak

a projevovala se bezmezným přilnutím k Němu. Její důvěra v Boha se neomezovala na zbožné city či intelektuální akceptaci pravd víry, ale spočívala v dětsky prostém spolehnutí se na Něho ve všem. "Bůh je můj Otec," napsala, "tak tedy já, jeho dítě, mám všechna práva vůči jeho Božskému Srdci, a čím je temnota větší, tím plnější má být naše důvěra" (Dn. 357).“ Henryk WEJMAN, *Współpraca człowieka...*, str. 43 – 44; více na téma důvěry v životě sestry Faustyny viz *W szkole ufności...*; Elżbieta, SIEPAK, *Obyčejný život...*, str. 9 – 21.

⁴⁷³ „Víra člověka a z ní vyrůstající naděje jsou [vedle pokory] dalším základem jeho důvěry v Boha. Čím hlouběji ho člověk poznává v jeho milosrdenství, a tím odhaluje vlastní nedokonalost, tím víc v něm roste touha dosáhnout ho, a tedy podle míry růstu této touhy, jež je [...] předmětem naděje, sílí jeho důvěra v něho.“ Henryk WEJMAN, *Współpraca człowieka...*, str. 43.

⁴⁷⁴ „Kdo chce opravdu následovat Krista, jenž nepřišel proto, aby se mu sloužilo, ale aby sloužil, musí zapřít sám sebe (srov. Mt 16,24) především snahou o to, aby v sobě přemohl vládu hříchu (srov. Řím 6, 12), aby překonal sobectví a vše, co je s ním spojeno.“ *Zaproszeni...*, str. 37.

⁴⁷⁵ Alicja ZELMAŃSKA, *Asceza*, in: *ABC życia wewnętrznego...*, str. 33; „Tento proces samozřejmě poroste podle toho, jak bude člověk ztrácet schopnost oddělovat Boží vůli a vlastní vůli. Shodnost přání a tužeb jeho vůle s příkazy Boží vůle je podmínkou jak jeho pokroku v díle přibližování se Bohu, tak i později účinné spolupráce s ním. Od chvíle, kdy sestra Faustyna škrtila vlastní vůli a bezmezně se podřídila Boží vůli, začala dělat pokroky ve spojení s Bohem, ale samozřejmě ne bez obtíží (srov. Dn. 369-374).“ Henryk WEJMAN, *Współpraca człowieka...*, str. 49

křesťanská askeze překvapivě „podmínkou našeho polidšťování či dokonce zbožštění v Ježíši Kristu, [...] [a] je cestou vedoucí ke konečnému uskutečnění člověka ve všech jeho předpokladech do rozměrů toho povolání, které zjevil Kristus a k němuž nás uschopňuje svým světlem a svou mocí.“⁴⁷⁶ Takto chápané odříkání, které není samo v sobě cílem, nýbrž prostředkem posvěcení,⁴⁷⁷ přijala za své i mystička z Krakova: „Každý boj, ve kterém statečně vytrvám, přináší radost a pokoj, světlo a zkušenost, odvahu do budoucnosti mně, čest a chválu Bohu a mně nakonec odměnu“ (Dn. 499). Dokonce viděla větší hodnotu v trpělivém a vytrvalém snášení těžkostí ve shodě s Boží vůlí než v tělesném umrtvování: „Vytrvalá sebeodevzdanost do vůle Boží vždycky a všude, ve všech událostech a životních okolnostech přináší Bohu velikou chválu; taková odevzdanost do vůle Boží má v jeho očích větší cenu než dlouhé posty, umrtvování a nejpřísnější pokání. Jaká veliká odměna je za jediný úkon odevzdání se z lásky do vůle Boží. [...] Vůle Boží, buď mojí láskou“ (Dn. 724).⁴⁷⁸

Tato neúnavnost v připodobňování se Ježíši skrze oddanost Boží vůlí nepřišla polské řeholnici sama, ale musela o ni prosit a bojovat: „Hostie živá, podpírej mě na duchu v tomto vyhnanství, abych mohla věrně kráčet ve stopách Spasitele. Neprosím Tě, Pane, abys mě sňal z kříže, ale prosím, abys mi dal sílu na něm vytrvat“ (Dn. 1484). Nakonec poznává, že samotný Ježíš je jejím vytrváním (srov. Dn. 1580).

Sestra Faustyna zůstává pro nás učitelkou vytrvalého následování Krista. Ona se nebála „ukřížování“ a neutíkala od námahy. Ve spojení s Kristem uměla přijmout poslední, nepoctěné místo a byla skutečně vycvičená v rezignaci na sebe ve prospěch ostatních.⁴⁷⁹ Díky usilovnému zpodobování se se svým Mistrem dosáhla všeho. Získala hlubokou pokoru, pravou svobodu a radost, důvěru v Boha a sjednocení se s ním i jeho vůlí. Dosáhla osobní svatosti a zdokonalení ve ctnostech, a to zvláště v prokazování lásky a milosrdenství až po sebeobětování se za bližní.⁴⁸⁰

⁴⁷⁶ Alicja ZELMAŃSKA, *Asceza*, in: *ABC życia wewnętrznego...*, str. 35.

⁴⁷⁷ Srov. tamtéž; více na téma role askeze v duchovním životě viz tamtéž, str. 28 – 35; KKC 1734; 2015; 2043; 2340; T. GOFFI, heslo *Askeze*, in: Stefano de FIORES a Tullo GOFFI (edd.), *Slovník spirituality...*, str. 40 – 53; Josef WEISMAYER, *Život v plnosti...*, str. 156 – 168; Henryk WEJMAN, *Współpraca człowieka...*, str. 169 – 173.

⁴⁷⁸ Více na téma askeze, která podmiňovala milosrdenství v životě sestry Faustyny viz *W szkole miłosierdzia...*, str. 158 – 170.

⁴⁷⁹ „Snahou o umrtvování starého člověka, díky Boží milosti v ní byl utvořen nový člověk, člověk svatý, jehož život se stal sladkým a zralým plodem, který byl pokrmem pro mnohé duše.“ Nazaria DŁUBAK, *Uczestnictwo w misterium paschalnym Chrystusa. Codzienna współpraca z łaską Bożą w życiu świętej Siostry Faustyny*, b. m., n. a r., str. 12.

⁴⁸⁰ Srov. *W szkole miłosierdzia...*, str. 169.

Kéž bychom mohli i my na konci svého života říct, stejně jako ona: „Ježíši Hostie, kdybys mě nepodpíral Ty sám, nedokázala bych na kříži vytrvat, nedokázala bych snést tolik utrpení, ale síla Tvé milosti mě udržuje na vyšší úrovni a činí má utrpení záslužná. Dáváš mi moc, abych šla pořád vpřed a násilně dobývala nebe a měla v srdci lásku k těm, od nichž se dostává protivenství a pohrdání. S Tvou milostí jde všechno“ (Dn. 1620).

ZÁVĚR

Záměrem mé diplomové práce bylo vytvořit ucelený přehled o následování Krista v životě svaté Faustyny Kowalské. O tom, jak se ona již zde na zemi připodobňovala Kristu a stávala se jeho obrazem.

Při pohledu na její život neunikne naší pozornosti její výrazné zaměření se na Krista, které bylo započato náboženskou výchovou v rodině. Toto nasměrování bylo během života podporováno její spoluprací s Boží milostí, vrozeným sklonem ke kontemplaci ale i mimořádným Božím působením. Pevnost základů víry získaných v náboženském prostředí rodiny byla záhy prověřena během jejího pobytu na službě v zámožných rodinách. Také její vztah ke Kristu byl vyzkoušen a očištěn díky neústupnosti rodičů v otázce jejího životního povolání. Svým rozhodnutím opustit rodinu a jít za vytouženým cílem nakonec ukázala, že Ježíš je pro ni nejvyšší hodnotou, pro kterou neváhala obětovat a rozvázat jí tolik drahá rodinná pouta.

Odchod do kláštera zároveň znamenal pro Helenu začátek nové cesty za Kristem. Pobyt v Kongregaci sester Matky Božího milosrdenství se pro ni stal školou následování Krista chudého, čistého a poslušného. Způsob řeholního života jí zpočátku neumožňoval žít neustále v Boží přítomnosti, po které tolik toužila. Teprve až několikaleté úsilí být stále se svým Snoubencem přineslo své plody v podobě důvěrného sjednocení s Kristem.

Kontemplativní způsob života jí pomáhal nejen s Kristem být, ale i vstoupit do jeho školy následování. Od svého Pána a Mistra se především učila jeho odevzdanosti do Božích rukou. Následovala jeho poslušnost, a to zejména v těžkých chvílích, kdy se její přirozenost bránila podřídit se Boží vůli a nechat se očišťovat bolestnými událostmi. Díky každodenní meditaci a prožívání liturgického roku mohla růst v poznávání Kristova uskutečňování Božích záměrů. Jeho příklad jí pak posilovat v přijetí obtížných situací.

Faustynina cesta následování procházela množstvím zkoušek a vedla až k plnému ztotožnění se s Boží vůlí. Ačkoliv bylo plnění Boží vůle hlavní myšlenkou jejího života, musela řeholnice z Krakova často bojovat s pocitem vlastní nedostatečnosti a slabosti. Musela v sobě překonávat nedůvěru a strach z Božích požadavků. Čím více však byla podobná svému Spasiteli v plnění Otcovy vůle, tím více byla otevřená na Boží přetvářející milost a byla více ochotná podřídit se Božím záměrům i za cenu, že zde na zemi neokusí plody svých námah. Příklad Kristovy modlitby v Getsemanech jí učil důvěřovat Božím plánům a záměrům s ní a očekávat od Boha potřebnou milost. Od svého Spasitele se učila přijímat z Božích rukou kalich hořkosti a vypít ho až do dna. Učila se odolávat pokušením

a vytrvat na kříži až do konce. O jejím postupu v uskutečňování Boží vůle podle Ježíšova vzoru svědčí nejenom její schopnost Boží vůli přijímat, ale i děkovat Bohu za vše, co jí sešle. Její biblické chápání plnění Boží vůle, kterou nazývala svým pokrmem, se pro ni stalo rovněž i cestou ke svatosti, o kterou tolik usilovala. Uvědomovala si totiž, že dokonalost spočívá v úzkém sjednocení její vůle s vůlí Boží.

V Ježíšově škole milosrdenství jeho věrná následovnice poznala, že se chce Kristus skrze ni znovu vtělit do tohoto světa. Že si přeje přijmout dar jejího lidství, aby mohl opět skrze ni prokazovat lidem milosrdenství. Proto mu nabízí své oči, uši, ruce a nohy a zvláště své srdce, aby se skrze ně mohlo Kristovo milosrdenství vylít na celý svět. Sama touží žít jeho duchem milosrdenství, který má vždy na zřeteli skutečné dobro bližního. Sestra Faustyna chce, aby druzí lidé mohli vytušit z jejího jednání skutky, slova a pohledy Ježíše. Proto se ho často ptá, co by on učinil na jejím místě. Díky neustálému spojování s milosrdným Kristem byla schopná všemi svými smysly prokazovat milosrdenství, zapomínat na sebe, odpouštět a především svým milosrdným postojem k bližním, svou modlitbou a obětí spolupracovat s Bohem na díle záchrany duší.

S pomocí pašijové spirituality kongregace, do níž náležela, a její duchovní zkušenosti získané kontemplací Kristova bolestného utrpení se pro ni nestala žádná oběť velkou. Utrpení Spasitele nazývala knihou, z níž se učila trpělivému a klidnému snášení útrap s vědomím, že vše časem pomine. Od Krista se rovněž učila přijímat své strasti jako Boží dar, vidět v nich prostředek k očišťování, ale také minci nekonečné ceny, za niž se kupují nesmrtelné duše. Rozjímání nad Pánovým utrpením jí přinášelo především poznání Boží lásky k člověku a současně ji vedlo k poznání, čím je lidský hřích a jak velkou bolest Kristu přináší. Skrze setkání s Kristem na kříži sestra Faustyna také pochopila, že utrpení je nejjistější způsob, jak se připodobnit Pánu. Chtěla se mu připodobnit především v jeho dobrovolné oběti za hříšníky. Proto se toužila stát tak jako on obětní hostií, která se chce zcela Bohu vydat za obrácení hříšníků.

V životě a díle svaté Faustyny Kowalské bylo nalezeno mnoho konkrétních podob následování Ježíše Krista. Její pojetí následování Krista v rozměrech plnění Boží vůle, prokazování milosrdenství a účasti na velikonočním tajemství se může stát zároveň inspirací pro život současných křesťanů. Tuto skutečnost a velký dosah příkladu jejího života potvrdila i teologická reflexe.

Z pozorování světa kolem sebe i z vlastní zkušenosti víme, že můžeme následovat kohokoliv a cokoliv. Mohu následovat dokonce i to, po čem touží mé smysly. K tomu nás povzbuzuje i jeden reklamní slogan, který v sobě nese slova: „Následuj svou chuť!“ Zní to lákavě a jistě tato reklama najde své příznivce. Vůle přemlouvá rozum, aby dal příkaz tělu

vykonat to, co je mu příjemné. Vůle se ale neptá, kam mě ta chuť dovede. Na to by měl odpovědět rozum osvícený vírou. Právě víra napovídá rozumu, že pokud chce něco následovat, tak aby to nebylo něco, ale někdo a tím někým je Ježíš Kristus.

Dnes, kdy lidé rádi hledají nějakého guru, vůdce, který jim přinese spokojenost a šťastný život, je velmi důležité mít před očima Krista, neboť pouze On je tou jedinou pravou cestou k životu (srov. Jan 14,6). Toto nasměrování na Krista nás zároveň chrání před sejitím na scestí, k němuž nás dnešní svět svými prostředky tolik vybízí.

ČESKÉ RESUMÉ

ROSOVÁ, Kateřina, *Následování Krista v životě a díle svaté Faustyny Kowalské*

Diplomová práce, jak již téma napovídá, se zaměřuje na následování Krista v životě a díle svaté Faustyny Kowalské. Nejprve v biografické části představuje život světice se zvláštním zřetelem k jejímu kristocentrickému rázu. Následně se soustřeďuje na analýzu Faustyniných výpovědí zaznamenaných v jejích písemnostech (*Deníček, korespondence*) vztahujících se bezprostředně k tématu následování Ježíše Krista a na hledání konkrétních podob připodobňování se Kristu v životě této svaté. Výroky sestry Faustyny o zkoumaném předmětu a její uskutečňování následování Krista byly zároveň podrobeny srovnání s biblickým Zjevením a s vyjádřením dokumentů magisteria. Díky tomuto srovnání bylo možné dojít k závěru, že pojetí následování Krista u svaté Faustyny v rozměrech plnění Boží vůle, prokazování milosrdenství a účasti na velikonočním tajemství se může stát inspirací pro život současných křesťanů.

Počet znaků: 432 607

ANGLICKÉ RESUMÉ

ROSOVÁ, Kateřina, *Following Christ in the life and work of St. Faustina Kowalska*

This dissertation, as the title suggests, takes aim at following Christ in the life and work of St. Faustina Kowalska. First, in the biographical part, it presents the life of the saint with particular attention to its Christocentric nature. Lastly, it concentrates on an analysis of Faustina's statements recorded in her diary and correspondance directly related to the topic of following Jesus Christ, and to the search of the specific forms of likening to Christ in the life of the saint. Statements of Sister Faustina about this examined subject and the realization of following Christ were compared with biblical revelation and the documents of the Magisterium. Due to this comparison, a conclusion could be made that St. Faustina's approach of following Christ in the dimensions of fulfilling God's will exhibits the mercy and participation of the Easter Mystery and can become inspirational for today's Christians.

Key-words: Following Christ
Faustina Kowalska
Fulfilment of God's will
Demonstration of mercy
Participation in Easter mystery

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Prameny

Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona : Ekumenický překlad, Praha: Česká katolická charita, 1987.

KOWALSKÁ, Faustyna, *Deníček : Boží milosrdenství v mé duši*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001.

Konkordancja do „Dzienniczka” św. Siostry Faustyny, Kraków: Sanktuarium Bożego Miłosierdzia, 2001.

Listy świętej Siostry Faustyny, Kraków: Wydawnictwo Misericordia, 2005.

Wspomnienia o Siostrze Faustynie według okresów jej życia. Fragmenty wspomnień i zeznań procesowych, Archiwum św. Siostry Faustyny v Krakově, strojopis.

Církevní dokumenty

Dokumenty II. vatikánského koncilu, Praha, Zvon, 1995.

Katechismus katolické církve, Praha: Zvon, 1995.

GŁOWA, Stanisław a BIEDA, Ignacy, edd., *Breviarium fidei: Wybór doktrynalnych wypowiedzi kościoła*, Poznań: Księgarnia św. Wojciecha, 1997.

Římský misál, Praha: Česká liturgická komise, 1983.

PAVEL VI., apoštolská exhorta o mariánské úctě *Signum magnum*, in: Stanisław Celestyn NAPIÓRKOWSKI, ed., *Tak czcić Matkę Bożą: Paweł VI o kulcie Najświętszej Maryi Panny*, Niepokalanów: Wydawnictwo Ojców Franciszkanów, 2004.

PAVEL VI., apoštolská exhorta o mariánské úctě *Marialis cultus*, Řím: Křesťanská akademie, 1977.

JAN PAVEL II., encyklika *Redemptor hominis*, Praha: Zvon, 1996.

JAN PAVEL II., encyklika o Božím milosrdenství *Dives in misericordia*, Praha: Zvon, 1996.

JAN PAVEL II., apoštolský list o křesťanském smyslu lidského utrpení *Salvifici doloris*, Praha: Zvon, 1995.

JAN PAVEL II., *Apoštolský list Svatého otce mladým celého světa u příležitosti Mezinárodního roku mládeže 1985*, in: *Kristus vás miluje: Jan Pavel II. mládeži* Praha: Paulínky, 2005.

- JAN PAVEL II., apoštolský list na závěr Jubilejního roku 2000 *Novo millennio ineunte*, Praha: Sekretariát České biskupské konference, 2001.
- JAN PAVEL II., apoštolský list o svatém růženci *Rosarium Virginis Mariae*, Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2002.
- JAN PAVEL II., encyklika o eucharistii a jejím vztahu k církvi *Ecclesia de eucharistia*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003.
- BENEDIKT XVI., encyklika o křesťanské naději *Spe salvi*, Praha: Paulínky, 2008.

Literatura

- ABC życia wewnętrznego : Istota i środki prowadzące do rozwoju życia wewnętrznego : Materiały formacyjne I rok*, b. m., Stowarzyszenie Apostołów Bożego Miłosierdzia *Faustinum*, b. r.
- ALTRICHTER, Michal ed., *Božské Srdce: Teologická reflexe*, Olomouc-Velehrad: Centrum Aletti, 2002.
- Amen* 10, 1997.
- Amen* 7-8, 2001.
- AUCLAIROVÁ, Marcelle, *Životopis Terezie z Avily*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2000.
- AUGUSTYN, Józef, *Jak hledat a nalézat Boží vůli*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997.
- AUGUSTYN, Józef, *Kde jsi, Adame?*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998.
- AUGUSTYN, Józef, *Zástupy žasly nad jeho učením*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003.
- BALTER, Lucjan, ed., *Powołanie człowieka : Wobec tajemnicy Bożego Miłosierdzia*, sv. 8, Poznań: Pallottinum, 1991.
- BALTHASAR, Hans Urs von, *Verbum Caro: Skizzen zur Theologie I.: Theologie und Heiligkeit*, Freiburg: Johannes Verlag Einsiedeln, ³1990.
- BALTHASAR, Hans Urs von, *Theologie der drei Tage*, Freiburg: Johannes, 1990.
- BAR, Joachim Roman, *Rozwój stanów doskonałości w Polsce: Zgromadzenie Matki Bożej Miłosierdzia (1862 – 1962)*, Warszawa: Akademia Teologii Katolickiej w Warszawie, 1966.
- BEINERT, Wolfgang, *Slovník katolické dogmatiky*, Olomouc 1994.

- BENEDIKT XVI., *Světki jsou nejdůležitějším komentářem k evangeliu : Generální audience v Castel Gandolfu dne 20. 8. 2008*, [cit. 10. února 2009], dostupné na WWW: <<http://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=10003>>
- BENEŠ, Petr, *Úcta k Dítěti Ježíšovi*, in: *Amen* 1, 1998.
- BERGADANO, Elena, *Faustyna Kowalská : apoštolka Božího Milosrdenství*, Praha: Paulínky, 2004.
- BIELSKI, Tomasz, ed., *Powołanie człowieka*, sv. 2, Poznań: Pallottinum, 1972.
- BIELSKI, Tomasz, ed., *Powołanie człowieka : Powołanie do apostołstwa*, sv. 4, Poznań: Pallottinum, 1975.
- BOBER, Andrzej, *Milosierdzie Boże w wypowiedziach Ojców Kościoła*, in: Tomasz BIELSKI, ed., *Powołanie człowieka*, sv. 2, Poznań: Pallottinum, 1972.
- BORKIEWICZ, Izydor, *Stosunek służebnicy Bożej siostry Faustyny do cierpienia*, in: Czesław DRAŹEK, ed., *Posłannictwo siostry Faustyny*, Kraków: Sanktuarium Bożego Miłosierdzia, 1988.
- BOUBLÍK, Vladimír, *Teologická antropologie : Člověk v Kristu Ježíši*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001.
- BRAGUE, Rémi, *Rozhodující zkušenost kříže*, in: *MKR Communio* 2, 1997.
- BUOB, Hans, *Povolání k vydanosti*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995.
- CANTALAMESSA, Raniero, *Eucharistie – naše posvěcení: Tajemství poslední večeře*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997
- CIERESZKO, Henryk, *Sługa Boży ksiądz Michał Sopoćko*, Białystok: Wydział Duszpasterstwa Kurii Metropolitalnej Białostockiej, 1995.
- CIERESZKO, Henryk, *Droga świętości ks. Michała Sopoćki*, Kraków: Wydawnictwo WAM, 2002.
- CIERESZKO, Henryk, *Sługa Boży ksiądz Michał Sopoćko – apostoł Bożego Miłosierdzia*, in: Jan MACHNIAK, ed., *Nieść światu ogień miłosierdzia: Konferencje formacyjne z II Międzynarodowego Kongresu Apostołów Bożego Miłosierdzia*, Kraków: Misericordia, 2005.
- CUSKELLY, E. J., *Současná spiritualita. Duchovní život z hlediska současné psychologie*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1994.
- DŁUBAK, Nazaria, *Pojęcie miłosierdzia*, in: *Orędzie Miłosierdzia*, roč. 17, 2003, č. 46.
- DŁUBAK, Nazaria, *Milosierdzie Boże źródłem i wzorem miłosierdzia ludzkiego*, in: *Orędzie Miłosierdzia*, roč. 17, 2003, č. 47.
- DŁUBAK, Nazaria, *Czyn miłosierny*, in: *Orędzie Miłosierdzia*, roč. 17, 2003, č. 48.
- DŁUBAK, Nazaria, *Akty miłosierdzia spełniane przez słowo*, in: *Orędzie Miłosierdzia*, roč. 18, 2004, č. 49.

- DŁUBAK, Nazaria, *Akty miłosierdzia spełniane przez modlitwę*, in: *Ozędzie Miłosierdzia*, roč. 18, 2004, č. 50.
- DŁUBAK, Nazaria, *Rozpoznanie powołania nadającego kierunek współpracy z Bożym miłosierdziem*, b. m., n. a r.
- DŁUBAK, Nazaria, *Siostra Faustyna wzorem współpracy z miłosierdziem Bożym przez zawierzenie i miłosierdzie wobec bliźnich*, b. m., n. a r.
- DŁUBAK, Nazaria, *Uczestnictwo w misterium paschalnym Chrystusa. Codzienna współpraca z łaską Bożą w życiu świętej Siostry Faustyny*, b. m., n. a r.
- DŁUBAK, Nazaria, *Współpraca siostry Faustyny z Bożym miłosierdziem w dziele własnego uświęcenia*, b. m., n. a r.
- Dopisy Terezie z Lisieux*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002.
- DRAŹEK, Czesław a GRZEBIEŃ, Ludwik, edd., *Bóg bliski : Historia i teologia kultu Najświętszego Serca Jezusa*, Kraków: Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy, 1984.
- DRAŹEK, Czesław, ed., *Posłannictwo siostry Faustyny*, Kraków: Sanktuarium Bożego Miłosierdzia, 1988.
- FIORES, Stefano de a GOFFI, Tullo, edd., *Słownik spirituality*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999.
- Františkánské prameny I.*, Řím: Křesťanská akademie, 1982.
- FRIELINGSDORF, Karl, *Falešné představy o Bohu. Jejich vznik, odhalení a překonání*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995.
- GARRIGOU-LAGRANGE, Réginald, *Trzy okresy życia wewnętrznego*, Niepokalanów: Wydawnictwo Ojców Franciszkanów, 1998.
- GNILKA, Joachim, *Teologia Nowego Testamentu*, Kraków: Wydawnictwo M, 2002.
- GOGOLA, Jerzy Wiesław, *Teologia komunii z Bogiem*, Kraków: Wydawnictwo Karmelitów Bosych, 2001.
- GRYGIEL, Ludmiła, *W miłosierdziu miary nie masz*, Kielce: Wydawnictwo Jedność, 1997.
- HAYDEN, Christopher, *Modlit se s Písmem. Úvod do praxe lectio divina*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2004.
- HELLER, Jan, *Znamení odkazující k nebi : Rozhovory nad Biblií*, Praha: Vyšehrad, 2007.
- IGNÁC Z LOYOLY, *Duchovní cvičení*, Řím: Křesťanská akademie, 1990.
- JABŁOŃSKA, Beata Jolanta, *Poslušenieństwo zakonne w życiu św. Siostry Faustyny w świetle Dzienniczka*, diplomová práce obhájená na Papieskiej Akademii Teologicznej v Krakově r. 2008.
- JAN OD KŘÍŽE, *Temná noc*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995.
- JAN OD KŘÍŽE, *Výstup na horu Karmel*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999.

- JAN OD KŘÍŽE, *Duchovní píseň*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2000.
- JAN OD KŘÍŽE, *Živý plamen lásky*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001.
- JOHN Z TAIZÉ, *Modlitba Otčenáš : Biblické uvedení do modlitby Páně*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997.
- KAMOČKA, Józefa, *Bądź wola Twoja: Modlitwy i rozmyślenia na wszystkie dni tygodnia i miesiąca, na wszystkie uroczystości kościelne i na wszelkie okoliczności życia, ułożone przez kapłanów i świętych katolickiego kościoła ku czci a chwale Ukrzyżowanego Chrystusa*, Częstochowa: Tomasz Nagłowski i S-ka, 1934.
- KLUZ, Władysław, *Sekretarka Miłosierdzia Bożego: Błogosławiona Faustyna Kowalska*, Katowice: Księgarnia św. Jacka, 1997.
- KOČIK, Małgorzata, *Obecność dziecięctwa duchowego na drodze doświadczenia wewnętrznego św. Siostry Faustyny*, diplomová práce obhájená v Prymasowském Institutu Życia Wewnętrznego ve Varšavě r. 2003.
- KOČIK, Małgorzata, *Święta Siostra Faustyna jako uczennica Mistrza Miłosiernego*, b. m., n. a r.
- KOHUT, Vojtěch, *Mystická cesta svaté Terezie z Lisieux*, in: *Teologické texty* 5, 1997.
- KOHUT, Vojtěch, *15 dní s Hedvikou Slezskou*, Brno: Cesta, 2001.
- KOHUT, Vojtěch, „*Vy se modlete takto...“ (Mt 5,9a) : Otčenáš jako vzor a podstata každé křesťanské modlitby*, in: *Amen* 7-8, 2001.
- KOHUT, Pavel Vojtěch, *Pánovo pozvání na poušť : Úvaha o postním charakteru církve*, in: *MKR Communio* 1, 2005.
- KOHUT, Pavel Vojtěch, *Mystikové a církve*, in: *Teologické texty* 2, 2006.
- KOHUT, Pavel, Vojtěch, *Co je spirituální teologie?*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007.
- KOHUT, Pavel Vojtěch, „*Tvá víra tě spasila. Jdi v pokoji!*“ (Lk 7,50) : *Evangelium Ježíše Krista a nucená prostituce*, in: *Salve : Revue pro teologii a duchovní život* 2, 2007.
- KOHUT, Vojtěch, *Moudrost mystiků s Vojtěchem Kohutem : Živá zkušenost s Bohem v novověké mystice*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008.
- KOHUT, Pavel Vojtěch, „*To je ta svoboda, ke které nás osvobodil Kristus*“ (Gal 5,1) : *Řeholní poslušnost – paradigma obecně křesťanské zodovědné svobody*, in: *MKR Communio* 3, 2008.
- Kongregacja ds. Instytutów Życia Konsekwowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, *Posługa władzy i posłuszeństwo : Faciem tuam, Domine, requiram : Instrukcja*, Kraków: Alleluja, 2008.
- Konstytucje i Dyrektorium Zgromadzenia Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia*, Warszawa-Rzym: b. n., 1985.

- Konstytucje Sióstr Najświętszej Marii Panny Miłosierdzia*, Warszawa: b. n., 1930.
- Konstytucje Towarzystwa Matki Bożej Miłosierdzia*, Płock: b. n., 1909.
- KRASIŃSKI, Józef, *Miłosierdzie Boże w nauce Magisterium Kościoła*, in: Tomasz BIELSKI, ed., *Powołanie człowieka*, sv. 2, Poznań: Pallottinum, 1972.
- KRASIŃSKI, Józef, *Aktywność ludzkiej natury jako ontyczna podstawa apostołstwa*, in: Tomasz BIELSKI, ed., *Powołanie człowieka : Powołanie do apostołstwa*, sv. 4, Poznań: Pallottinum, 1975.
- Kristus vás miluje: Jan Pavel II. mládeži*, Praha: Paulínky, ²2005.
- Księga Zwyczajów Zgromadzenia Najświętszej Maryi Panny Miłosierdzia*, in: *Zwyczajnik i ceremoniały Zgromadzenia Matki Bożej Miłosierdzia z okresu życia siostry Faustyny Kowalskiej*, APSFK PC/III/1.2.
- KUDASIEWICZ, Józef, *Kontemplacja Chrystusa – Ikony miłosiernego Ojca*, Kielce: Współczesna Ambona, 2002.
- LADAME, Jean, *Srdce Ježíšovo, Srdce plné lásky*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996.
- LANGEMEYER, Georg, *Podręcznik Teologii Dogmatycznej: Antropologia teologiczna*, Kraków: Wydawnictwo M, 2000.
- LÉON-DUFOUR, X., ed., *Slovník biblické teologie*, Řím: Velehrad – Křesťanská akademie, 1991.
- LIMBECK, Meinrad, *Evangelium sv. Matouše*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996.
- LIMBECK, Meinrad, *Evangelium sv. Marka*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997.
- MADRE, Philippe, *Boží volání : Rozlišování povolání*, Praha: Paulínky, 2005.
- MACHNIAK, Jan, ed., *Święto Miłosierdzia Bożego : Materiały z sympozjum*, Kraków: Sanktuarium Bożego Miłosierdzia, 1996.
- MACHNIAK, Jan, ed., *Apostolski ruch Bożego Miłosierdzia : Materiały z sympozjum*, Kraków: Sanktuarium Bożego Miłosierdzia, 1996.
- MACHNIAK, Jan, *Apostolski ruch Bożego Miłosierdzia w doświadczeniu mistycznym błogosławionej siostry Faustyny*, in: Jan MACHNIAK, ed., *Apostolski ruch Bożego Miłosierdzia : Materiały z sympozjum*, Kraków: Sanktuarium Bożego Miłosierdzia, 1996.
- MACHNIAK, Jan, *Doświadczenie Boga w Tajemnicy Jego Miłosierdzia u Bł. Siostry Faustyny Kowalskiej*, Kraków: Wydawnictwo Naukowe Papieskiej Akademii Teologicznej, 1998.

- MACHNIAK, Jan, ed., *Nieść światu ogień miłosierdzia: Konferencje formacyjne z II Międzynarodowego Kongresu Apostołów Bożego Miłosierdzia*, Kraków: Misericordia, 2005.
- MAJKOWSKI, Józef, *Osobowość psychologiczna siostry Faustyny Kowalskiej a jej religijne wizje*, in: Lucjan BALTER, ed., *Powołanie człowieka : Wobec tajemnicy Bożego Miłosierdzia*, sv. 8, Poznań: Pallottinum, 1991.
- MAUREDOR, Josef, *Porozumět Božímu volání : Různé aspekty rozlišování životní cesty člověka*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007.
- MKR Communio* 2, 1997.
- MKR Communio* 3, 2002.
- MKR Communio* 1, 2005.
- MKR Communio* 3, 2008.
- MRUK, Antoni, *Trudna droga procesu beatyfikacyjnego sługi Bożej siostry Faustyny Kowalskiej*, in: Czesław DRAŻEK, ed., *Posłannictwo siostry Faustyny*, Kraków: Sanktuarium Bożego Miłosierdzia, 1988.
- MÜLLER, Gerhard Ludwig, *Podręcznik Teologii Dogmatycznej : Chrystologia – nauka o Jezusie Chrystusie*, Kraków: Wydawnictwo M, 1998.
- MÜLLER, Paul-Gerhard, *Evangelium sv. Lukáše*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998.
- NAPIÓRKOWSKI, Stanisław Celestyn, ed., *Tak czcić Matkę Bożą : Paweł VI o kulcie Najświętszej Maryi Panny*, Niepokalanów: Wydawnictwo Ojców Franciszkanów, 2004.
- NOVOTNÝ, Adolf, *Biblický slovník*, Praha: Kalich – Česká biblická společnost, 1992.
- NOVOTNÝ, Vojtěch, *Ježíšův křest, pokušení a Trojice*, in: *MKR Communio* 1, 2005.
- Nový zákon : text užívaný v českých liturgických knihách přeložený z řečtiny se stálým zřetelem k Nové Vulgátě*, Praha: Sekretariát České liturgické komise, 1989.
- NOWAK, Stanisław, *Duchowość chrześcijańska a kult Miłosierdzia Bożego*, in: Czesław DRAŻEK, ed., *Posłannictwo siostry Faustyny*, Kraków: Sanktuarium Bożego Miłosierdzia, 1988.
- NOWAK, Stanisław, *Błogosławiona Faustyna jako wzór zawierzenia Bogu i miłosierdzia wobec bliźnich dla apostołów Bożego Miłosierdzia*, in: Jan MACHNIAK, ed., *Apostolski ruch Bożego Miłosierdzia : Materiały z sympozjum*, Kraków: Sanktuarium Bożego Miłosierdzia, 1996.
- OLSZEWSKI, Daniel, *W służbie cierpiącym : Charyzmat Kazimiery Gruszczyńskiej (1848–1927)*, Niepokalanów: Wydawnictwo Ojców Franciszkanów, 1991.
- Oređzie Miłosierdzia*, roč. 17, 2003, č. 46.

- Ořdzie Miłosierdzia*, roč. 17, 2003, č. 47.
- Ořdzie Miłosierdzia*, roč. 17, 2003, č. 48.
- Ořdzie Miłosierdzia*, roč. 18, 2004, č. 49.
- Ořdzie Miłosierdzia*, roč. 18, 2004, č. 50.
- Ořdzie Miłosierdzia*, roč. 18, 2004, č. 52.
- PANCZA, David, *Chození v Boží vůli*, in: *Amen* 10, 1997.
- Piękno i bogactwo miłosierdzia*, Kraków: Wydawnictwo Misericordia, 2004.
- POPIEL, Jan, *Miłosierdzie ludzkie odpowiedzią i udziałem w miłosierdziu Boskim*, in: *Tajemnica miłosierdzia Bożego i odpowiedź człowieka na jej poznanie : Materiały formacyjne I rok*, b. m., Stowarzyszenie Apostołów Bożego Miłosierdzia *Faustinum*, b. r.
- PORSCH, Felix, *Evangelium sv. Jana*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998.
- Poslannictwo i duchowość błogosławionej Siostry Faustyny : Materiały formacyjne I rok*, b. m., Stowarzyszenie Apostołów Bożego Miłosierdzia *Faustinum*, b. r.
- POSPÍŠIL, Ctirad, Václav, *Tajemství srdce vtěleného Syna*, Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2001.
- POSPÍŠIL, Ctirad Václav, *Mysteria carnis Christi – velký dluh teologie*, in: *MKR Communio* 3, 2002.
- POSPÍŠIL, Ctirad Václav, *Ježíšovy mesiášské zkoušky*, in: *MKR Communio* 1, 2005.
- POSPÍŠIL, Ctirad Václav, *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, Praha:³ Krystal OP, 2006.
- RAHNER, Karl a VORGRIMLER, Herbert, *Teologický slovník*, Praha: Zvon, 1996.
- RATZINGER, Joseph, *Hledět na probodeného : Pokus o spirituální kristologii*, Brno: CDK, 2005.
- RATZINGER, Joseph – BENEDIKT XVI., *Úvod do křesťanství : Výklad apoštolského vyznání víry*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007.
- RATZINGER, Joseph, *Ježíš Nazaretský*, Brno: Barrister & Principal, 2007.
- Regula Benedicti-Řehole Benediktova*, Praha: Benediktinské arcipatství sv. Vojtěcha a sv. Markéty, 1998.
- ROMANIUK, Kazimierz, *Biblijny traktat o miłosierdziu*, Ząbki: Apostolicum, 1994.
- ROMANIUK, Kazimierz, *O miłosierdziu Bożym i ludzkim w Biblii i w Dzienniczku błogosławionej siostry Faustyny*, in: Jan MACHNIAK, ed., *Apostolski ruch Bożego Miłosierdzia : Materiały z sympozjum*, Kraków: Sanktuarium Bożego Miłosierdzia, 1996.
- RÓŻYCKI, Ignacy, *Nabożeństwo do Miłosierdzia Bożego*, Kraków: Zgromadzenie Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia, 1999.

- RYBICKI, Stanisław Romuald, *Apostolskie powołanie zgromadzeń zakonnych*, in: Tomasz BIELSKI, ed., *Powołanie człowieka : Powołanie do apostołstwa*, sv. 4, Poznań: Pallottinum, 1975.
- Salve : Revue pro teologii a duchovní život* 2, 2007.
- SAŚIADEKOVÁ, Jolanta, *Faustyna neobyčejně obyčejná*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006.
- Sestra Marie Marta Cambonová, laická sestra v klášteře Navštívení Panny Marie v Chambéry ve Francii a pobožnost k sv. ranám Pána našeho Ježíše Krista*, Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2003.
- SCHAUBER, Vera, *Rok se svatými*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1994.
- SIEPAK, Elżbieta, *Kult Miłosierdzia Bożego w Zgromadzeniu Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia*, in: Czesław DRAŻEK, ed., *Posłannictwo siostry Faustyny*, Kraków: Sanktuarium Bożego Miłosierdzia, 1988.
- SIEPAK, Elżbieta, *Obyčejný život proměnila v neobyčejný*, Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1999.
- SIEPAK, Elżbieta a DŁUBAK Nazaria, *Duchowość świętej Faustyny*, Kraków: Wydawnictwo AA sc, 2000.
- SIEPAK, Elżbieta, *Nowe „Zgromadzenie” siostry Faustyny : Apostolski Ruch Bożego Miłosierdzia*, Kraków, Sanktuarium Bożego Miłosierdzia, 2002.
- SIEPAK, Elżbieta, *Miłosierdzie Boże wobec grzeszników*, in: *Orędzie Miłosierdzia*, roč. 18, 2004, č. 52.
- SIEPAK, Elżbieta, *Dar Boga dla naszych czasów : życie i misja świętej Siostry Faustyny*, Kraków: Misericordia, 2007.
- SIEPAK, Elżbieta, *Poznanie tajemnicy miłosierdzia Bożego i jej kontemplacja w codzienności*, in: *Posłannictwo i duchowość błogosławionej Siostry Faustyny : Materiały formacyjne I rok*, b. m., Stowarzyszenie Apostołów Bożego Miłosierdzia *Faustinum*, b. r.
- Sluga Boży ksiądz Michał Sopoćko : realizator dzieła Miłosierdzia Bożego*, Białystok: Wydział Duszpasterstwa Kurii Metropolitalnej Białostockiej, 1994.
- SMOLEŃSKI, Stanisław, *Cnota miłosierdzia chrześcijańskiego w życiu slugi Bożej siostry Faustyny*, in: Czesław DRAŻEK, ed., *Posłannictwo siostry Faustyny*, Kraków: Sanktuarium Bożego Miłosierdzia, 1988.
- SOPOĆKO, Michał, *Miłosierdzie Boga w dziełach jego*, sv. 1, Londyn: Veritas, 1959.
- SOUČEK, J. B., *Utrpení Páně podle evangelií*, Praha: Kalich, 1983.
- Společenství a služba: Lidská osoba stvořená k Božímu obrazu*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005.

- STABIŃSKA, Jadwiga, *Siostra Faustyna Kowalska : duchowość i doktryna*, Poznań – Warszawa: Pallottinum, 1976.
- STINISSEN, Wilfrid, *Noc je mým světlem*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997.
- STINISSEN, Wilfrid, *Otče, odevzdávám se ti*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999.
- STUBHANN, Matthias, *Encyklopedie Bible*, Bratislava: Gemini, 1992.
- SZYMAŃSKI, Stanisław, *W służbie Bożego Miłosierdzia*, Kraków: Zgromadzenie Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia, 1981.
- ŠPIDLÍK, Tomáš, *Prameny světla : Příručka křesťanské dokonalosti*, Řím: Křesťanská akademie, 1981.
- TARNAWSKA, Maria, *Siostra Faustyna Kowalska : życie i posłannictwo*, Kraków: Zgromadzenie SS. Matki Bożej Miłosierdzia, 1986.
- Teologické texty* 5, 1997.
- TEREZIE Z LISIEUX, *Autobiografické spisy : Dějiny duše*, Vimperk: Nakladatelství Tiskárny Vimperk, 1991.
- TETLOW, J. A. , *O Duchovních cvičeních Ignáce z Loyoly*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006.
- TOKARSKA, Anna Maria Nicola, *Doświadczenie mistyczne a norma psychiczna na przykładzie świętej siostry Faustyny Kowalskiej*, Lublin: Wydawnictwo KUL, 2007
- TOMÁŠ AKVINSKÝ, *Suma teologiczna w skrócie*, Kraków: 1997.
- TOMÁŠ KEMPENSKÝ, *Čtyři knihy o následování Krista : Zlatá kniha*, Brno: Nakladatelství Cesta, 1991.
- TROJAN, Jakub S., *Ježíšův příběh – výzva pro nás*, Praha: Oikoyomenh, 2005.
- Ufność w praktyce życia*, Kraków: Wydawnictwo Misericordia, 2003.
- URBAŃSKI, Stanisław, *Mistyczny świat ducha*, Warszawa: Oficyna Wydawniczo-Poligraficzna „Adam“, 2000.
- VEHOVSKÝ, Norbert František, *Stručné dějiny spirituální teologie*, Praha: Křesťanská akademie Řím, 1999.
- W szkole miłosierdzia świętej Siostry Faustyny*, Kraków: Wydawnictwo Misericordia, 2003.
- W szkole ufności świętej Siostry Faustyny*, Kraków: Sanktuarium Bożego Miłosierdzia, 2001.
- WEISMAYER, Josef, *Život v plnosti : Dějiny a teologie duchovního života*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1994.
- WEJMAN, Henryk, *Współpraca człowieka z miłosiernym Bogiem*, Kraków: Sanktuarium Bożego Miłosierdzia, 2001.

- WEJMAN, Henryk, *W biblijnej szkole miłosierdzia*, Kraków: Wydawnictwo *Misericordia*, 2004.
- WEJMAN, Henryk, *Kontemplować Boga w tajemnicy jego miłosierdzia*, Kraków: Wydawnictwo *Misericordia*, 2006.
- WINOWSKA, Maria, *Prawo do Miłosierdzia : Posłannictwo Siostry Faustyny*, Paris: Éditions du Dialogue, 1974.
- WITKO, Andrzej, *Apostolka Miłosierdzia Bożego*, Kraków: Zgromadzenie Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia, 1993.
- WITKO, Andrzej, *Obraz Bożego Miłosierdzia*, Kraków: Wydawnictwo WAM, 1993.
- Zaproszeni do współpracy z Bogiem*, Kraków: Wydawnictwo *Misericordia*, 2004.
- Zbiór modlitw używanych w Zgromadzeniu sióstr Matki Bożej Miłosierdzia*, Kraków: b. n., 1931.
- ZELMAŃSKA, Alicja, *Asceza*, in: *ABC życia wewnętrznego : Istota i środki prowadzące do rozwoju życia wewnętrznego : Materiały formacyjne I rok*, b. m., Stowarzyszenie Apostołów Bożego Miłosierdzia *Faustinum*, b. r.
- ZELMAŃSKA, Alicja, *Nawrócenie*, in: *ABC życia wewnętrznego : Istota i środki prowadzące do rozwoju życia wewnętrznego : Materiały formacyjne I rok*, b. m., Stowarzyszenie Apostołów Bożego Miłosierdzia *Faustinum*, b. r.
- ZELMAŃSKA, Alicja, *Rola Eucharystii w życiu wewnętrznym*, in: *ABC życia wewnętrznego : Istota i środki prowadzące do rozwoju życia wewnętrznego : Materiały formacyjne I rok*, b. m., Stowarzyszenie Apostołów Bożego Miłosierdzia *Faustinum*, b. r.
- ZELMAŃSKA, Alicja, *Rozmyślanie*, in: *ABC życia wewnętrznego : Istota i środki prowadzące do rozwoju życia wewnętrznego : Materiały formacyjne I rok*, b. m., Stowarzyszenie Apostołów Bożego Miłosierdzia *Faustinum*, b. r.
- ZEVINI, Giorgio a CABRA, Pier Giordano, *Lectio divina na każdy den v roce : Doba postní a velikonoční triduum*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002.

Internetové stránky: www.radiovaticana.cz/clanek.php4?id=10003

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

Zkratky církevních dokumentů

- DIM JAN PAVEL II., encyklika o Božím milosrdenství *Dives in misericordia*, Praha: Zvon, 1996.
- GS *Gaudium et spes*, in: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*, Praha: Zvon, 1995.
- KKC *Katechismus katolické církve*, Praha: Zvon, 1995.
- LG *Lumen gentium*, in: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*, Praha: Zvon, 1995.
- RH JAN PAVEL II., encyklika *Redemptor hominis*, Praha: Zvon, 1996.
- SC *Sacrosanctum Concilium*, in: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*, Praha: Zvon, 1995.
- SD JAN PAVEL II., apoštolský list o křesťanském smyslu lidského utrpení *Salvifici doloris*, Praha: Zvon, 1995.

Zkratky

- DC IGNÁC Z LOYOLY, *Duchovní cvičení*, Řím: Křesťanská akademie, 1990.
- Dn. KOWALSKÁ, Faustyna. *Deníček: Boží milosrdenství v mé duši*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001.
- např. například
- NK TOMÁŠ KEMPENSKÝ, *Čtyři knihy o následování Krista : Zlatá kniha*, Brno: Nakladatelství Cesta, 1991.
- P. pater
- str. strana
- srov. srovnej
- tzv. tak zvaný